

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Maria Elfström, 9213

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-17

Vår beteckning

Dnr 2008-000070

Kommunstyrelsen

Miljöplan med lokala miljömål 2010 - 2030**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av Kommunfullmäktige*

1. Anta kommunstyrelsens förslag till miljöplan som är upprättad enligt kommunstyrelsens direktiv för arbetet med miljöplan daterat den 2 juni 2008.
2. Uppdra till kommunstyrelsen och nämnderna att påbörja arbetet med att genomföra delmålen i förslaget till miljöplan.

Sammanfattning

Förslag till miljöplan med lokala miljömål 2010–2030 har tagits fram i samarbete med politiker och tjänstemän. De lokala miljömålen har sin grund i de nationella miljökvalitetsmålen. Tre workshops med olika teman genomfördes under våren 2009 där många miljöförbättrande förslag togs fram. Förslagen har legat till grund för de lokala miljömålen som är indelade i långsiktiga mål och delmål att uppnå på kort sikt.

De lokala miljömålen tar höjd inom bland annat energi och transporter genom att de överträffar de nationella målen och målen inom EU. För att genomföra vissa delmål krävs investeringar som kan ge besparingar på längre sikt genom exempelvis energieffektiviseringsåtgärder. När miljöplanen är antagen behöver miljömålen implementeras i verksamheten. Detta kan ske genom att projektledaren presenterar delmålen som teman på nämndernas vårmöten 2010.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens direktiv för arbetet med miljöplan daterat den 2 juni 2008
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 17 november 2009

Ärendet

Förslaget till miljöplanen med lokala miljömål för Upplands-Bro kommun visar viljan och ambitionen att arbeta med miljöfrågor. Genom ett aktivt miljöarbete med ständiga förbättringar kan kommunen på ett progressivt sätt hantera dagens miljöproblem och samtidigt arbeta för en hållbar utveckling. Förslaget till miljöplanen visar riktningen som kommunen vill sträva mot för att uppnå en bättre miljö.

I enlighet med direktivet för arbetet har ett förslag till miljöplan tagits fram. Arbetet har utgått från de nationella och regionala miljökvalitetsmålen. De nationella miljömålen har också legat till grund för tre åtgärdsstrategier som Miljömålsrådet har arbetat fram. Under arbetet med miljöplanen under våren

2(4)

2009 genomfördes tre workshops med teman som följde de tre åtgärdsstrategierna:

- Effektivare användning av energi och transporter
- Giftfria och resurssnåla kretslopp
- Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Till samtliga tre workshop-tillfällen inbjöds Kommunstyrelsens beredning. Tjänstemän med chefsbefattning och tjänstemän med nyckelfunktioner för respektive tema bjöds också in. I arbetsgrupperna fördes livliga och konstruktiva diskussioner vilket resulterade i många miljöförbättrande förslag. Dessa förslag har använts på flera sätt. Många av delmålen är utformade utifrån förslagen. De flesta av resterande förslag kommer samlas i en "idékälla" för att inspirera nämnder och förvaltningar på hur olika delmål kan uppnås. I detta dokument kommer också finnas uppgifter om vilka förslag som berör alla förvaltningar och vilka som berör specifika förvaltningar. Dokumentet kommer finnas tillgängligt vid Kommunstyrelsens möte den 2 december.

De ovanstående tre åtgärdsstrategierna återkommer i förslaget till miljöplan som tre miljömålsområden. Under respektive miljömålsområde finns förslag till långsiktiga mål och mätbara delmål att uppnå på kort sikt. Resultatet från delmålen bör redovisas i årsredovisningen för att visa kontinuerligt hur arbetet med miljömålen fortskrider. I kommunens årsredovisning kommenteras vårt Agenda 21-arbetet. Vi föreslår att det ersätts av miljömålets redovisning. Både Agenda 21 och de lokala miljömålen har samma mål – en strävan mot hållbar utveckling.

Förslaget till miljöplanen tar höjd genom de lokala miljömålen inom bland annat energiområdet och utsläpp av fossil koldioxid. Som en jämförelse kan nämnas delmål 1 under målområdet Effektivare användning av energi och transporter. Detta delmål lyder "utsläppen av fossil koldioxid ska minska med 50 % till år 2020 med 2008 som basår". Det nationella målet är 50 % minskning till år 2050 med 1990 som basår. På EU-nivå enades stats- och regeringscheferna i mars 2007 att minska utsläppen av fossil koldioxid med minst 20 % till år 2020 jämfört med 1990. De kom också överens om ett mål för energieffektivisering på 20 % till år 2020. Även det överträffas genom delmål nr 6 "energianvändningen i befintliga byggnader med kommunal verksamhet ska effektiviseras genom att minska förbrukningen med 20 % till år 2015 med 2008 som basår". De lokala miljömålen är i takt med tiden och ger även förutsättningar för framtiden.

För att kunna genomföra delmålen behövs rätt ekonomiska förutsättningar. Vissa av delmålen kräver investeringar som ger besparingar på längre sikt. Som exempel kan nämnas energieffektiviseringar eller byte av energikälla. Dessa investeringar ger inte bara besparingar i pengar genom minskade kilowattimmar utan också i minskade koldioxidutsläpp vilket bidrar till uppfyllande av flera miljömål samtidigt. Det handlar inte bara om investeringar för enstaka projekt utan även för framtiden.

När miljöplanen är antagen behöver miljömålen implementeras i verksamheten. Detta kan ske genom att projektledaren för miljöplanen presenterar delmålen som tema på vårens nämndmöten under 2010. Informationen är tänkt att vara anpassad till respektive nämnd. Detta kan fungera en förankringsprocess samtidigt som ledamöterna får en chans att ställa frågor om miljömålen och framförallt få svar på hur de kan bidra till att uppnå dem.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm
Kanslichef

Bilagor:Förslag till Miljöplan med lokala miljömål 2010 - 2030

Kopia av beslut till: Upplands-Bro Kommunfastigheter AB, AB Upplands-Brohus, Upplands-Bro Lokalvård AB, Bildningsnämnden, Socialnämnden, Bygg- och miljönämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon
Karl-Erik Lindholm**TJÄNSTESKRIVELSE**Datum
2009-11-11Vår beteckning
Dnr 2009-000401

Kommunstyrelsen

Biblioteksplan 2009-2011**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av kommunfullmäktige*

Biblioteksplan för Upplands-Bro kommun för 2009-2011 fastställs enligt bildningsnämndens förslag.

Sammanfattning

Enligt ett tillägg till bibliotekslagen ska varje kommun anta en plan för biblioteksverksamheten i kommunen. Bildningsnämnden har därför tagit fram ett förslag som sträcker sig fram till och med 2011.

Förslaget avses vara ett politiskt styrdokument som ska ange inriktningen på biblioteksverksamheten under de kommande åren. Planen ska också utgöra ett underlag för folkbibliotekens arbetsplan under perioden och följas upp i samband med den årliga verksamhetsberättelsen.

Planen innehåller mål, visioner och strategier för biblioteksverksamheten i kommunen som prioriterar kunskapsutveckling och livslångt lärande, den virtuella mötesplatsen och samverkan med förskola och skola.

Beslutsunderlag

- Bildningsnämndens förslag daterat den 20 oktober 2009, § 82.
- Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse den 11 november 2009.

Ärendet

Bildningsnämnden har i enlighet med bestämmelserna i bibliotekslagen tagit fram ett förslag till biblioteksplan för biblioteksverksamhet 2009-2011. Avsikten är att detta ska vara ett styrinstrument som utgör grunden för arbetsplaner där konkreta åtgärder som ansvarsfördelning, tidsplaner, finansiering mm anges. Planen prioriterar tre utvecklingsområden:

- Insatser som stimulerar invånarnas kunskapsutveckling och livslångt lärande
- Utveckling av den virtuella mötesplatsen
- Fördjupad och utvecklad samverkan med förskola och skola.

Förslaget har tagits fram med en styrgrupp från bildnings- och kommunstyrelseförvaltningarna, fem olika arbetsgrupper med representanter från verksamheterna in förskola, skola, och socialtjänsten.

Bildningsnämnden godkände förslaget i oktober 2009 och överlämnade den till kommunfullmäktige. Vid nämndens behandling av ärendet fastställde de även

2(2)

ett antal områden som särskilt ska följas upp inom bildningsnämndens verksamhetsberättelse.

Kommunstyrelseförvaltningen som som framgår ovan deltagit i arbetet med planen och har inget övrigt att tillägga till bildningsnämndens förslag.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm
Kanslichef

Kopia av beslut till: Bildningsnämnden

Bin § 82 Biblioteksplan 2009 - 2011*Dnr 09/6078***Sammanfattning**

Enligt bibliotekslagen ska kommunerna anta en biblioteksplan för sin verksamhet. Biblioteksplanen är ett politiskt styrdokument som anger inriktningen för bibliotekens utveckling under perioden 2009-2011 och är ett stöd i frågor som rör utvecklingen av bibliotek, kunskap och livslångt lärande.

Beslutsunderlag

- Bildningsförvaltningens skrivelse den 21 september 2009, reviderad den 12 oktober 2009.

Yrkanden

Camilla Janson (S) yrkar att bildningsnämnden ska besluta att för sin del godkänna förslaget till biblioteksplan 2009-2011 daterad den 21 september 2009, rev den 12 oktober 2009 och föreslår att kommunfullmäktige fastställer planen.

Inez Kapborg (M) med instämmande av *Mats Högberg (M)*, *Gunnel Permén (M)* och *Lars Malmström (C)* yrkar att bildningsnämnden därutöver ska besluta:

Inför förnyat ställningstagande till biblioteksplan bör en uppföljning göras särskilt med fokus på:

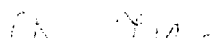
- Vilka strategier har använts för att stimulera kunskapsutveckling och livslångt lärande
- Hur barn i behov av stöd har prioriterats
- Hur eleverna och lärarnas informationskompetens har utvecklats
- Hur elevernas kunskapsutveckling stimuleras och hur läsningen inspirerats
- Samverkansformer mellan förskola – skola – folkbibliotek bör redovisas

Bildningsnämndens beslut

1. Bildningsnämnden godkänner för sin del förslaget till biblioteksplan 2009-2011 daterad den 21 september 2009, rev den 12 oktober 2009 och föreslår att kommunfullmäktige fastställer planen.
2. Inför förnyat ställningstagande till biblioteksplan bör en uppföljning göras särskilt med fokus på:

- Vilka strategier har använts för att stimulera kunskapsutveckling och livslångt lärande
  - Hur barn i behov av stöd har prioriterats
  - Hur eleverna och lärarnas informationskompetens har utvecklats
  - Hur elevernas kunskapsutveckling stimuleras och hur läsningen inspirerats
  - Samverkansformer mellan förskola – skola – folkbibliotek bör redovisas
-

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

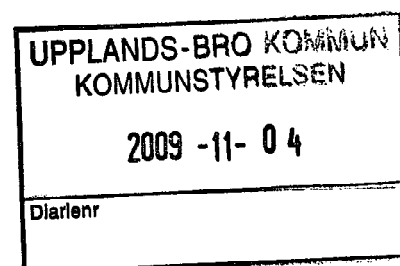

Bildningsförvaltningen
Kultur- och fritidsenheten
Bo Larsson

TJÄNSTESKRIVELSE

2009-09-21

Dnr 09/6078

Bildningsnämnden

Biblioteksplan 2009-2011**Förslag till beslut**

Bildningsnämnden godkänner för sin del förslaget till biblioteksplan 2009-2011 och föreslår att kommunfullmäktige fastställer planen.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagen ska kommunerna anta en biblioteksplan för sin verksamhet. Biblioteksplanen är ett politiskt styrdokument som anger inriktningen för bibliotekens utveckling under perioden 2009-2011 och är ett stöd i frågor som rör utvecklingen av bibliotek, kunskap och livslångt lärande.

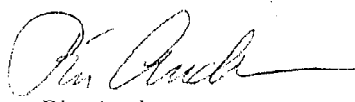
Bildningsförvaltningens kommentarer

En styrgrupp bestående av kultur- och fritidschef, kommunikationschef, projektsamordnare och bibliotekschef har lett arbetet med att ta fram en biblioteksplan.

Fem arbetsgrupper för förskola, grundskola/skolbibliotek, vuxenutbildning/gymnasiet/integration, äldreomsorg och LSS/Psykistrin har arbetat fram underlag till biblioteksplanen.

Offentliga möten har genomförts vid Tibble och Bro bibliotek. En enkätundersökning har genomförts på kommunens hemsida.

Biblioteksplanen (bil.) utgör grunden för bibliotekens årliga arbetsplaner och uppföljning sker bl a i samband med bibliotekets verksamhetsberättelse.

BILDNINGSFÖRVALTNINGEN

Pia Andersen
Bildningschef

Ulla Ekestam
Administrativ chef

2009-09-21

Förslag till

**Biblioteksplan för Upplands-Bro
kommun 2009-2011**

1. Inledning

Biblioteksplanen för Upplands-Bro kommun är ett politiskt beslutat styrdokument som anger inriktningen för bibliotekens utveckling under perioden 2009-2011. Biblioteksplanen är ett stöd i frågor som rör utvecklingen av bibliotek, kunskap och livslångt lärande.

Enligt bibliotekslagen ska kommunerna anta en biblioteksplan för sin verksamhet. En biblioteksplan syftar till att i samverkan ta tillvara de biblioteksresurser som finns samt stärka och förtydliga bibliotekens roll i kommunens utvecklingsarbete.

Biblioteksplanen utgör grunden för folkbibliotekens årliga arbetsplan där konkreta åtgärder, ansvarsfördelning, tidplaner och finansiering för olika insatser anges. Uppföljning sker regelbundet i samband med folkbibliotekens verksamhetsberättelse. Biblioteksplanen utgör också ett underlag för förskolans och skolans arbetsplan.

1.1 Vision och mål för Upplands-Bro kommun

Utgångspunkten för biblioteksplanen är kommunens övergripande styrdokument *Mål för Upplands-Bro kommun 2007-2010* med en vision om att

Upplands-Bro ska vara ett tryggt samhälle med hög livskvalitet med bra bostäder och god offentlig och kommersiell service.

I *Driftbudget 2009* har kommunfullmäktige angett inriktningen för bildningsnämndens verksamhetsområde. Följande skrivningar berör särskilt biblioteksverksamheten:

- Varje barn i förskolan utvecklar sitt ord- och begreppsförråd, förmåga att leka med ord, intresse för skriftspråk och för förståelsen av symboler samt deras kommunikativa funktioner. Utvecklingen av ett språkstimulerande arbetssätt är ett prioriterat område.
- Skolan ska styras av sitt primära mål att förmedla kunskap. Alla barn och ungdomar ska ha lika reella möjligheter till utbildning och jobb. Barn och ungdomar ska under hela sin uppväxt ges stöd och uppmuntran genom en undervisning anpassad efter deras språkliga förkunskaper och behov. Vi vill att andelen barn och ungdomar som uppnår skolans kunskapsmål ska öka, därför ska vi arbeta fram en strategi för ökad måluppfyllelse.
- Lika chans kräver olika resurser. Barn i behov av särskilt stöd ska prioriteras.
- Brukarmedverkan är fortsatt ett viktigt och prioriterat område.
- En kultur- och fritidsplan ska tas fram för att bestämma inriktningen för dessa verksamhetsområden.
- Arbetet med att planera för nytt kulturhus i Kungsängens centrum pågår.

2. Förutsättningar för biblioteksutveckling i Upplands-Bro kommun

2.1 Omvärlden

Det finns allmänna utvecklingstendenser som påverkar biblioteksverksamheten i kommunen: människors nya livsstilar och förändrade beteenden vid informationssökning, fler virtuella kommunikationsplattformar och nya möjligheter att hämta och lagra information. I det sammanhanget har biblioteken en funktion i dagens samhälle. Samtidigt som nya virtuella mötesplatser växer fram kvarstår människors behov av att få mötas även i den fysiska

verkligheten. Idag finns få offentliga rum som är öppna för alla människor, oavsett enskilda intressen, tillgång till pengar, religiös övertygelse, politiska åsikter o.s.v.

Informations- och kommunikationssamhället förändringstakt är hög och många medborgare vill snabbt få tillgång till den information de behöver. Dessutom efterfrågas i allt större utsträckning individuellt utformade tjänster. Detta medför förändrade krav på biblioteken, som behöver erbjuda direkta och tillfälliga lösningar för vissa, samtidigt som andra behöver erbjudas vägledning och möjlighet till reflektion – enskilt eller tillsammans med andra.

Generellt sett har folkbibliotekens fokus under 2000-talet successivt förskjutits från att primärt förmedla böcker till att vägleda och guida medborgarna i ett komplext sammansatt informationssamhälle. Det virtuella biblioteket utvecklas till en spegelbild av det fysiska biblioteksrummet, men med större möjligheter för användarna att interagera och påverka bibliotekets innehåll. Samtidigt som informationsförsörjningen globaliserats, anses ett ökat intresse för det lokala, för det som finns fysiskt nära den enskilda människan.

2.2 Kommunen och invånarna

Upplands-Bro kommun växer. År 2008 hade kommunen 22 682 invånare¹:

Åldersgrupper	2008-12-31	Prognos 2018
0-6 år	2 174	2 500
7-15 år	2 512	3 203
16-24 år	2 780	2 682
25-39 år	4 442	4 920
40-64 år	7 936	8 278
65-79 år	2 213	3 444
80 år -	625	812
Totalt	22 682	25 839

Andel invånare	under 18 år	med utländsk bakgrund ²
Upplands-Bro kommun	24 %	27 %
Stockholms län	22 %	27 %
Riket	21 %	18 %

Befolkningen efter utbildningsnivå 31 december 2008									
Utbildningsnivå	Procentuell fördelning Kommunen			Läriet			Riket		
	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot
Förgymnasial utbildning	10	15	17	15	12	13	17	13	15
Gymnasial utbildning	52	51	52	42	40	41	50	48	48
Eftergymnasial utbildning	26	33	30	41	46	43	31	39	35
Uppgift saknas	2	2	2	3	2	2	2	2	2
Totalt %	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal, 1 000-tal	7	7	14	608	605	1 213	2 754	2 673	5 427
Avser 20-64 år									
Källa: Utbildningsregistret, SCB									

¹ Upplands-Bro kommun, statistiska uppgifter 2009.

² Till personer med utländsk bakgrund räknas utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.
Källa: SCB

Kommunens verksamheter förändras i takt med att kommunen växer. Det finns t.ex. ett uppdrag att lägga fram ett förslag till ett nytt kulturhus i Kungsängen. Ett nytt bibliotek kommer att utgöra huvudverksamheten i huset.

I kommunen finns totalt 20 förskolor, 13 grundskolor, två gymnasieskolor och en vuxenutbildningsenhet. Dessutom finns 20 familjedaghem i olika delar av kommunen samt 2 öppna förskolor. Enskilda huvudmän bedriver både förskole- och skolverksamhet.

År 2007 genomförde kommunen en kultur- och fritidsvaneundersökning bland invånarna i åldrarna 10-69 år. Syftet var att få en bättre uppfattning om medborgarnas fritidsintressen, som underlag för framtida insatser inom kultur- och fritidssektorn. De vanligaste fritidsaktiviteterna var att surfa på Internet (79 %) och att läsa böcker/tidningar/tidskrifter (79 %). Av dem som medverkade ansåg 28 % att bibliotek är en viktig fritidsinriktning som kommunen ska ha.

3. Bibliotekens uppdrag och mål

I Upplands-Bro kommun finns ett folkbibliotek, lokaliserat dels i Bro, dels i Kungsängen. På kommunens gymnasieskola finns ett gymnasiebibliotek och i grundskolorna finns bibliotek av varierande kvalitet. Kommunen har dessutom ett uppdragsavtal med Försvarmakten om drift av biblioteket på Livgardets regemente.

3.1 Folkbibliotekens uppdrag och mål

Folkbibliotekens nationella uppdrag finns beskrivet i bibliotekslagen:

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek. Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Varje kommun skall ha folkbibliotek.

Folkbiblioteket i Upplands-Bro ska även medverka till att skapa ett intresse för kultur och ge möjlighet till kulturella upplevelser. Det ska vara en attraktiv mötesplats för alla och utgöra ett aktivt stöd i det livslånga lärandet. Verksamheten ska hålla god kvalitet och utvecklas i takt med det nya kunskaps- och IT-samhället. Vidare ska folkbiblioteket samarbeta med förskola och skola kring barns språk- och läsutveckling, men också för att erbjuda barn och ungdomar kulturupplevelser i den dagliga miljön.

3.2 Skolbibliotekens uppdrag och mål

Definition:

Skolbibliotek ses som en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal. Skolbibliotek är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en del av skolans läromedel och övriga utrustning, dels en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service. (Skolverket).

Skolbiblioteken är ett stöd och ett verktyg för skolan att fullgöra ansvar och uppgifter enligt biblioteks- och skollag. Grundskoleförordningens 1 kapitel 4 § hänvisar till bibliotekslagen. Det innebär att bibliotekslagen är ett obligatoriskt styrdokument i frågan om skolbibliotek:

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

Läroplanen för grundskolan (LPO 94) och läroplanen för de frivilliga skolformerna (LPF 94) fastslår vidare att rektor särskilt ansvarar för att:

Skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel och annat stöd av god kvalitet för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel.

För gymnasieskolans elever ska dessutom ett mål uppnås:

Läraren ska se till att eleverna tillägnar sig bok- och bibliotekskunskap.

4. Vision för biblioteksutveckling i Upplands-Bro kommun

4.1 Vision för folkbiblioteken

Visionen för folkbibliotekens verksamhet är att

Samtliga invånare i Upplands-Bro kommun ska ha tillgång till bibliotek som stimulerar lusten att läsa, som väcker nyfikenhet och inspirerar till sökandet efter kunskap. Biblioteken är ett stöd i människors enskilda lärande, utveckling och delaktighet i samhällslivet - genom hela livet - och bidrar därmed till kommunens långsiktiga tillväxt.

4.2 Vision för skolornas bibliotek

Visionen för skolbibliotekens verksamhet är att

Skolbiblioteket ska vara en pedagogisk resurs som inspirerar och ger stöd till eleverna i deras språk-, läs- och kunskapsutveckling.

5. Strategier för biblioteksutveckling i Upplands-Bro kommun

Strategierna avser de insatser som tillsammans kan bidra till att uppfylla kommunens vision för bibliotekens utveckling under perioden 2009-2011. Prioriterade områden är

- insatser som stimulerar invånarnas kunskapsutveckling och livslånga lärande.
- fortsatt utveckling av biblioteket som virtuell mötesplats.
- fördjupad och utvecklad samverkan mellan folkbibliotek, förskola och skola.

5.1 Kunskapsutveckling och livslångt lärande

Upplands-Bro vill stimulera medborgarnas kunskapsutveckling. Särskilt viktigt är att ge barn och unga möjlighet att utveckla sina kunskaper, utifrån sin egen förmåga.

Biblioteksresurser är en viktig del i människors kunskapsutveckling och livslånga lärande. Därför är det angeläget att biblioteken upplevs som både attraktiva och användbara.

Biblioteken behöver därför kontinuerligt förnya och förändra innehåll, utbud, tjänster och kompetenser utifrån invånarnas förändrade behov.

Biblioteken måste också vara tillgängliga och åtkomliga. Därför ska riktlinjerna för 2010 års tillgänglighetsmål i nationella handlingsplanen för handikappolitiken³ vara vägledande för utvecklingen av kommunens biblioteksverksamheter.

Strategier som kan stimulera kunskapsutveckling och livslångt lärande

Folkbiblioteken:

- ska erbjuda information och kunskap, upplevelser och reflektion och på så sätt förmedla impulser till enskilda och grupper av besökare. Det görs genom aktiviteter, tjänster och programverksamhet som kan inspirera till ny kunskap och möjliggöra fördjupning i dagsaktuella frågor, men även genom aktiviteter som knyter an till hembygdens historia.
- ska vara inbjudande platser för möten mellan människor, det bekanta och det okända, mellan det fysiska och det virtuella, mellan dåtid, samtid och framtid. Folkbiblioteken ska vara demokratiska rum som vidgar världen och möjliggör möten mellan olika kulturer.
- folkbibliotekslokalerna ska utformas så att de blir attraktiva och tillgängliga, utrymme ska finnas för gemenskap och enskildhet, kommunikation och kontemplation.
- ska erbjuda bred tillgång till böcker och andra medietyper på olika språk och för alla åldrar. Medier och information med inriktning på barns och ungas fria kunskapsutveckling ska prioriteras. Det gäller även medier anpassade för personer med funktionsnedsättning, så kallade tillgängliga medier.
- ska medverka till en stimulerande fritid och vara resurs för förverkligandet av idéer som kan bidra till den enskildes och samhällets utveckling.
- ska erbjuda medborgarinformation och aktivt utveckla samarbeten mellan olika samhällsaktörer.
- vara ett stöd och kompletterande resurs för skolbibliotekens utveckling och aktivt bidra till att gemensamma lösningar för datorisering av skolbibliotekens medier och tillgång till relevanta databaser erbjuds skolbiblioteken.
- vidareutveckla samarbete med kommunens vuxenutbildning med mål att erbjuda vuxenstuderande relevant stöd i utveckling av sin informationskompetens. Samverkan med vuxenutbildningens enhet för svenskundervisning för invandrare ska ha särskild prioritet.
- vidareutveckla det nuvarande samarbetet med kommunens omsorgsverksamheter.

Skolbiblioteken:

- ska vara en del av skolans pedagogiska arbete.
- medverka till att utveckla elevernas och lärarnas informationskompetens.
- inspirera till läsning och stimulera elevernas kunskapsutveckling.
- vara tillgängliga och användbara i lokalutformning och innehåll.
- vid planering av nya skolor eller vid om- och tillbyggnad av befintliga skolbyggnader ska behovet av skolbibliotek särskilt uppmärksammas.
- samråda med folkbiblioteket vid planerade inköp av biblioteksdatasystem och biblioteksdatabaser.

³ <http://www.regeringen.se/sb/d/10058/a/118368>

5.2 Den virtuella mötesplatsen

En kommun i tillväxt måste använda alla de redskap som finns, för att stödja medborgarnas individuella kunskapsutveckling. Den teknik som finns tillgänglig idag behöver dock tillämpas mer aktivt på biblioteken i kommunen. För många invånare är mötet på nätet lika viktigt som mötet i det fysiska rummet. Det virtuella biblioteket kan t.o.m. vara av större betydelse än det fysiska. Det gäller bland annat personer med oregelbunden arbetstid och med funktionsnedsättning.

Strategier som kan utveckla biblioteket till en virtuell mötesplats

- Följa den tekniska utvecklingen och aktivt utnyttja dess möjligheter.
- Utveckla koncept där kommunens invånare bjuds in att föra virtuella samtal och utbyta idéer.
- Erbjud ett utbud av elektroniska medier och tjänster som är lätta att nå och använda via bibliotekens tekniska plattformar.
- Aktivt medverka i regionala och nationella projekt som rör utvecklingen av biblioteket på webben.

5.3 Samverkan folkbibliotek, förskola och skola

Berättelser och böcker är ett viktigt stöd för barns läs- och språkutveckling. Därför är det angeläget att stimulera samverkansformer som gagnar barns och ungas läs-, språk- och kunskapsutveckling. Att etablera besöket på det lokala folkbiblioteket som rutin tidigt i livet kan på ett positivt sätt påverka barnets lust att utveckla ny kunskap. Därför ska det i Upplands-Bro finnas tydliga samverkansformer mellan förskola – skola - folkbibliotek.

Strategier som kan fördjupa och utveckla samverkansformerna mellan folkbibliotek, förskola och skola

- Folkbibliotek och förskoleverksamheten ska fördjupa och vidareutveckla nuvarande samverkansformer utifrån följande utgångspunkter:
  - folkbiblioteket som resurs för barnens språk- och läsutveckling.
  - folkbiblioteket som resurs för personalens kompetensutveckling.
- Folkbibliotek och skolan ska fördjupa och vidareutveckla nuvarande samverkansformer utifrån följande utgångspunkter:
  - elevernas likvärdiga tillgång till medie- och informationsresurser.
  - folkbiblioteket som resurs för skolpersonalens kompetensutveckling

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon
Karl-Erik Lindholm**TJÄNSTESKRIVELSE**Datum
2009-11-11Vår beteckning
Dnr 2009-000141

Kommunstyrelsen

Införande av avgift för öppen verksamhet**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige*

En avgift per termin för öppen verksamhet i grundskolorna antas med en procent av prisbasbeloppet. På lovdagar under läsårstid tillkommer en avgift för lunch baserad på självkostnaden.

Sammanfattning

Bildningsnämnden har uppdragit åt förvaltningen att utreda införande av avgift för verksamheten. Förvaltningen föreslår införande av en avgift på 1 procent av prisbasbeloppet.

Bildningsnämnden har den 31 mars 2009 föreslagit att en avgift på 50 kronor per termin införs för öppen verksamhet i grundskolorna.

Kommunstyrelsen återremitterade ärendet för att få en redovisning av hur många barn som deltar i öppen verksamhet. En mätning under vecka 40 har därför redovisats av Bildningsnämnden.

Kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker en avgift på 1 prisbasbelopp per termin (428 kronor).

Beslutsunderlag

- Bildningsnämndens beslut den 31 mars 2009, § 31
- Kommunstyrelsens beslut den 10 juni 2009, § 83.
- Bildningsnämndens beslut den 20 oktober 2009, § 89.
- Kommunstyrelsens tjänsteskrivelse daterad den 11 oktober 2009.

Ärendet

Den öppna fritidsverksamheten vänder sig till skolbarn mellan 10 och 12 år. Barnen är inte inskrivna och familjerna väljer själv när och hur ofta barnen ska delta. Öppettiderna är i allmänhet mellan 12.00 och 17.00 på skoldagar. För närvarande är verksamheten avgiftsfri. Under lovdagar tas en avgift ut, baserad på självkostnaden.

Bildningsnämnden har uppdragit åt förvaltningen att utreda införande av avgift för verksamheten. Förvaltningen föreslog införande av en avgift på 1 procent av prisbasbeloppet.

Bildningsnämnden har den 31 mars 2009 föreslagit att en avgift på 50 kronor per termin införs för öppen verksamhet i grundskolorna.

2(2)

Vid kommunstyrelsens behandling av ärendet återremitterades ärendet för en redovisning av hur många barn som deltar i den öppna verksamheten.

Eftersom någon registrering av deltagare inte sker idag så finns inga säkra uppgifter om hur många som deltar i verksamheten. Det är därför svårt att göra någon ordentlig beräkning över hur stora intäkter som kan komma in. Den mätning som bildningsnämnden låtit göra visar att under vecka 40 deltog igenom snitt 162 barn i verksamheten varje dag. Om detta skulle vara antalet barn som deltar och betalar avgift i verksamheten blir intäkten, enligt nämndens förslag, 8 100 kronor per termin. Med förvaltningens förslag blir intäkten 68 688 kronor per termin.

I detta fall kan syftet med införande av en avgift framför allt ses som ett sätt att skapa bättre förutsättningar för att planera för en god verksamhet och bättre underlag för resursfördelning.

Att skicka ut räkningar, ta emot betalningar samt driva in obetalda räkningar kostar pengar. En beräkning på kostnaden för att administrera en räkning uppgår till betydligt mer än 50 kronor per räkning. Förvaltningen anser därför att det inte är lämpligt att ta ut en så låg avgift som 50 kronor eftersom det enbart innebär en ökad ofinansierad administration. Om en avgift ska införas, vilket Bildningsnämnden föreslår, tillstyrker vi bildningsförvaltningens förslag om en avgift på en procent av prisbasbeloppet per termin (424 kronor för 2010).

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm
Kanslichef

Kopia av beslut till: Bildningsnämnden

UPPLANDS-BRO KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN 2009 -11- 12
Diarienumr

Bin § 89 Återremiss- Införande av avgift för öppen verksamhet

Dnr 09/6023

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 10 juni 2009, § 83, återremittera ärendet om införande av avgift för öppen verksamhet till bildningsnämnden. Med återremissen vill kommunstyrelsen få en redovisning av hur många barn som deltar i den öppna verksamheten.

I statistiksammanställningen den 7 september 2009 redovisar bildningsförvaltningen antalet barn som deltar i den öppna verksamheten enligt en nyligen genomförd .

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens protokoll den 10 juni 2009, § 83
- Bildningsförvaltningens skrivelse den 7 oktober 2009
- Bildningsförvaltningens statistiksammanställning den 7 oktober 2009

Bildningsnämndens beslut

Bildningsnämnden överlämnar statistikuppgifter om antalet barn i den öppna verksamheten till kommunstyrelsen.

Bildningsförvaltningen

Handläggare, telefon

Jan Näsmark

TJÄNSTESKRIVELSEDatum
091007Vår beteckning
Dnr 2009-09/6023

Bildningsnämnden

Återremiss- Införande av avgift för öppen verksamhet**Förslag till beslut**

1. Bildningsnämnden överlämnar statistikuppgifter om antalet barn i den öppna verksamheten till kommunstyrelsen

Beslutsunderlag

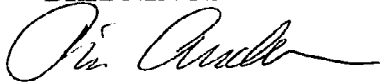

Kommunstyrelsens protokoll 2009-06-10, § 83

Bildningsförvaltningens statistiksammanställning daterad 2009-10-07

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2009-06-10, § 83, återremittera ärendet om införande av avgift för öppen verksamhet till bildningsnämnden. Med återremissen vill kommunstyrelsen få en redovisning av hur många barn som deltar i den öppna verksamheten.

I statistiksammanställningen daterad 2009-10-07 redovisar bildningsförvaltningen antalet barn som deltar i den öppna verksamheten enligt en nyligen genomförd mätning.

BILDNINGSFÖRVALTNINGENPia Andersen
BildningschefUlla Ekestam
Administrativ chef

Ks § 83 Införande av avgift för öppen verksamhet*Dnr 2009-000141***Sammanfattning**

Bildningsnämnden har uppdragit åt förvaltningen att utreda införande av avgift för verksamheten. Bildningsförvaltningen föreslår införande av en avgift på 1 procent av prisbasbeloppet. Bildningsnämnden har den 31 mars 2009 föreslagit att en avgift på 50 kronor per termin införs för öppen verksamhet i grundskolorna.

Kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker en avgift på 1 prisbasbelopp per termin (428 kronor).

Kommunstyrelsen bordlade ärendet den 27 maj 2009, § 64

Beslutsunderlag

- Bildningsnämndens beslut den 31 mars 2009
- Kommunstyrelsens tjänsteskrivelse daterad den 6 maj 2009

Yrkande

Yvonne Stein (FP) yrkar att kommunstyrelsen ska besluta

Ärendet återremitteras till Bildningsnämnden för att redovisa hur många barn som deltar i öppen verksamhet.

Kommunstyrelsens beslut

Ärendet återremitteras till Bildningsnämnden för att redovisa hur många barn som deltar i öppen verksamhet.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Karl-Erik Lindholm

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-14

Vår beteckning

Dnr 2004-000123

Kommunstyrelsen

Renovering av Bro idrottsplats samt komplettering med fotbollshall**Förslag till beslut**

Avtal tecknas med xx för uppförande av en fotbollshall på Bro idrottsplats i enlighet med det offererade förslaget till ett högsta pris om yy kronor.

Förslag till beslut av kommunfullmäktige

Uppförandet av en fotbollshall på Bro idrottsplats finansieras dels med bidrag från Svenska fotbollsförbundet och del genom att ianspråkta högst 25 000 000 kronor ur kommunens egna kapital.

Sammanfattning

Kommundirektören har haft i uppdrag att projektera och upphandla en fotbollshall vid Bro IP. Kommunstyrelsen har tidigare godkänt en genomförandeplan som underlag för arbetet.

Upphandlingen har skett enligt Lagen om offentlig upphandling i samverkan mellan bildnings- och kommunstyrelseförvaltningarna sam Upplands-Bro kommunfastigheter AB. Bro IK har också medverkat i projekteringen av hallen.

Kommunstyrelseförvaltningen redovisar upphandlingen och föreslår att XXX antas för uppförande av hallen och att kommundirektören får i uppdrag att teckna avtal. Fotbollshallen finansieras genom bidrag från Svenska Fotbollsförbundet samt genom att använda kommunens egna kapital.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 14 november 2009

Ärendet

I april 2004 fick kommundirektören i uppdrag att ta fram ett förslag till upprustning av Bro idrottsplats innehållande en teknikhall för inomhus fotbollsträning har frågan varit upp till behandling i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige vid flera tillfällen. En upphandling genomfördes också 2006, eftersom den då föreslagna hallen blev för dyr återremitterades ärendet för att se på alternativa lösningar.

Som konstaterats i tidigare utredningar är Bro IP är i stort behov av upprustning, till exempel är delar av omklädningsrummen är av mycket dålig kvalitet. En fotbollshall kommer också att avlasta uthyrningen i övriga hallar i kommunen. I mån av lediga tider kan uthyrning ske till föreningar från andra kommuner. För att få idrottsplatsen komplett och att lämna verksamheten helt

2(2)

vid Råby IP behövs en fullstor konstgräsplan utomhus i anslutning till befintlig naturgräsplan.

Kommunstyrelsen godkände i april 2008 en genomförandeplan för uppförande av en ny hall och gav senare våren 2009 även kommundirektören i uppdrag att projektera och upphandla en fotbollshall i Bro.

Kommunstyrelseförvaltningen har nu, tillsammans med Upplands-Bro Kommunfastigheter AB och bildningsförvaltningen, genomfört en upphandling av fotbollshall utifrån den godkända genomförandeplanen. Inkomna anbud ger en hall med invändiga mått 72 x 46 m som möjliggör upp till 7-mannaspel och uppfyller Svenska fotbollsförbundets krav för breddfotboll. Servicebyggnaden i anslutning till hallen följer lokalprogrammet som innebär fyra omklädningsrum, café med pentry, klubblokal, domarrum mm.

Hallen placeras på nuvarande B-plan och vissa markarbeten utförs för att skapa en tillfart till hallen. Befintlig gång- och cykelväg förlängs fram till fotbollshallen.

Under upphandling inkom sex anbud. Prövningen av anbuden och förhandling med de bästa anbudsgivarna pågår vilket innebär att underlag för tilldelningsbeslut kommer att delas ut vid sammanträdet.

Kostnaden för att uppföra hallen beräknas högst till 25 000 000 kronor, inklusive konstgräs, inventarier, anslutningsavgifter, bygglov, byggherrekostnader mm. Svenska fotbollsförbundet har vid tidigare ansökan utlovat ett bidrag för anläggande av konstgräsplan varför ny ansökan om bidrag kommer att inlämnas. I övrigt föreslås att hallen finansieras genom att ianspråkta kommunens egna kapital.

Bro IK kommer att ta stor del i skötsel och tillsyn av fotbollshallen och bildningsförvaltningen kommer därför att teckna ett särskilt driftavtal med föreningen.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm
Kanslichef

Kopia av beslut till: bildningsnämnden
Upplands-Bro kommunfastigheter AB
Anbudsgivarna

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon
Karl-Erik Lindholm**TJÄNSTESKRIVELSE**Datum
2009-11-11Vår beteckning
Dnr 2009-000382

Kommunstyrelsen

Nytt färdtjänstavtal med landstinget i Stockholms län**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av kommunfullmäktige*

Nytt färdtjänstavtal tecknas med Stockholms läns landsting enligt Kommunförbundet i Stockholms läns (KSL), förslag

Sammanfattning

Enligt lagen om färdtjänst ska kommunerna tillhandahålla färdtjänst till kommuninvånare med funktionshinder och som har svårt att resa med allmänna kommunikationer. Sedan lång tid har denna tjänst, genom avtal, utförts av Stockholms läns landsting.

Efter en omförhandling har kommunernas företrädare, Kommunförbundet i Stockholms län (KSL), rekommenderat att ett nytt avtal tecknas. Social- och kommunstyrelseförvaltningarna tillstyrker KSL:s rekommendation.

Beslutsunderlag

- Kommunförbundet i Stockholms läns rekommendation den 8 oktober 2009.
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 11 november 2009.

Ärendet

Kommunerna i Stockholms län har sedan många år genom avtal överlåtit till Stockholms läns landsting att anordna färdtjänst. Lagen om färdtjänst ger en skyldighet att hjälpa personer med funktionshinder som har svårt att resa med allmänna kommunikationer.

Enligt överenskommelsen mellan kommunerna har Kommunförbundet i Stockholms län (KSL) för förhandlingar med landstinget om ett nytt färdtjänstavtal. Förhandlingarna har löpande rapporterats till respektive kommun där Upplands-Bro varit representerad av socialchefen.

Förslaget till nytt avtal är framförallt mer renodlat till just färdtjänstfrågor och har förtydligat vissa ansvarsfrågor. KSL:s styrelse har den 8 oktober 2009 rekommenderat länets kommuner att före årsskiftet teckna det nya förslaget till färdtjänstavtal.

Socialförvaltningen har granskat avtalet och tillstyrker att avtalet tecknas. I vår kommun hanteras färdtjänstutredningar av socialförvaltningen även för skolbarn enligt en överenskommelse mellan bildnings- och socialnämnderna. Även kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker att avtalet tecknas.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGENElisabeth Särenfors
KommundirektörKarl-Erik Lindholm
Kanslichef**Kopia av beslut till:** Kommunförbundet i Stockholms län, Socialnämnden

För kännedom:

Ansvarig nämnd för Vård och omsorg
och Utbildning eller motsvarande
Förvaltningschefer inom Vård och omsorg
och Utbildning eller motsvarande
Ansvariga för kommunens upphandling av
persontransporter

Kommunstyrelsen

**Rekommendation att teckna nytt färdtjänstavtal med
landstinget i Stockholms län**

Kommunerna har genom lagen om färdtjänst (1997:736) en skyldighet att anordna färdtjänst för sina kommuninvånare. Det gäller de personer som har ett varaktigt funktionshinder, är folkbokförda i kommunen och har väsentliga svårigheter att resa med allmänna kommunikationer. Kommunerna får efter en överenskommelse med trafikhuvudmannen i länet överlåta sina uppgifter enligt lagen om färdtjänst. Länets kommuner har sedan lång tid tillbaka genom avtal överlåtit åt Stockholms läns landsting att ansvara för färdtjänsten.

Förhandlingsarbetet

Det nuvarande färdtjänstavtalet sades upp av båda parter och förhandlingen om ett nytt färdtjänstavtal har pågått sedan 2008. I förhandlingen har KSL, enligt färdtjänstavtalet, företrätt kommunerna och landstinget har företrätts av Färdtjänstens ledning. KSL har haft god möjlighet att förankra och diskutera förhandlingens utveckling med kommunerna. Varje kommun har haft en kontaktperson på förvaltningschefsnivå som har bjudits in till informations- och diskussionsmöten vid flera tillfällen. KSL:s styrelse, vård- och omsorgsbereidning, kommundirektörer och kommunstyrelseordföranden har kontinuerligt fått information vid ordinarie möten.

Förhandlingen har framförallt handlat om:

- Rättsläget kring kommunernas möjlighet att genom avtal överlämna hela eller endast delar av färdtjänstansvaret till trafikhuvudman
- Ansvar och kostnader för de kommunala persontransporterna som är undantagna enligt § 9 i färdtjänstavtalet och som kommunerna utför

Det nya färdtjänstavtalet gäller från och med 1 jan 2010, se bilaga 1. För mer information om förhandlingsarbetet hänvisas till den information om färdtjänst-avtalet som KSL skickade ut i juni 2009, se bilaga 2 samt till KSLs hemsida: www.ksl.se.

KOMMUNFÖRBUNDET
STOCKHOLMS LÄN

REKOMMENDATION

2 (2)

2009-10-08

Dnr: 2007/0062

Innehållet i nya avtalet

Färdtjänstavtalet är nu tydligare och mer renodlat och ambitionen är att minimera tolkningstvister. Nyheterna är bland annat:

- Avtalet handlar enbart om resor enligt lagen om färdtjänst. Skrivningarna om att förbättra tillgängligheten har lyfts ut eftersom det sker på annat sätt än genom färdtjänstavtalet
- Fortfarande undantas kommunernas persontransporter enligt § 9, se avtalet. I avtalet står nu grundskola istället för skola
- Kommunerna fortsätter att verkställa utredningar som grund för landstingets prövning av färdtjänstillstånd. I avtalet står nu att landstinget har en ledande roll i utvecklingen av handlägningsprocessen
- Avtalets tidsperiod är tillsvidare. Uppsägning skall ske senast nio månader innan kalenderårsskifte, detta kan dock ske tidigast 2011.

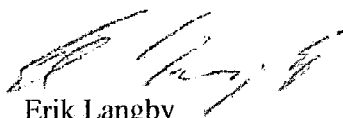
KSLs styrelse beslutade vid sitt sammanträde den 8 oktober 2009 att rekommendera kommunerna att teckna nytt färdtjänstavtal med Stockholms läns landsting, se bifogat avtal.

KSL är tacksamma att få kommunernas ställningstagande/prötkollsutdrag via post eller via e-post till info@ksl.se före utgången av december 2009.

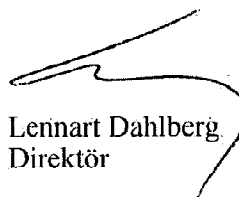
Har ni frågor kontakta Karin Jacobsen, karin.jacobsen@ksl.se, tel 08-615 94 34

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

Erik Langby
Ordförande

Lennart Dahlberg
Direktör

Bilaga

1. Färdtjänstavtalet
2. Information om färdtjänstavtalet i Stockholms län 2009-06-24

Enligt lagen om färdtjänst (1997:736) ansvarar kommunen för att tillhandahålla medborgarna en färdtjänst av god kvalitet. Kommunerna får efter en överenskommelse med trafikhuvudmannen i länet överlåta sina uppgifter enligt lagen om färdtjänst. Länets kommuner har sedan år 1977 genom avtal överlåtit åt Stockholms läns landsting att ansvara för färdtjänsten.

Färdtjänst, den särskilda kollektivtrafiken, finns för alla medborgare som har väsentliga svårigheter att åka med den allmänna kollektivtrafiken. Parterna nedan är eniga om målet att erbjuda den enskilde resenären ett resande på så lika villkor som möjligt jämfört med den som åker med den allmänna kollektivtrafiken. Personer med olika funktionshinder ska möjliggöras att i större utsträckning kunna använda den vanliga kollektivtrafiken. En förbättrad tillgänglighet leder till integration, normalisering och större oberoende för alla resenärer.

Mellan Stockholms läns landsting (landstinget) och ..... kommun (kommunen) har träffats följande

AVTAL

§ 1

Kommunen överlåter jämlikt § 4 lagen om färdtjänst (1997:736) sina uppgifter enligt nämnda lag till landstinget som trafikhuvudman.

§ 2

Landstinget övertar jämlikt § 5 lagen om färdtjänst ansvaret för att färdtjänst anordnas för kommunens invånare för resande inom Stockholms län. Villkor för resor i eller mellan kommuner samt över länsgränsen till angränsande kommun, liksom för resor utanför länet fastställs av landstinget.

§ 3

Frågor om tillstånd till färdtjänst prövas jämlikt § 6 lagen om färdtjänst av landstinget. Landstingets uppgifter enligt lagen om färdtjänst och detta avtal fullgörs av den nämnd eller nämnd och styrelse som landstingsfullmäktige bestämmer.

Nämnden fastställer villkor och föreskrifter för resandet med färdtjänsten och resornas genomförande. Fastställda riktlinjer kan vara generella eller avse särskilt tillstånd. Riktlinjerna skall beslutas utifrån budgetram, reglemente och inriktningsdirektiv som landstingsfullmäktige fastställt för nämnden.

§ 4

Grunder för avgifterna för resor med färdtjänst bestäms av landstinget som ensam länstrafikansvarig jämlikt § 11 punkt 1 lagen om färdtjänst med tillhörande författningskommentar.

§ 5

Kommuninvånare skall inge ansökan om färdtjänst till kommunen. Kommunen skall verkställa en utredning som ligger grund för landstingets prövning av sådan ansökan. Kommunen skall verkställa kompletterande utredning om landstinget så begär. Ansökningsprocessen för färdtjänst skall vidareutvecklas och förbättras. Landstinget har en ledande roll i utvecklingen av handlägningsprocess och IT-stöd i samband med detta.

§ 6

Landstinget och kommunen ska samverka genom lokala samråd där även chefstjänstemän ingår. Syftet är att skapa ett forum för att identifiera och föreslå förbättringar av tillgängligheten till och i den allmänna kollektivtrafiken så att fler kommuninnevånare kan använda den. Även den särskilda kollektivtrafiken ska avhandlas vid dessa tillfällen.

Kommunerna ska underlätta för landstinget, eller den styrelse som fullgör uppgifter med anledning av detta avtal, genom att aktivt medverka till:

- att nödvändiga underlag finns såsom befintliga adressuppgifter, hållplatsinformation och koordinater för ett digitalt geografiskt informationssystem
- att färdtjänsttrafik får trafikera kommunens kollektivtrafikkörfält.

§ 7

Ett gemensamt regionalt råd inrättas med representanter från landstinget och KSL. Uppgiften är att dels regelbundet och gemensamt följa upp avtalet dels att möjliggöra att genomföra löpande förbättringar och förändringar av rutiner och hantering kring färdtjänst.

§ 8

Landstinget skall ansvara för samråd med de funktionshindrades organisationer och för brukarsamråd med färdtjänstens resenärer.

§ 9

Detta avtal omfattar inte resor föranledda av kommunala beslut rörande aktiviteter för äldre och funktionshindrade inom grundskola, vård och omsorg.

Med resor enligt ovan avses:

- resor till och från grundskola, särskola och fritidshem för barn med funktionshinder (ej förskola och gymnasium)
- resor till och från daglig verksamhet för personer tillhörande LSS personkrets 1 och 2
- resor för äldre och funktionshindrade till och från dagverksamhet beslutad av kommunen
- resor för äldre och funktionshindrade vid start och avslut i samband med vistelse vid växelvård/korttidsvistelse som är beslutad av kommunen (undantag för egen fritidsresa i besökssyfte under växelvård/ korttidsvistelse för vilken landstinget svarar)

§ 10

Detta avtal gäller från och med 1 januari 2010 och tillsvidare om inte någondera part säger upp avtalet. Uppsägning skall ske senast nio månader innan kalenderårsskifte, detta kan dock ske tidigast 2011. Om en kommun säger upp avtalet så innebär det att avtalet förfaller i sin helhet. Förhandling om nytt avtal sker mellan landstinget och KSL som företräder länets kommuner.

§ 11

Detta avtal är för sin giltighet beroende av landstingsfullmäktiges och länets samtliga kommunfullmäktiges godkännande.

§ 12

Avtalet är upprättat i två exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.

Stockholm den

För landstinget

För kommunen

För kännedom:

Ansvarig nämnd för vård och omsorg,
äldreomsorg och utbildning eller motsvarande

Kommundirektörer i länets kommuner

Förvaltningschefer inom vård och omsorg,
äldreomsorg och utbildning eller motsvarande

Ansvariga för kommunens upphandling av
persontransporter

Färdtjänstavtalet i Stockholms län

Kommunerna har genom Lagen om färdtjänst (1997:736) en skyldighet att anordna färdtjänst för sina kommuninvånare. Det gäller de personer som har ett varaktigt funktionshinder, är folkbokförda i kommunen och har väsentliga svårigheter att resa med allmänna kommunikationer. Kommunerna får efter en överenskommelse med trafikhuvudmannen i länet överlåta sina uppgifter enligt Lagen om färdtjänst. Länets kommuner har sedan lång tid tillbaka genom avtal överlåtit åt Stockholms läns landsting att ansvara för färdtjänsten.

Bakgrund

Det nuvarande färdtjänstavtalet är från jan 2005 till och med dec 2008. Avtalet sades upp av båda parter under 2007 eftersom förändringar i Lagen om färdtjänst och nya rättsfall lett till oklarheter hur avtalet skulle tolkas. Förhandlingen om ett nytt färdtjänstavtal har pågått sedan 2008 där KSL, enligt avtalet, företrätt kommunerna och landstinget företrätts av Färdtjänstens ledning.

KSL har haft god möjlighet att förankra och diskutera förhandlingens utveckling med kommunerna. Varje kommun har haft en kontaktperson på förvaltningschefsnivå som har bjudits in till informations- och diskussionsmöten vid flera tillfällen. KSL:s styrelse, vård- och omsorgsberedning, kommundirektörer och kommunstyrelseordföranden har kontinuerligt fått information vid ordinarie möten.

Förhandlingen har framförallt handlat om kostnader och ansvar för de kommunala persontransporterna som är undantagna enligt § 9 i färdtjänstavtalet och som kommunerna utför. Kommunerna har idag slutit egna transportavtal för dessa resor i varierande omfattning och tidsperiod och några har bildat egna transportcentraler.

Parterna eniga i december 2008

I förhandlingen i december 2008 har parterna enats om huvudinriktningen i det nya färdtjänstavtalet, se förhandlingsprotokoll på KSL:s hemsida, www.ksl.se. Parterna har varit eniga om att:

Postadress Kommunförbundet Stockholms Län, Box 38145, 100 64 Stockholm

Besöksadress Södermalmsallén 36, Stockholm **Växel** 08-615 94 00 **Fax** 08-615 94 94

Direkt 08-615 94 34 **Mobil** 073-917 94 34 **E-post** karin.jacobsen@ksl.se

Hemsida www.ksl.se **Organisationsnummer** 222000-0448

- Merparten av dagens kommunala persontransporter skulle föras över till Färdtjänsten och att överflyttning skulle påbörjas 1.5 2010 och vara genomförd senast den 1.1 2011
- Kostnadsersättning för detta skulle ske genom skattejustering eller annan ekonomisk modell mellan landstinget och kommunen
- Det krävdes mer tid för att tydliggöra vilka av de kommunala persontransporterna som skulle föras över till Färdtjänsten och för planeringen av den praktiska överföringen av dessa resor
- Föreslå en prolongering av nuvarande färdtjänstavtal ett år och att parterna tillsammans skulle ta fram ett nytt förslag till avtal som skulle gälla from 1.1 2010.

KSL:s styrelse har, i december 2008, sänt en rekommendation till länets kommuner att prolongera färdtjänstavtalet ett år. Färdtjänstavtalet förfaller därmed automatiskt den 31 december 2009.

Gemensamt förtydligande av § 9-resorna

I februari 2009 har KSL och landstinget sänt ut en gemensam skrivelse till kommunerna som förtydligade hur § 9 i färdtjänstavtalet skulle hanteras under året. Kommunerna har återigen uppmanats att kontrollera och ta fram fakta om kostnader och volymer för sin turbundna persontrafik. Uppgifter som Färdtjänsten behövde för att förbereda sin upphandling av dessa resor och kommunerna för att kunna fasa ut sina transportavtal.

Förhandlingens utgång

Parterna har inte lyckats enas om den ekonomiska justeringen. KSL har förespråkade en skattejustering där landstinget skulle höja sin skatt motsvarande kostnad för dessa resor samtidigt som kommunerna skulle sänka sin skatt. Landstinget har krävt att kostnaderna skulle faktureras. Tjänstemannasidan har inte lyckats enas och frågan har lyfts till politiken.

Vid förhandlingen den 19 maj 2009 har landstingets representanter helt svängt. På uppdrag av sin politik har de klargjort att landstinget vill ha § 9 kvar i färdtjänstavtalet, se förhandlingsprotokoll på KSL:s hemsida.

KSL:s ledning har bedömt, med anledning av landstingets ställningstagande, att det inte går att driva frågan vidare. Det innebär att § 9 kommer att vara kvar i nya färdtjänstavtalet och att kommunerna inte lämnar över hela ansvaret för färdtjänstresorna till landstinget. Kommunerna behåller ansvaret för de turbundna resorna och har därmed rätt att handla upp egna entreprenörer för att utföra dessa resor. Vilka resor det är kommer att specificeras i färdtjänstavtalet. Det är däremot tveksamt om det är möjligt för kommunerna att ta ut avgift för resorna. Den enskilde får inte betala mer avgift på grund av att olika färdtjänstresor anordnas av olika huvudmän. Utredning pågår om de formella förutsättningarna för kommunernas ansvar för dessa resor. KSL återkommer om detta.

Oklart rättsläge

Förhandlingen har också handlat om kommunernas möjlighet att, genom avtal, överlämna hela eller endast delar av färdtjänstansvaret till trafikhuvudman. Sveriges kommuner och landstings ståndpunkt är att kommunerna måste lämna över färdtjänsten i sin helhet. Däremot kan kommunerna undanta resor som kommunerna tar ansvar för med stöd i annan lagstiftning. Men en dom från länsrätten i april 2008 (mål nr 9483-07) anser att det är rättsligt möjligt för kommunen att vid överlämnande av ansvar för färdtjänstresor undanta vissa resor. Enligt länsrättens synsätt kan kommunen ansvara för de undantagna resorna. Rättspraxis visar dock att dessa resor inte ingår i insatser så som till exempel daglig verksamhet och dagverksamhet. Någon skyldighet för kommunen att ansvara för dessa resor finns inte i Socialtjänstlagen, SoL eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Däremot bör det finnas utrymme för kommunerna att undanta dessa resor vid överlämnandet av färdtjänsten och istället ansvara för dessa resor som del i omsorg enligt SoL för berörda grupper. Såväl Stockholms stads som landstingets jurister understryker att rättsläget är oklart.

Utredning om en ny kollektivtrafiklag

I juni 2008 beslutade regeringen om direktiv till en översyn av lagstiftningen på kollektivtrafikområdet. Utredaren Ulf Lundin lämnade sitt första delbetänkande i maj 2009 (N 2008:03). Han föreslår bland annat en lagstiftning om att allmän och särskild kollektivtrafik ska samordnas i en särskild myndighet och att reglerna om färdtjänst, riksfärdtjänst, skolskjuts och sjukresor samlas i en och samma lag. Lundin föreslår även att ansvaret för samordningen ska läggas på den kollektivtrafikansvariga myndigheten. I Stockholms län är det Stockholms läns landsting. Den nya kollektivtrafiklagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Utredningens förslag att samordna samtliga persontransporter och lägga ansvaret på den kollektivtrafikansvarige myndigheten är i linje med KSL:s ståndpunkt. Inom snar framtid kommer förmodligen dessa resor att föras över till landstinget men vi är inte där än.

Nytt avtal från och med 1 jan 2010

Med anledning av bland annat det oklara rättsläget och utredningen om ny kollektivtrafiklag har KSL i uppdrag att försätta förhandlingen om det nya färdtjänstavtalet med följande inriktning:

- Kommunerna undantar vissa resor i avtalet i enlighet med § 9. Vilka resorna är ska tydligt framgå av avtalet
- Kommunerna fortsätter att verkställa utredningar som grund för landstingets prövning av färdtjänstillstånd. Parterna ska verka för att hanteringen underlättas och utvecklas
- Avtalet renodlas och ska enbart handla om resor enligt Lagen om färdtjänst. Arbetet med att förbättra tillgänglighet sker på annat sätt än genom skrivningar i färdtjänstavtalet.

KOMMUNFÖRBUNDET
STOCKHOLMS LÄN

INFORMATION

4 (4)

2009-06-24

Dnr: 2007/0062

Ambitionen är att avtalet ska bli så tydligt som möjligt för att undvika tolkningstvister framöver. KSLs styrelse sammanträder den 8 oktober då beslut fattas om att rekommendera kommunerna att anta det nya färdtjänstavalet. Därefter skickas rekommendationen ut till kommunerna.

KSL kommer att fortsätta ha kontakt med kommunernas kontaktpersoner fram till avtalet är klart för att diskutera och få in synpunkter på avtalets innehåll.

Kommunernas engagemang

KSL har mött ett stort gensvar och intresse från de flesta kommunerna i länet kring färdtjänstavalet. Det har varit oerhört viktigt för vårt arbete och jag vill härmed framföra ett stort tack för det.

Det arbete som kommunerna lagt ner på att ta fram fakta om volymer och kostnader kring de turbundna resorna har ökat KSL:s och kommunernas kunskaper om dessa resor. Det är viktigt för det fortsatta arbetet.

Kommunerna har dessutom lämnat in personnummer på dem som beviljats turbunden resa under 2008. Färdtjänsten har åtagit sig att informera respektive kommun om vilka som beviljats färdtjänstillstånd enligt de personnummer som är inskickade.

Vid frågor är du välkommen att kontakta Karin Jacobsen, handläggare på KSL tel: 08-615 94 34 eller e post: karin.jacobsen@ksl.se

Med vänlig hälsning

KOMMUNFÖRBUNDET STOCKHOLMS LÄN

Lenart Dahlberg
Direktör

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Richard Hallman, 08-581 691 43

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-05

Vår beteckning

Dnr 2009-000297

Kommunstyrelsen

Förstudie med enkätundersökning samt förslag till strategi för utveckling av Ådöhalvön**Förslag till beslut**

Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att ta fram ett förslag till program för Ådöhalvön. Programuppdraget åsätts prioritet 2.

Sammanfattning

En enkätundersökning har gjorts där fastighetsägarna på Ådöhalvön har fått besvara frågor om detaljplaneläggning, anslutning till kommunalt vatten och avlopp samt frågor med anknytning till dessa ämnen. Syftet med enkätundersökningen var dels att informera fastighetsägare på Ådöhalvön om detaljplaneprocess och kostnader som är förknippade med denna samt för att bredda kommunstyrelsens beslutsunderlag med synpunkter från nuvarande fastighetsägare.

Enkätundersökningen redovisar att en majoritet av fastighetsägarna inom Ådöskog är för detaljplaneläggning medan fastighetsägarna i Sågbacken och Verkaviken är företrädesvis negativt inställda till en detaljplaneläggning av deras områden. Fastighetsägarna på hela Ådöhalvön är generellt sett positivt inställda till en utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp.

Förvaltningen har i dagsläget svårt att överblicka de konsekvenser en utbyggnad av kommunalt VA för med sig. Anslutning till kommunalt VA kommer sannolikt på sikt att ställa krav på utökad byggrätt i Sågbacken och Verkaviken, då fastigheterna troligtvis kommer nyttjas mer och önskemål om utbyggnad av sanitära utrymmen kan komma att ställas.

Förvaltningen redogör sist i förstudien, kapitel 8, för det förslag till tillvägagångssätt för fortsatt utveckling av Ådöhalvön som förordas. Förslaget går i korthet ut på att ta fram ett program för hela Ådöhalvön i syfte att se till helheten istället för till varje enskild bebyggelsegrupp. Först därefter kan beslut om detaljplanering samt utbyggnad av kommunalt VA fattas.

Beslutsunderlag

- *Förstudie om utvecklingsmöjligheter för Ådöhalvön*, november 2009
- Kommunstyrelsens beslut den 22 april 2009
- Låssa Intresseförenings hemställan den 2 mars 2009
- Bygg- och miljönämndens beslut den 10 februari 2009, § 2
- Samhällsbyggnadsnämndens beslut den 9 april 2008, § 29
- *Vatten- och avloppsinventering av Ådöhalvön*, Rapport från miljöavdelningen den 18 november 2003

2(2)

- Översiktsplan 2000, antagen av kommunfullmäktige den 4 februari 2002, § 2
- Samrådsförslag till ny översiktsplan (*ÖP 2010*)
- *Vision Framtid Bro*

Ärendebeskrivning

För Ådö skog gäller byggnadsplan nr 7808, där byggrätten uppgår till 60 kvm för huvudbyggnad och 20 kvm för uthus. För fastigheterna Ådö 1:92-93 gäller en särskild detaljplan, nr 9507, där gemensam byggrätt uppgår till 120 resp.40 kvm.

Ådöhalvön är belägen utanför tätortsavgränsningen för Bro och där ska enligt gällande Översiktsplan 2000 i princip enbart pågående markanvändning som jord- och skogsbruk, fritidsboende och friluftsliv fortgå. Området ligger i Mälaren vars vatten, strandområden och öar är utpekade som riksintresse för turismen och det rörliga friluftslivet.

Kommundirektören fick den 22 april 2009 i uppdrag att inför en eventuell detaljplanering av Ådö skog snarast ta fram en förstudie där bl.a. en enkät till berörda fastighetsägare skulle ingå. Kommunstyrelsen tog fram en enkät som under vecka 28 och 29 skickades ut till fastighetsägarna på Ådöhalvön. Svarstiden varade fram till 24 september och av totalt 136 utskick besvarades 110 enkäter.

Resultatet av enkätstudien finns redovisad i rapporten *Förstudie om utvecklingsmöjligheter för Ådöhalvön*. Inom Ådö skog, Verkaviken och Sågbacken är en majoritet av fastighetsägarna för en anslutning till kommunalt VA. Ådö skog är tillsammans med området närmast söder därom, i rapporten benämnt som Ådöhalvöns södra omnejder, de två delområden som är för en detaljpaneläggning. Av de synpunkter som inkommit framkommer att flertalet av fastighetsägarna inom Sågbacken och Verkaviken vill behålla karaktären av fritidshusområde och inte ser något större behov av förändringar avseende gator, service, avstyckningar etc.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Emelie Grind
Plan- och exploateringschef

Bilagor:

Förstudie om utvecklingsmöjligheter för Ådöhalvön

Förstudie om utvecklingsmöjligheter för Ådöhalvön

Förord

Kommunstyrelsen gav, den 22 april 2009, kommundirektören i uppdrag att inför en eventuell detaljplanering av Ådö skog snarast ta fram en förstudie där en enkät till berörda fastighetsägare ingår. Det här är den förstudien och den har tagits fram av *plan- och exploateringsavdelningen* i Upplands-Bro kommun.

Inför framtagandet av förstudien lät kommunen en enkät om intresset för kommunalt vatten och avlopp, detaljplaneläggning samt frågor rörande boendemiljö gå ut till fastighetsägare på Ådöhalvön.

Förstudien redovisar resultatet av denna enkätundersökning och för fram ett förslag inför fortsatt planering.

Upplands-Bro, oktober 2009

Richard Hallman
Samhällsplanerare
Plan- och exploateringsavdelningen

Sammanfattning

Upplands-Bro är en tillväxtkommun som arbetar aktivt för att finna nya lösningar för människor att kunna bosätta sig i kommunen. Ett led i detta är att se över möjligheterna för fritidshusägare att kunna permanenta sitt boende.

Syftet med förstudien har varit att informera berörda fastighetsägare om förutsättningar för detaljplanering (planprocess, kostnader mm) samt bereda fastighetsägarna på Ådöhalvön möjlighet att framföra synpunkter i syfte att bredda beslutsunderlaget inför kommunstyrelsens beslut om tillvägagångssätt för utvecklingsarbete för Ådöhalvön.

Med begreppet *Ådöhalvön* avses i följande rapport den geografiska avgränsning som legat till grund för enkätutskickets omfattning. Enkätstudien har utförts som en totalundersökning där samtliga fastighetsägare erhållit ett exemplar av enkätunderlaget. Vår undersökningsmetod är att anses som kvantitativ men med inslag av kvalitativ karaktär.

I de tre mer omfattande gällande detaljplanerna anges byggrätten till 60 kvm för huvudbyggnad samt 20 kvm för uthus som ej är för bostadsändamål. Ett flertal fastighetsägare på Ådöhalvön har framfört önskan om att erhålla utökad byggrätt. *Intresseföreningen Låssa* inkom den 2 mars 2009 med en begäran om detaljplan för Ådö skog. För att ett område ska vara lämpat för detaljplanering för bostadsändamål ska det enligt *plan- och bygglagen (PBL)* 2 kap 3 § finnas goda möjligheter att ordna trafik, vattenförsörjning, avlopp och annan samhällsservice.

Enkäten som skickades ut bestod av en informationsdel och en svarsdel. Av det totala utskicket på 136 kuvert har sammanlagt 110 inkomna enkäter bearbetats. Svarsfrekvensen för undersökningen har varit hög (80,9 %) men för ett flertal frågor har den varit något låg för Ådö skog och betydande låg för Ådöhalvöns södra omnejder. Resultatet visar att en majoritet av fastighetsägarna på Ådöhalvön är *för* att ansluta sin fastighet till kommunalt vatten och avlopp. Inom områdena norr om Ådö skog är samtidigt en majoritet av fastighetsägarna *emot* en detaljplaneläggning medan ägarna i områdena Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder är övervägande *för*. Samtliga delområden utom Sågbacken har en majoritet *för* utökade byggrätter. Något motsägelsefullt innebär detta således att Verkaviken är *mot* en detaljplaneläggning men *för* utökade byggrätter.

Naturmiljön och Ådöhalvöns karaktär med småskaliga fritidshusområden anses som de allra viktigaste egenskaperna att bevara. Även vägarnas utseende och sträckning är något som lyfts fram. Däremot anses att planbestämmelser som styr byggnadernas utformning som mindre viktigt. Av enkätsvaren för de slutna frågorna anses det inte råda några framkomlighetsproblem, vare sig till fots, med cykel eller bil. Däremot tycks det råda delade meningar då svaren på de öppna frågorna indikerar att det trots allt finns problem med trafiksituationen.

Innehållsförteckning

Förord

Sammanfattning

1	Inledning	9
1.1	Syfte och målsättning.....	9
1.2	Avgränsning, urval och begreppsförtydligande.....	9
2	Metodgenomgång	11
2.1	Metod.....	11
2.2.1	Mätfel.....	11
2.2.2	Bortfall	11
3	Enkätutförande	13
3.1	Bakgrund	13
3.1.1	Förutsättningar.....	13
3.2	Utformning av enkät.....	14
3.3	Tillförlitlighet och kvalitet	15
3.3.1	Anonymitet.....	15
3.4	Enkätutskick.....	16
4	Resultat av enkätundersökning	17
4.1	Svarsfrekvens	17
4.2	Huvudfrågor	18
4.3	Nyttjandegrad	19
4.4	Byggrestriktioner.....	22
4.5	Avstyckningsmöjligheter.....	23
4.6	Gemensamma platser.....	24
4.7	Service.....	25
4.8	Områdets karaktär	26
4.9	Trafik.....	27
4.10	Övriga synpunkter.....	30
5	Analys	33
5.1	Bortfallsanalys	33
5.2	Analys av uppkomna resultat	34
6	Avslutande diskussion	37
7	Slutsatser	39
8	Förslag för fortsatt utveckling av Ådöhalvön	41

Bilaga A	43
Enkät, <i>ÄDÖHALVÖN – vatten och avlopp samt bebyggelseutveckling</i>	
Bilaga B	51
Utförliga tabeller för enkätresultat	
Bilaga C	61
Gemensam skrivelse från fastighetsägarna på Ädö skog	
Bilaga D	63
Skrivelse från Stockholms stad	

Tabellförteckning

Tabell 1: Fördelning av inkomna svar	17
Tabell 2: Inställning till att ansluta till kommunalt VA.....	18
Tabell 3: Inställning till detaljplaneläggning.....	19
Tabell 4: Nyttjandegrad avseende personer	20
Tabell 5: Nyttjandegrad avseende veckor.....	21
Tabell 6: Byggrestriktioner och miljövärde	22
Tabell 7: Inställning till tomtavstyckning	23

Figurförteckning

Figur 1: Svarsfrekvens för enkätutskick	17
Figur 2: Inställning till att ansluta till kommunalt VA	18
Figur 3: Inställning till detaljplaneläggning	19
Figur 4: Fördelning över hur fastighet nyttjas.....	20
Figur 5: Inställning till tomtavstyckning	23
Figur 6: Attityd till gemensamma ytor.....	24
Figur 7: Behov av närservice	25
Figur 8: Värdering av karaktärsbetydande egenskaper	26
Figur 9: Bedömning av framkomlighet till fots	27
Figur 10: Bedömning av framkomlighet med cykel	27
Figur 11: Bedömning av framkomlighet med bil.....	28
Figur 12: Bedömning av framkomlighet med buss	28
Figur 13: Inställning till trafikförbättringar	29
Figur 14: Inställning till nya vägar	30

1 Inledning

Urbaniseringen fortgår i Sverige och Stockholms befolkning ökar alltjämt. Bristen på bostäder tillsammans med önskan om ett naturnära boende har medfört att alltfler väljer att bosätta sig permanent i fritidshusområden. Tillväxten i dessa områden, som vanligen kännetecknas av små byggrätter, enklare vatten- och avloppslösningar samt begränsat utbud av allmän service och tillgänglighet, har ställt större krav på kommunernas planering och tillsyn. Enskilda brunnar utgör ett problem både när det gäller tillgång och kvalitet. Bristfälliga avloppslösningar medför samtidigt ett hot mot grundvattnet varför det är särskilt viktigt att kommunen aktivt arbetar för en hållbar utveckling i fritidshusområden.

Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp utgör ett viktigt instrument i detta arbete. Dock fordras en noggrann planering som tar hänsyn till olika områdets förutsättningar och som beaktar behov och intressen hos såväl berörda boende som kommuninvånare. Därav är det en fråga som måste vägas för och emot olika prioriteringar och som fordrar en väl grund innan ett beslut om den fortsatta utvecklingen kan tas.

Denna studie utgör en viktig del till denna grund. Upplands-Bro är en tillväxtkommun och arbetar aktivt för att finna nya lösningar för människor att kunna bosätta sig i kommunen. Ett led i detta är att se över möjligheterna för fritidshusägare att kunna permanenta sitt boende utan att äventyra målen med en hållbar samhällsutveckling. Studien är koncentrerad till ett område som allmänt benämns som *Ådöhalvön*.

1.1 Syfte och målsättning

Syftet med förstudien har varit att informera berörda fastighetsägare om förutsättningar för detaljplanering (planprocess, kostnader mm) samt bereda fastighetsägarna på Ådöhalvön möjlighet att framföra synpunkter i syfte att bredda beslutsunderlaget inför kommunstyrelsens beslut om tillvägagångssätt för utvecklingsarbete för Ådöhalvön.

Målet med studien är att skapa ett brett beslutsunderlag där de berörda fastighetsägarna har fått komma till tals.

1.2 Avgränsning, urval och begreppsförtydligande

Med begreppet *Ådöhalvön* avses i följande rapport den geografiska avgränsning som legat till grund för enkätutskickets omfattning. Denna avgränsning har tagit hänsyn till gällande detaljplaner (Dp 5601, 6302, 7808, 9507 och 9701) och befintlig bebyggelse i anslutning till dessa planer. Framsidan på den här förstudien visar en karta där gränsen finns inritad. Gräns i norr utgörs av Björknäs gräns mot Brunnsvik (Tammsvik konferensanläggning ingår ej) och gräns i söder omfattas av Stora Lugnet och Ekbacken där gränsen mot själva Ådö kan anses börja. Området *Ådö Lagnö* ingår således inte i denna undersökning.

Utöver denna avgränsning har undersökningsområdet indelats i ytterligare fem mindre områden (se bilaga A, sid 47). Vi har valt att benämna dessa som *delområden* och namngett dem utifrån geografisk tillhörighet till *Ådöhalvöns norra omnejder*, *Sågbacken*, *Verkaviken*, *Ådö skog* samt *Ådöhalvöns södra omnejder*. Anledningen till denna indelning är att

Ådöhalvön är för stort för att kunna omfattas av en enda detaljplan och att områdena sinsemellan skiljer sig åt; avseende detaljplan, tomtstorlek, bebyggelse och trafiksituation. Även om Ådöhalvöns södra omnejder och Ådö skog ligger i direkt anslutning till varandra, har vi valt att skilja dem åt då Ådö skog omfattas av detaljplan.

Enkätstudien har utförts som en totalundersökning där samtliga fastighetsägare, inom det område som här betecknas som Ådöhalvön, erhållit ett exemplar av enkätunderlaget. Vi har skickat en enkät per fastighet och vid flera ägare av en fastighet är det den person som stått överst i våra registreringslistor som erhållit enkäten. Dess ägare har ombetts att informera övriga delägare om enkäten och tillsammans med dessa lämna ett gemensamt svar.

Registreringslistor har inhämtats från *GEOSECMA* där kontinuerliga uppdateringar förs. Informationen inhämtades 24 juni 2009 och uppdatering gentemot systemet skedde två dagar dessförinnan, 2009-06-22.

I följande studie använder vi oss av begreppet *respondent*. Med respondent avses den som besvarar enkäten, alltså fastighetsägaren.

2 Metodgenomgång

2.1 Metod

Vid val av metod måste en avvägning ske mellan tid och kostnad. Vårt val av postenkät är främst att betrakta som en kvantitativ undersökning. Fördelen med en enkätstudie är att det är en förhållandevis billig och enkel undersökningsmetod för att erhålla bred kunskap.

Genom att applicera en kvalitativ aspekt, i form av öppna frågor, har vi försökt erhålla djupare kunskap. Öppna frågor medför mer arbete och ställer högre krav på den som sammanställer enkäterna. Dock anser vi att det är viktigt att även ge respondenten en möjlighet att kommentera sina svar, för att på så sätt indirekt samtidigt erhålla tillförlitliga kvantitativa svar. Därmed är vår undersökningsmetod att anses som kvantitativ men med inslag av kvalitativ karaktär.

2.2.1 Mätfel

När vi diskuterar mätfel är rimligtvis *egenintresse* den största risken då populationen utgörs av fastighetsägare som skall tycka till om frågor som berör dem både direkt och indirekt. En tänkbar följd av detta är att respondenten medvetet eller omedvetet väljer att ge svar som ligger i dennes intresse eftersom resultatet av undersökningen ska ligga till grund för kommunstyrelsens beslut om den fortsatta utvecklingen av Ådöhalvön. Det går inte att svara på hur stort detta mätfel är men i en undersökning som denna är det viktigt att ha detta i åtanke vid tolkning av resultaten.

Ett ytterligare mätfel kan vara att respondenten är *okunnig*. Dock ser vi detta som ett mindre problem då vi utformat enkäten med en informationsdel samtidigt som frågorna i sig inte fordrar en hög kunskapsnivå.

2.2.2 Bortfall

Att bortfall förekommer i förfrågningsstudier är mer regel än undantag. Det viktiga är att i möjligaste mån försöka förhindra detta. Vi känner att vi gjort vad vi kunnat för att undvika olika typer av bortfall. Vi har utfört de åtgärder som generellt kan anses nödvändiga. Vi har garanterat anonymitet, bifogat svarskuvert, begränsat enkätens utformning och sammanställt den information som respondenten kan anses behöva känna till innan denne besvarar enkäten.

Vanligtvis skiljer man på *internt bortfall* och *externt bortfall*. Med internt bortfall menas att det saknas svar på enstaka frågor och externt bortfall innebär att respondenten inte besvarat enkäten alls. Resultatet för vår enkätstudie visar att undersökningen har bortfall av båda sorter. Utifrån undersökningspopulationens storlek och med hänsyn till externt bortfall har vi bedömt att resultatets tillförlitlighet bör ifrågasättas om bortfallet överstiger 30 procent. I avsnittet *Bortfallsanalys* kommenterar vi de bortfall som skett samt utreder tänkbara orsaker.

3 Enkätutförande

3.1 Bakgrund

Under 2003 inventerade kommunens miljöavdelning vatten- och avloppsförhållandena på Ådöhalvön. Syftet var ytterst att få en samlad bild av de enskilda avloppens standard. Undersökningen gjordes med postenkät, fältstudier och intervjuer. Utöver Sågbacken, Verkaviken och Ådö skog ingick även Ådö-Lagnö. I rapporten, *Vatten- och avloppsinventering av Ådöhalvön*, bedömdes att 104 av 144 avloppsanläggningar inte uppfyllde Naturvårdsverkets krav på mindre anläggning och att det förelåg en stor risk att avloppsanläggningarna skulle förorena grundvattnet för de 74 vattentäkter som fanns i området.

Upplands-bro kommun förvärvade, 1 juni 2005, ett 133ha stort markområde från Solna stad. Inom området, Björknäs 2:1 m.fl, återfinns ett campingområde, jordbruksmark och ett flertal fastigheter upplåtna med tomträtt.

Fastighetsägarna på Ådöhalvön har under de senaste åren framfört önskemål om utökad byggrätt. Detta önskemål föranledde kommunens beslut, 30 maj 2007, att avvakta en översyn av *Översiktsplan 2000* (ÖP 2000) för att därigenom kunna bedöma en eventuell utökad bebyggelse utifrån ett större och mer övergripande perspektiv.

Knappt ett år senare, 9 april 2008, uttryckte samhällsbyggnadsnämnden, med anledning av en motion, sitt stöd för behovet att göra det möjligt att ansluta bebyggelsen på *Ådölandet* till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Detta stöd gällde dock under förutsättningen att området erhåller en detaljplaneläggning som klargör hur och på vilket sätt VA-utbyggnaden ska genomföras. Närmare ett år efter detta, 2 mars 2009, lämnade *Låssa intresseförening* en hemställan till kommunstyrelsen att besluta om framtagande av ny detaljplan för Ådö skog. I hemställan åberopas bygg- och miljönämndens beslut, 10 februari 2009, BMN§2 (Dnr 08/350) om ”*hemställan hos Kommunstyrelsen att skyndsamt ta fram ny detaljplan för Ådöskog och närliggande område.*”

Den 22 april 2009 beslöt Kommunstyrelsen att: ”*Kommundirektören får i uppdrag att inför en eventuell detaljplanering av Ådö skog snarast ta fram en förstudie där bl.a. en enkät till berörda fastighetsägare ingår*”

3.1.1 Förutsättningar

Inom det område som här benämns Ådö skog gäller detaljplan 5601, 6302 och 7808 (tidigare byggnadsplaner) samt 9507 och 9701. Detaljplan 9507 gäller för en mindre fastighet inom Ådö Skog och Dp 9701 gäller för en fastighet i anslutning till Sågbacken. För övriga fastigheter på Ådöhalvön gäller de tre förstnämnda detaljplanerna. I dessa tre planer regleras bebyggelsen till att huvudbyggnad högst får vara 60kvm och uthus, som ej får inredas som bostadsrum, 20kvm.

I gällande Översiktsplan 2000 ligger Ådöhalvön utanför tätortsavgränsningen för Bro. Enligt planen innebär det i princip för Ådöhalvön att där ska endast markanvändning som jord- och

skogsbruk samt fritidsboende fortgå. I planen nämns också att vattnet utanför Ådöhalvön utgör viktiga produktions- och reproduktionsområden för fisk samt att dessa områden har stor betydelse för fågellivet.

Mälaren med öar och strandområden är enligt Miljöbalk 4kap 2§ utpekad som riksintresse. Då Ådöhalvön ligger i Mälaren innebär det att en särskild hänsyn ska tas till turismens och friluftslivets intressen. Detta gäller särskilt när det kan bli en fråga om acceptans för exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

I samrådsförslaget till ny översiktsplan (ÖP 2010) påpekas att det finns problem med enskilda anläggningars miljöbelastning och att dessa problem är särskilt stora i fritidshusområden som i ökande grad har permanentats. I planen utpekas Björknäs och norra Ådöhalvön som utredningsområde och Ådö skog som omvandlings-/förtättningsområde som avses förses med kommunalt VA. Enligt planen föreslås också camping, gästhamn och allmänna badplatser i Mälaren göras mer tillgängliga och attraktiva.

För att aktualisera en detaljplan gäller enligt plan- och bygglagen (PBL) 2kap 3§ att bebyggelse skall lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet och som tar hänsyn till de boendes och övrigas hälsa och säkerhet samt beaktar möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning och avlopp samt annan samhällsservice.

I både Verkaviken och Sågbacken finns ett flertal tomträttsinnehavare. Enligt PBL 16kap. 5§ gäller att det som i denna lag är föreskrivet om fastighetsägare eller fastigheten skall tillämpas på tomträttsinnehavaren eller tomträten, dock att tomträttsinnehavare ej är skyldig att bekosta anläggande av gator och andra allmänna platser.

Rapporten *Vision Framtid Bro* utgör ett visionärt förslag med utvecklingsstrategi för hur det kommersiella och offentliga serviceutbudet vid Bro centrum kan stärkas. Rapporten föregicks av en *workshop* där Brobor, näringsidkare, byggherrar, föreningsliv och andra intresseorganisationer diskuterade hur Bro kan växa i framtiden. I visionen föreslås en utbyggnad av samhället, i en nord-sydlig riktning, från Bro ut på Ådöhalvön och hela vägen ner mot Ådö. Bro blir en Mälarstad och dagens bad med campingstugor fortsätter att utgöra ett viktigt inslag i bebyggelsen.

3.2 Utformning av enkät

Enkäten består av en *informationsdel* och en *svarsdel* (se bilaga A). Att vi valt att göra en informationsdel beror helt sonika på komplexiteten med detaljplaneläggning och kommunalt VA. Många saknar insikt och kunskap om vilka kostnader som är förknippade med dessa åtgärder, varför det fordras uppgifter om gatukostnader, VA-taxa och planavgift. Generellt gäller att ju mer insatt den svarande av enkäten är, desto mer tillförlitliga svar erhålls på enkätens frågor. Det är dock viktigt att tänka på att ju mer information som förmedlas, inte nödvändigtvis behöver innebära desto bättre resultat. För att respondenten inte skall tappa intresset för att besvara enkäten gäller det att göra en noga avvägning mellan mängden information och val av innehåll i den information som förmedlas. Vi har valt att begränsa denna informationsdel till ett blad.

Frågeformuläret inleds med att respondenten ombeds besvara vilket delområde fastigheten ingår i. För att tydliggöra vilka områden vi avser har vi utöver fastighetsbeteckningar även färgmarkerat delområdena i en karta.

Därefter har vi valt att ställa två huvudfrågor om intresset för detaljplaneläggning och kommunalt VA. Huvudfrågorna ger ett tydligt svar på om fastighetsägaren är *för* eller *emot* dock får vi ingen kunskap om orsakerna till att respondenten svarar så som han eller hon gör. För att få djupare förståelse fordras ytterligare frågor. Enkätens efterföljande 12 frågor är framtagna för att försöka finna underliggande orsaker. Frågorna är uppdelade på sju ämnesområden; *nyttjandegrad, byggrestriktioner, avstyckningsmöjligheter, gemensamma platser, service, områdets karaktär samt trafik*.

För att upprätthålla fastighetsägarnas fokusering har vi valt att variera svarsalternativen. Utöver slutna frågor har vi även inom varje ämnesområde en öppen fråga där respondenten har möjlighet att lämna kommentarer.

Enkäten avslutas också med en sådan öppen fråga där respondenten har möjlighet att lämna ytterligare information som han eller hon inte anser har framkommit av tidigare svar.

3.3 Tillförlitlighet och kvalitet

För att erhålla en hög kvalitet samt god tillförlitlighet till undersökningen har vi valt att utforma en enkät enligt de vedertagna statistiska föreskrifter som idag råder. Detta innebär bland annat att vi valt att informera respondenten om vad undersökningen handlar om, vilka aspekter som respondenten måste ta ställning till samt vikten av att respondenten besvarar enkäten.

För att erhålla bra svarsfrekvens fordras att läsaren förstår vad som efterfrågas samt tydligt inser syftet med undersökningen. För att säkerställa detta har kommunen låtit testa enkäten på oberoende personer, hänvisat till ytterligare information på kommunens hemsida samt tydligt klargjort vem respondenten skall vända sig till vid oklarheter. Därutöver har vi haft separata möten med *Verkavikens Samfällighetsförening, Sågbackens Samfällighetsförening* och *Låssa Intresseföreningen* där de fått möjlighet att ställa frågor på sådant som varit otydligt med enkäten.

3.3.1 Anonymitet

I och med att kommunen omfattas av offentlighetsprincipen blir besvarade enkäter en offentlig handling. Då kommunen samtidigt måste förhålla sig till personuppgiftslagen (PUL) och *Offentlighets- och sekretesslagen* (2009:400) underlättar det bearbetningen av enkäterna om respondenten kan vara anonym. Utöver att förenkla bearbetning är anonymitet mycket betydelsefullt för tillförlitligheten. Genom att låta respondenten vara anonym kan vi erhålla svar på frågor som kan upplevs som känsliga och obehagliga att svara på. Om anonymitet inte kan garanteras är det troligt att respondenten undviker att besvara känsliga frågor eller besvarar dem på ett ”oärligt” sätt.

3.5 Enkätutskick

Enkäten skickades ut med post till 108 (79,4%) fastighetsägare och 28 (20,6%) tomträttsinnehavarna 10 juli respektive 17 juli 2009. Av det totala utskicket på 136 kuvert återkom 111 till kommunen. En av dessa förblev obesvarad varför det totala antalet bearbetade enkäter resulterade i 110 till antalet.

Senast inlämningsdag för enkäten var 24 augusti men då *Låssa intresseförening*, *Verkavikens* samt *Sågbackens Samfällighetsförening* efterfrågat förlängd svarstid beslöt vi efter övervägande att skjuta upp svarstiden med en månad, dvs. till 24 september.

4 Resultat av enkätundersökning

Här följer en resultatsammanställning av 110 enkätsvar från ett utskick på totalt 136 enkäter. För att vid sammanställningen få tydliga tabeller och grafer har vi valt att förkorta namnen för delområdena *Ådöhalvöns norra omnejder* och *Ådöhalvöns södra omnejder* till *Ådöh. N.O.* respektive *Ådöh. S.O.* När det gäller öppna frågor har vi valt, av utrymmesskäl att återge en mindre sammanfattning av dessa samt citera några av de mer utmärkande kommentarerna.

4.1 Svarsfrekvens

De 110 inkomna enkäterna motsvarar en svarsfrekvens på 80,9 %. Följande tabell redovisar fördelningen mellan delområdena för dessa enkäter.

	Totalt	Ådöh. N.O.	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
Antal utskick	136	2	38	47	37	12	-
Inkomna svar	110	1	28	34	32	10	5
Svarsfrekvens:	80,9%	50,0%	73,7%	72,3%	86,5%	83,3%	-

Antal svar: 110 (80,9%)
Externt bortfall: 26 (19,1%)

Tab. 1. Fördelning av inkomna svar

Bortsett från Ådöh. N.O. har en majoritet av fastighetsägarna i delområdena besvarat enkäten. Av ovanstående tabell bör noteras att Ådöh. N.O. endast har haft två utskick. Det ringa antalet förklaras av att kommunen är en stor fastighetsägare inom delområdet. Då endast den ena av de två fastighetsägarna har besvarat enkäten kan vi inte dra några direkta slutsatser. Detta medför samtidigt att den annars så höga svarsfrekvensen för delområdena här hamnar på en lägre nivå. Fem respondenter har av någon anledning inte markerat vilket delområde de tillhör. Även om dessa svar inte kan kategoriseras till något delområde har de betydelse för helhetsbilden av Ådöhalvön och ingår därför i resultatredovisningen för totala antalet svar. Kategorin ”Totalt” svarar med andra ord mot hela Ådöhalvön.

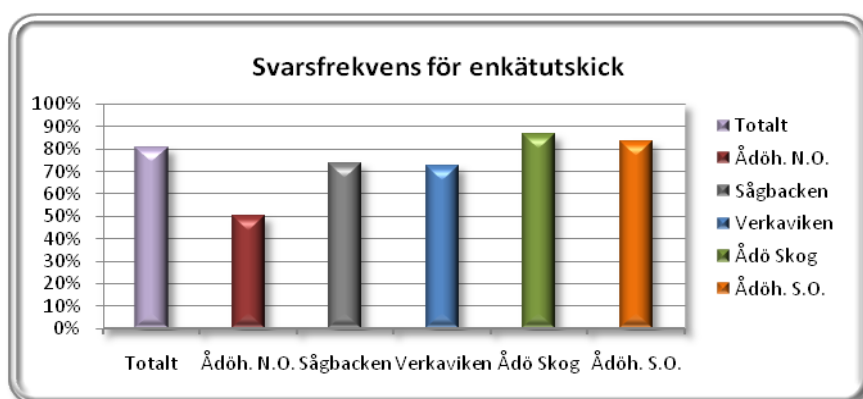

Fig. 1. Svaresfrekvens för enkätutskick

Antal svar: 110 (80,9%)
Externt bortfall: 26 (19,1%)

Den fortsatta redogörelsen utgår från den ordning frågorna förekommit i enkäten. Vi klargör kort vilken fråga det rör sig om och koncentrerar oss på uppkomna resultat. I och med att

delområdet Ådöh. N.O. endast utgörs av ett enkätsvar kommer vi fortsättningsvis av anonymitetsskäl inte redovisa resultatet för detta område utan hänvisar i detta fall till de resultat som uppkommer i sammanställningen ”Totalt”. I tabeller ingår också av detta skäl Ådöh. N.O. i sammanställningen för Övr. Fastigheter. De procenttal som anges i parentes i vissa tabeller anger svarens motsvarande svarsfrekvens. För ytterligare förklaring till frågornas innehåll och olika svarsalternativ hänvisar vi till Bilaga A. Utförligare tabeller återfinns i bilaga B.

4.2 Huvudfrågor

Inledningsvis ställdes två frågor som vi valde att beteckna som huvudfrågor för undersökningen. Frågorna berörde hur fastighetsägarna ställer sig till att ansluta sin fastighet till kommunalt vatten och avlopp samt att detaljplanelägga det område fastigheten ingår i. Tabellen visar resultatet av den första frågan.

Inställning till att ansluta till kommunalt VA

Antal svar: 108 (98,2%)
Internt bortfall: 2 (1,8%)

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh
För	84 (77,8%)	21 (77,8%)	26 (76,5%)	23 (71,9%)	9 (100,0%)	5 (83,3%)
Emot	23 (21,3%)	6 (22,2%)	7 (20,6%)	9 (28,1%)	-	1 (16,7%)
Oeniga (för)	0,5 (0,5%)	-	0,5 (1,5%)	-	-	-
Oeniga (emot)	0,5 (0,5%)	-	0,5 (1,5%)	-	-	-
SUMMA:	108	27	34	32	9	6
Svarsfrekvens:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tab. 2. Inställning till att ansluta till kommunalt VA

I tabellen över de som besvarat frågan kan vi utläsa att en majoritet av såväl fastighetsägarna på Ådöhalvön (77,8%) som ägarna inom varje enskilt delområde är *för* att ansluta sin fastighet till kommunalt vatten och avlopp. Efterföljande diagram redovisar grafisk fördelningen för intresset av en anslutning till kommunalt VA. Medan det vänstra cirkeldiagrammet tydliggör resultatet för samtliga fastighetsägare inom Ådöhalvön visar det högra stapeldiagrammet även fördelningen inom varje delområde.

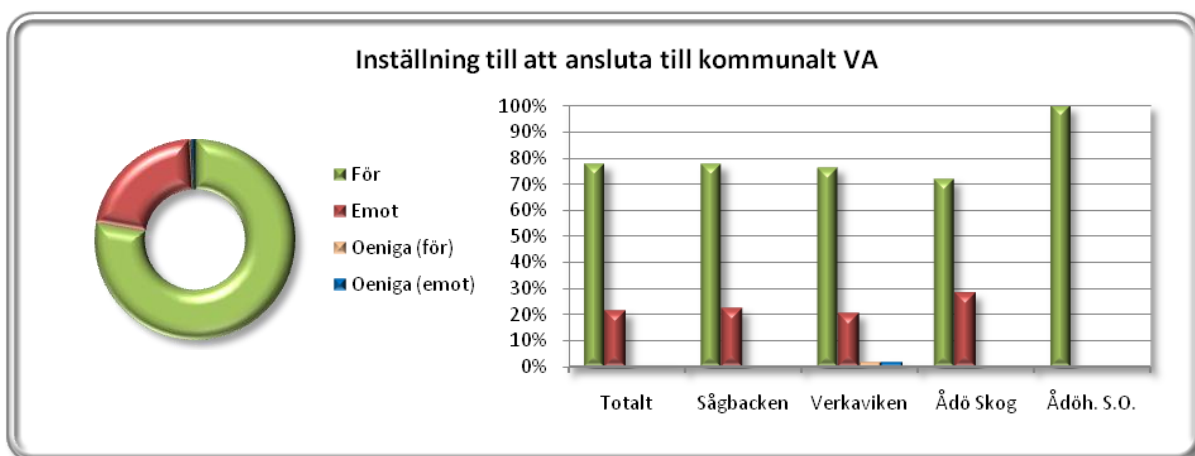

Fig. 2. Inställning till att ansluta till kommunalt VA

Antal svar: 108 (98,2%)
Internt bortfall: 2 (1,8%)

Då endast en enkät erhållit ett oenigt svar på frågan är det i cirkeldiagrammet närmast omöjligt att se detta resultat. Detta svar motsvarar endast 0,9% av samtliga besvarade enkäter men kan skönjas i stapeldiagrammet för Verkavikens område.

Inställning till detaljplaneläggning

Antal svar: 102 (92,7%)

Internt bortfall: 8 (7,3%)

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådö h. S.O.	Övr. Fastigh
För	39 (38,2%)	7 (26,9%)	4 (13,3%)	21 (67,7%)	5 (55,6%)	2 (33,3%)
Emot	63 (61,8%)	19 (73,1%)	26 (86,7%)	10 (32,3%)	4 (44,4%)	4 (66,7%)
Oeniga (för)	-	-	-	-	-	-
Oeniga (emot)	-	-	-	-	-	-
SUMMA:	102	26	30	31	9	6
Svarsfrekvens:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tab. 3. Inställning till detaljplan

När vi beaktar svaren på den andra huvudfrågan märker vi att det råder delade meningar till detaljplaneläggning. Överlag är fastighetsägarna på Ådöhalvön *emot* en detaljplaneläggning. Dock är den samlade inställningen av mindre vikt i denna fråga, då Ådöhalvön är för stort för att kunna detaljplaneras samlat. Därför är varje enskilt område av större intresse. Tabellen redovisar att en majoritet av fastighetsägarna inom områdena norr om Ådö skog är *emot* en detaljplaneläggning medan ägarna i områdena Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder är övervägande *för*. Följande diagram tydliggör denna fördelning.

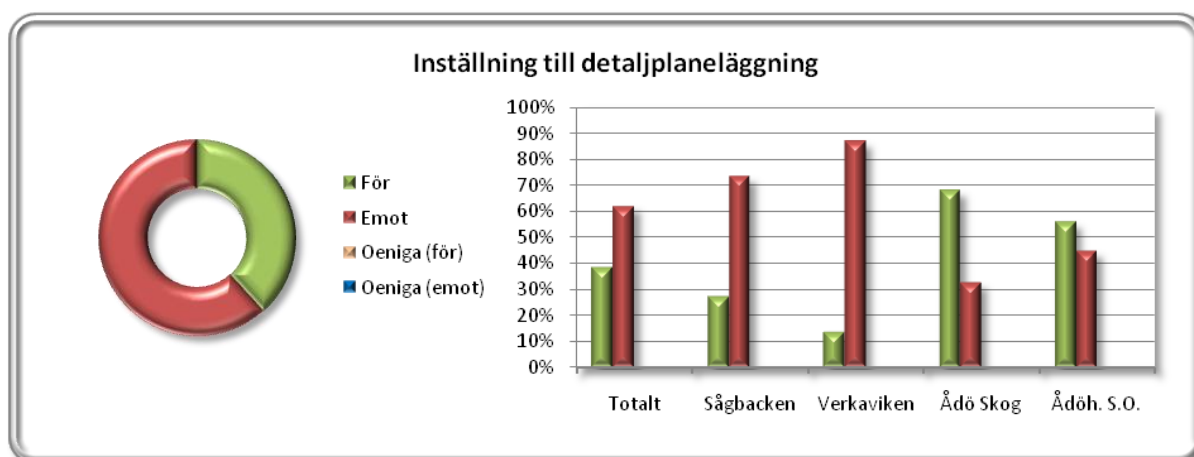

Fig. 3. Inställning till detaljplaneläggning

Ingen fastighetsägare har besvarat frågan med alternativet "oeniga".

Antal svar: 102 (92,7%)

Internt bortfall: 8 (7,3%)

För huvudfrågorna kan vi avslutningsvis konstatera att de höga svarsfrekvenserna visar att tillförlitligheten till dessa resultat är stor.

4.3 Nyttjandegrad

Följande avsnitt klargör i vilken utsträckning fastigheterna på Ådöhalvön används i nuläget. Enkätfrågorna gällde boendeform, antal personer som i genomsnitt vistas på fastigheten samt antalet veckor som fastigheten används för bostadsändamål per år. På nästkommande sida redogör vi först, med ett stapeldiagram, för fördelningen över hur fastigheterna nyttjas. Utifrån detta uttömmande resultat redovisar vi sedan överskådligt fördelningen mellan fritidshusboende och permanentboende inom södra Ådöhalvön. Efterföljande tabellen utgör inledning till redovisningen av det genomsnittliga personnyttjandet av fastigheterna.

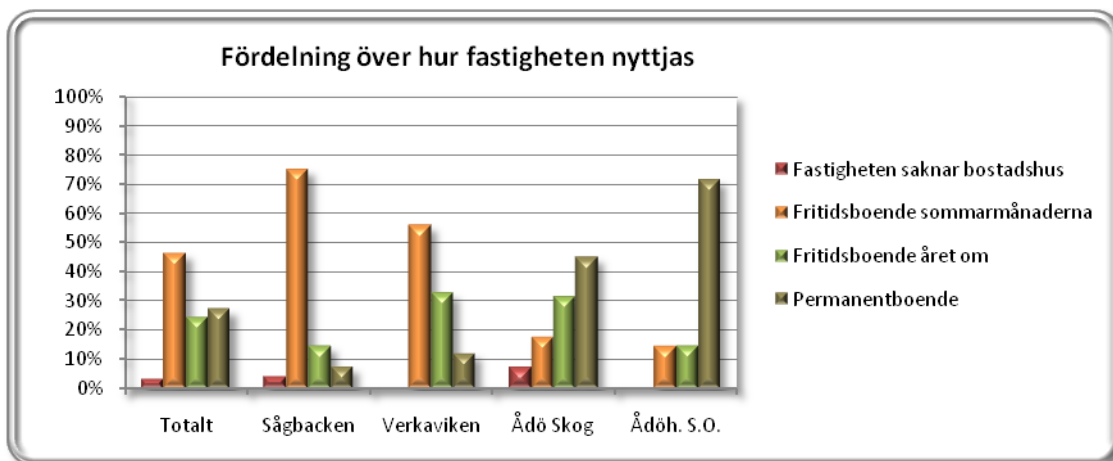

Fig. 4. Fördelning över hur fastighet nyttjas.

Även svarsalternativet "Huset är obebott" fanns men ingen fastighetsägare har angett detta varför resultatet ej redovisas i diagrammet.

Antal svar: 104 (94,6%)
 Internt bortfall: 6 (5,4%)

Om vi först beskådar staplarna för hela Ådöhalvön kan vi utläsa att området till övervägande del utgörs av fritidsboende. Av 104 besvarade enkäter är det 28 fastigheter (26,9%) som nyttjas för permanent boende, 25 fastigheter (24,0%) nyttjas för fritidsboende året om och 48 (46,2%) fastigheter används endast under sommarmånaderna. Ingen fastighet anges ha en obebodd byggnad men 3 fastigheter (2,9%) uppges sakna bostadshus.

Av fastigheterna i Sågbacken och Verkaviken nyttjas en övervägande majoritet som fritidshus under sommarmånaderna. Ådöhalvöns södra omnejder är det enda delområdet vars totala fastighetsbestånd utgörs av en majoritet med permanentboende. Om vi adderar antalet fritidshus, sommarboende och helårsboende, i Ådö skog märker vi att det i dagsläget är fler fastigheter som nyttjas för fritidsboende (48,3%) jämfört med permanentboende (44,8%).

Som vi berörde i studiens inledning har Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder vuxit samman och det kan vara svårt att avgöra vart den upplevda gränsen mellan områdena verkligen går. På frågan om detaljplanläggning var det en majoritet i båda områdena som svarade att de är *för* en detaljplanläggning. I och med att en ny detaljplan i regel medför nya administrativa gränser är det intressant att studera det gemensamma resultatet för dessa två delområden. Om vi betraktar områdena som en enhet och utgår från hur enkätfrågan besvarats får vi följande resultat: Antal permanentboende 18 (50,0%) och antal fritidsboende 16 (44,4%), fördelat på 10 (27,8%) helårsboende respektive 6 sommarboende (16,7%).

Nyttjandegrad avseende personer

Antal svar: 98 (89,1%)
 Internt bortfall: 12 (10,9%)

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådöhalvön S.O.	Övr. Fastigh.
Totalt antal svarande	98	27	34	25	7	5
För fastighet med...						
...avsaknad av bostadshus:	2,0	-	-	2,0	-	-
...obebott hus:	-	-	-	-	-	-
...fritidsboende sommarmånaderna:	2,4	2,4	2,4	2,8	4,0	2,0
...fritidsboende året om:	2,7	2,3	2,8	2,7	3,0	-
...permanent helårsboende:	1,8	1,6	1,5	1,9	2,2	1,3
Genomsnittligt antal pers./tillfälle:	2,34	2,31	2,44	2,26	2,57	1,6

Tab. 4. Nyttjandegrad avseende personer

Nyttjandegraden anges för det genomsnittliga antalet personer som vistas på respektive fastigheten per tillfälle

Ur tabell 4 kan vi konstatera att det är flest personer som nyttjar fastigheten per tillfälle inom Ådöhalvöns södra omnejder och lägst i Ådö skog. Generellt gäller att de fastighetsägare som nyttjar fastigheten som fritidsboende är i genomsnitt fler personer till antalet än de som är permanentboende.

I anslutning till denna enkätfråga ställdes frågan om antalet veckor som huset nyttjas i genomsnitt varje år. Följande tabell redovisar resultatet.

Nyttjandegrad avseende veckor						
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådöhalvöns södra omnejder	Övr. Fastigh
<i>Totalt antal svarande</i>	93	26	31	25	7	4
<i>För fastighet med...</i>						
...avsaknad av bostadshus:	12,5	-	-	12,5	-	-
...obebott hus:	-	-	-	-	-	-
...fritidsboende sommarmånaderna:	10,5	11,9	8,8	9,4	16,0	10,0
...fritidsboende året om:	24,0	19,0	26,8	21,9	25,0	-
...permanent helårsboende:	51,8	50,0	52,0	52,0	52,0	52,0
Genomsnittligt antal veckor/år:	25,1	15,7	20,1	33,6	43,0	41,5

Antal svar: 93 (94,6%)

Internt bortfall: 17 (5,5%)

Tab. 5. Nyttjandegrad avseende veckor

Nyttjandegraden anges av de värden för det genomsnittliga antal veckor som fastigheten nyttjas per år. En respondent som är permanentboende har uppgett 48 veckor. Därav ett genomsnitt lägre än ett år för denna form av fastighetsnyttjande.

Intressant att notera är att någon respondent har angett att de använder fastigheten fast att den saknar bostadshus. Utöver detta kan vi notera att fastigheterna inom Ådöhalvöns södra omnejder används flitigt, såväl för fritidsboende under sommarmånaderna som fritidsboende året om.

Enkätavsnittet om nyttjandegraden avslutas med en öppen fråga där respondenterna haft möjlighet att lämna kommentarer. Följande intressanta kommentarer har lämnats:

- ” Nyttjandegrad ökar sannolikt med kommunalt VA ” (f.ä. i Sågbacken)
- ”Blir mer med va/avlopp. Samt större renovering” (f.ä. i Verkaviken)
- ”För tillfället ovidkommande frågor” (f.ä. i Ådö skog)
- ” Vi vill ha permanent boende men detta förutsätter höjd byggrätt” (f.ä. i Verkaviken)
- ”Har flyttat från hus i Grillby till Detta fritidshus + lägenhet i kungsängen. Är ute i stugan gärna om vädret är lämpligt.” (f.ä. i Verkaviken)

4.4 Byggregrektioner

Byggregrektioner och miljövärde

Antal svar: 86 (78,2%)

Internt bortfall: 24 (21,8%)

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådö halv. S.O.	Övr. Fastigh
Antal mot en utökning av byggrätterna:	27 (37,5 %)	11 (64,7%)	14 (42,4%)	2 (11,1%)	-	-
Antal för en utökning av byggrätterna:	45 (62,5%)	6 (35,3%)	19 (57,6%)	16 (88,9%)	1 (100,0%)	3 (100,0%)
...Maxstorlek (kvm) för huvudbyggnad	117,6	128,3	93,8	133,8	251,4	90,0
...Maxstorlek (kvm) för uthus	29,6	25,0	22,8	38,1	60,0	24,2
Genomsnittligt antal våningar	1,4	1,7	1,1	1,5	1,0	1,3
Genomsnittligt antal meter högt	5,6	6,3	6,0	5,3	-	-
För bevarande av naturmiljön	66	18	25	18	2	3
För småskalig bebyggelse	50	12	22	14	2	-
Antal för bebyggelse med maxandel av tomtyta	26	9	6	7	0	2
Genomsnittlig maxandel för bebyggelsen av tomtyta	12,3	13,3	13,8	10,4	0	11,3

Tab 6. Byggregrektioner och miljövärde.

Omfattar byggrätt, maxstorlek för huvudbyggnad och uthus, höjd, våningstal och maxandel av tomtyta.

Om vi till och börja med koncentrerar oss till resultatet för fastighetsägare som är *för* respektive *mot* en ökad byggrätt kan vi konstatera att majoriteten (62,5 %) av respondenterna på Ådöhalvön vill ha en utökning. Vi bör dock notera att det inom Sågbacken är en majoritet mot utökade byggrätter.

När det gäller maximal byggrätt för huvudbyggnad och uthus är det särskilt delområdena Ådö skog och Ådö halv.S.O. som utmärker sig. Fastighetsägarna som är *för* en utökad byggrätt anser att en lämplig maximal storlek för huvudbyggnad är mellan 93,8 kvm och 250 kvm och för uthus mellan 22,8 kvm och 60 kvm. Antalet våningar som anses lämpligt varierar från ett genomsnitt på 1,1 upp till 3,5. För byggnadens maximala höjd råder en mindre variationsrik syn mellan delområdena. Samtliga resultat ligger nära medelvärdet på 5,6 meter.

Överlag är det i sammanhanget många fastighetsägare som markerat svaren på frågorna rörandes *för* ett bevarande av naturmiljön och en småskalig bebyggelse. Sammantaget är det 66 fastighetsägare (60 % av samtliga enkätsvar) som anser att naturmiljön bör bevaras i möjligaste mån och 50 ägare (45,5% av samtliga enkätsvar) som anser att bebyggelsens småskalighet ska bevaras. Närmare 23 % (25 till antalet) av samtliga inkomna svar anser att bebyggelsen ska utgöra en andel av tomtarean. Genomsnittet för den andel som uppgetts är att bebyggelsen ska få uppta upp till 12,6 % av tomtarean.

Bland de kommentarer som lämnats avseende byggregrektioner framkommer att det råder delade meningar mellan de olika delområdena.

Här följer några exempel på de kommentarer som inkommit:

” Låg bebyggelse. Hänsyn så att så många som möjligt får behålla sjöutsikten enligt den grannsämja som råder idag. Så små ändringar att vi slipper (om möjligt ny detaljplan)”

(f.ä. i Verkaviken)

” ca 150m² vore lämplig storlek för permanentboende (2pers)”

(f.ä. i Ådö skog)

"De flesta fastigheter i området har utnyttjat byggrätten maximalt (80kvm). Med en anslutning till kommunalt VA men ingen detaljplan , finns knappast utrymme för standardhöjande åtgärder såsom bygge av badrum o.d. Därför vore önskvärt att utöka den nuvarande byggrätten med 15-20kvm."

(f.ä. i Verkaviken)

”Är ej intresserad av detaljplan. Anser att områdets karaktär bör kvarstå. Snart enda orörda naturområde som bör skyddas mot för mycket bebyggelse”

(f.ä. i Ådö.h.S.O)

4.5 Avstyckningsmöjligheter

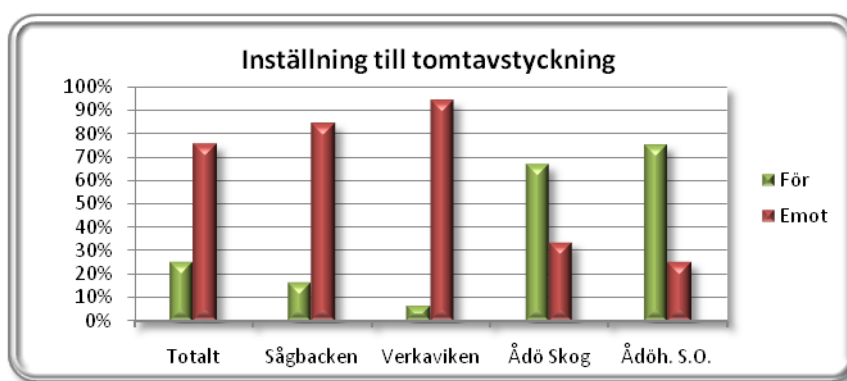

Fig. 7. Inställning till tomtavstyckning

Antal svar: 82 (74,6%)

Internt bortfall: 28 (25,4%)

Ovanstående diagram visar klart hur fastighetsägarna i respektive delområde förhåller sig till tomtavstyckningar. Medan Sågbacken och Verkaviken är kraftigt emot är en majoritet inom Ådö skog och Ådö.h. S.O för avstyckningar. Följande tabell redovisar resultatet och här kan vi även utläsa vad fastighetsägarna anser är en lämplig minsta tomtstorlek för nya tomter.

Inställning till tomtavstyckning

Antal svar: 82 (74,6%)

Internt bortfall: 28 (25,4%)

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö skog	Ådö.h. S.O.	Övr. Fastigh
För avstyckning:	21	4	2	11	3	1
Minsta storlek för ny tomt	1543,1	650,0	800,0	1881,8	2501,4	-
Mot avstyckning:	61	21	30	7	1	2
SUMMA:	82	25	32	18	4	3

Tab. 7. Inställning till tomtavstyckning

Svarsfrekvensen (se bilaga B, sid 62) på frågan är hög för de två förstnämnda områdena (89,3 % Sågbacken resp. 94,1 % Verkaviken) men relativt låg för de två sistnämnda (65,6 % Ådö skog och 40,0 % Ådöhalvöns södra omnejder)

Inom såväl Verkaviken som Sågbacken är intresset för avstyckningar svagt. En vanlig kommentar är att tomterna i området redan är små och att avstyckningar därav ej kan bli aktuella. En respondent anser att kommunen inte ska reglera förhållandena för fastighetsägare och menar att minsta avstyckningsstorlek är upp till varje enskild fastighetsägare.

Här följer några exempel på de kommentarer som inkommit avseende avstyckningar:

- ”För de som önskar” (f.ä. i Ådö skog)
- ”Jag tror att nuvarande tomter på Sågbacken är för små för att avstyckas” (f.ä. i Sågbacken)
- ”Uppskattar det här lugna fina området Det är därför vi sökt oss hit” (f.ä. i Verkaviken)

4.6 Gemensamma platser

Det här avsnittet inleds med en öppen fråga där fastighetsägaren själva fått ange vilka platser han/hon regelbundet besöker på Ådöhalvön. Bortsett från Ådöhalvöns södra omnejder har en majoritet av respondenterna i delområdena besvarat frågan. Av svaren framgår att det inte bara är delområdenas egna gemensamma ytor som nyttjas utan hela Ådöhalvöns natur med skogar, ängar, stigar, bad, berg och bryggor.

Här följer exempel på svar som fastighetsägare lämnat avseende platser på Ådöhalvön som de regelbundet besöker utöver den egna fastigheten:

- ”Allmänningen 1:15 och Ådöbadet (Björknäs)” (f.ä. i Ådö skog)
- ”Skogspromenader runt Sågabacken/Verkaviken, Båtturer, (Björknäs) Sågbacken Båtklubb, Björknäs Bad” (f.ä. i Sågbacken)
- ”Anderdal, Granudden o. Fruholmen” (f.ä. i Verkaviken)

Efterföljande fråga berörde fastighetsägarnas inställning till gemensamma ytor.

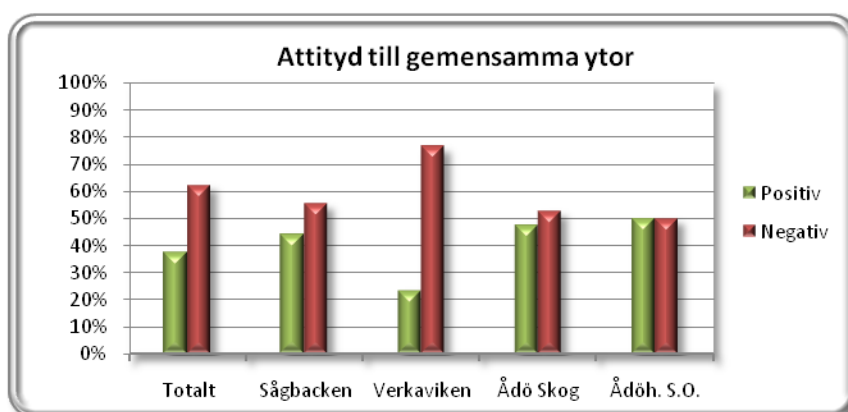

Fig. 6. Attityd till gemensamma ytor

Antal svar: 85 (77,3%)
Internt bortfall: 25 (22,7%)

Det är endast (bortsett Ådöhalvöns norra omnejder där endast en fastighetsägare besvarat enkäten) inom Verkaviken vi har en övertygande majoritet som är negativa till gemensamma ytor. Inom övriga delområden tycks det råda delade meningar. Medelvärde för Ådöhalvön är

37,6 % positiva och 62,4 % negativa. Om vi bortser från Verkaviken och Ådöhalvöns norra omnejder blir medelvärdet för övriga tre delområden; 46,0 % positiva och 54,0 % negativa.

Avslutningsvis ställdes även en fråga hur fastighetsägarna vill att de gemensamma ytor som idag finns skall nyttjas i fortsättningen. Vid sammanställningen av svaren framkom att närmast samtliga fastighetsägare (86 motsvarande 97,7 %) som besvarat frågan ansåg att dessa ytor skulle vara kvar. Endast 2 (2,3 %) av 88 svarande ansåg att dessa skulle bebyggas med bostäder och därmed fungera som kostnadsbärare i gatukostnadsutredningen. Trots att övriga svarsalternativ förblev obesvarade var det en förhållandevis hög svarsfrekvens (80,0 %) på frågan.

Inom Ådö skog varierar kommentarerna. En anser att det är mycket viktigt att allmänningarna i området är kvar i dess nuvarande form. En annan kan tänka sig en eventuell försäljning av del av 1:15 syd-östra del. Inom Verkaviken tycks en samständighet råda bland kommentarerna om att det inte ska ske någon utbyggnad på gemensamma ytor.

Här följer två typiska exempel på svar som inkommit samt ett exempel på att alla inte har förstått vad vi avsett med frågan:

*”Absolut ingen mer utbyggnad inom verkavikens samfällighet,
Bra som det är idag!”* (f.ä. i Verkaviken)

*”Mycket viktigt att allmänningarna i området är kvar i dess
nuvarande form”* (f.ä. i Ådö skog)

”Går ej att svara på något som man inte vet vad det är!” (f.ä. i Sågbacken)

4.7 Service

Inom det här avsnittet var det avsaknaden av service som efterfrågades. Frågan gällde om det är någon närservice, såsom kiosk eller enklare livsmedelsbutik, som respondenterna känner att det finns ett särskilt behov av. Följande diagram visar svarsfördelningen för efterfrågan av service.

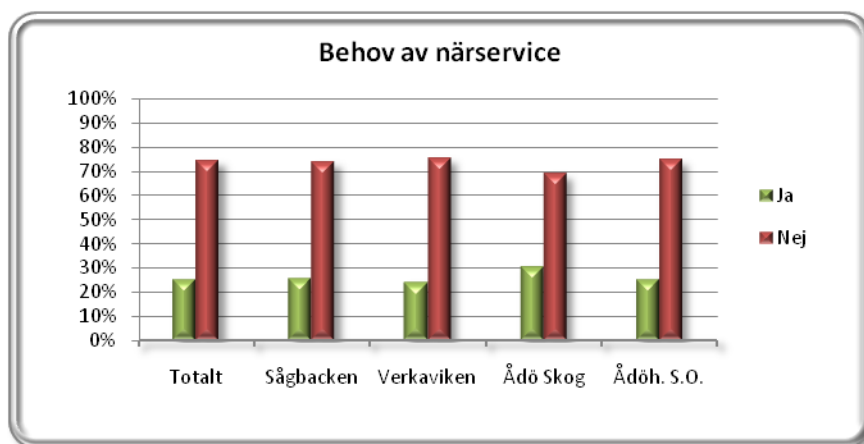

Fig. 7. Behov av närservice
(kiosk eller enklare livsmedelsbutik)

Antal svar: 95 (86,4%)
Internt bortfall: 15 (13,6%)

Av diagrammet framgår att det inom samtliga delområden finns en övertygande majoritet (omkring 70-75%) av fastighetsägarna som anser att det inte finns ett särskilt behov av närservice. Svansfrekvensen har varit hög för frågan (86,4 %) och bortsett från Ådöhalvöns södra omnejder (40%) har samtliga delområden en svansfrekvens överstigande 80%. Av de fastighetsägare som besvarat frågan är det närmast uteslutande en livsmedelsbutik eller en kiosk som de känner att det finns ett särskilt behov av. Medan det inom Ådö skog och Verkaviken generellt är en livsmedelsbutik som efterfrågas är det främst en kiosk som nämns bland svaren från Sågbacken.

Här följer två exempel på mer udda svar som inkommit avseende service:

”Sopsorteringsstation, Grovsophämtning” (f.ä. i Verkaviken)

”Buss oftare, livsmedel” (f.ä. i Sågbacken)

4.8 Områdets karaktär

För att fånga fastighetsägarnas värderingar när det gäller områdenas karaktär ställdes en fråga med givna svar men där respondenten fick till uppgift att rangordna de olika svarsalternativen. Följande stapeldiagram redovisar fördelningen för hur fastighetsägarna valt att värdesätta olika karaktärsbetydande egenskaper. Ju högre procenttal desto högre värde anser respondenten att egenskapen har för områdets karaktär.

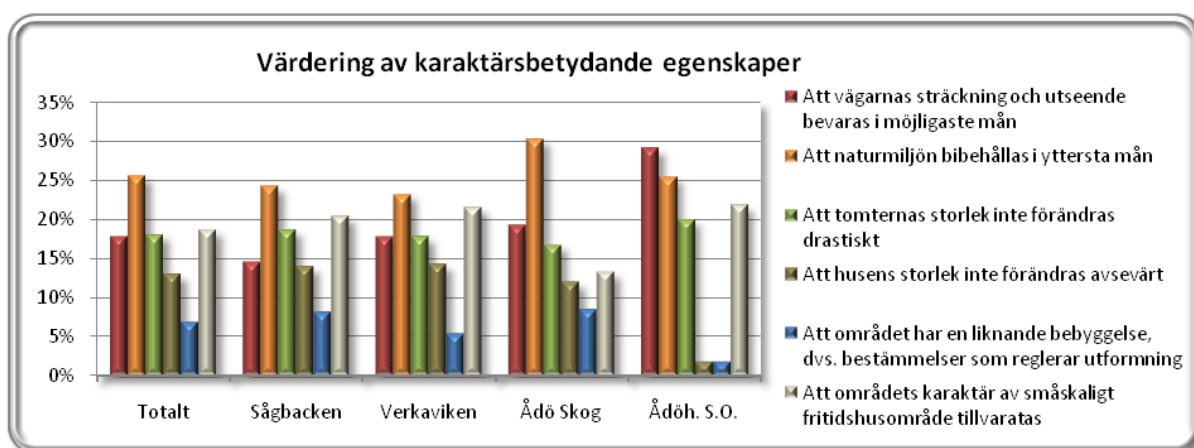

Fig. 8. Värdering av karaktärsbetydande egenskaper

Antal svar: 87 (79,1%)
 Internt bortfall: 23 (20,9%)

Sammantaget för Ådöhalvön anses ett bevarande av naturmiljön vara allra viktigast. Därefter är det delområdenas karaktär av småskaliga fritidshusområden som lyfts fram. Vägarnas utseende och sträckningar samt tomternas storlekar anses betydelsefulla. Minst betydelsefullt i sammanhanget anses regler vara som styr bebyggelsens utformning.

När det gäller områdets karaktär är det inte så många respondenter som lämnat ytterligare kommentarer. Här följer dock några exempel:

”Varsam ändring till fritidsområde hela året och ”måttligt” året runt boende, dvs ej lyxbostäder” (f.ä. i Verkaviken)

”Området ÅdöSkog har idag inte karaktären av ett småskaligt fritidshusområde, och kan gärna behålla dagens karaktär”

(F.ä. i Ådö skog)

”Ökning till 80 m² anser vi inte så som avsevärt”

(F.ä. i Verkaviken)

4.9 Trafik

Den första frågan rörades trafik avsåg att erhålla information om hur fastighetsägarna anser att den aktuella framkomligheten är inom sitt delområde. Respondenten fick värdera framkomligheten till fots, med cykel, med bil samt med buss, utifrån alternativen *Mycket god*, *God*, *Acceptabel*, *Besvärlig* och *Mycket besvärlig*. För dem som inte hade en uppfattning fanns även alternativet *Saknar åsikt*. Följande fyra diagram visar fördelningen för hur fastighetsägarna anser att framkomligheten idag är på Ådöhalvön.

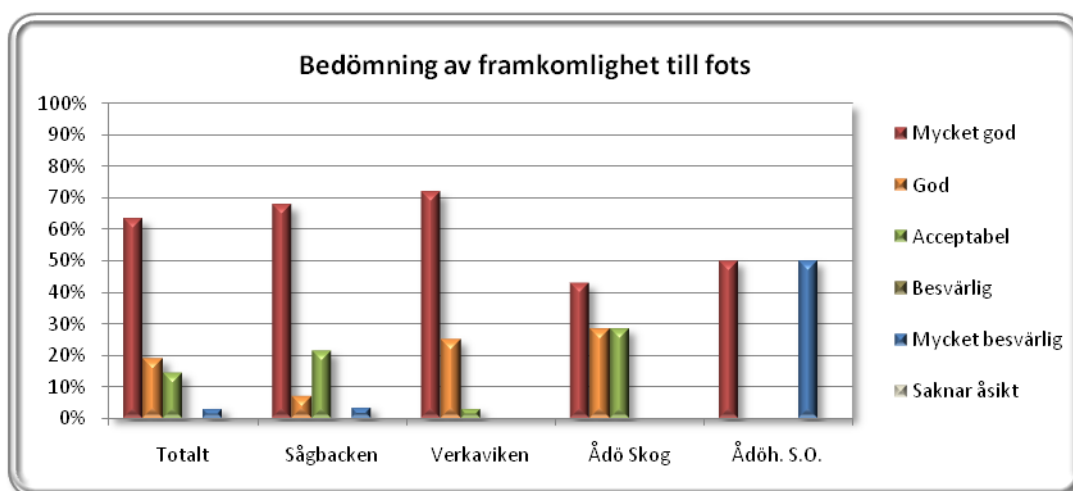

Fig. 9. Bedömning av framkomlighet till fots
Ingen respondent har angett ”Besvärlig” eller ”Saknar åsikt” varför dessa kategorier inte går att skönja i diagrammet.

Antal svar: 90 (81,8%)
Internt bortfall: 20 (18,2%)

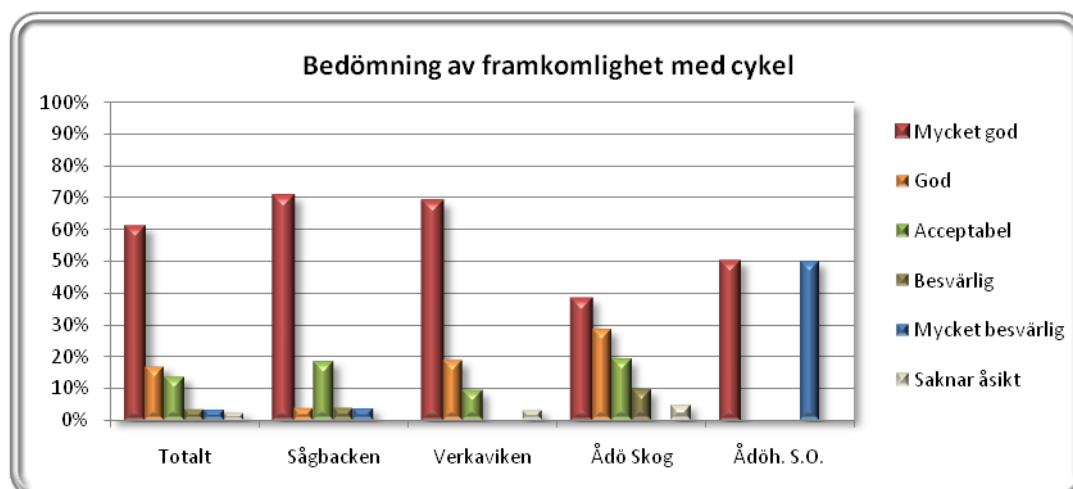

Fig. 10. Bedömning av framkomlighet med cykel

Antal svar: 89 (80,9%)
Internt bortfall: 21 (19,1%)

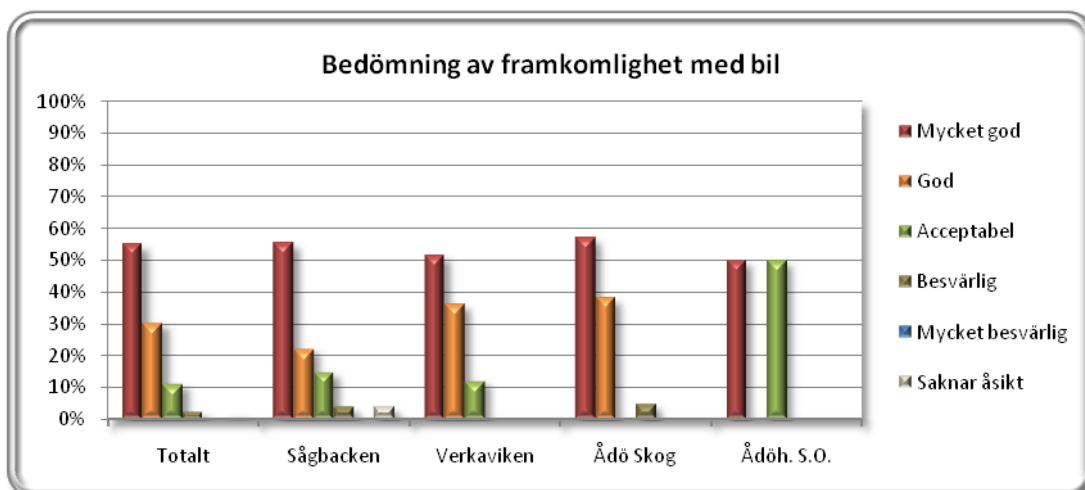

Fig. 11. Bedömning av framkomlighet med bil
Ingen respondent har angett "Mycket besvärlig" varför denna kategori inte går att skönja i diagrammet.

Antal svar: 89 (80,9%)
Internt bortfall: 21 (19,1%)

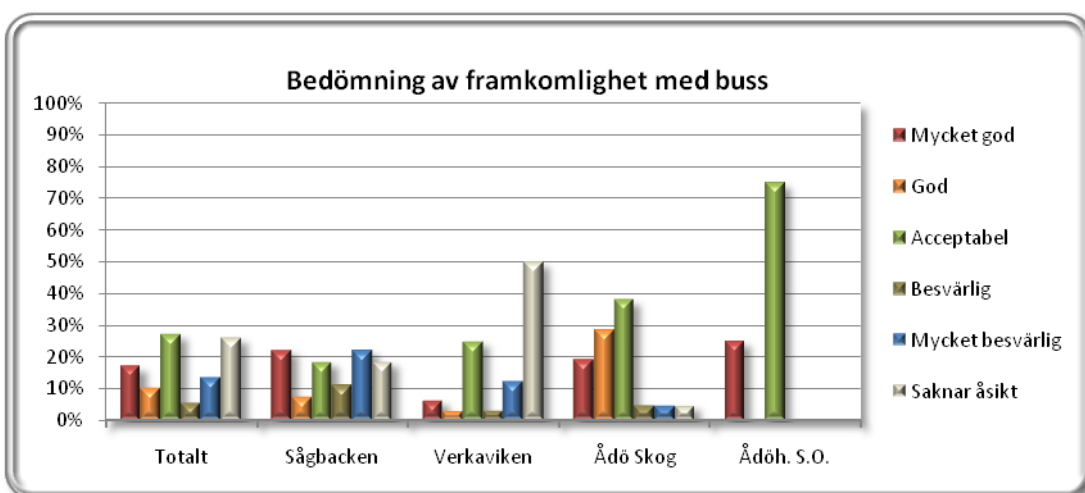

Fig. 12. Bedömning av framkomlighet med buss

Antal svar: 88 (80,0%)
Internt bortfall: 22 (20,0%)

Samtliga fastighetsägare är enligt resultatet övervägande nöjda med framkomligheten. Få har värderat något av färdställen som besvärliga alternativt mycket besvärliga ur framkomlighetssynpunkt. Svarefrekvensen är jämförelsevis låg för områdena Ådö skog och Ådöhalvön södra omnejder varför vi inte kan dra några tydliga slutsatser av resultatet för dessa områden. Samtliga diagram utom för framkomligheten med buss visar likande resultat. Flera fastighetsägare saknar åsikt om bussresande och ett flertal fastighetsägare har värderat färdstället som besvärligt alternativt mycket besvärligt. Den genomsnittliga bedömningen för framkomligheten med buss hamnar för Ådöhalvön kring värderingen acceptabel. Övriga färdställe anses ha en mycket god till god framkomlighet.

Trafikutfrågan fortsatte därefter med en fråga rörandes Ådövägen, huvudleden genom Ådöhalvön. Respondenten skulle på denna öppna fråga kort nämna vad han eller hon anser är positivt alternativt negativt med denna väg. Många fastighetsägare har svarat på denna fråga och har tämligen likvärdiga åsikter när det gäller Ådövägen. Överlag är det mer kommentarer rörandes negativa aspekter. Detta i sig behöver inte antyda att majoriteten anser vägen som övervägande dålig då det generellt kan anses lättare att ange brister än fördelar.

Här följer några exempel för utmärkande kommentarer som lämnats:

”Behåll 50km. Året om, de flesta kör för fort och vägen behöver också underhållas bättre” (f.ä. i Sågbacken)

”Vägen är smal och kurvig. Många kör lite väl snabbt. Beväxligheterna vid åkermark är till o från väldigt hög o detta medför att det är svårt att se djur” (f.ä. i Verkaviken)

”Vackert slingrande väg i fin natur” (F.ä. i Ådöh. S.O)

Efter denna öppna fråga följde en ytterligare där respondenten fick möjlighet att lämna eventuella kommentarer till enkätavsnittet om trafik. Svaren följer i stort sett svaren som lämnats i ovanstående fråga. Här följer två av dessa kommentarer som inkommit:

”Vägen slingrar fint i landskapet och har som huvudsida inga framkolighetsproblem för ÅdöSkogs avsnitt.” (F.ä. i Ådö skog)

”Infarter till grusvägar kunde asfalteras förslagsvis 10 meter för att slippa grus på huvudleden” (F.ä. i Sågbacken)

Efterföljande fråga berörde trafiksituationen utifrån ett tillgänglighets- och trygghetsperspektiv. Fastighetsägarna skulle här ”kryssa” i *Ja*, *Nej* eller *Saknar åsikt* för ett antal fysiska strukturer kopplade till tillgänglighet och trygghet. Utöver att värdera dagens behov skulle respondenten även ange om det fanns ett behov av nya gator. Följande diagram redogör för fördelningen av inkomna svar.

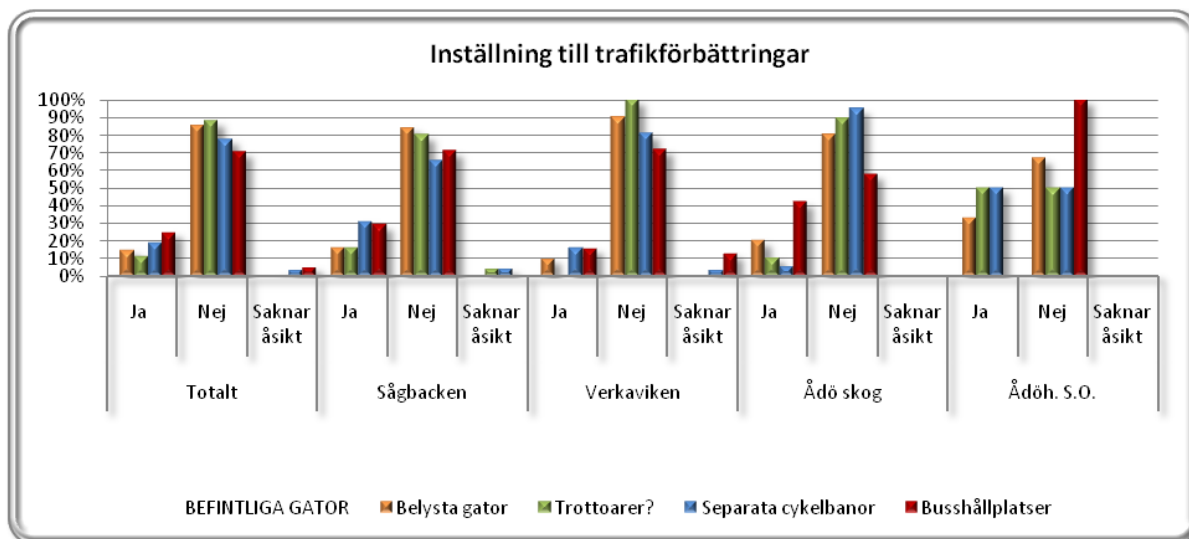

Fig 13. Inställning till trafikförbättringar

Antal svar: 83, 83, 85, 81 (75,5%; 75,5%; 77,3%; 73,6%)
 Internt bortfall: 27, 27, 25, 29 (24,5%; 24,5%; 22,7%, 26,4%)

När det gäller de befintliga vägsystemet är det få som anger att det finns ett behov av förbättringsåtgärder såsom belysta gator eller cykelbanor. Ej heller tycks fler busshållplatser anses behövas. Den enda förbättringsåtgärden som det råder delade åsikter kring är behovet av trottoarer.

Om vi istället övergår till resultatet för behovet av nya gator kan vi konstatera att en övervägande majoritet på Ådöhalvön inte anser att det behövs nya gator i form av vare sig gång- och cykelstråk eller bilvägar.

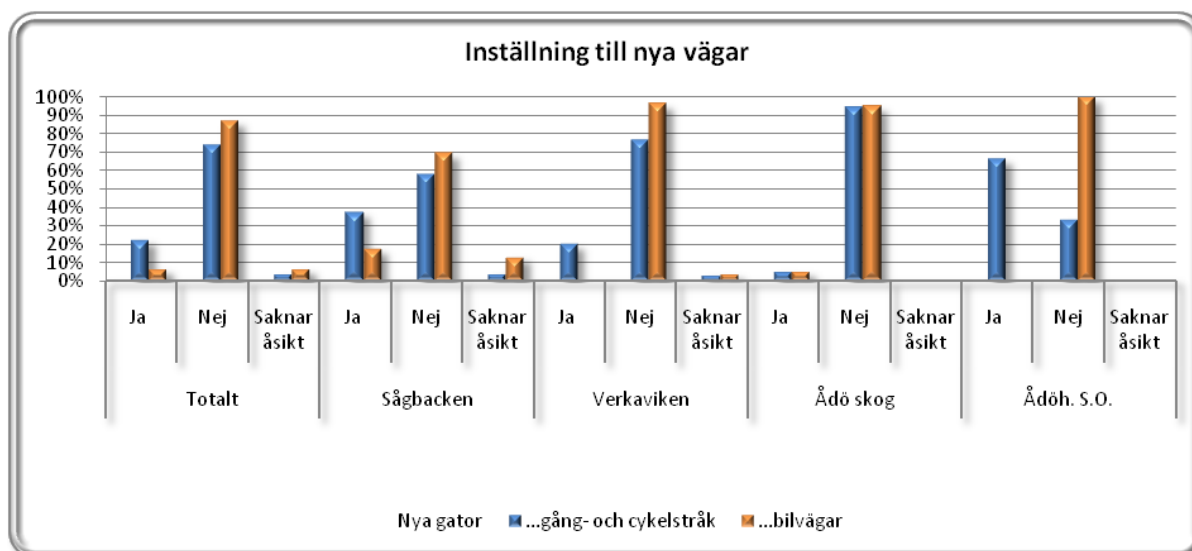

Fig 14. Inställning till nya vägar

Antal svar: 81, 78 (73,6%; 70,9%)
 Internt bortfall: 19, 32 (26,4%; 29,1%)

Avsnittet om trafik avslutades med en ytterligare öppen fråga. Denna gång ombads respondenterna att kort ange vad de anser är positivt respektive negativt med dagens vägnät i det område de tillhör. De flesta respondenter tycks ha kommenterat Ådövägen och inte särskilt mycket om övriga vägarna och stigarna som finns i de olika delområdena.

Här följer typiska svar rörandes negativa sidor för vägnätet inom delområdena:

”Ådövägen är smal, saknar cykelbana. Påfarten till Tammsvik är livsfarlig, Tillbud vanliga.”

(Anonym f.ä.)

”Hastighetsbegränsningen efterföljs inte, vilket medför att gående med (och utan) barnvagnar och cyklister svävar i "livsfara" på väg till och från badplatserna.”

(f.ä. i Sågbacken)

”Om bebyggelsen på Ådöhalvön ökar drastiskt behövs säkert en breddning av bilvägen och anläggning av separat gång- och cykelbana. Vägen upp till Verkaviken behöver ingen förändring.”

(f.ä. i Verkaviken)

”Dagens vägnät är katastrofalt p g a att vägen är för smal, livsfarlig för gående/cyklister. Trafiktätheten har ökat väldigt mycket, bl a med tung trafik till Hackholmssund och boggielastbilar från grustaget vid Lindormsnäs. Många ungdomar och motionärer går/cyklar till Björknäsbadet och Säbyholmsskolan. Ofta händer det, och i skymning eller mörker, då vi i sista sekund upptäcker gående/cyklister. Får man samtidigt möte av en annan bilist (buss/lastbil/långtradare) är olyckan och katastrofen nära. Utifrån tillgänglighet till och från Björknäsbadet och Säbyholmsskolan, samt ur ett trygghetsperspektiv, finns ett väldigt stort behov av en gång/cykelväg.”

(f.ä. Ådöhalvön S.O)

”Kommentar: Oavsätt alla planer skulle det vara bra med Ådövägen upplyst genom bebyggda områden ur trygg/säkerhetssynpunkt (Avsnittet Ådö skog)” (f.ä. i Ådö skog)

Uöver dessa ”negativa” kommentarer var det också några positiva liknande följande exempel:

”+ trevligt med grusvägar; passar områdets karaktär, + låga hastigheter inom området gör att vägen gående känner sig trygga” (f.ä. i Verkaviken)

”Vackra vägar med lantlig karaktär som i möjligaste mån bör bibehållas” (f.ä. i Ådö skog)

4.10 Övriga synpunkter

Avslutningsvis ställdes en öppen fråga där fastighetsägarna fick möjligheten att föra fram sådant som de anser inte kommit fram via enkätsvaren. De fick här också mer utrymme och möjlighet att använda enkätens baksida för att skriva sina kommentarer.

Många fastighetsägare har valt att lämna kommentarer, såväl korta som långa. Av utrymmesskäl kan vi endast återge några av dessa. Här följer några utmärkande kommentarer från var och ett av delområdena:

”Bevara sommarstugeområdena! Bevara Ådölandet som rekreatjonsområde och fritidsområde. Orimligt att exploatera denna unika märlarnatur, när man förtätar på andra sidan viken!” (Anonym f.ä.)

”att vi kan få samma som Smidö” (f.ä. i Sågbacken)

”Hastighetsbegränsa Ådövägen till 50 km/tim samt området vid badet till 30 km/tim.” (f.ä. i Ådöh. S.O)

”Anledningen till att man väljer att bosätta sig 7km ifrån närmsta affär är att man vill bo glesbefolkat och naturskönt. Skulle område t bli ett tätt villaområde så försvinner motivationen att bo kvar i Ådöskogen.” (f.ä. i Ådö skog)

”Området i Verkaviken är mycket kärt för oss som bor där sedan över 40 år. Snälla, förstör det inte!!! Det enda vi behöver är vatten och avlopp. Vi älskar vårt fina område och våra barn är i stort sett födda och uppvuxna där. De är mycket oroliga att området ska förstöras.” (F.ä. i Verkaviken)

Utöver kommentarer liknande ovan citerade så är det ett flertal fastighetsägare som valt att kommentera att de har bifogat en gemensam skrivelse (Se bilaga C, sid 63) och signerat med namn samt fastighetsbeteckning i syfte att inte vara anonyma.

5 Analys

5.1 Bortfallsanalys

I statistiken över svarsfrekvensen för enkäten kan vi utläsa att 26 (19,1 %) av totalt 136 enkätutskick inte har besvarats. Av dessa 26 obesvarade enkäter var det en som återsändes till kommunen. Sammantaget bör detta externa bortfall, i en postenkätundersökning som denna, anses som acceptabelt.

På frågan om vilket delområde respondenten tillhörde var det fem ägare (3,7 %) som inte besvarade frågan. Detta interna bortfall är rimligen inte avgörande för resultatet då samtliga delområden utom Ådöhalvöns norra omnejder har en hög svarsfrekvens. De fem bortfallen är av intern karaktär och påverkar således inte den totala bilden av Ådöhalvön. Dock kan det vara så att en av dessa fem svarande är den andre av de två fastighetsägarna inom delområdet Ådöhalvöns norra omnejder. Om så är fallet och vi hade vetat om det hade vi kunnat dra slutsatser för delområdet. Ett ytterligare problematiskt alternativ som kan påverka resultatet av enkäten är om samtliga fem svar tillhör ett delområde och är eniga i en fråga där det aktuella delområdet har ett stort internt bortfall. En rimlig förklaring till varför fastighetsägarna inte angett delområde är att de missat att besvara frågan. En ytterligare trolig förklaring kan vara att fastighetsägarna vill vara anonyma och för att säkerställa sin anonymitet medvetet valt att inte besvara frågan.

För de två huvudfrågorna har det interna bortfallet varit lågt. På båda frågorna förekommer endast enstaka interna bortfall för delområdena och torde därmed inte påverka resultatet nämnvärt. Ett undantag råder dock för Ådöhalvöns södra omnejder där antalet *för* respektive *mot* en detaljplaneläggning är så pass jämt att det interna bortfallet likväl som det externa bortfallet, av dem som inte besvarat enkäten, utgör tillräckligt många för att kunna påverka delområdets samlade åsikt. Det fordras endast att två av dessa bortfall hade tillräknats delområdet för att kunna skifta majoriteten *för* en detaljplaneläggning till att vara *emot*.

I sammanställningen för svarsfrekvenser kan vi notera att både Verkaviken och Sågbacken uppnår en allmänt hög svarsfrekvens på enkätfrågorna. Däremot kan vi inte konstatera detsamma för Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder. Om vi bortser från de två huvudfrågorna uppvisar Ådö skog, jämfört med Verkaviken och Sågbacken, en lägre svarsfrekvens på varje enskild fråga. För Ådöhalvöns södra omnejder är svarsfrekvensen än sämre då delområdet, i sin tur, uppvisar lägre svarsfrekvenser på samtliga frågor jämfört med Ådö skog. Inledningsvis nämnde vi att tillförligheten i resultaten bör ifrågasättas om bortfallet överstiger 30 %. För Ådö skog gäller det för åtta av frågorna och för Ådöhalvöns södra omnejder 11 av frågorna. Med andra ord innebär det att vi för Ådöhalvöns södra omnejder endast har tillförlitliga svar på huvudfrågorna och frågorna rörandes nyttjandegrad. För Ådö skog har vi tillförlitlighet även till frågorna om byggrestriktioner, service samt enkätfråga 10 som efterfrågar vad som är positivt respektive negativt med Ådövägen. Trots detta uppvisar delområdet en förvånansvärt låg svarsfrekvens med tanke på att området samtidigt uppvisar den bästa svarsfrekvensen av delområdena när det gäller att återsända enkäten. En förklaring till detta ges av bilaga 3 som utgör en gemensam skrivelse som 22 av fastighetsägarna (16 i Ådö skog och 6 i Ådöhalvöns södra omnejder) har undertecknat och bifogat i sina svarskuvert tillsammans med enkäten.

Verkaviken och Sågbacken saknar, liksom övriga delområden, tillförlitlighet till svaren på de två sista frågorna i enkäten. I övrigt har båda delområdena tillförlitliga svar på samtliga frågor, dvs. en svarsfrekvens överstigande 70 %. Tack vare detta samt att de två delområdena uppvisar en väldigt hög svarsfrekvens medför att även den totala sammanställningen för Ådöhalvön endast saknar tillförlitlighet till de två sista frågorna.

Att de två avslutande enkätfrågorna uppvisar en generellt lägre svarsfrekvens än övriga enkätfrågor kan bero på att respondenten inte ”orkat” besvara de dessa frågor. Vi antar dock att förklaringen till frågornas bortfall beror på frågornas konstruktion. Den sista frågan är en allmänt öppen fråga som respondenten endast besvarar om han eller hon har något att tillägga. Därav är det inte något märkligt med att just denna fråga har fått en lägre svarsfrekvens. När det gäller den näst sista frågan upplever vi, utifrån de svar vi erhållit, att respondenterna känner att de redan besvarat frågan via de tidigare ställda frågorna för avsnittet om trafik. I övrigt är det inte någon specifik fråga där vi kan finna en särskild anledning att tro att enkäten skulle vara bristfälligt utformad.

5.2 Analys av uppkomna resultat

Ådöhalvön...

Antalet besvarade enkäter motsvarar en svarsfrekvens på 80,9 %. För en postenkätundersökning som denna är detta ett bra resultat. Om vi bortser från Ådöhalvöns norra omnejder har samtliga övriga delområden en hög svarsfrekvens. Såväl Sågbacken och Verkaviken som Ådö Skog omfattas av ett större antal fastigheter. Detta tillsammans med en bra svarsfrekvens bäddar för god kvalitet i resultaten. Även om Ådöhalvöns södra omnejder inte består av lika många fastigheter uppnår området en så pass hög svarsfrekvens att tillförlitligheten är stor även här. Eftersom Ådöhalvöns norra omnejder enbart representeras av två fastigheter samt att endast en enkät från detta område besvarats, har vi valt att inte fördjupa oss i analysen för detta område. Likaså kommer vi inte fokusera vår analys på de fem fastigheterna, vars ägare inte besvarat vilket delområde de tillhör. Vi bortser inte från dessa svar i analysen för Ådöhalvön men då vi inte vet till vilket delområde de tillhör blir en fördjupad analys för dessa tämligen svårtydig.

Även på enkätens två huvudfrågor uppvisar samtliga delområden en bra svarsfrekvens. Detta innebär att vi kan förlita oss till resultatet och samtidigt, då flera områden uppvisar en tydlig majoritet i frågorna, kan vi med säkerhet utröna vad delområdets ”sanna” majoritet anser. Med detta menar vi, att vi med statistisk säkerhet kan fastställa, att den demokratiska majoriteten hos fastighetsägarna inom såväl Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder som Sågbacken och Verkaviken är för en anslutning till kommunalt vatten och avlopp. För vart och ett av dessa delområden är antalet svar *för* en anslutning till kommunalt VA betydligt fler jämfört med antalet svar *emot*. Det skulle därmed inte göra någon skillnad om samtliga ägare till fastigheterna hade besvarat enkäten. Medan samtliga delområden är *för* anslutning till kommunalt VA är det endast Ådö skog vi med säkerhet kan fastställa är *för* detaljplan. Även om resultatet för Ådöhalvöns södra omnejder pekar på en majoritet *för*, är det möjligt att fastighetsägarna som utgör de externa och interna bortfallet inom delområdet skulle svarat *emot*. Verkaviken och Sågbacken är båda övertygande *emot* detaljplanläggning.

Övervägande delen av fastigheterna på Ådöhalvön brukas som fritidshus. Det är endast inom Ådöhalvöns södra omnejder som det finns fler permanentboende än fritidsboende. Om vi

endast koncentrerar oss på hur fastigheterna brukas, kan vi för Ådö skog utläsa att en majoritet av fastighetsägarna brukar fastigheten till permanentboende. Därefter är det fritidshusboende året om som dominerar. Just denna form av brukande är särskilt intressant då detta är en grupp som möjligtvis kan tänka sig permanentboende om fastigheten ansluts till kommunalt VA.

När det gäller nyttjandegrad och genomsnittligt nyttjande uppvisar delområdena inga större skillnader sinsemellan. De skillnader som förekommer beror till stor del på val av boendeform samt hur många personer som svarat, därav kan vi inte göra några rättvisande jämförelser delområdena emellan. Om vi istället beaktar kommentarerna som inkommit kan vi konstatera att anslutning till kommunalt VA troligen medför ökat antal permanentboende.

När det gäller byggregstraktioner är det framförallt utökad byggrätt som efterfrågas, dock är det viktigt att naturmiljön och bebyggelsens småskalighet bibehålls. Inom särskilt Verkaviken tycks det finnas en förhoppning om att det går att kringgå plan- och bygglagens (PBL) bestämmelser, då flertalet fastighetsägare efterfrågar utökad byggrätt men ingen ny detaljplan. Sågbacken är det enda delområdet där en majoritet av fastighetsägarna är emot utökade byggrätter.

Intresset för avstyckningar hänger starkt samman med fastighetsägarnas egna möjligheter att genomföra avstyckningar. Därav är det föga förvånande att en majoritet av fastighetsägarna inom Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejd är positiva till avstyckningar då dessa fastigheter är betydligt större och därmed troligtvis lättare att avstycka. Motsatt förhållande råder i Verkaviken och Sågbacken.

Fastighetsägarna kommenterar att de regelbundet besöker platser och gemensamma ytor utanför den egna fastigheten på Ådöhalvön. Men på frågor om betydelsen av dessa platser har delvis motsägelsefulla svar inkommit. Samtidigt som fastighetsägarna vill behålla de gemensamma ytorna är de negativt inställda till dem. Med en mer nyanserad tolkning av resultaten antar vi att fastighetsägarna avser att de är positivt inställda till de gemensamma platser som idag finns men är inte intresserad av att tillskapa nya.

Av de fastighetsägare som besvarat frågan avseende behov av närservice i någon form är det närmast uteslutande en livsmedelsbutik eller kiosk som nämns. Dock anser en övertygande majoritet av fastighetsägarna att det inte finns ett särskilt behov av ytterligare närservice.

Naturmiljön anses vara den viktigaste karaktärsegenskapen för Ådöhalvön. Utöver naturmiljön är det vägarnas sträckning och utseende tillsammans med delområdenas karaktär av småskaliga fritidshusområden som anses viktigast att i möjligaste mån bibehållas. Även om Ådö skog inte uppfattas ha karaktären av ett småskaligt fritidshusområde upplevs dess karaktär positiv och värd att bevara.

Precis som för gemensamma ytor framkommer ett något motsägelsefullt resultat vid analysen av trafiksituationen på Ådöhalvön. Fastighetsägarna svarar generellt att framkomligheten är mycket god och att det inte, ur tillgänglighets- eller trygghetssynpunkt, finns behov av nya gator eller förbättringsåtgärder av befintliga vägsystem. Samtidigt är det åtskilliga fastighetsägare som lämnat kommentarer som talar i motsatt riktning till detta. Framförallt är det Ådövägen som berörs men även mindre vägar kommenteras. För mindre vägar nämns en önskan om belysning och när det gäller Ådövägen är det allt från bristfälligt underhåll,

avsaknad av respekt till hastighetsgränser och vegetation som försvårar sikten till att vägen anses som en allmän livsfara.

Sågbacken...

Sågbacken är framförallt ett fritidshusområde under sommarmånaderna. Fastighetsägarna är intresserade av kommunalt VA men vill inte ha detaljplaner eller utökade byggrätter. Gemensamma ytor ska bevaras men det råder delat intresse för skapande av ytterligare sådana platser. Ungefär en tredjedel anser att det finns ett särskilt behov av en kiosk eller enklare livsmedelsbutik och knappt en femtedel är för avstyckningar. De viktigaste egenskaperna att bibehålla när det gäller karaktären av Sågbacken är naturmiljön och att tomternas storlekar inte förändras för mycket. Medan majoriteten anser att framkomligheten till fots, med cykel och bil är bra råder det spridda åsikter om hur bra framkomligheten är med buss.

Verkaviken...

I Verkaviken är fritidshusboende populärt året om. Fastighetsägarna är oroliga för att få detaljplan då det inte ligger i deras intresse. Däremot är de intresserade av kommunalt VA och hoppas att det ska kunna gå att få utökad byggrätt trots bestämmelserna i PBL. Gemensamma platser ska vara kvar men nya är inte av intresse. Ett antal anser att det finns ett stort behov av närservice. Naturmiljön anses mycket viktig men också vägarnas utseende och områdets karaktär av småskalighet ska i yttersta mån bibehållas. Endast två är för avstyckningar och när det gäller framkomligheten anses den mycket bra dock kan det vara allt från besvärligt till bra med buss.

Ådö skog...

Den bild som ges av Ådö skog är att området har en karaktär som skiljer sig från Ådöhalvöns övriga småskaliga fritidshusområden. En majoritet av fastighetsägarna brukar fastigheten som permanentboende och flertalet är intresserade av att avstycka sina tomter. En majoritet är *för* anslutning till kommunalt vatten och avlopp och även om fastighetsägarna är *för* detaljpanelläggning av området anser också en majoritet att det är viktigt att tomternas storlek inte förändras drastiskt. Områdets gemensamma platser ska bevaras och ungefär var tredje fastighetsägare anser att det finns ett behov av en kiosk eller enklare livsmedelsbutik. I Ådö skog är naturmiljön viktig men att bevara en småskalig bebyggelse anses mindre relevant. Även om några anser att framkomligheten är besvärlig anser de allra flesta att den är mycket bra. Buss är det färdssättet som anses minst bra men är på en acceptabel nivå. I övrigt anses Ådövägen som vacker och några förbättringsåtgärder behövs inte.

Ådöhalvöns södra omnejder...

Av Ådöhalvöns områden är det fastigheterna i Ådöhalvöns södra omnejder som nyttjas flitigast. Fastigheterna är främst att ses som permanentboende och intresset för kommunalt VA är stort däremot råder delade meningar om delområdet bör detaljplaneras. Tre fastighetsägare vill tillåta avstyckningar samtidigt som en anser att det finns ett behov av en livsmedelsbutik. Ådövägen anses slingra vackert genom naturen men utgör en fara för gående och cyklister varför den borde breddas. Det råder väldigt varierande åsikter om framkomligheten och tryggheten. Några anser att den för gående och cyklister är mycket bra medan andra menar att den är mycket besvärlig. Med buss och bil anses framkomligheten som acceptabel till mycket god. Det finns också ett intresse för belysta gator.

6 Avslutande diskussion

Svarsfrekvensen indikerar att enkäten fullgjort sitt syfte, att förmedla relevant information samt inhämta nya kunskaper. Dock måste vi även beakta hur svarsfrekvensen och antalet interna bortfall är i varje enskild fråga. Först när vi gör detta får vi besked om vad som varit bra respektive mindre bra med enkäten. Ett flertal fastighetsägare inom Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder har bifogat en gemensam skrivelse där de lämnat sina synpunkter på enkäten. I skrivelsen framkommer det att de anser att enkätens information är bristfällig, svår att förstå och ibland felaktig. De ifrågasätter varför enkäten är anonym och enas om att identifiera sig med namn samt att besvara huvudfrågorna och endast besvara och kommentera de frågor som de anser är relevanta.

Vi har försökt få samtliga fastighetsägare införstådda i enkätens syfte och innehåll. Att göra en felfri enkät är närmast omöjligt och för att undvika externa och interna bortfall, på grund av avsaknad av information, har vi annonserat med kontaktperson och även bjudit in representanter från Låssa intresseförening, Verkavikens- och Sågbackens samfällighetsföreningar. På dessa träffar har representanterna fått föra fram de frågor och funderingar som deras medlemmar tagit upp och reda ut oklarheter som gjort det besvärligt för respondenten att besvara eventuella enkätfrågor. Svarsfrekvensen har varit hög från delområdena Verkaviken och Sågbacken varför vi anser mötena som lyckade. Vid vårt möte med Låssa intresseförening tog representanterna på sig att samla in medlemmarnas frågor och återkomma till kommunen. Kommunen har inte erhållit några ytterligare frågor från Låssa intresseförening utan istället via enkätsvaren erhållit en gemensam skrivelse från fastighetsägarna.

Detta ser vi som olyckligt då vi tror att en bättre kommunikation hade kunnat bidra till utökad kunskap och insikt hos de kommunanställda. Kunskaper om vad fastighetsägarna anser om Ådöhalvön och hur de vill att deras områden ska utvecklas. Samtidigt visar svarsfrekvensen på enkätens frågor att vi vid våra möten med Verkaviken och Sågbacken lyckats besvara och förmedla den information som deras medlemmar efterfrågat. Om Låssa intresseförening hade inkommit med sina medlemmars frågor och gett kommunen möjlighet att besvara dessa hade antagligen svarsfrekvensen varit betydligt bättre för både Ådö skog och Ådöhalvöns södra omnejder.

Bristen på tillförlitlighet till svaren på flertalet av enkätens frågor medför att vår kunskapsinhämtning begränsas. Ju mer insatta vi är, desto bättre kan vi planera för att utveckla Ådöhalvön och rimligtvis påskyndas även möjligheterna till förändring och utveckling. Vi får ta lärdom av detta och i fortsättningen arbeta ytterligare för att kommunikationen ska fungera bra mellan kommun och berörda fastighetsägare, intresseföreningar och samfällighetsföreningar.

7 Slutsatser

- Svansfrekvensen har varit hög för undersökningen. Detta innebär generellt tillförlitliga resultat. Dock har svansfrekvensen för ett flertal frågor varit något lågt för Ådö Skog och väldigt lågt för Ådöhalvöns södra omnejder. För Verkaviken och Sågbacken har svansfrekvensen genomgående varit hög. Ådöhalvöns norra omnejder utgjordes endast av ett svar av två möjliga vilket gör det svårt att dra några konkreta slutsatser för detta område.
- För samtliga delområden finns en övertygande majoritet som är för en anslutning av kommunalt vatten och avlopp
- Inom Ådö Skog är det en majoritet som anger att de vill detaljplanelägga området. För Ådöhalvöns södra omnejder är det en knapp majoritet som också är *för*. Övervägande andelen fastighetsägarna i såväl Verkaviken som Sågbacken är emot detaljplaneläggning
- De flesta fastigheterna på Ådöhalvön används som fritidshus. Detta märks särskilt i Verkaviken och i Sågbacken. Inom Ådöskog råder en närmast jämn fördelning mellan fritidshusboende och permanentboende. På Ådöhalvöns södra omnejder är det en klar majoritet som bor permanent.
- Antalet veckor ett hus används tillsammans med antalet personer som nyttjar fastigheten vid varje tillfälle utgör ett mått på nyttjandegraden. Nyttjandegraden stiger av naturliga skäl med hur många veckor fastighetsägarna tillbringar i huset men kan också stiga till följd av antalet människor som befinner sig på fastigheten. För Ådöhalvön tycks Ådöhalvöns södra omnejder vara det delområde som har högst nyttjandegrad. Därefter kommer Ådö skog men då måttet på nyttjandegrad är starkt korrelerat till antalet besvarade enkäter per delområde kan vi inte med säkerhet säkerställa nyttjandegraden.
- Samtliga delområden utom Sågbacken har en majoritet för utökade byggrätter. Verkaviken är således mot en detaljplanläggning men önskar större byggrätter.
- Den småskaliga bebyggelsen och naturmiljön anses viktig att bevara.
- Inom såväl Sågbacken som Verkaviken är det en klar majoritet av fastighetsägarna som är emot avstyckningsmöjligheter. Av de inkomna svaren tycks motsatsen råda för områdena Ådö Skog och Ådöhalvöns södra omnejder. Dock är svansfrekvensen så pass låg att vi inte med säkerhet kan fastställa att detta verkligen är fallet.
- Inget av områdena har en majoritet bland fastighetsägarna som anser att det skulle vara positivt med en eller flera gemensamma ytor. Dock anser nästan samtliga (97,7%) att de gemensamma ytor som finns ska bevaras.
- En klar majoritet inom samtliga delområdena anser att det inte finns något särskilt behov av ytterligare närservice.

- Naturmiljön och Ådöhalvöns karaktär med småskaliga fritidshusområden anses som de allra viktigaste egenskaperna att bevara inom delområdena. Även vägarnas utseende och sträckning är något som lyfts fram. Däremot anses ett regelverk för byggnadernas utformning som mindre viktigt.
- Av svaren på de slutna enkätfrågorna anses det inte råda några framkomlighetsproblem, vare sig till fots, med cykel eller bil. Däremot råder det delade meningar huruvida framkomligheten är som bussresenär. På liknade vis anses Ådöhalvön ur tillgänglighets- och trygghetsperspektiv sakna behov av förbättringsåtgärder. Svaren från de öppna frågorna vittnar dock om att Ådövägen av vissa upplevs som en fara och ett hinder för framkomligheten och att det finns ett behov av såväl trottoarer, cykelbanor och upplysta vägar.
- Bortsett från Ådöhalvöns norra omnejder, har vi fått tillförlitliga svar från samtliga delområden på huvudfrågorna. På enkätens övriga frågor är det främst Verkaviken och Sågbacken som avgett tillförlitliga svar.
- Ju bättre kommunikation mellan kommunen och fastighetsägare, intresseföreningar och samfällighetsföreningar; desto bättre kunskapsunderlag erhålles.

8 Förslag till fortsatt utveckling för Ådöhalvön

Enkätresultatet ger en bild av hur nuvarande fastighetsägare ser på utvecklingen av Ådöhalvön. Resultatet visar på en varierad bild där fastighetsägarna i Sågbacken och Verkaviken har ett mer restriktivt förhållningssätt till detaljplanering för utökade byggrätter än fastighetsägarna i och i anslutning till Ådö skog. Men inom varje delområde skiljer sig uppfattningarna. Enkätresultatet är ett uttryck för hur det ser ut i nuläget. Vi kan inte spekulera i hur resultatet kommer att förändras i takt med tidens gång, övrig samhällsutveckling och att fastigheter byter ägare.

Enkätstudien ska mynna ut i ett svar på frågan *Hur går vi vidare med utveckling av Ådöhalvön?* Utifrån det som presenterats i denna utredning vill vi avslutningsvis presentera ett förslag till strategi och tillvägagångssätt för utveckling av Ådöhalvön.

I gällande Översiktsplan 2000 ligger Ådöhalvön utanför tätortsavgränsningen för Bro och där ska enligt planen i princip enbart pågående markanvändning som jord- och skogsbruk samt fritidsboende fortgå. Mälaren och dess strandlinjer är samtidigt enligt miljöbalken 4 kap 2 § av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Det innebär, då riksintresseområdet omfattar hela Ådöhalvön, att turismens och friluftslivets intressen särskilt skall beaktas.

Den 1 juni 2005 förvärvade Upplands-Bro kommun ett stort markområde från Solna Stad. Området, Björknäs 1:2 m.fl, omfattar omkring 133 ha mark och utgörs av bland annat jordbruksmark, tomträttsmark och campingområde. I samrådsförslag till ny översiktsplan (ÖP 2010) är Björknäs på Ådöhalvön utpekad som utredningsområde. Det innebär att området bedöms som långsiktigt intressant för tätortsutvidgning men att kommunen inte tagit ställning till om så är lämpligt. För hållbar bostadsutbyggnad fordras bra kollektivtrafik och ett utbyggt gång- och cykelvägnät samt lokal service i form av skolor och förskolor. Förslaget till ny översiktsplan bedömer Ådö skog som ett prioriterat omvandlingsområde för anslutning till kommunalt vatten och avlopp men föreslår att VA-utbyggnad ska föregås av planläggning. Vidare anses camping, gästhamn och allmänna badplatser vid Mälaren göras mer tillgängliga och attraktiva.

Samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar med utbyggnad av ledningar för kommunalt VA till Smidö. Huvudledningarna passerar Ådöhalvön. Vid en eventuell utbyggnad för att ansluta fastigheter på Ådöhalvön till det kommunala VA-nätet bör man se till ett större område och inte till varje befintlig bebyggelsegrupp för sig, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv samt för att kunna dimensionera ledningsnätet. Ett viktigt argument för att försöka ansluta så många fastigheter som möjligt är även hänsynen till miljön. Mälaren omfattas av ett skyddsområde som berör Ådöhalvön och det innebär restriktioner vid hantering och omhändertagande av dagvatten, avlopp och dränering av mark. Den inventering av vatten- och avloppsförhållandena som kommunens miljöavdelning lät göra 2003 på Ådöhalvön visade att en majoritet av de enskilda avloppen inte uppfyller Naturvårdsverket krav.

Ett ansats till att se på Ådöhalvön i ett större sammanhang och i relation till bebyggelseutvecklingen av hela Bro samhälle gjordes i *Vision framtid Bro*. Visionen föregicks av en workshop där Brobor, näringsidkare och andra intresseorganisationer diskuterade hur Bro kan växa i framtiden för att utveckla och stärka det kommersiella och offentliga serviceutbudet vid Bro centrum. I visionen föreslås en bebyggelseutveckling i nord-sydlig riktning, från Bro ner mot Mälaren, ut på Ådöhalvön och hela vägen ned mot Ådö.

Visionen syftar till att visa på bebyggelsemöjligheter och någon avvägning mellan intresset för bebyggelseutveckling och andra samhällsintressen, naturvärden, teknisk försörjning mm har inte gjorts.

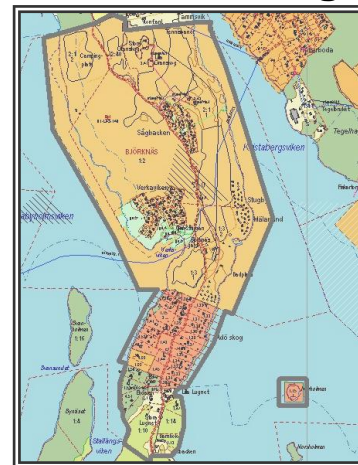
För att kunna gå vidare med detaljplanering för befintlig bebyggelse på Ådöhalvön och för att Ådö ska utvecklas som en sammanhängande kommundel och inte som skilda bebyggelsegrupper samt för att se över kommunens markinnehav inklusive campingen bör en mer sammanhängande utredning göras över utvecklingsmöjligheter för ny och befintlig bebyggelse på Ådöhalvön. Ska det vara en sammanhängande bebyggelsestruktur eller avskilda bebyggelsegrupper? På vilket sätt säkras naturvärden och grönstråk för det rörliga friluftslivet? Vilka delar omfattas av strandskydd? Ska campingen bevaras eller användas för annat ändamål? Dessa och övriga frågor behöver studeras närmare innan detaljplaneläggning för ett enskilt område på Ådöhalvön påbörjas.

Av enkätstudien framgår det att fastighetsägarna har varierande åsikter om Ådöhalvöns utveckling samt att de värderar närheten till orörd natur och vägarnas sträckning som mycket viktiga faktorer för Ådöhalvöns karaktär. Det innebär att såväl hänsyn till miljö och de boendes åsikter som gällande planer och en oförmåga att i dagsläget överblicka en utbyggnads kommunalekonomiska och övriga konsekvenser talar för att utvecklingsfrågorna bör hanteras genom en samlad bedömning. Vi föreslår därför att ett program för utvecklingen av hela Ådöhalvön (området för enkätstudien) ska tas fram.

ÅDÖHALVÖN – vatten och avlopp samt bebyggelseutveckling

Enkät till fastighetsägare

Kommunstyrelsen i Upplands-Bro kommun gav, den 22 april 2009, kommundirektören i uppdrag att inför en eventuell detaljplanering av Ådö Skog snarast ta fram en förstudie där bland annat en enkät till berörda fastighetsägare ingår.

I kartan är undersökningens område inritat. Totalt berörs närmare 150 fastigheter

Flera lokala föreningar har redan gjort förfrågningar bland sina medlemmar om intresset för detaljplaneläggning och en anslutning till kommunalt vatten och avlopp (VA). Denna enkät skickas ut av Plan- och exploateringsavdelningen i Upplands-Bro kommun och syftar till att ge en helhetsbild över hur dagens fastighetsägare ser på sitt boende nu och framöver. Svaren kommer att utgöra beslutsunderlag inför Kommunstyrelsens beslut om detaljplaneläggning eller ej. Om det blir aktuellt med detaljplaneläggning måste kommunen planera för permanent boende. Därmed behöver kommunen göra en helhetsyn av Ådöhalvön och i enighet med 2 kap 3§ Plan- och bygglagen ta hänsyn till befintliga och framtida boendes hälsa och säkerhet genom att se över möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning och avlopp samt annan samhällsservice.

Syftet med denna enkät är även att informera er fastighetsägare om vilka kostnader som är förknippade med detaljplaneläggning och en anslutning till kommunalt VA, så att resultatet av enkätundersökningen blir så rättvisande som möjligt.

Vi ber er därför att noggrant göra er införstådda med den information som här ges innan ni besvarar enkäten.

KOSTNADER

Vid en eventuell anslutning till kommunalt vatten och avlopp är det, beroende på om det är en fråga om detaljplaneläggning eller

ej, tre kostnader man skiljer på. Vid detaljplaneläggning uppkommer kostnader för gatureglering som tas ut i samband med utbyggnad samt en planavgift som tas ut vid ansökan om bygglov. Om ett område inte kan anses lämpat för detaljplaneläggning kan det ändå bli aktuellt med enbart anslutning till kommunalt vatten och avlopp. Då gäller den byggrätt som gällande byggnadsplan för området fastslår (max 80 kvm för större delen av Ådö). Anslutningsavgift för vatten och avlopp regleras av kommunens fastställda VA-taxa och består av en engångsavgift och en periodisk kostnad.

Anslutningsavgift för kommunalt VA

För Upplands-Bro kommun gäller den VA-taxa som fastställdes av kommunfullmäktige, 2004-12-12. Avgiften omfattar dels en fast kostnad, den s.k. anläggningsavgiften, och dels en periodisk kostnad, den s.k. brukningsavgiften. Nedan följer ett räkneexempel för ett enfamiljshus med en tomt på 800 m² och en vattenförbrukning på 150m³/år.

Anläggningsavgift

(Engångskostnad när fastigheten ansluts)

Framdragning av serviceledningar 1 × 30 000 kr	30 000 kr
Avgift per m ² tomtyta 800m ² × 40 kr	32 000 kr
En avgift per bostad 1 × 30 000 kr	30 000 kr
Summa kronor exklusive moms	92 000 kr
Moms 25%	23 000 kr
Summa kronor för anläggningsavgiften inkl. moms	115 000 kr

Var god vänd! →

Brukningsavgift

(Betalas årligen)

Fast avgift 1 × 400 kr	400 kr
Rörlig avgift för m ³ levererat vatten 150m ³ × 13,80 kr	2 070 kr
Avgift för m ² tomtyta och år 800m ² × 0,60 kr	480 kr
Avgift per mätare 2,5 m ³ och år 1 × 0,00kr	0 kr
Summa kronor exklusive moms	2 950 kr
Moms 25%	738 kr
Summa kronor för den årliga brukningsavgiften inkl moms	3 688 kr

En ny VA-taxa* är på gång varför kostnadsexemplet ovan skall ses som en uppskattning. Ett rimligt antagande är att kostnaden för fastighetsägarna i genomsnitt hamnar på omkring 130 000 kronor.

Planavgift

En ny detaljplan ska bekostas av den som har nytta av planen. Därav tar Upplands-Bro kommun ut en planavgift i samband med att bygglov beviljas efter den antagna planen. Avgiften regleras enligt fastställd taxa och för en ny byggnad uppgår kostnaden till ungefär 20 000 kr per fastighet och bygglovtilfälle.

Gatukostnader

En detaljplan reglerar hur marken inom ett bestämt område får användas och bebyggas. I planen fastställs utformning av bebyggelse samt byggrätters storlek och större fastigheter som bedöms lämpliga kan ges avstyckningsmöjlighet/-er. Fritidshusområden kännetecknas inte sällan av begränsad framkomlighet för gående, cyklister och andra trafikanter. Därav fordras ofta förbättringar i form av till exempel utbyggnad och breddning av vägar. Dessa arbeten är förknippade med kostnader som regleras tillsammans med ansvarsfördelningen mellan fastighetsägare och kommunen i ett s.k. exploateringsavtal. Kostnader i samband med utbyggnad av gator samt inlösen av

gatemark och annan allmän platsmark etc. kallas för gatukostnader och fördelas proportionerligt mellan fastighetsägarna beroende på hur stor tomtyta samt byggrätt respektive ägare innehar. Beräkning av kostnader och fördelning kallas gatukostnadsutredning. Denna ersätter ofta exploateringsavtal i områden med många fastighetsägare och tas fram parallellt med detaljplanen samt skickas ut på samråd till berörda tillsammans med förslaget till ny detaljplan. För att ge en uppskattning om hur stora dessa kostnader kan bli följer här exempel från två områden där kommunen tidigare framtagit nya detaljplaner; Rättarboda och Sylta.

Om en ny tomt avstyckas från en större befintlig tomt, erläggs en högre andel av den totala gatukostnaden. Detta innebär att tomter med avstyckningsmöjligheter betalar mer för den nya tomten än för den befintliga, se kostnadsexemplen nedan.

RÄTTARBODA		
Tomtyta (m ²)	Avstyckningsmöjlighet	Kostnad (kr)
2150	Nej	43 079
3537	Ja (2037m ²) + (1500m ²)	42 315 + 124 312 = 166 627
SYLTA		
Tomtyta (m ²)	Avstyckningsmöjlighet	Kostnad (kr)
1207	Nej	87 980
2200	Ja (1100m ²) + (1100m ²)	85 919 + 280 090 = 366 009

I ovanstående kostnadsexempel kan vi se att det råder stor variation på vad den faktiska kostnaden hamnar på. Kostnadens storlek beror till stor del på hur terrängen i området är, vad som skall utföras samt hur många fastighetsägare det är som ska dela på kostnaden.

* För ytterligare information om kommunens VA-taxa se:

http://www.upplands-bro.se/download/Bygga%20Bo/va/Taxan_05.pdf

FRÅGEFORMULÄR

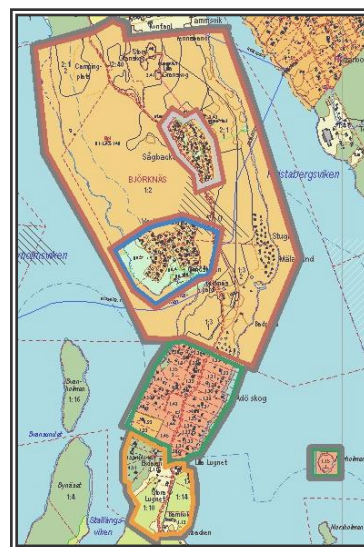
Följande enkät besvaras av fastighetsägaren alt. fastighetsägarna gemensamt. Vi har skickat en enkät per fastighet och om ni är flera ägare av en fastighet är det den person som står överst i våra registreringslistor som erhållit enkäten. Denna ägare ombeds att informera övriga ägare om enkäten och tillsammans med dessa lämna ett gemensamt svar. Då ni är flera ägare och ej kan ange ett gemensamt svar finns alternativet ”Oeniga”. Ni kryssar då i rutan för ”Oeniga” och anger antalet ägare som är *för* respektive *mot* i gällande fråga.

Vi har valt att dela in Ådöhalvön i fem mindre områden. Då vi är intresserade av era åsikter på områdesnivå och inte specifikt på varje enskild fastighet är enkäten utformad så att ni fastighetsägare kan förbli anonyma. Oavsett om ni är för eller emot en kommunal anslutning av vatten och avlopp respektive detaljplaneläggning är det viktigt att ni besvarar enkäten och återsänder denna inom utsatt tid. Samtliga svar vägs samman för vad ert områdes gemensamma ställningstagande blir och visar det sig att ett område är för en detaljplaneläggning och en planläggning blir verklighet kommer detta troligen få konsekvenser även för de fastighetsägare som är emot. Ur miljösynpunkt och med stöd i Miljöbalken är kommunalt vatten och avlopp det bästa alternativet, varför kommunen kan tvinga fastigheter att ansluta sig till kommunalt VA.

Datum: _____ (OBS. Enkäten ska vara kommunen tillhanda senast 2009-08-24)

Inom vilket markerat delområde återfinns er fastighet?

- Ådöhalvöns norra omnejder**
(Björknäs 1:2-1:3,2:1,2:40-2:43)
- Sågbacken** (Björknäs 2:2-2:39)
- Verkaviken** (Björknäs 1:4-1:50)
- Ådö Skog**
(Ådö 1:15,1:20-1:46,1:53,1:56-1:57,1:88-1:93)
- Ådöhalvöns södra omnejder**
(Ådö 1:10-1:14,1:47,1:50-1:52,1:55,1:84-1:86,1:113,2:1)
- Övrig fastighet**
(Ev. fastighet som ej ingår i ovanstående alternativ.
Markera även inom vilket delområde fastigheten ingår)

Huvudfrågor

Mot bakgrund av den information som redovisats, avseende exempel på kostnader för anslutning till kommunalt vatten och avlopp samt exempel på kostnader förknippade med detaljplaneläggning, ställer ni er positiva till:

- att ansluta er fastighet till kommunalt vatten och avlopp?
 Ja   Nej   Oeniga __ st (Ja) __ st (Nej)
- att detaljplanelägga för det område er fastighet ingår i?
 Ja   Nej   Oeniga __ st (Ja) __ st (Nej)

Var god vänd!

A) NYTTJANDEGRAD

I denna fråga vill vi veta hur fastigheten används. Oavsett om det är ni som fastighetsägare eller om ni har hyresgäster som nyttjar fastigheten är det nyttjandegraden vi efterfrågar. Om ni har svårt att bedöma hur mycket fastigheten används per år är det lämpligt att ni kontaktar alla som nyttjar fastigheten för att erhålla en rimlig samlad bedömning.

1) Hur används och i vilken utsträckning nyttjas hus/fastighet?

- a) Fastigheten saknar bostadshus
 Huset är obebott
 Fritidsboende sommarmånaderna
 Fritidsboende året om
 Permanent helårsboende

- b) Antal personer som vistas i genomsnitt per tillfälle: _____ st
 Antal veckor som huset nyttjas i genomsnitt varje år: _____ veckor

Ev. kommentar: _____
 _____

B) BYGGRESTRIKTIONER

På Ådöhalvön gäller för de flesta bostadsfastigheterna en reglering av byggrätter som innebär 60 kvm för huvudbyggnad och 20 kvm för oinrett uthus. Med en anslutning av kommunalt VA och en ny detaljplan kan det bli en fråga om ändring av byggrätterna som innebär en möjlighet till att utöka sin boendeyta. Ett viktigt skäl till att utöka byggnadsarean är att möjliggöra för standardhöjande åtgärder såsom badrum eller kök.

2) Om en ny detaljplan tas fram, vad anser ni är lämplig byggrätt och bestämmelser för utformning av bostadsfastigheterna i ert område?

- Att dagens regler för området fortsätter att tillämpas
 En utökning av byggrätterna till:
 Maximal storlek för huvudbyggnad _____ kvm och uthus _____ kvm
- Att höjden regleras till _____ våning/våningar.
 Alt. byggnadens maximala höjd _____ meter
 (Med höjd avses här avståndet mellan mark och taknock)
- Att naturmiljön bevaras i möjligaste mån
 Att bebyggelsens småskalighet bibehålls
 Att bebyggelsen ska utgöra en maximal andel av tomtarean
 Hur stor andel _____ %

Ev. kommentar: _____
 _____

C) AVSTYCKNINGSMÖJLIGHETER

Om en detaljplan blir aktuell för ert område kan det bli fråga om avstyckningar, dvs. att stora tomter delas upp i mindre tomter. För att en tomt ska vara möjlig att avstycka fordras att en ny tomt uppnår en minsta storlek och att förutsättningar i terräng mm medger nya bebyggelsemöjligheter.

3) Om det uppstår en möjlighet att avstycka tomter i ert område, vad anser ni är en lämplig minsta storlek för nya tomter?

_____ kvm   Avstyckning ska inte tillåtas

Ev. kommentar: _____
_____

D) GEMENSAMMA PLATSER

Inom området kan det finnas gemensamma ytor såsom grönområden, parker, allmänningar eller badplatser som kan nyttjas av samtliga fastighetsägare.

4) Vilka platser/områden, utöver den egna fastigheten, besöker ni regelbundet på Ådöhalvön?

_____
_____

5) Anser ni att det är/skulle vara positivt med en eller flera gemensamma allmänna ytor inom ert område?

Ja   Nej   Oeniga __ st (Ja) __ st (Nej)

6) Om ert område idag har gemensamma ytor, hur vill ni att dessa ska användas i fortsättningen?

- Ska vara kvar
 Ska bebyggas med bostadshus och därmed ingå i gatukostnadsutredningen
(kostnadsbärare)
 Ska bebyggas med annat än bostadshus. Vad?: _____
 Till ca _____ % bebyggas och i övrigt lämnas som natur- eller parkmark

Ev. kommentar: _____
_____

E) SERVICE

7) Är det någon närservice ni känner att det finns ett särskilt behov av i ert område?
(Kiosk, enklare livsmedelsbutik etc.)

Ja   Nej

Om Ja, vad? _____

F) OMRÅDETS KARAKTÄR

En omvandling från fritidshus till permanent boende medför en karaktärsförändring av området. Vid en anslutning av kommunalt VA och detaljplaneläggning kan det handla om större bostadshus, mindre tomter, ökad trafik och därtill större belastning på vägar och natur, upplysta gator och en generell standardhöjning av området.

8) Rangordna (med siffrorna 1-6, där 1 är det viktigaste och 6 det minst viktiga) vad ni som fastighetsägare anser är viktigt ert områdes karaktär?

- ___ Att vägnas sträckning och utseende bevaras i möjligaste
- ___ Att naturmiljön bibehållas i yttersta mån
- ___ Att tomternas storlek inte förändras drastiskt
- ___ Att husens storlek inte förändras avsevärt
- ___ Att området har en liknande bebyggelse, dvs. bestämmelser som reglerar utformning t ex materialval
- ___ Att områdets karaktär av småskaligt fritidshusområde tillvaratas

Ev. kommentar: _____
_____

G) TRAFIK

Bristande gatuförbindelser, avsaknad av trottoarer och brist på gång- och cykelstråk kan vara förekommande problem i fritidshusområden. Därtill kan bristande belysning och avsaknad av fungerande busshållplatser bidra till att tillträdet till området upplevs otryggt och begränsat.

9) Hur anser ni att framkomligheten idag är genom ert område...

	Mycket god	God	Acceptabel	Besvärlig	Mycket besvärlig	Saknar åsikt
...till fots?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...med cykel?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...med bil?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...med buss?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10) Idag utgör Ådövägen en huvudväg genom halvön. Nämn kort vad ni anser är positivt/negativt med denna väg?

_____

_____

_____

_____

Ev. kommentar: _____
_____

forts. TRAFIK

11) Anser ni att det, utifrån tillgänglighet till och från området samt ur ett trygghetsperspektiv, finns ett behov av...

<i>Befintliga gator*</i>	JA	NEJ	Saknar åsikt
...belysta gator?	☐	☐	☐
...trottoarer?	☐	☐	☐
...separata cykelbanor	☐	☐	☐
...busshållplatser	☐	☐	☐
<i>Nya gator*</i>			
...gång- och cykelstråk	☐	☐	☐
...bilvägar	☐	☐	☐

*Med gator avses här vägar som gående, cyklister eller fordonstrafik nyttjar.

12) Nämn kort vad ni anser är positivt respektive negativt med dagens vägnät i ert område, avseende bil-, gång och cykeltrafik.

Avslutningsvis kommer här en allmän, öppen fråga:

13) Har ni något ytterligare ni vill underrätta kommunen om som inte framkommit av era svar i enkäten?

(Det går även bra att använda baksidan av detta papper)

Tack för er medverkan!

Den ifyllda enkäten skickas med bifogat svarskuvert till Upplands-Bro kommun senast

2009-08-24

Frågor kan ställas till Richard Hallman på
Plan- och exploateringsavdelningen
08-581 691 43
richard.hallman@upplands-bro.se

TABELLER

Här följer utförliga tabeller för resultatet av enkätundersökningen, *ÅDÖHALVÖN – vatten och avlopp samt bebyggelseutveckling*. Tabellerna utgår den ordning frågorna ställts i enkäten. Avslutningsvis redovisas svarsfrekvenserna för varje enkätfråga, samlat i en tabell fördelad på delområde. För ytterligare information om vilka frågor som ställts samt dess innehåll hänvisar vi till Bilaga A.

SVARSFREKVENNS PER OMRÅDE

	Totalt	Ådö. N.O.	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö. S.O.	Övr. Fastigh.
Totalt antal enkäter:	136	2	38	47	37	12	-
	100,00%	1,47%	27,94%	34,56%	27,21%	8,82%	-
Totalt antal besvarade:	110	1	28	34	32	10	5
	100,00%	0,91%	25,45%	30,91%	29,09%	9,09%	4,55%
Svarsfrekvens:	80,88%	50,00%	73,68%	72,34%	86,49%	83,33%	-

HUVUDFRÅGOR

1) att ansluta er fastighet till kommunalt vatten och avlopp?							
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö. S.O.	Övr. Fastigh.	
Ja	84	21	26	23	9	5	
Nej	23	6	7	9	0	1	
Oeniga (ja)	0,5	0	0,5	0	0	0	
Oeniga (Nej)	0,5	0	0,5	0	0	0	
SUMMA:	108	27	34	32	9	6	
Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:							
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö. S.O.	Övr. Fastigh.	
För	77,78%	77,78%	76,47%	71,88%	100,00%	83,33%	
Emot	21,30%	22,22%	20,59%	28,13%	0,00%	16,67%	
Oeniga (för)	0,46%	0,00%	1,47%	0,00%	0,00%	0,00%	
Oeniga (emot)	0,46%	0,00%	1,47%	0,00%	0,00%	0,00%	
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	

2) att detaljplanlägga för det område er fastighet ingår i:							
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö. S.O.	Övr. Fastigh.	
Ja	39	7	4	21	5	2	
Nej	63	19	26	10	4	4	
Oeniga (ja)	0	0	0	0	0	0	
Oeniga (Nej)	0	0	0	0	0	0	
SUMMA:	102	26	30	31	9	6	
Resultatet i förgående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:							
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö. S.O.	Övr. Fastigh.	
För	38,24%	26,92%	13,33%	67,74%	55,56%	33,33%	
Emot	61,76%	73,08%	86,67%	32,26%	44,44%	66,67%	
Oeniga (för)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
Oeniga (emot)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	

A) NYTTJANDEGRAD

1a) Hur används och i vilken utsträckning nyttjas hus/fastighet?

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
Fastigheten saknar bostadshus	3	1	0	2	0	0
Huset är obebott	0	0	0	0	0	0
Fritidsboende sommarmånaderna	48	21	19	5	1	2
Fritidsboende året om	25	4	11	9	1	0
Permanent helårsboende	28	2	4	13	5	4
SUMMA:	104	28	34	29	7	6

Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
Fastigheten saknar bostadshus	2,88%	3,57%	0,00%	6,90%	0,00%	0,00%
Fritidsboende sommarmånaderna	46,15%	75,00%	55,88%	17,24%	14,29%	33,33%
Fritidsboende året om	24,04%	14,29%	32,35%	31,03%	14,29%	0,00%
Permanentboende	26,92%	7,14%	11,76%	44,83%	71,43%	66,67%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

1b) Antal personer som vistas i genomsnitt per tillfälle:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
Antal svar:						
Fastigheten saknar bostadshus	2	0	0	2	0	0
Huset är obebott	0	0	0	0	0	0
Fritidsboende sommarmånaderna	47	21	19	4	1	2
Fritidsboende året om	23	4	11	7	1	0
Permanentboende	26	2	4	12	5	3
Totalt antal svarande:	98	27	34	25	7	5
Antal personer:						
Fastigheten saknar bostadshus	4,00	0,00	0,00	4,00	0,00	0,00
Huset är obebott	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fritidsboende sommarmånaderna	115,00	50,00	46,00	11,00	4,00	4,00
Fritidsboende året om	62,25	9,25	31,00	19,00	3,00	0,00
Permanentboende	47,70	3,20	6,00	22,50	11,00	5,00
Totalt antal personer:	228,95	62,45	83,00	56,50	18,00	9,00
Personer/tillfälle						
Fastigheten saknar bostadshus	2,00	0,00	0,00	2,00	0,00	0,00
Huset är obebott	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fritidsboende sommarmånaderna	2,45	2,38	2,42	2,75	4,00	2,00
Fritidsboende året om	2,71	2,31	2,82	2,71	3,00	0,00
Permanentboende	1,83	1,60	1,50	1,88	2,20	1,30
Genomsnittligt antal pers/tillfälle:	2,34	2,31	2,44	2,26	2,57	1,60

1b) Antal veckor som huset nyttjas i genomsnitt varje år:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
Antal svar:						
Fastigheten saknar bostadshus	2	0	0	2	0	0
Huset är obebott	0	0	0	0	0	0
Fritidsboende sommarmånaderna	44	21	17	4	1	1
Fritidsboende året om	21	3	10	7	1	0
Permanentboende	26	2	4	12	5	3
Totalt antal svarande:	93	26	31	25	7	4

Antal veckor:

Fastigheten saknar bostadshus	25,00	0,00	0,00	25,00	0,00	
Huset är obebott	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fritidsboende sommarmånaderna	462,50	250,00	149,00	37,50	16,00	10,00
Fritidsboende året om	503,10	57,00	267,60	153,50	25,00	
Permanentboende	1348,00	100,00	208,00	624,00	260,00	156,00
Totalt antal veckor:	2338,60	407,00	624,60	840,00	301,00	166,00

Veckor/tillfälle:

Fastigheten saknar bostadshus	12,50	0,00	0,00	12,50	0,00	
Huset är obebott	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fritidsboende sommarmånaderna	10,51	11,90	8,76	9,38	16,00	10,00
Fritidsboende året om	23,96	19,00	26,76	21,93	25,00	
Permanentboende	51,85	50,00	52,00	52,00	52,00	52,00
Genomsnittligt antal veckor/tillfälle:	25,15	15,65	20,15	33,60	43,00	41,50

B) BYGGRESTRIKTIONER

2) Om en ny detaljplan tas fram, vad anser ni är lämplig byggrätt och bestämmelser för utformning av bostadsfastigheterna i ert område?

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
Antal mot en utökning av byggrätterna:	27	11	14	2	0	0
Antal för en utökning av byggrätterna:	45	6	19	16	1	3
SUMMA:	72	17	33	18	1	3

Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
Antal mot en utökning av byggrätterna:	37,50%	64,71%	42,42%	11,11%	0,00%	0,00%
Antal för en utökning av byggrätterna:	62,50%	35,29%	57,58%	88,89%	100,00%	100,00%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Huvudbyggnad:

Totalt antal svarande	42	6	17	16	1	2
Summerad maxyta för huvudbyggnad	4936,43	770,00	1595,00	2140,00	251,43	180,00
Genomsnittlig maxstorlek för huvudbyggnad:	117,53	128,33	93,82	133,75	251,43	90,00

Uthus:

Totalt antal svarande	42	6	18	16	1	3
Summerad maxyta för uthus	4936,43	150,00	410,00	610,00	60,00	72,50
Genomsnittlig maxstorlek för uthus:	29,60	25,00	22,78	38,13	60,00	24,17

Våningar:

Totalt antal svarande	36	6	10	16	1	3
Summerat antal våningar	50,5	10,0	11,0	24,5	1,0	4
Genomsnittligt antal våningar:	1,40	1,67	1,10	1,53	1,00	1,33

Höjd:

Totalt antal svarande	13	2	3	8	0	0
Summerad total maxhöjd	72,50	12,50	18,00	42,00	0,00	0,00
Genomsnittligt antal meter högt:	5,58	6,25	6,00	5,25	0	0

Antal för bevarande av naturmiljön

	66	18	25	18	2	3

Antal för småskalig bebyggelse

	50	12	22	14	2	0

Tomtandel:

Antal för bebyggelse med maxandel av tomta	26	9	6	7	0	4
Summerad andelsyta	320,50	120,00	82,500	73,00	0,00	45,00
Genomsnittlig maxandel av tomta:	12,33	13,33	13,750	10,43	0,00	11,25

C) AVSTYCKNINGSMÖJLIGHETER

3) Om det uppstår en möjlighet att avstycka tomter i ert område, vad anser ni är en lämplig minsta storlek för nya tomter?

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
Antal för en avstyckning:	21	4	2	11	3	1
Summerad minsta yta	32404,1	2600,0	1600,0	20700,0	7504,1	0
Genomsnittligt minsta storlek för ny tomt	1543,1	650,0	800,0	1881,8	2501,4	0
Antal mot en avstyckning:	61	21	30	7	1	2
SUMMA:	82	25	32	18	4	3

Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
För	25,61%	16,00%	6,25%	61,11%	75,00%	33,33%
Emot	74,39%	84,00%	93,75%	38,89%	25,00%	66,67%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

D) GEMENSAMMA PLATSER

5) Anser ni att det är/skulle vara positivt med en eller flera gemensamma allmänna ytor inom ert område?

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
Ja	32	12	7	9	2	2
Nej	53	15	23	10	2	3
Oeniga (ja)	0	0	0	0	0	0
Oeniga (Nej)	0	0	0	0	0	0
SUMMA:	85	27	30	19	4	5

Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
Positiv	37,65%	44,44%	23,33%	47,37%	50,00%	40,00%
Negativ	62,35%	55,56%	76,67%	52,63%	50,00%	60,00%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

6) Om ert område idag har gemensamma ytor, hur vill ni att dessa ska användas i fortsättningen?

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
Ska vara kvar	86	26	33	21	1	5
Ska bebyggas med bostadshus...	2	1	0	1	0	0
Ska bebyggas med annat...	0	0	0	0	0	0
Bebyggelseandel:						
Totalt antal svarande	0	0	0	0	0	0
Total andel som kan bebyggas?	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Genomsnittlig andel som kan bebyggas	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
SUMMA:	88	27	33	22	1	5

Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådöh. S.O.	Övr. Fastigh.
Ska bevaras	97,7%	96,3%	100,0%	95,5%	100,0%	100,0%
Ska bebyggas	2,3%	3,7%	0,0%	4,5%	0,0%	0
SUMMA:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

E) SERVICE

7) Är det någon närservice ni känner att det finns ett särskilt behov av i ert område?						
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö S.O.	Övr. Fastigh.
Ja	24	7	8	8	1	0
Nej	71	20,0	25,0	18,0	3,0	5
SUMMA:	95	27	33	26	4	5
Resultatet i ovanstående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:						
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö S.O.	Övr. Fastigh.
Ja	25,3%	25,9%	24,2%	30,8%	25,0%	0,0%
Nej	74,7%	74,1%	75,8%	69,2%	75,0%	100,0%
SUMMA:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

F) OMRÅDETS KARAKTÄR

8) Rangordna (med siffrorna 1-6, där 1 är det viktigaste och 6 det minst viktiga) vad ni som fastighetsägare anser är viktigt ert områdes karaktär?						
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö S.O.	Övr. Fastigh.
Antal svar	87,00	25,00	34,00	20,00	4,00	4,00
Summerat värderingstal	259,00	82,00	99,00	60,00	8,00	10,00
Att vägarnas sträckning...:	2,98	3,28	2,91	3,00	2,00	2,50
Antal svar	87,00	25,00	34,00	20,00	4,00	4,00
Summerat värderingstal	145,00	37,00	67,00	26,00	10,00	5,00
Att naturmiljön bibehållas...:	1,67	1,48	1,97	1,30	2,50	1,25
Antal svar	87,00	25,00	34,00	20,00	4,00	4,00
Summerat värderingstal	256,00	63,00	99,00	68,00	13,00	13,00
Att tomternas storlek...:	2,94	2,52	2,91	3,40	3,25	3,25
Antal svar	87,00	25,00	34,00	20,00	4,00	4,00
Summerat värderingstal	331,00	85,00	120,00	83,00	23,00	20,00
Att husens storlek...:	3,80	3,40	3,53	4,15	5,75	5,00
Antal svar	87,00	25,00	34,00	20,00	4,00	4,00
Summerat värderingstal	421,00	112,00	172,00	94,00	23,00	20,00
Att området...:	4,84	4,48	5,06	4,70	5,75	5,00
Antal svar	87,00	25,00	34,00	20,00	4,00	4,00
Summerat värderingstal	247,40	55,00	77,00	79,00	17,40	19,00
Att områdets karaktär...:	2,84	2,20	2,26	3,95	3,00	4,75
Omvärdera "viktigast" från lägst tal till högst (6-värderingstal)						
	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö S.O.	Övr. Fastigh.
Att vägarnas sträckning...	3,023	2,720	3,088	3,000	4,000	3,500
Att naturmiljön bibehållas...	4,333	4,520	4,029	4,700	3,500	4,750
Att tomternas storlek...	3,057	3,480	3,088	2,600	2,750	2,750
Att husens storlek...	2,195	2,600	2,471	1,850	0,250	1,000
Att området...	1,161	1,520	0,941	1,300	0,250	1,000
Att områdets karaktär...	3,156	3,800	3,735	2,050	3,000	1,250
SUMMA:	16,926	18,640	17,353	15,500	13,750	14,250

Resultatet i förgående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö S.O.	Övr. Fastigh
Att vägnas sträckning...	17,86%	14,59%	17,80%	19,35%	29,09%	24,56%
Att naturmiljön bibehållas...	25,60%	24,25%	23,22%	30,32%	25,45%	33,33%
Att tomternas storlek...	18,06%	18,67%	17,80%	16,77%	20,00%	19,30%
Att husens storlek...	12,97%	13,95%	14,24%	11,94%	1,82%	7,02%
Att området...	6,86%	8,15%	5,42%	8,39%	1,82%	7,02%
Att områdets karaktär...	18,65%	20,39%	21,53%	13,23%	21,82%	8,77%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

G) TRAFIK

9) Hur anser ni att framkomligheten idag är genom ert område...

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö S.O.	Övr. Fastigh.
...till fots?						
Mycket god	57	19	23	9	2	4
God	17	2	8	6	0	1
Acceptabel	13	6	1	6	0	0
Besvärlig	0	0	0	0	0	0
Mycket besvärlig	3	1	0	0	2	0
Saknar åsikt	0	0	0	0	0	0
SUMMA:	90	28	32	21	4	5
...med cykel?						
Mycket god	54	19	22	8	2	3
God	15	1	6	6	0	2
Acceptabel	12	5	3	4	0	0
Besvärlig	3	1	0	2	0	0
Mycket besvärlig	3	1	0	0	2	0
Saknar åsikt	2	0	1	1	0	0
SUMMA:	89	27	32	21	4	5
...med bil?						
Mycket god	49	15	17	12	2	3
God	27	6	12	8	0	1
Acceptabel	10	4	4	0	2	0
Besvärlig	2	1	0	1	0	0
Mycket besvärlig	0	0	0	0	0	0
Saknar åsikt	1	1	0	0	0	0
SUMMA:	89	27	33	21	4	4
...med buss?						
Mycket god	15	6	2	4	1	2
God	9	2	1	6	0	0
Acceptabel	24	5	8	8	3	0
Besvärlig	5	3	1	1	0	0
Mycket besvärlig	12	6	4	1	0	1
Saknar åsikt	23	5	16	1	0	1
SUMMA:	88	27	32	21	4	4

Resultatet i förgående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ådö Skog	Ådö. S.O.	Övr. Fastigh.
...till fots?						
Mycket god	63,33%	67,86%	71,88%	42,86%	50,00%	80,00%
God	18,89%	7,14%	25,00%	28,57%	0,00%	20,00%
Acceptabel	14,44%	21,43%	3,13%	28,57%	0,00%	0,00%
Besvärlig	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Mycket besvärlig	3,33%	3,57%	0,00%	0,00%	50,00%	0,00%
Saknar åsikt	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...med cykel?						
Mycket god	60,67%	70,37%	68,75%	38,10%	50,00%	60,00%
God	16,85%	3,70%	18,75%	28,57%	0,00%	40,00%
Acceptabel	13,48%	18,52%	9,38%	19,05%	0,00%	0,00%
Besvärlig	3,37%	3,70%	0,00%	9,52%	0,00%	0,00%
Mycket besvärlig	3,37%	3,70%	0,00%	0,00%	50,00%	0,00%
Saknar åsikt	2,25%	0,00%	3,13%	4,76%	0,00%	0,00%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...med bil?						
Mycket god	55,06%	55,56%	51,52%	57,14%	50,00%	75,00%
God	30,34%	22,22%	36,36%	38,10%	0,00%	25,00%
Acceptabel	11,24%	14,81%	12,12%	0,00%	50,00%	0,00%
Besvärlig	2,25%	3,70%	0,00%	4,76%	0,00%	0,00%
Mycket besvärlig	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Saknar åsikt	1,12%	3,70%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...med buss?						
Mycket god	17,05%	22,22%	6,25%	19,05%	25,00%	50,00%
God	10,23%	7,41%	3,13%	28,57%	0,00%	0,00%
Acceptabel	27,27%	18,52%	25,00%	38,10%	75,00%	0,00%
Besvärlig	5,68%	11,11%	3,13%	4,76%	0,00%	0,00%
Mycket besvärlig	13,64%	22,22%	12,50%	4,76%	0,00%	25,00%
Saknar åsikt	26,14%	18,52%	50,00%	4,76%	0,00%	25,00%
SUMMA:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

forts. TRAFIK

11) Anser ni att det, utifrån tillgänglighet till och från området samt ur ett trygghetsperspektiv, finns ett behov av...

	Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö. S.O.	Övr. Fastigh.
BEFINTLIGA GATOR						
...belysta gator?						
Ja	12	4	3	4	1	0
Nej	71	21	27	16	2	5
Saknar Åsikt	0	0	0	0	0	0
Antal svar:	83	25	30	20	3	5
...trottoarer?						
Ja	9	4	0	2	2	1
Nej	73	20	31	17	2	3
Saknar Åsikt	1	1	0	0	0	0
Antal svar:	83	25	31	19	4	4
...separata cykelbanor						
Ja	16	8	5	1	2	0
Nej	66	17	25	18	2	4
Saknar Åsikt	3	1	1	0	0	1
Antal svar:	85	26	31	19	4	5
...busshållplatser						
Ja	20	7	5	8	0	0
Nej	57	17	23	11	3	3
Saknar Åsikt	4	0	4	0	0	0
Antal svar:	81	24	32	19	3	3
NYA GATOR*						
...gång- och cykelstråk						
Ja	18	9	6	1	2	0
Nej	60	14	23	18	1	4
Saknar Åsikt	3	1	1	0	0	1
Antal svar:	81	24	30	19	3	5
...bilvägar						
Ja	5	4	0	1	0	0
Nej	68	16	27	19	2	4
Saknar Åsikt	5	3	1	0	0	1
Antal svar:	78	23	28	20	2	5
SUMMA antal svarande:						
Ja	80	36	19	17	7	1
Nej	395	105	156	99	12	23
Saknar Åsikt	16	6	7	0	0	3
SUMMA:	491	147	182	116	19	27

Resultatet i förgående tabell motsvarar följande procentuella fördelning:

		Totalt	Sågbacken	Verkaviken	Ädö Skog	Ädö S.O.	Övr. Fastigh.
BEFINTLIGA GATOR							
...belysta gator?							
	Ja	14,46%	16,00%	10,00%	20,00%	33,33%	0,00%
	Nej	85,54%	84,00%	90,00%	80,00%	66,67%	100,00%
	Saknar Åsikt	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Antal svar:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...trottoarer?							
	Ja	10,84%	16,00%	0,00%	10,53%	50,00%	25,00%
	Nej	87,95%	80,00%	100,00%	89,47%	50,00%	75,00%
	Saknar Åsikt	1,20%	4,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Antal svar:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...separata cykelbanor							
	Ja	18,82%	30,77%	16,13%	5,26%	50,00%	0,00%
	Nej	77,65%	65,38%	80,65%	94,74%	50,00%	80,00%
	Saknar Åsikt	3,53%	3,85%	3,23%	0,00%	0,00%	20,00%
	Antal svar:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...busshållplatser							
	Ja	24,69%	29,17%	15,63%	42,11%	0,00%	0,00%
	Nej	70,37%	70,83%	71,88%	57,89%	100,00%	100,00%
	Saknar Åsikt	4,94%	0,00%	12,50%	0,00%	0,00%	0,00%
	Antal svar:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
NYA GATOR*							
...gång- och cykelstråk							
	Ja	22,22%	37,50%	20,00%	5,26%	66,67%	0,00%
	Nej	74,07%	58,33%	76,67%	94,74%	33,33%	80,00%
	Saknar Åsikt	3,70%	4,17%	3,33%	0,00%	0,00%	20,00%
	Antal svar:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
...bilvägar							
	Ja	6,41%	17,39%	0,00%	5,00%	0,00%	0,00%
	Nej	87,18%	69,57%	96,43%	95,00%	100,00%	80,00%
	Saknar Åsikt	6,41%	13,04%	3,57%	0,00%	0,00%	20,00%
	Antal svar:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Svarsfrekvens för enkätfrågor

	Antal	Andel	Adöb. N.O.		Sågbacken		Verkaviken		Adö Skog		Adöb. S.O.		Övr.Fastigh.							
			Antal	Andel i omr.	Antal	Andel i omr.	Antal	Andel i omr.	Antal	Andel i omr.	Antal	Andel i omr.	Antal	Andel i omr.						
Huvudfråga 1	108	98,18%	-	-	27	24,55%	96,43%	34	30,91%	100,00%	32	29,09%	100,00%	9	8,18%	90,00%	6	5,45%	100,00%	
Huvudfråga 2	102	92,73%	-	-	26	23,64%	92,86%	30	27,27%	88,24%	31	28,18%	96,88%	9	8,18%	90,00%	6	5,45%	100,00%	
Fråga 1a)	104	94,55%	-	-	28	25,45%	100,00%	34	30,91%	100,00%	29	26,36%	90,63%	7	6,36%	70,00%	6	5,45%	100,00%	
Fråga 1b) - A	98	89,09%	-	-	27	24,55%	96,43%	34	30,91%	100,00%	25	22,73%	78,13%	7	6,36%	70,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 1b) - B	93	84,55%	-	-	26	23,64%	92,86%	31	28,18%	91,18%	25	22,73%	78,13%	7	6,36%	70,00%	4	3,64%	66,67%	
Fråga 2	86	78,18%	-	-	27	24,55%	96,43%	31	28,18%	91,18%	24	21,82%	75,00%	3	2,73%	30,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 3	82	74,55%	-	-	25	22,73%	89,29%	32	29,09%	94,12%	18	16,36%	56,25%	4	3,64%	40,00%	4	3,64%	66,67%	
Fråga 4	82	74,55%	-	-	23	20,91%	82,14%	30	27,27%	88,24%	21	19,09%	65,63%	3	2,73%	30,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 5	85	77,27%	-	-	27	24,55%	96,43%	30	27,27%	88,24%	19	17,27%	59,38%	4	3,64%	40,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 6	88	80,00%	-	-	27	24,55%	96,43%	33	30,00%	97,06%	22	20,00%	68,75%	1	0,91%	10,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 7	95	86,36%	-	-	27	24,55%	96,43%	33	30,00%	97,06%	26	23,64%	81,25%	4	3,64%	40,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 8	87	79,09%	-	-	25	22,73%	89,29%	34	30,91%	100,00%	20	18,18%	62,50%	4	3,64%	40,00%	4	3,64%	66,67%	
Fråga 9 - A	90	81,82%	-	-	28	25,45%	100,00%	32	29,09%	94,12%	21	19,09%	65,63%	4	3,64%	40,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 9 - B	89	80,91%	-	-	27	24,55%	96,43%	32	29,09%	94,12%	21	19,09%	65,63%	4	3,64%	40,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 9 - C	89	80,91%	-	-	27	24,55%	96,43%	33	30,00%	97,06%	21	19,09%	65,63%	4	3,64%	40,00%	4	3,64%	66,67%	
Fråga 9 - D	88	80,00%	-	-	27	24,55%	96,43%	32	29,09%	94,12%	21	19,09%	65,63%	4	3,64%	40,00%	4	3,64%	66,67%	
Fråga 10	85	77,27%	-	-	23	20,91%	82,14%	31	28,18%	91,18%	23	20,91%	71,88%	3	2,73%	30,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 11 - A	83	75,45%	-	-	25	22,73%	89,29%	30	27,27%	88,24%	20	18,18%	65,63%	3	2,73%	30,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 11 - B	83	75,45%	-	-	25	22,73%	89,29%	31	28,18%	91,18%	19	17,27%	59,38%	4	3,64%	40,00%	4	3,64%	66,67%	
Fråga 11 - C	85	77,27%	-	-	26	23,64%	92,86%	31	28,18%	91,18%	19	17,27%	59,38%	4	3,64%	40,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 11 - D	81	73,64%	-	-	24	21,82%	85,71%	32	29,09%	94,12%	19	17,27%	59,38%	3	2,73%	30,00%	3	2,73%	50,00%	
Fråga 11 - E	81	73,64%	-	-	24	21,82%	85,71%	30	27,27%	88,24%	19	17,27%	59,38%	3	2,73%	30,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 11 - F	78	70,91%	-	-	23	20,91%	82,14%	28	25,45%	82,35%	20	18,18%	65,63%	2	1,82%	20,00%	5	4,55%	83,33%	
Fråga 12	59	53,64%	-	-	16	14,55%	57,14%	22	20,00%	64,71%	17	15,45%	53,13%	2	1,82%	20,00%	2	1,82%	33,33%	
Fråga 13	68	61,82%	-	-	10	9,09%	35,71%	19	17,27%	55,88%	27	24,55%	84,38%	10	9,09%	100,00%	2	1,82%	33,33%	
SUMMA Fastigheter	136	100,0%	2	1,47%	38	27,94%	47	34,56%	37	27,21%	12	8,82%	-	-	-	-	-	-	-	
SUMMA Enkät svar	110	80,88%	1	0,91%	50,00%	28	25,45%	73,68%	34	30,91%	72,34%	32	29,09%	86,49%	10	9,09%	83,33%	5	4,55%	5,46%

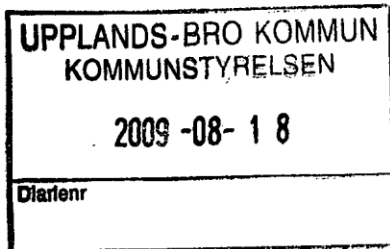
Antal = Antalet enkät svar

Andel = Andel enkät svar av totala antalet besvarade enkäter

Andel i omr. = Andel enkät svar i förhållande till delområdets totala antal besvarade enkäter

(OBS. Pga anonymitet har svaren som erhållits från Adöb. N.O. inkluderats i kategorin Övr.Fastigh.)

Upplands-Bro Kommun
Plan- och exploatering
196 81 KUNGSÄNGEN

Gemensam skrivelse från fastighetsägarna på Ådöskog rörande enkät om detaljplan och VA

Vi tackar för Upplands-Bro Kommuns initiativ och engagemang i frågan om VA anslutning och detaljplan för Ådöskog. Alla fastighetsägare i vårt område, både inom och utanför detaljplan 7808 har mottagit en enkät som skall besvaras senast den 24 augusti 2009.

Vi vill göra Er uppmärksamma på att det finns ett politiskt beslut på att en ny detaljplan skall tas fram och ersätta plan 7808¹⁾, varför vi tycker det förefaller märkligt att enkäten skall ligga till grund för kommunstyrelsens beslut om detaljpaneläggning eller ej. Vi fastighetsägare har bl.a. följande kommentarer till den enkät som har skickats ut till oss och som vi besvarat kortfattat:

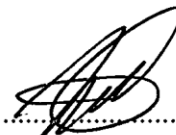
Det är svårt att sätta sig in i och göra sig införstådd med den information som ges i enkäten för att besvara de två huvudfrågorna samt frågorna 1 – 13. Informationen som ges är bristfällig och i vissa fall felaktig, t.ex. att det är 80 kvadratmeters byggrätt för större delen av Ådö och inte 60 + 20 kvadrat. Det är även en del central information som har utelämnats, exempelvis kostnadstak för VA-anslutning och dagvattenavgifter. Man uppger heller inte i enkäten att planavgiften för tillbyggnad, då de flesta fastigheter har en huvudbyggnad, är ca: 4000 och inte 20 000 kronor.

Samma frågeställningar har skickats till 4 områden, varav 3 av dessa har olika karaktär. Dessutom blir de sammanställda resultaten sannolikt missvisande om inte resultaten behandlas strikt områdesvis. Detta blir speciellt tydligt i fråga om gatukostnaderna, där Ådöskogs vägar generellt sett skiljer sig mot andra områden i enkäten och i synnerhet mot vägnäten i Sylta och Rättarboda. Vi menar att de angivna referenserna inte reflekterar en sann bild för Ådöskog.

Det hade varit önskvärt att i dokumentet förtydliga lite mer om detaljplanprocessen och när de olika kostnaderna skall betalas samt presentera ett par olika förslag att ta ställning till. I enkäten borde även ha framgått att avloppsanläggningar som är godkända av kommunen och har ett restvärde, löses med motsvarande belopp vid eventuell (tvångs) anslutning till det kommunala VA-nätet.

En enkät av den här betydelsegraden bör allmänt sett inte vara anonym då resultatet kan påverkas av kreativa fastighetsägare. Vi har därför enats om att identifiera oss med namn, fastighetsbeteckning och underskrift på brev och enkät. Vår gemensamma sammanställning som lämnades in till kommunen i samband med hemställan om ny detaljplan för Ådöskog avvisades för att den saknade underskrifter. Sett i det ljuset är det anmärkningsvärt att denna enkät kan vara anonym.

Vi har även enats om att besvara de två huvudfrågorna i enkäten, nämligen JA eller NEJ till kommunalt VA och detaljplan (ny detaljplan för norra Ådöskog) samt endast besvara och kommentera de frågor som vi anser relevanta i detta skede.

Namn och underskrift ..... *Joseph Cederfem* .....

Fastighetsbeteckning ..... *Ådö 1:25, Ådövägen 27* .....

Datum ..... *15 augusti 2009* .....

Cc: Kommunstyrelsen, Kommundirektören

¹⁾ Svar från båda Kommunalråden under allmänhetens frågestund i Kommunfullmäktige 19 februari 2009

FASTIGHETSKONTORET

UPPLANDS-BRÖ KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN
2009-08-24
Diarlenr

Ärende 6
Bilaga D

2009-08-20

DNR 2009/106/305

Ralf Österberg
08-508 269 34
ralf.osterberg@fsk.stockholm.se

Upplands-Bro kommun
Plan och exploatering
196 81 Kungsängen

Ådöhalvön – enkät om VA och bebyggelseutveckling

Stockholms stad, genom Fastighetskontoret, har i egenskap av markägare fått en enkät om VA-frågor och bebyggelseutveckling på Ådöhalvön.

Staden äger fastigheterna Ådö 1:10, 1:13, 1:14 och 2:1 i delområdet 'Ådöhalvöns södra omnejder'. Fastigheterna ingår i sommargården Ekbacken, vilken tidigare nyttjades som barnkoloni på somrarna. Sedan 2006 använder Stockholms socialtjänstförvaltning Ekbacken för s k LSS-verksamhet (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).

Fastigheterna har tillsammans en areal om ca 9,5 ha mest skogbevuxen mark. Bebyggelsen utgörs av bostadshuset Stora Lugnet i nordväst och sommargårdsbyggnaderna i sydöst. I övrigt är marken obebyggd.

Fastighetskontoret anser att marken skulle kunna utnyttjas effektivare, och noterar med tillfredsställelse att Upplands-Bro kommun initierat planläggning av Ådöhalvön samt utbyggnad för försörjning med vatten och avlopp.

Kontoret avstår från att besvara enkätfrågorna eftersom vissa av dem förutsätter ett mera personligt nyttjande av mark, vägar och allmänna ytor än vad stadens verksamhet möjliggör. Detaljeringsgraden känns även onödigt hög i detta skede.

Mer övergripande vill kontoret framföra önskemål om att kunna dela upp stadens markinnehav i tomter för permanent- och/eller fritidsboende, och koncentrera verksamheten till fastigheterna Ådö 1:13 och 2:1. Fastighetsgränserna bör kunna förskjutas något närmare det faktiskt utnyttjade området.

Stora Lugnet har tidigare nyttjats som personalbostad. En ny personalförläggning borde kunna uppföras i anslutning till Ekbackenområdet.

Efter planläggning och fastighetsbildning för permanent- och/eller fritidsboende på från verksamhetens synpunkt outnyttjad mark kan staden försälja ett antal tomter och därmed frigöra medel för upprustning och kvalitetshöjande investeringar för LSS-verksamheten.

Kontoret ser fram mot Upplands-Bro kommuns kommande åtgärder för Ådöområdet
framtid.

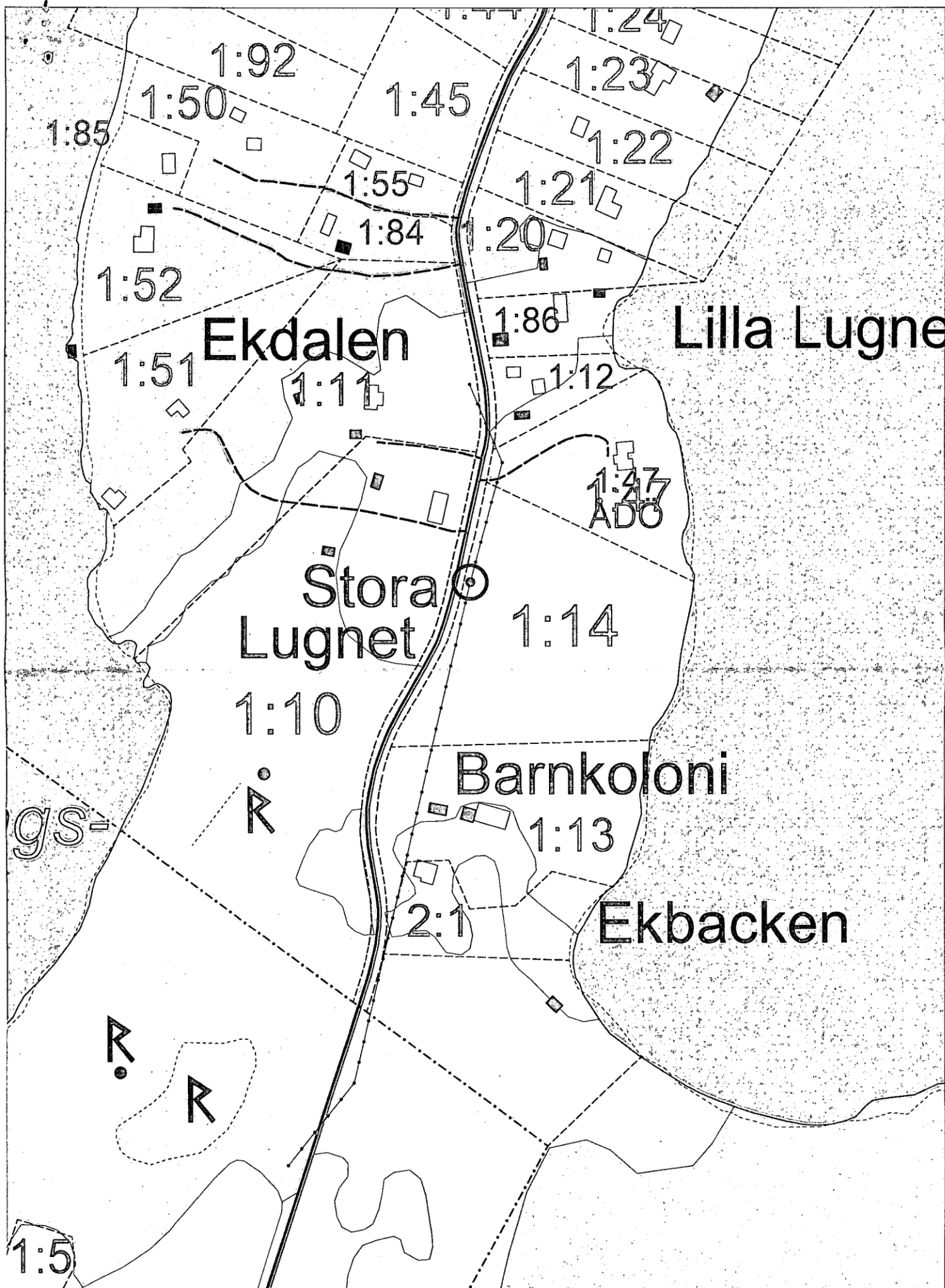
Med vänlig hälsning

Stockholms Fastighetskontor

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ralf Österberg", with a long horizontal stroke extending to the right.

Ralf Österberg
Projektledare

Bilaga: Karta över Stockholms markinnehav

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare

Jaana Rantanen

Tfn

08- 581 692 15

Datum

2009-11-11

Vår beteckning

Dnr 2003-0141

Kommunstyrelsen

Detaljplan för del av Örnäs 1:1 och Tång 2:2 (Kungsängens golf) – beslut om samråd

Förslag till beslut

Förslaget till detaljplan för del av Örnäs 1:1 och Tång 2:2 sänds ut för samråd.

Sammanfattning

Syftet med planen är att möjliggöra utveckling av området för idrotts-, hotell- och konferensändamål i anslutning till befintlig golfanläggning, Kungsängen Golf.

Användningen avser idrottsanläggning med tillhörande anläggningar samt enheter för hotell, restaurang, konferensanläggning och mindre butiker tillhörande anläggningen. Planförslaget möjliggör ny infart till planområdet från Effektivägen. Genom planområdet säkras ett naturstråk som kopplar samman Brunna industriområde med angränsande grönområden. Planförslaget bedöms vara möjligt att genomföra under förutsättning att riskreducerande åtgärder med avseende på närheten till Brunna industriområde och E18 säkerställs i detaljplanen.

En behovsbedömning för miljöbedömning har upprättats. I samråd med Länsstyrelsen har kommunen kommit fram till att detaljplanen inte medför betydande miljöpåverkan och att en miljöbedömning enligt 6 kap. 11 § Miljöbalken därmed inte behövs tas fram.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 11 november 2009
- Planbeskrivning, samrådshandling, daterad den 21 oktober 2009
- Genomförandebeskrivning, samrådshandling, daterad den 21 oktober 2009
Plankarta del 1 och 2, samrådshandling, daterad den 21 oktober 2009
- Planprogram för Tegelhagen, godkänt av kommunstyrelsen 2009-05-27 § 67

Ärendet

Det aktuella området ligger intill Brunna industriområde, ca 5 km från Kungsängens centrum. Området gränsar till E18 i syd-väst, till golfbana i norr, till industriområde i öst och till utvecklingsområden för industri, kontor och handel i söder. Väster om planområdet ligger Lejondals naturreservat, en del av Görvelnkilen. Planområdet upptar ca 50 ha och omfattar del av fastigheterna Örnäs 1:1 och Tång 2:2.

I gällande översiktplan 2000 anges att Örnäs 1:1 är avsatt för golfverksamhet. Området ligger utanför men gränsar till tätortsavgränsningen.

I utvecklingsprogram för Brunna industriområde (godkänt av KS 2008-02-21 §6) anges planområdet som utvecklingsområde för golfanvändning.

I anslutning till planområdet finns riskkällor som industrianläggningar samt transporter av farligt gods. I söder utgör E18 en barriär.

Kommundirektören fick 2003-11-06 Ks § 188, i uppdrag att ta fram ett detaljplaneprogram för bostäder i kombination med golfanläggning i fastigheten Örnäs 1:1 m.fl, samt genomföra en utökad miljökonsekvensbeskrivning.

Kommunstyrelsen beslutade 2004-12-01 § 209, att sända ut förslaget till detaljplaneprogram på samråd. Samrådet hölls under perioden 2005-01-12–2005-02-09. Förslaget redovisade ca 110 friliggande småhus i anslutning till en ny 9 håls golfbana samt en hotellbyggnad och restaurang.

Efter programsamrådet reviderades programmet till att omfatta idrottsändamål, hotell, kontor och handel samt ickestörande verksamheter– ej bostäder. Planprogrammet godkändes av kommunstyrelsen 2009-05-27 § 67.

Utöver planförslaget har kommunen även fått ta del av riskanalyser samt en bullerutredning, som har kommit med åtgärdsförslag för att kunna uppnå acceptabla risk- och bullernivåer inom området. T.ex. förordas skyddsavstånd till E18 och industrier samt en fysisk barriär längs E18.

Kungsängens Golf är en etablerad golfanläggning med ett bra läge intill Kungsängens tätort. En vidareutveckling av golf och golfanknutna verksamheter inom det aktuella området ser förvaltningen positivt på, både vad gäller idrottsverksamhet samt övernattningsmöjligheter intill golfbanan. Kontor och ickestörande verksamheter och i viss mån handel är också i linje med vad som exempelvis anges i Brunna utvecklingsprogram.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
kommundirektör

Emelie Grind
Plan- och exploateringschef

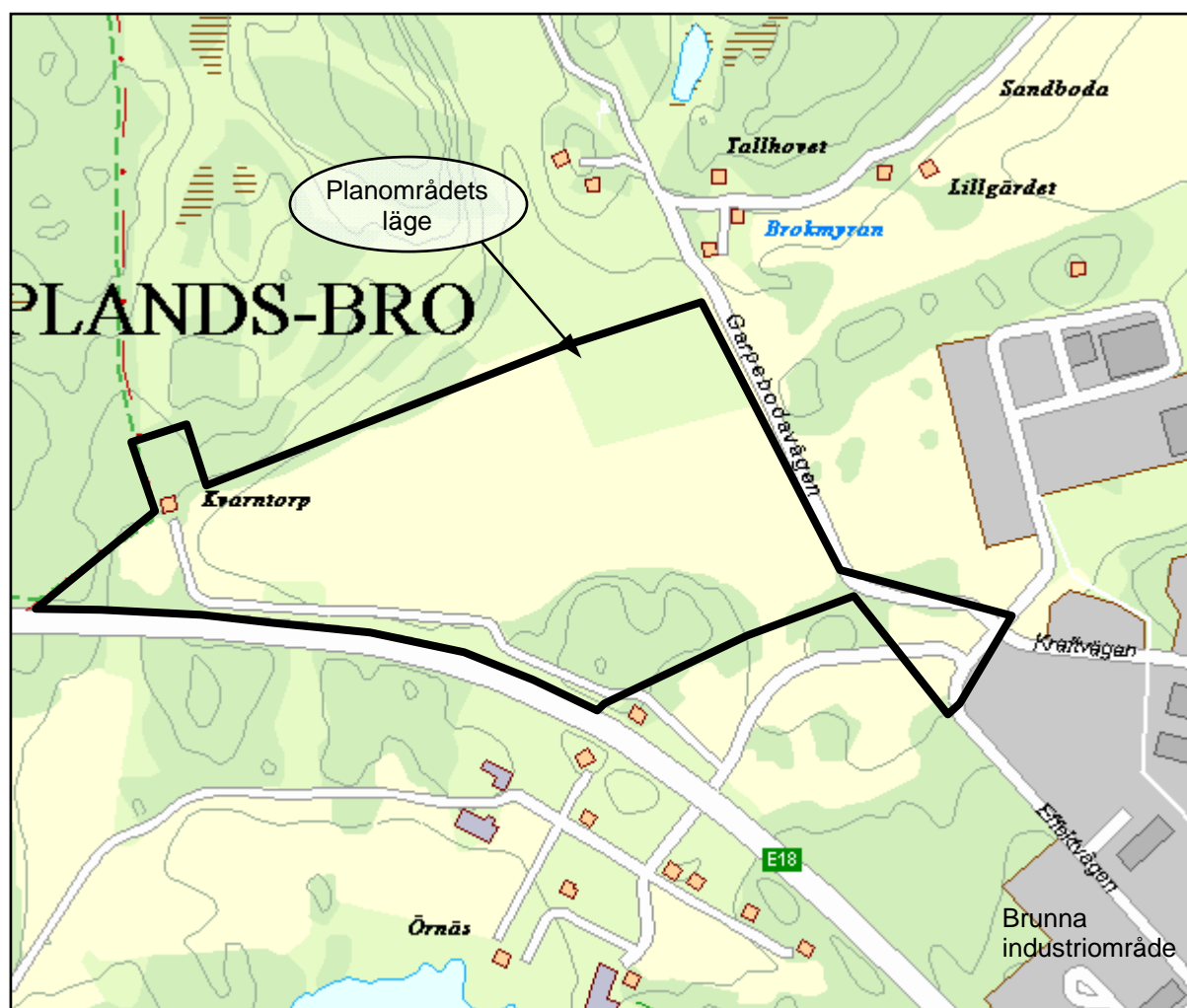
Detaljplan för del av

Örnäs 1:1, Tång 2:2 i Brunna,**nr 0612**

Kungsängen

Upplands-Bro kommun

Normalt förfarande

PLANBESKRIVNING

HANDLINGAR

- Plankarta i skala 1:2000 (A1), 2 delar
- Planbeskrivning
- Genomförandebeskrivning
- Illustration
- Behovsbedömning

Övriga handlingar

- Riskanalys, Brandkonsulten AB, 2008-08-28, PM resultat från genomförd riskanalys 2009-04-17, PM kompletterande nya förutsättningar, 2009-09-25. PM förtydligande gällande närliggande byggrätt, 2009-10-14
- Trafikbullerutredning, ÅF Ingemansson AB, 2008-06-24.
- Utvecklingsprogram för Brunna industriområde, 2008-02-21.
- Kompletterande miljökonsekvensbeskrivning, augusti 2006. Rev. april 2007.
- Utkast till Miljökonsekvensbeskrivning, Pär Söderblom, 2001.

PLANENS SYFTE, HUVUDDRAG OCH BAKGRUND

Syfte

Syftet med planen är att möjliggöra utveckling av området för idrottsändamål i anslutning till befintlig golfanläggning, Kungsängen Golf. Användningen avser idrottsanläggning med tillhörande anläggningar samt enheter för hotell, restaurang, konferensanläggning och mindre butiker tillhörande anläggningen. Planförslaget möjliggör ny infart till planområdet från Effektvägen. Genom planområdet säkras ett naturstråk som kopplar samman Brunna industriområde med angränsande grönområden i väst samt naturreservatet.

Huvuddrag

Planområdet föreslås utvecklas för idrott med tillhörande anläggningar. Avsikten är att nyttja platsens öppna ytor för utomhusaktiviteter t.ex. golf, tennis, boule och parkmiljö med genomgående gångvägar. Den nya bebyggelsen föreslås utgöras av en konferensanläggning med lokaler och enheter för hotell med restaurang, konferensanläggning, mindre butiker tillhörande anläggningen. I östra delen av planområdet föreslås ett aktivitetscentrum med t.ex. lokaler för företagsutbildning, hotellrum, inomhushall, ev. 25- meters simbassäng och fotbollsplan. Aktiviteterna ska utgöra ett komplement till övriga anläggningar inom kommunen. Centralt i planområdet föreslås en damm för omhändertagande av dagvatten och bevattning av golfbanan. En ny infart till golfområdet utformas som en ny cirkulationsplats. Den ska vara trafiksäker och få en hastighetsreducerande effekt. Nuvarande läge för infart till golfklubben planläggs för industrimark, småindustri.

Vid utformningen av området har hänsyn tagits till industriområdet i Brunna samt till E18. Krav på erforderliga skyddsåtgärder tillämpas i detaljplanen. Befintliga åkerholmar och skogsbryn bevaras i huvudsak och skyddas inom kvartermark.

Bakgrund

Ett planprogram för utveckling av Kungsängen Golfklubb har upprättats och varit utsänt på samråd under januari-februari 2005. Programmet omfattade ett större område än den nu aktuella detaljplanen och även annan markanvändning. Totalt föreslogs 110 bostäder, en hotellanläggning samt en mindre komplettering av befintlig golfbana.

Under programsamrådstiden inkom 26 yttranden varav bland annat Länsstyrelsen, bygg- och miljönämnden samt Brandkåren Attunda framförde synpunkter på riskerna med ny bostadsbebyggelse. Närheten till industriområdet i Brunna, transporter av farligt gods på E18 och påverkan av trafikbuller är förutsättningar som ansågs kräva en redovisning av bullerbegränsande åtgärder och skyddsavstånd. Till planprogrammet upprättades även utkast till miljökonsekvensbeskrivning samt utredningar och analyser avseende risker, trafikbuller, geoteknik samt en utredning av bullerpåverkan från Svea Livgarde. Ett utkast till en miljökonsekvensbeskrivning upprättades 2001 i samband med utbyggnad av 18-hålsbanan, med kompletteringar 2004 och revidering 2007, avseende påverkan av en nybyggnation av bostäder, hotell och industri. Rapportens slutsats är att en utbyggnad inte kommer att ge negativa effekter på kulturmiljön, naturmiljön eller det rörliga friluftslivet.

Under våren 2009 reviderades planprogrammet med idrottsanläggning som huvudsaklig markanvändning (utan bostadsändamål). En trafikbullerutredning och riskanalys upprättades efter de nya förutsättningarna. Slutsatsen av utredningarna är att det bedöms vara möjligt att genomföra aktuellt planförslag under förutsättning att riskreducerande åtgärder säkerställs i detaljplanen.

HANDLÄGGNING/UPPLYSNING

Handläggning av detaljplanen sker med normalt planförfarande enligt PBL 5:20.

Kommunstyrelsen har 09-05-27 §67 beslutat att godkänna;

1. Samrådsredogörelse tillhörande planprogram för Örnäs 1:1, Tång 2:2 m.fl. (Kungsängens Golf Club), daterad 2009-02-20.
2. Planprogram för utveckling av Kungsängens Golf Club, Örnäs 1:1, Tång 2:2 m.fl. (reviderat februari 2009) med tillhörande karta (reviderat april 2009) som underlag för fortsatt detaljplanearbete.
3. Ramavtal, som reglerar principer för ansvarsförhållanden och kostnader inför kommande detaljplaneläggning av fastigheterna Örnäs 1:1, Tång 2:2 m.fl.

FÖRENLIGT MED 3, 4 OCH 5 KAP. MB

Planen är förenlig med Miljöbalkens 3, 4, och 5 kapitel som behandlar hushållning av mark och vatten.

Miljö kvalitetsnormer

Vid planering ska kommuner och myndigheter säkerställa vissa miljö kvalitetsnormer enligt miljöbalkens 5 kapitel. Miljö kvalitetsnormer finns för kväveoxid, svaveldioxid, partiklar och bly. Enligt plan- och bygglagen får en plan inte medföra att en miljö kvalitetsnorm överskrids.

Enligt de utredningar som gjorts i samband med Utvecklingsprogrammet för Brunna industriområde (2008) håller man sig i dagsläget väsentligt under miljökvalitetsnormernas gränsvärden gällande halter av både kväveoxid i utomhusluften, inandningsbara partiklar och bensen.

BEHOVSBEDÖMNING

I samband med upprättande av en detaljplan ska en bedömning göras om planen kommer att medföra en betydande miljöpåverkan (EG-direktiv 2001/42, införlivad i svensk lag 2005-07-01). Behovsbedömningen sker utifrån bedömningskriterierna i Bilaga 4 till förordningen om MKB: 1998:905. Om så är fallet ska enligt Miljöbalken 6 kap och Plan- och bygglagen 5 kap § 18 en miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

Detaljplanen för Örnäs 1:1 och Tång 2:2 föreslår idrottsändamål som huvudsaklig användning samt möjlighet att anlägga enheter för hotell/konferens. Planområdet ansluter till bebyggda områden och överrensstämmor i huvudsak med översiktsplanens riktlinjer.

Som underlag för bedömningen har handlingar som tidigare redovisats under ”övriga handlingar” på sidan 1 använts. Slutsatsen av utredningarna är att det bedöms vara möjligt att genomföra aktuellt planförslag under förutsättning att riskreducerande åtgärder säkerställs i detaljplanen och att skyddsvärda biotoper beaktas. Miljöfrågorna bedöms kunna hanteras inom ramen för planarbetet.

Följande riskreducerande åtgärder bedöms ge en tillåten risknivå och tillämpas i planförslaget;

- Inga lekplatser eller motsvarande anläggs mellan bebyggelseområdet och E18.
- Skyddsavstånd mellan ny bebyggelse och E18 samt industriområdet tillämpas enligt de avstånd som anges i utredningarna.
- Byggnader inom 500 meter från befintlig industrianläggning utformas så att samtliga utrymningsvägar ej mynnar mot industrianläggningen.
- Anpassning av ventilation på byggnader inom 500 meter från befintlig industrianläggning.
- Området mellan E18 och planerad bebyggelse förses med en tät bullervall eller ett tätt bullerplank som utgör en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand, splitter och utsläpp av tung gas. Ur risksynpunkt ska den vara 2 meter högre än vägbanan.
- Med hänsyn till avståndet (400 meter) mellan området för utomhusaktiviteter och den befintliga industrianläggningen, persontätheten samt de goda möjligheterna att förflytta sig till en säker plats då man är utomhus är Brandkonsulten AB:s bedömning att det inte erfordras några särskilda åtgärder för denna del.

Kommunens ställningstagande

Upplands-Bro kommun har gjort bedömningen att genomförandet av planförslaget inte medför betydande miljöpåverkan varför någon miljöbedömning enligt 6 kap. 11 § Miljöbalken inte kommer att upprättas. Enligt ett beslut från länsstyrelsen den 21 oktober 2009 konstaterar länsstyrelsen att planen inte kommer att inrymma bostadsändamål eller stadigvarande boende. Med denna utgångspunkt delar Länsstyrelsen kommunens uppfattning, baserat på redovisat underlag och med de motiveringar kommunen anfört, att detaljplanen för

Kungsängens golf inte torde medföra en betydande miljöpåverkan, och att en miljöbedömning med MKB därför inte behöver tas fram i ärendet. Länsstyrelsen förutsätter då att de olika utredningsbehov som framgår av behovsbedömningen och därav följande försiktighetsåtgärder kommer att beaktas i detaljplanen. Länsstyrelsen tar i detta skede inte ställning till om de skyddsavstånd och användningar som anges i handlingarna är lämpliga.

PLANDATA

Lägesbestämning

Planområdet är beläget i Brunna. I sydväst angränsar området till E18, i norr till befintlig golfanläggning Kungsängen Golf Club, i öster mot industriområdet Brunna och i söder mot ett mindre skogsområde. Till Kungsängen centrum är det ca 4 km.

Areal och markägoförhållanden

Planområdets upptar ca 50 ha och omfattar del av fastigheterna Örnäs 1:1 och Tång 2:2. Fastigheterna ägs av Kungsängen Golf AB. Den del av planen som idag utgör gatumark ägs av Upplands-Bro kommun.

GÄLLANDE PLANER OCH TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Riksintresse

Planområdet berörs inte av riksintresse.

Översiktsplan

I översiktsplanen för Upplands-Bro, antagen 2002-02-04, anges att Örnäs 1:1 är avsatt för golfändamål. Planförslaget överrensstämmer i huvudsak med översiktsplanens riktlinjer.

Detaljplaner

Planområdet är till största delen inte planlagt. En liten remsa i nordöst omfattas emellertid av Stadsplan 3 för del av Brunna industriområde (nr 17206). Detaljplanen är antagen 1977 och anger gata och park samt industriändamål för det område som berörs av den nu aktuella detaljplanen. För befintlig golfanläggning norr om planområdet gäller detaljplan 8907, antagen 1989.

Utvecklingsprogram

Ett utvecklingsprogram för Brunna industriområde har tagits fram och godkänts av kommunfullmäktige 2008-02-21 § 6. Programmet pekar ut möjliga utbyggnadsområden och var problem kan uppstå vid en utveckling av Brunna industriområde. Fyra områden med skilda verksamheter föreslås i olika delar av området i syfte att reducera riskerna som industrier och transporter av farligt gods medför med anledning av närheten till bostäder och handelsområden. För det nu aktuella planområdet anges utvecklingsområde för golf och golfanknutna verksamheter som hotell och/eller golfnära boende. Utvecklingen är beroende

av de befintliga verksamheternas villkor och riskhänsyn. Aktuellt planförslag överensstämmer med utvecklingsprogrammets inriktning.

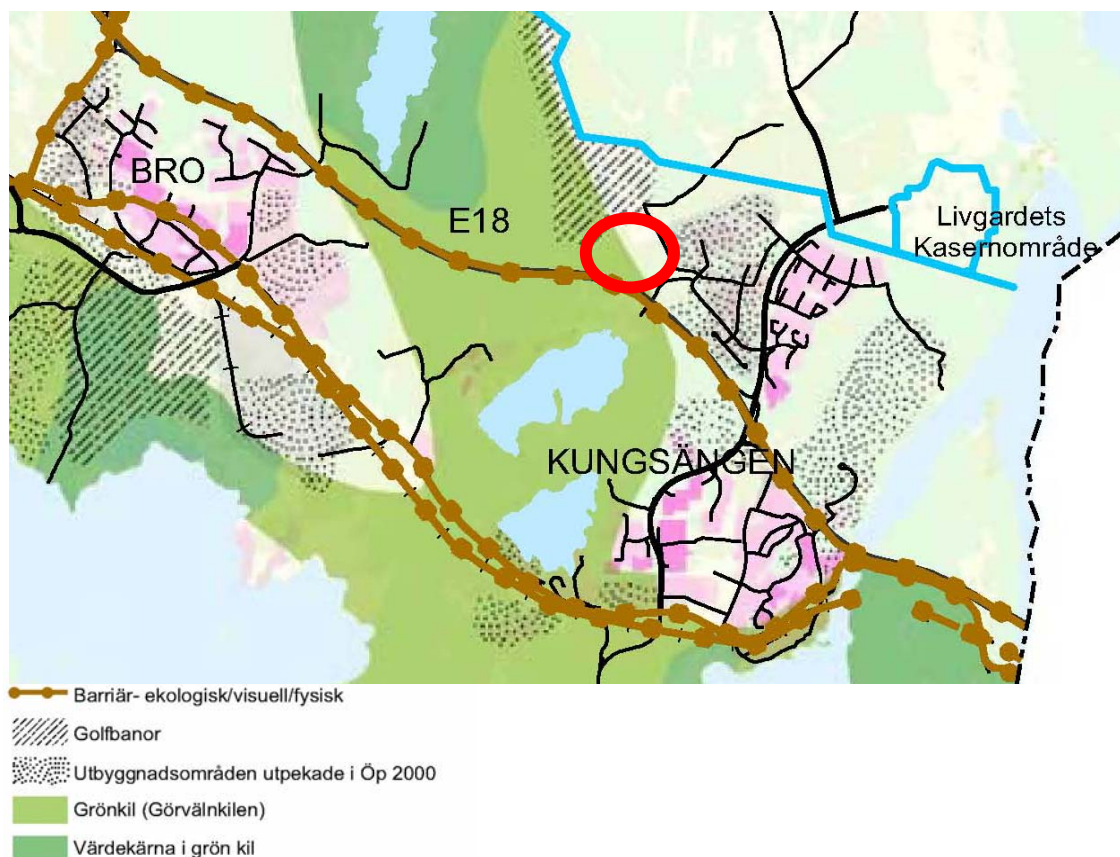
Biotopskydd

Inom planområdet finns åkerholmar som omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kap 11§ MB och 5§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. En inventering av skyddsvärda biotoper finns redovisad i Utkast till Miljökonsekvensbeskrivning av Pär Söderblom, 2001. I aktuellt planförslag skyddas i huvudsak utpekade åkerholmar med bestämmelse och punktprickad mark, se nedan under ”Mark och vegetation”.

Grönstruktur

Enligt Upplands-Bro kommuns Grönplan 2008 berörs ett område i planens sydvästra hörn, ca 15 ha, av det stora sammanhängande grönområdet Görvälnkilen som är skyddsvärd. Enligt Regionplane- och trafikkontorets rapport, Görvälnkilen 10:2004, berörs delar av planområdet av levande landsbygd/kulturhistoriskt landskap av högt värde, skogskänsla av högt värde samt naturpedagogik/variationsrikedom av högt värde. Området är påverkat av buller från E:18.

Ingen värdefull natur berörs inom detaljplanen enligt den klassificering som gjorts av Naturvårdsverket (1994). Görvälnkilens sk värdekärna berörs inte av planförslaget. Ett område i kilens ytterkant, ca 15 ha, kommer att påverkas. Detaljplanen tar hänsyn till Görvälnkilens värden, spridningsmöjligheter och tillgänglighet. I planförslaget föreslås utbyggnaden till största del ske i kanterna av den lågt liggande åkermarken. Dalgången kommer att hållas öppen och utgöra anlagd park samt nyttjas för idrottsändamål. Befintlig naturmiljö kommer att utgöra en stor kvalitet och nya byggnader ska varsamt placeras i skogsslutningen, med bevarande av träd och vegetation. En naturinventering och en landskapsanalys ligger till grund för bebyggelsens placering och omfattning. Nya rekreativsmöjligheter skapas genom anläggande av idrottsmöjligheter och promenadstråk i den anlagda parken. Även nya upplevelsevärden skapas med vattenspegeln som dammen ger. Ett naturstråk hålls allmänt tillgänglig med koppling till Lejondals naturreservat, nordväst om planområdet.

Görvålnkilen, Grönplan 2008

FÖRUTSÄTTNINGAR/NULÄGESBESKRIVNING, FÖRÄNDRINGAR/FÖRSLAG OCH KONSEKVENSER

Mark och vegetation

Planområdet är till stora delar flackt och utgörs av tidigare odlad åkermark som legat i träda de senaste åren. I söder och sydväst samt utmed E18 finns skogspartier som utgörs av blandskog där tall, gran, björk och asp dominerar. På höjdparter i söder och nordväst finns en stor andel barrträd och björk på hållmark. En naturinventering och en landskapsanalys ligger till grund för bebyggelsens placering och omfattning. Inga kända rödlistade arter har påträffats inom planområdet. Detaljplanen föreslår att utbyggnaden till största delen sker i kanterna av den lågt liggande åkermarken. Dalgången kommer att hållas öppen och utgöra anlagd park samt nyttjas för idrottsändamål. Inom planområdet finns tre åkerholmar. Dessa anges i naturinventeringen med nummer 3, 8 samt 19. Den nya väganslutningen i sydöst kommer att beröra utkanten av åkerholmen, nummer 8. I övrigt lämnas befintliga åkerholmar och skogsbryn i största mån orörda och skyddas i detaljplanen av bestämmelse **n₁** och punktprickad mark. Befintlig naturmiljö utgör en stor kvalitet och planen anger att försiktighet ska vidtas vid placering av nya byggnader i skogspartierna. Området kommer att till stora delar ha kvar sin skogskaraktär på höjderna med varsam placering av nya byggnader i skogen. Avsikten är att husen ska uppfattas stå i en orörd skogsslutning med skog som löper in på husen. Skogsbrynen kommer även fortsättningsvis att utgöra gräns mot omgivningen och bedöms inte påverkas av den nya bebyggelsen.

Fotot visar planområdet sett mot motorvägen i sydväst. Vy över den öppna dalgången som består av åkermark i träda.

Landskapsbild

Viss påverkan på landskapsbilden uppstår på grund av den planerade bebyggelsen. Utbyggnaden kommer dock till största delen att ske i kanterna av den lågt liggande åkermarken. Dalgången kommer att hållas öppen och utgöra parkmiljö samt nyttjas för idrott. Den relativt täta skog som finns med tydliga bryn mot omgivningen kommer till viss del att glesas ut och samtidigt kommer det att ge upphov till nya utblickar och nytt upplevelsevärde. Skogsbrynen kommer även fortsättningsvis att utgöra gräns mot omgivningen och bör inte påverkas av ny bebyggelse. Höjdmässigt föreslås en låg och småskalig bebyggelse i skogen. Bebyggelsen ska placeras varsamt för att bevara befintlig vegetation, terräng och träd, se även ovan under ”mark och vegetation”.

Friytor och rekreation

Planområdet utgörs av det stora åkerfältet. Nya rekreativsmöjligheter samt upplevelsevärden kan skapas genom anläggande av parken och vattenspegeln som dammen ger. Inom planområdet planeras en park med gångvägar som hålls allmänt tillgängliga. Parken föreslås utformas så att området sammansmälter med det böljande och varierande landskap som golfbanorna utgör. Det finns även en ambition om att anordna en skulpturpark inom det centrala parkstråket. Skulpturerna kan t.ex. utformas som landmärken som ses från E18 och skapar ett visuellt spännande intryck även från E18. I anslutning till planområdet har Kungsängen Golf två 18-hålsbanor. Nordväst om planområdet ligger Lejondals naturreservat som även fortsättningsvis kan nås via planområdet genom bland annat ett allmänt naturstråk längs E18 och gångvägar genom den anlagda parken.

Den anlagda parken med vattenspegel. Ett konstverk i form av ett torn i skulpturparken skymtar i bakgrunden. Konferenscentret och ett SPA omger dammen. Samtliga illustrationer av SpaceWalk, september 2009

Vatten

Grundvattenytan ligger som högst 0,4-0,6 m under nuvarande markyta. I den geotekniska utredningen görs bedömningen att en lokal grundvattensänkning kan väntas inom det nya bebyggelseområdet vid en utbyggnad av ledningsnätet. Detta samt mindre uppfyllnader ger förutsättningar för normal grundläggning vid uppförande av källarlösa hus, vilket anges med planbestämmelse **b₁** på plankartan.

Planområdet ligger inom ett avrinningsområde till känsliga recipienter. Förändring av dikningsföretag och vattendrag kan innebära omprövning av miljödomstolen.

Området avvattnas i öster genom en kulvert som via industriområdet och Svea Livgarde mynnar ut i Granhammarsviken och Mälaren. Dagvatten från planområdet kommer att samlas upp i dammar som kan användas för bevattning av golfbanan. Dammen fylls med vatten som kommer i ett naturligt flöde under våren, ca 100 000 kubikmeter fylls under en period av ca tre dagar. Tillstånd ska sökas hos miljödomstolen.

Vatten från hårdgjorda ytor ska renas med oljeavskiljare, framförallt omfattas de två större samlade parkeringsplatserna av åtgärden.

Fornlämningar

Inga kända kulturminnen eller fornlämningar finns i planområdet. Utanför planområdet i nordväst har två kulturhistoriska lämningar påträffats enligt Riksantikvarieämbetet.

Lämningarna, Västra Ryd 157:1, utgör en fördämningsvall som är fodrad med bräder och pålar samt femstenarör. Lämningarna härstammar troligen från 1850-talet. Anmälningsplikt gäller vid påträffande av fornlämningar och fornfynd enligt kulturminneslagen 2 kap 6 och 10 §§.

Geologi/Geotekniska förhållanden

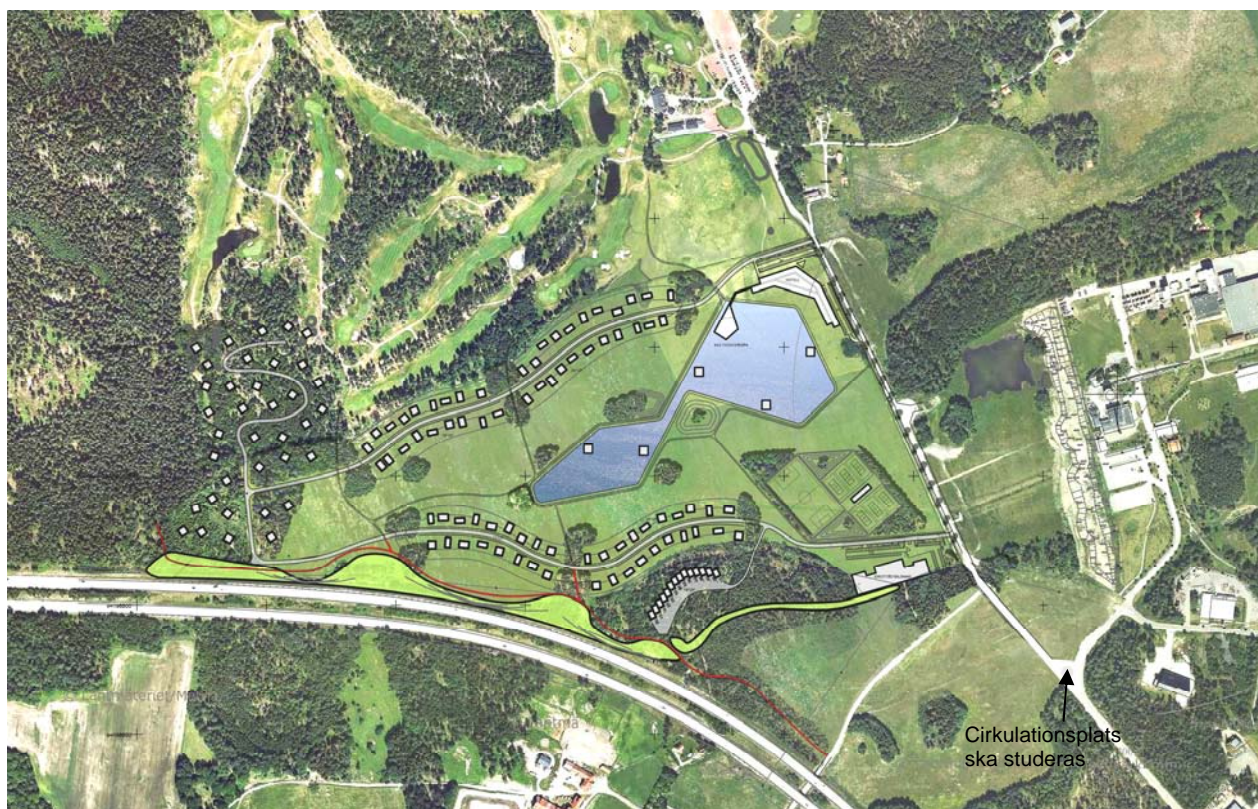
Den geotekniska utredningen, Scandiaconsult, 2004, anger att marken utgörs av lera som överst är av torrskorpekaraktär. Uppfyllnader mer än 1 meter kan medföra sättningar. En geoteknisk utredning ska utföras inför projektering av bebyggelsen och parkanläggningen.

Bebyggelseområden

Planområdet är obebyggt med undantag av två mindre byggnader som är placerade i områdets västra del. Detaljplanen föreslår att området nyttjas för idrott med tillhörande anläggningar. Avsikten är att nyttja områdets öppna ytor för utomhusaktiviteter t.ex. golf, tennis och boule.

Anläggningar för sportverksamhet samt paviljonger får även uppföras i den centrala kilen som punktprickats på plankartan. Med paviljong avses byggnad för tillfällig vistelse såsom lusthus, spaljehus, väderskydd med största byggnadsarean 15 kvm. Med anordning för sportverksamhet avses idrottsplaner (fotboll/tennis/boule), sarg, enklare läktare, domar- och spelarbås.

Den nya bebyggelsen föreslås möjliggöra uppförande hotell med restaurang och konferensanläggning och mindre tillhörande service. I östra delen av planområdet föreslås ett aktivitetscentrum med bl.a. företagsutbildning, hotell, inomhushall, ev. 25- meters simbassäng och en fotbollsplan. Aktiviteterna ska utgöra ett komplement till övriga anläggningar inom kommunen.

Illustrationsplan visar hur idrottsområdet kan utformas med olika byggnader, parkens utformning samt principlösning för ny infart, SpaceWalk.

Ny bebyggelse

Hotellenheterna föreslås utformas och anpassas efter de tre olika landskapstyperna som finns i området. Detaljplanen anger olika exploateringsgrad för de olika byggnadstyperna parkhus, skogshus och sammanbyggda hotellenheter enligt beskrivningen nedan. Samtliga

hotellenheter som anges med e_1 på plankartan är knutna till golfverksamheten och befintligt klubbhus norr om planområdet. Placering och utformning av bebyggelsen framgår av illustrationsplan.

Parkhusen

Parkhusen föreslås placeras på åkermarken, mellan parkens öppna landskap och skogsgränsen. Skalan bryts upp med vegetation mellan bebyggelsegrupperna. Parkhusen föreslås utformas med en sluten sida mot angöringsgatan och en öppen sida mot det centrala parkstråket. Planbestämmelsen e_1 anger att totala högsta sammanlagda byggnadsarean för varje e_1 -område är 9 000 kvm. Högst 45 hotellenheter får uppföras inom varje e_1 -område. Bebyggelsen får uppföras i högst ett våningsplan.

Radhusen

I planområdets södra del föreslås placering av hotellenheter på skogshöjden. Fasadmaterialet ska liksom skogshuset få husen att smälta in i landskapet. Planbestämmelsen e_4 anger att totala högsta sammanlagda byggnadsarean är 3 000 kvm. Högst 15 hotellenheter får uppföras. Bebyggelsen får uppföras i högst ett våningsplan.

Bilden visar hur skogshuset varsamt ska placeras i skogbacken. Träd och markens vegetation ska bevaras i största möjliga utsträckning. Husen får uppföras med en suterrängvåning för anpassning till terrängen, SpaceWalk.

Skogshuset

I planområdets nordvästra del föreslås varsam placering av hotellenheter i skogen. Till skillnad från parkhusens ordnade landskap med gräsmattor samt dungar av träd är skogshuset placerade i skogen utan markbearbetning, vilket regleras i planbestämmelsen. Husen föreslås ”smälta in” i landskapet. Enheternas terrasser och uteplatser bildar utvändiga umgängesytor. Planbestämmelsen e_1 anger att totala högsta sammanlagda byggnadsarean för varje e_1 -område

är 9 000 kvm. Högst 40 hotellenheter får uppföras inom varje e₁-område. Bebyggelsen får uppföras i högst ett våningsplan och utöver det får suterrängvåning uppföras för att uppnå terränganpassning. I samband med mark- och bygglovsansökan ska en projekteringsritning av vägar i skogsterrängen och placering av husen redovisas för kommunen. Av dessa handlingar ska även schaktning, utfyllningar och slänter med släntfot och lutningar framgå.

Konferensanläggning med hotell och ett multicenter

I planområdets nordöstra del föreslås en konferensanläggning med möjlighet att inrymma konferenslokaler, hotell, restaurang och mindre butiker. Hotellet bedöms kunna erbjuda ca 150 sängplatser. Högst tre våningar får uppföras och största sammanlagda byggnadsarean är 18 000 kvm.

I planområdets nordöstra del föreslås ett multicenter med möjlighet att inrymma lokaler för företagsutbildning, konferens- och mässlokaler, hotellrum, idrottshallar, ev. 25-meters simbassäng och mindre tillhörande butiker. Högst tre våningar får uppföras och största byggnadsarea är 13 000 kvm. Med hänsyn till att avståndet från befintlig industrianläggning och nya byggnader uppgår till mindre än 500 meter behöver riskreducerande åtgärder vidtas, t.ex. anpassning av ventilation och att samtliga utrymningsvägar inte mynnar mot industrianläggningen.

Bilden visar det centrala parkstråket med anordnad damm och trädplanteringar samt bebyggelse, SpaceWalk..

Bilden illustrerar hur multicenter för t.ex. företagsutbildning, konferens- och mässlokaler samt idrottshallar kan utformas i högst tre våningsplan, SpaceWalk.

Småindustri

Nuvarande läge för infart till golfklubben, dvs. den östra delen av Garpebodavägen som utgörs av ett smalare markområde, planläggs som industrimark för icke störande verksamheter som kräver ett skyddsavstånd motsvarande 50 meter till närmsta bostadsbebyggelse, se bestämmelsen J₁. Befintlig infart kan tas bort eftersom ny infart föreslås placeras något söderut, se nedan under ”Gatunät”.

Service

Dagligvaru- och fackhandel finns i Brunna industriområde, strax öster om planområdet.

Trafik och kommunikationer

Gatunät

Tillgängligheten med bil är mycket god inom området. Dagens angöring till golfklubben sker från E18 genom Brunna industriområde och vidare på Garpebodavägen mot Kungsängen Golfklubb. Ny väganslutning till Effektivägen föreslås för att skapa ökad trafiksäkerhet med förbättrade siktförhållanden och hastighetsreducerande åtgärd i form av en ny cirkulationsplats. Framkomligheten på infarten till intilliggande industritomt ska förbli oförändrad. En förprojektering av ny infart kommer att utföras. Från Garpebodavägen planeras två infarter till idrottsområdet.

Trafikalstring och parkering

Under optimala förhållanden bedöms anläggningen ta emot ca 1 000 besökande/dag (fördelade på hotell, golfbanan, aktivitetshallen samt personal).

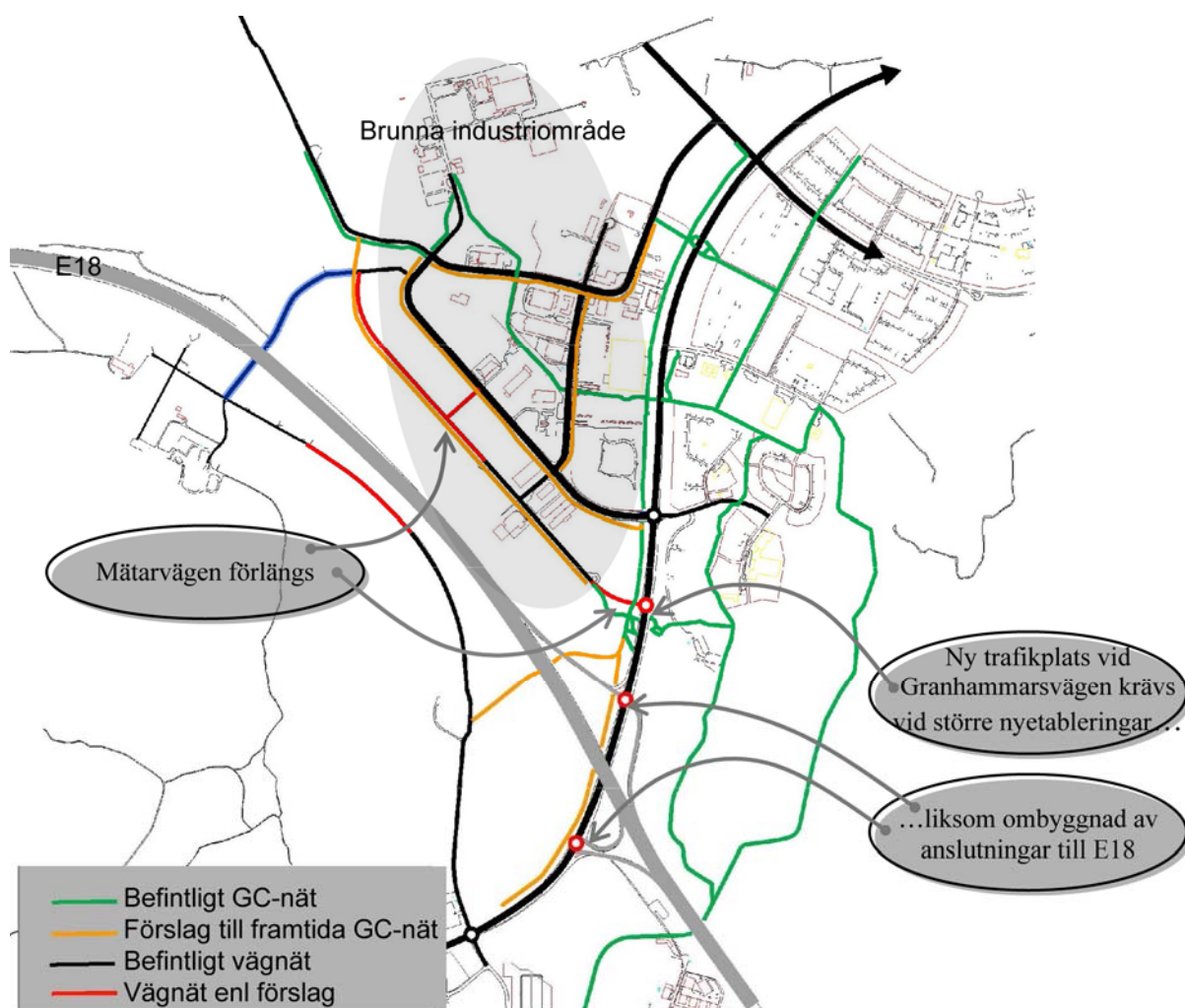
All parkering ordnas inom kvarteret. Två större parkeringsplatser i anslutning till konferensanläggningen samt aktivitetshallen kommer att anordnas.

Gång-, cykel- och mopedtrafik

I dagsläget finns en naturstig utmed E18 och en gång- och cykelväg utmed Garpebodavägen. Det är viktigt att stärka kopplingar till planerade gång- och cykelvägar inom intilliggande Brunna industriområde enligt utvecklingsprogrammet för Brunna industriområde (2008-02-21). I detaljplanen säkras en allmän gångpassage inom NATUR- mark som går i öst-västlig riktning genom planområdet.

Kollektivtrafik

Närmsta hållplats finns vid Effektvägen, ca 300 meter från planområdet. Buslinjen ansluter till Kungsängen centrum och trafikeras under högtrafik med fem turer på morgonen och sju på eftermiddagen. Närmaste busshållplats för annan busstrafik som ger möjlighet till normal pendling finns på Granhammarsvägen, ca 1 200 meter från planområdet. Till pendeltågsstationen i Kungsängen centrum är det ca 4 km.

Bilden är tagen ur Utvecklingsprogrammet för Brunna industriområde. Bilden visar att det är viktigt att planrådets gång- och cykelvägar kopplas ihop med planerade gång- och cykelvägar inom Brunna industriområde.

Tillgänglighet

Den nya bebyggelsen ska utformas så att bottenvåningen uppfyller tillgänglighetskraven enligt Boverkets byggregler, BBR.

Hälsa och säkerhet

Buller

En trafikbullerutredning har upprättats av ÅF Ingemansson AB, 2008-06-24. Den utgick ifrån ett bebyggelseförslag som visade bostadsbebyggelse, vilket har förändrats då bostäder utgått. Aktuellt planförslag omfattar istället hotell- och konferensenheter som inte har samma riktvärden för bullernivåer men ändå behöver en bullerdämpning ske för att erhålla en trivsamt miljö. Trafikbullerutredningen visar att den planerade bebyggelsen utsätts för en trafikbullernivå som utomhus överskrider bullerriktvärdena för bostäder. Utredningen visar samtidigt att det går att klara riktvärdena genom att utföra bullerskyddande åtgärder. Inom befintligt industriområde finns inte några stationära bullerkällor av betydelse för den planerade bebyggelsen. De förslag till bulleråtgärder som angavs i den framtagna trafikbullerutredningen har följts i aktuellt planförslag avseende bebyggelsens placering och våningstal. Med en lång och cirka 3-5 m hög bullerskyddsskärm utmed E18 kan bebyggelsen erhålla en ekvivalent ljudnivå på högst 55 dB(A) på markplanet. Buller inomhus får inte överstiga 30 dB(A). Detaljplanen anger att skyddsvall och/eller plank med en höjd av minst 2 meter ska uppföras utmed E18, bestämmelse skydd₁. Skyddsvall och/eller plank får uppföras på skogshöjden i södra delen av planområdet för att minska bullerpåverkan, anges med bestämmelse skydd₂ på plankartan.

I samband med planarbetet har en översiktlig skiss på en skyddsvall tagits fram av Topia landskapsarkitekter. I den översiktliga studien framgår höjd, läge och utformning av skyddsvallen samt hur befintlig gångväg kan läggas om. Det är viktigt att gestaltningen upplevs positiv från E18 sett.

Konceptskiss av utformning och placering av skyddsvallen. Topia landskapsarkitekter, oktober 2009.

Farligt gods och befintliga verksamheter

I anslutning till planområdet Örnäs 1:1 vid Brunna industriområde finns riskkällor som industrianläggningar samt transporter med farligt gods. Planområdet gränsar i sydväst till E18 som utgör en primär transportled för farligt gods. Öster om planområdet ligger Air Liquide AB som distribuerar och tillverkar industrigaser. Anläggningen är belägen på ett avstånd på ca 700 till 1 000 m från aktuellt planområde. Vid anläggningen hanteras olika gaser i stora mängder och lagring sker till stora delar utomhus. Cirka 500-700 m öster om planområdet finns Fresenius Kabi AB som tillverkar näringslösning som används inom sjukvården. Inom anläggningen finns också lager- och laboratoriumverksamhet. Vid produktionsanläggningen förvaras och hanteras lösningsmedel i sådan omfattning och mängd att verksamheten omfattas av SEVESO-lagstiftningen. Anläggningen är också av Länsstyrelsen i Stockholms län klassad som en 2:4 anläggning enligt Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor. Det innebär att det bl.a. ställs krav på att anläggningen ska utföra riskanalyser och tillse att erforderliga resurser finns för att minska effekterna vid en eventuell olycka.

Inför planarbetet har en riskanalys upprättats av Brandkonsulten AB, 2008-08-28 med avseende på att planförslaget då omfattade idrotts-, konferens- och bostadsändamål. Förutsättningarna har dock ändrats och aktuellt planförslag innehåller inte bostäder. Två tilläggs PM har upprättats för att anpassa riskanalysen till de nya förutsättningar; PM 2009-04-17 respektive PM 2009-09-25.

Den sammanlagda bedömning som gjorts i riskanalysen är att en exploatering enligt planförslaget är möjlig under förutsättning att en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand och utsläpp av tung gas uppförs längs E18.

De befintliga verksamheter som kan utgöra en riskkälla i förhållande till planförslaget är Fresenius Kabi och Air Liquid som båda hanterar brandfarliga varor. Riskanalysen bedömer riskerna som låga vid ev. utsläpp av gaser eller kemikalier. Slutsatsen bedöms vara att det är möjligt att genomföra aktuellt planförslag under förutsättning att riskreducerande åtgärder säkerställs i detaljplanen. Följande riskreducerande åtgärder bedöms ge en acceptabel risknivå, och tillämpas i planförslaget;

- Inga lekplatser eller motsvarande anläggs mellan bebyggelseområdet och E18.
- Skyddsavstånd mellan ny bebyggelse och E18 samt industriområdet tillämpas enligt de avstånd som anges i utredningarna.
- Byggnader inom 500 meter från befintlig industrianläggning utformas så att samtliga utrymningsvägar ej mynnar mot industrianläggningen.
- Anpassning av ventilation på byggnader inom 500 meter från befintlig industrianläggning.
- Området mellan E18 och planerad bebyggelse förses med en tät bullervall eller ett tätt bullerplank som utgör en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand, splitter och utsläpp av tung gas. Ur risksynpunkt ska den vara 2 meter högre än vägbanan.
- Med hänsyn till avståndet (400 meter) mellan området för utomhusaktiviteter och den befintliga industrianläggningen, persontätheten samt de goda möjligheterna att förflytta sig till en säker plats då man är utomhus är Brandkonsulten AB:s bedömning att det inte erfordras några särskilda åtgärder för denna del.

Detaljplanen reglerar i en planbestämmelsen b₂ att avstånd mellan ny bebyggelse inom planområdet och befintlig industrianläggning ska uppgå till minst 500 m om inte riskreducerande åtgärder vidtas.

Förorenad mark

Ingen nedsmutsande verksamhet har förekommit inom planområdet enligt den information som kommunen har.

Luftkvalitet

Miljö kvalitetsnormernas gränsvärden av kväveoxid och inandningsbara partiklar överskrids inte inom området idag. Under optimala förhållanden bedöms anläggningen ta emot ca 1000 besökande, vilket inte bedöms påverka luftkvaliteten nämnvärt.

Golfbana

Säkerhetsaspekterna gentemot Kungsängen Golf beaktas genom att slagriktningen vid golfhålen sker norrut, d.v.s. bort från den planerade bebyggelsen.

Radon

Marken klassificeras som normalradonmark. Radonundersökning ska utföras före projektering och bygglovsprövning.

Teknisk försörjning

Dagvatten

Dagvattenhantering klaras inom planområdet. Dagvatten från området kommer att samlas i en centralt belägen damm som kan användas för bevattning av golfbanan. Inför anläggandet av dammen ska en MKB upprättas för projektet samt tillstånd ansökas hos miljödomstolen.

Vatten från hårdgjorda ytor ska renas med oljeavskiljare, framförallt omfattas de två större samlade parkeringsplatserna av åtgärden.

Vatten och avlopp

Vatten- och avloppsledningar kan anslutas till befintliga ledningar. Placering av teknisk anläggning/pumpstation utreds under planarbetet liksom förprojektering av ledningar för vatten och avlopp inom området.

Värme

Det finns möjlighet att ansluta bebyggelsen till fjärrvärmenätet. Under den fortsatta bygglovsprocessen kommer olika alternativ till energieffektiva lösningar att beaktas för att begränsa klimatpåverkan.

El, tele, bredband

El-, tele- och bredbandsledningar samt transformatorstation finns i nära anslutning till planområdet.

Avfall

Utrymme för avfallshantering och källsortering för anläggningen ska finnas. Avfallsutrymmet ska dimensioneras så att s.k. fastighetsnära källsortering kan ske av det avfall som uppkommer inom planområdet. Sophantering ska lösas inom fastigheten.

KONSEKVENSER (AV PLANENS GENOMFÖRANDE)

Planen medför inte någon betydande påverkan på känsliga områden, riksintressen, kulturmiljö eller friluftsliv. Inga nationella, regionala eller kommunala miljömål åsidosätts. Detaljplanen bedöms därmed inte innebära någon betydande miljöpåverkan som avses i miljöbalkens 6 kap 11 §, med beaktande av förordningen 1998:905 bilaga 2 och 4.

Detaljplanens huvudändamål är idrottsanläggning. Planområdet ansluter till Kungsängen Golf och innebär en utökning av nuvarande golfanläggning. Detta skapar goda förutsättningar för etablering av nya idrottsändamål med tillhörande service och anläggningar. Området som berörs bedöms inte falla under de anläggningar som anges i 5 kap. 18§ 3st PBL. Anläggningen ansluter dessutom till redan bebyggda områden samt till nya bebyggelseområden.

Planförslaget är förenligt med riktlinjerna i översiktsplanen samt med utvecklingsprogrammet för Brunna. Sammantaget bedöms planområdet som lämpligt för idrottsändamål.

Planförslaget innebär en viss trafikökning vilket medför en viss ökning av bullernivåerna i och utanför området. Ökade bullernivåer bedöms dock som marginella jämfört med dagens förhållanden. Bullernivåerna är höga redan idag vilket medför att särskild hänsyn måste tas till bullerstörningar från E18. Närheten till E18 kräver även hänsyn till de risker som är förenat med denna. Buller- och riskhänsyn finns med i förslagets planbestämmelser.

En del av Görvälnkilen, ca 15 ha, kommer att ingå i detaljplanen. Planen tar hänsyn till kilens värden, spridningsmöjligheter och tillgänglighet och föreslår att utbyggnaden till största delen sker i kanterna av den lågt liggande åkermarken. Befintlig naturmiljö kommer att utgöra en stor kvalitet och försiktighet ska vidtas vid placering av nya byggnader i skogspartierna. Sammanfattningsvis innebär planförslaget nya rekreativsmöjligheter i området, bl.a. genom idrottsmöjligheter samt att en park med nya promenadstråk anläggs.

Planområdet är idag obebyggt och landskapsbilden kommer att påverkas. Ny bebyggelse föreslås till största delen placeras i kanterna av åkermarken. Dalgången kommer att hållas öppen och utgöra park- och idrottsområde. Planområdet kommer att till stora delar ha kvar sin skogskaraktär på höjderna med varsam placering av nya byggnader i skogen.

Vid utformning och placering av byggnader och sportanläggningar i området har stor hänsyn tagits till industriområdet i Brunna samt till E18. Skyddsavstånd mellan ny bebyggelse och E18 samt till industriområdet samt byggnadstekniska skyddsåtgärder tillämpas enligt vad som anges i risk- och bullerutredningarna.

Projektet att anlägga en dagvattendamm ska föränledas av en MKB samt en ansökan om tillstånd hos miljödomstolen. Vatten från hårdgjorda ytor ska renas med oljeavskiljare, framförallt omfattas de två större samlade parkeringsplatserna av åtgärden.

ADMINISTRATIVA FRÅGOR

Genomförandetid

Planens genomförandetid är 10 år från den dag planen vinner laga kraft.

Ändrad lovplikt

Bygglov får inte beviljas för bebyggelse inom 40 meter från E18 förrän dess att skyddsvall utmed E18 uppförts.

Fastighetsplan/tomtindelning

Område som anges e_2 och e_3 på plankartan får utgöra enskilda fastigheter. Utöver det medger planen inte avstyckning. Område med J_1 överförs till fastigheten Viby 19:1.

MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Planhandlingar har upprättats av Jaana Rantanen, ansvarig planarkitekt på kommunen i samarbete med Soon Hammarström och Annica Karlsson, Tengbom Stockholm. Illustrationer har framtagits av Jan Ytterborn, SpaceWalk. Topia landskapsarkitekter har ritat skyddsvallen.

Plan- och exploateringsenheten

Emelie Grind
Plan- och exploateringschef

Jaana
Planark

Rantanen
itekt

GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

ORGANISATORISKA FRÅGOR

Planens syfte

Syftet med planen är att möjliggöra utveckling av området för idrottsändamål i anslutning till befintlig golfanläggning, Kungsängen Golf. Användningen avser idrottsanläggning med tillhörande anläggningar samt enheter för hotell, restaurang, konferensanläggning och mindre butiker tillhörande anläggningen. Planförslaget möjliggör ny infart till planområdet från Effektvägen. Genom planområdet säkras ett naturstråk som kopplar samman Brunna industriområde med angränsande grönområden i väst samt naturreservatet.

Tidplan

Beslut om samråd	KS 09-05-27 §67
Samråd	fjärde kvartalet 2009
Beslut om utställning	första kvartalet 2010
Utställning	första-andra kvartalet 2010
Beslut om antagande	andra-tredje kvartalet 2010
Laga kraft	tredje kvartalet 2010

Genomförandetid

Planens genomförandetid är 10 år från den dag planen vinner laga kraft.

Ansvarsfördelning och huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för naturmark, gator, VA- och dagvattenledningar inom allmän platsmark. Kungsängen Golf, här kallad exploatören, ansvarar för utbyggnad av området samt bullerskyddsåtgärder. Exploatören ansvarar och står för avtal med ledningsägare i området och bekostar alla erforderliga åtgärder som är nödvändiga för planens genomförande, såsom flytt av ledningar, infart och gång- och cykelväg.

Avtal

Ramavtal som reglerar principer för ansvarsförhållanden och kostnader inför kommande detaljpaneläggning av fastigheterna Örnäs 1:1, Tång 2:2 m.fl. har godkänts av Kommunstyrelsen 09-05-27 §67.

Exploateringsavtal ska upprättas mellan kommunen och exploatören senast innan detaljplanen antas.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

Ägoförhållanden

Planområdet omfattar del av fastigheterna Örnäs 1:1 och Tång 2:2 som ägs av Kungsängen Golf AB. Del av planen som i dagsläget utgörs av gatumark ägs av kommunen.

Fastighetsbildning

Område som anges e_2 och e_3 på plankartan får utgöra enskilda fastigheter. Utöver det medger planen inte avstyckning. Område med J_1 överförs till fastigheten Viby 19:1.

TEKNISKA FRÅGOR

Tekniska utredningar/undersökningar

En trafikbullerutredning har tagits fram för att undersöka förekommande ljudnivåer och ge förslag på åtgärder för att innehålla riktvärden. En riskanalys har tagits fram och eventuella riskkällor har identifierats och en grov värdering av riskerna har genomförts.

Slutsatsen av utredningarna är att det är möjligt att genomföra aktuellt planförslag under förutsättning att riskreducerande åtgärder säkerställs i detaljplanen. En bullervall/bullerplank uppförs längs E18 som även utgör barriär för värmestrålning vid brand samt gasutsläpp. Skyddsavstånd mellan ny bebyggelse och E18 och industriområdet ska tillämpas enligt de avstånd som anges i riskutredningarna och erforderliga riskreducerande åtgärder ska vidtas.

Inför bygglovsskedet ansvarar exploatören för att en geoteknisk utredning och en radonundersökning utförs.

Särskilda försiktighetsåtgärder vid byggnation ska vidtas för bebyggelseområdena i skogssluttning respektive på skogshöjden. Val av maskiner och tillvägagångssätt vid genomförandet ska anpassas till att en varsam placering av byggnader och vägar. Schaktning och trädfällning ska undvikas i allra största utsträckning runt de nya byggnaderna.

Tekniska anläggningar

Vägar

Befintliga vägar föreslås förbättras och förstärkas i planen. Garpebodavägen föreslås anpassas till den nya infarten från Effektvägen.

Vatten- och avlopp

Exploatören bekostar eventuell flytt av VA-ledningar samt framdragandet av kompletterande VA-ledningar till planområdet, liksom utbyggnaden inom fastigheten.

Uppvärmning/Värme

Det finns möjlighet att ansluta bebyggelsen till fjärrvärmenätet. Under den fortsatta bygglovsprocessen kommer olika alternativ till energieffektiva lösningar att beaktas för att begränsa klimatpåverkan.

El, tele, bredband

Exploatören bekostar flytten samt framdragandet av kompletterande ledningar till planområdet, liksom utbyggnaden inom fastigheten. Kommunen upplåter utrymme för ledningarna inom allmän platsmark.

Skydd mot olyckor

Exploatören bekostar anläggande av skyddsåtgärder längs E18 i enlighet med utförda risk- och bullerutredningar. Bullerskyddets placering och frågor om ansvar och drift- och underhåll ska lösas i samråd med Vägverket innan planen antas.

EKONOMISKA FRÅGOR

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Planekonomi/Plankostnader

Exploatören bekostar utarbetandet av planhandlingar, för planeringen erforderliga utredningar samt de åtgärder som är nödvändiga för planens genomförande.

Bygglov, bygganmälan

Bygglov söks hos bygg- och miljönämnden i Upplands-Bro kommun.

MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Planhandlingar har upprättats av Jaana Rantanen, ansvarig planarkitekt på kommunen i samarbete med Soon Hammarström och Annica Karlsson, Tengbom Stockholm.

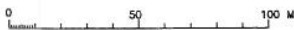
Plan- och exploateringsenheten

Emelie Grind

Plan- och exploateringschef

Skala 1:2000 (A1)

GRUNDKARTAN UPPRITAD AV
KOMMUNENS MÄTNINGSVÄRLAND
MÄTKLASS 8
KOORDINATSYSTEM I PLAN : ST 74
I HÖJD : RH 00
ANMÄRKNING ENDAST INOM PLANOMRÅDET

SVEN-OLUF NISLUND
MÄTNINGSCHEF

BETECKNINGAR PÅ GRUNDKARTAN

- GÄLLANDE KVARTERSGRÄNS
- - - - - GRÄNS FÖR FASTIGHET
ELLER SAMFÄLLT OMRÅDE
- BYGGNING
- ⊕ RUTTNÄTSPUNKT
- 1:11 FASTIGHETSBEGRÄNSNING
FORMÅMNING RESP.
FORMÅMNINGSGRÄNS

- SLÄTT
- ÅVÄGT HÖJD
- HÖJDEKURVA
- POLYGONPUNKT
- STOLPE, BELYSNINGSSTOLPE
- VÄG

- DKKE
- DKKE
- STAKET
- HÄCK
- LÄSTÄMEL FÖR EL ELLER
TELE MED INMÄTTA STÖD

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Detaljplanegräns ritad 3 meter utanför planområdet
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Illustrationslinje

ANVÄNDNING AV MARK

Allmänna platser

- LOKALGATA Lokaltrafik
- NATUR Naturområde

Kvartersmark

- Y, K₁ Idrott. Användningen avser idrottsändamål med tillhörande anläggningar samt enheter för hotell, restaurang, konferensanläggning samt mindre butiker tillhörande anläggningen.
- J₁ Industri, ej störande. Se planbeskrivningen.

UTNYTTJANDEGRAD

Område e₂ och e₃ får utgöra enskilda fastigheter. Utöver det medger planen inte avstyckning.

- e₁ Största sammanlagda byggnadsarea får uppgå till högst 9 000 kvm. Högst 45 hotellenheter får uppföras.
- e₂ Största sammanlagda byggnadsarea får uppgå till högst 18 000 kvm.
- e₃ Största sammanlagda byggnadsarea får uppgå till högst 13 000 kvm.
- e₄ Största sammanlagda byggnadsarea får uppgå till högst 3 000 kvm. Högst 15 hotellenheter får uppföras.

BEGRÄNSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

- Marken får inte bebyggas. Paviljonger och anordning för sportverksamhet får uppföras. Se planbeskrivningen.

MARKENS ANORDNANDE

- damn Inom området får en damm för omhändertagande av dagvatten och bevattnings av golfbanan anläggas. Dammens utbredning ska i huvudsak överensstämma med illustrationslinjen.
- n₁ Befintlig vegetation ska bevaras.

PLACERING, UTFORMNING, UTFÖRANDE

- p₁ Ny bebyggelse ska placeras varsamt i terrängen med hänsyn till befintlig vegetation och markförhållanden.
- Högsta byggnadshöjd
- III Högsta antal våningar
- v₁ Suterängvårdning får anordnas utöver angivet högsta antal våningar
- b₁ Endast källarlösa hus
- b₂ Avstånd mellan bebyggelse och befintlig industrianläggning ska uppgå till 500 meter om inte riskreducerande åtgärder vidtas. Se planbeskrivningen.

STÖRNINGSSKYDD

Byggnader ska utformas och lokaliseras så att förhöjd risknivå inte uppstår. Riskreducerande åtgärder som bulleravskyddsskärm eller åtgärd med motsvarande reduktion mellan E18 och planerad bebyggelse ska vidtas.

- skydd₁ Skyddsvall och/eller plank med en höjd av minst 2 meter ska anordnas
- skydd₂ Skyddsvall och/eller plank får anordnas

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetiden är 10 år från den dag planen vunnit laga kraft.

Änrad lovplikt

Bygglov får inte beviljas för bebyggelse inom 40 meter från E18 förrän dess att skyddsvall utmed E18 uppförts, enligt skydd₁.

INFORMATION

Nedanstående handlingar ska vara kommunen tillhanda i samband med mark- och bygglovsansökan:

- Fördjupad riskanalys med förslag på riskreducerande åtgärder inom område om 500 meter runt planlagd industrimark.
- Projekteringsritning av skyddsvall längs E18
- Projekteringsritning av vägar i skogsteräng
- Placering av skogshus ska redovisas
- Schaktning
- Utfyllningar
- Slänter med släntfot och lutningar, elevationer
- VA och dagvatten med LOD-lösning ska redovisas på situationsplan
- Redovisning av bullernivåer vid genomförd skyddsåtgärd. Buller inomhus får inte överstiga 30 dB(A).

SAMRÅDSHANDLING 2009-10-21

Detaljplan		KARTA 1(1)	
Upplands-Bro KOMMUN		SAMRÅD	000K
		UNDERRÄTTELSE	
		REVIDERAD	
		FÄRTAGEN	
		LÄNSTÄMME	
		LAGA KRAFT	
		PL. ANMÄNDELINGAR: Planförslaget Bulleravskydd Markanvändning Genomförandebeskrivning	
Erikss Öster Plan- och exploateringschef		Jonas Rantzen Planerare	

Del av Örnäs 1:1, Tång 2:2
i Brunna, Kungsängen, Upplands-Bro kommun

Örnäs 1:1, Upplands-Bro

Risakanalys

Utgåva 2

2008-08-28

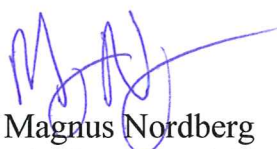
Brandkonsulten Kjell Fallqvist AB

Gävlegatan 12 B, 113 30 Stockholm

Telefon 08 - 505 344 00 Telefax 08 - 505 344 01

www.brandkonsulten.se

brandkonsulten ab**Örnäs 1:1, Upplands-Bro****Risakanalys****Uppdragsgivare:** Kungsängen Golf Club
196 21 KUNGSÄNGEN**Upprättad av:**Daniel Johansson
Civilingenjör riskhantering, BrandingenjörMagnus Nordberg
Civilingenjör riskhantering, Brandingenjör**Kontrollerad av:**Anders Karlsson
Brandingenjör

Utgåva 2	2008-08-28	DJ, MN	AK
Utgåva 1	2008-08-25	DJ, MN	AK
Utkast	2008-06-XX	DJ, MN	AK
Version	Datum	Utförd av	Kontrollerad av

Sammanfattning

I anslutning till planområdet Örnäs 1:1 vid Brunna industriområde finns riskkällor som industrianläggningar samt farligt godstransporter, framförallt på E 18.

Riskanalysen har utförts som en grovanalys av en riskanalysgrupp. Riskanalysgruppen är delaktig i hela riskanalysprocessen och det är gruppens expertbedömningar som ligger till grund för riskanalysens resultat.

Brandkonsulten AB bedömer att det är möjligt att uppföra området enligt aktuellt planförslag under förutsättning att riskreducerande åtgärder vidtas.

Slutsats är att risknivån i området ej är tolerabel, men att det är möjligt att uppföra området enligt planförslaget under vissa förutsättningar. Följande förslag på riskreducerande åtgärder bedöms av Brandkonsulten AB ge en tolerabel risknivå i området och primärt för de bostäder som ligger inom 100 m från E 18:

- Området mellan E 18 och planerad bebyggelse förses med en tät bullervall eller ett tätt bullerplank som utgör en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand, splitter och utsläpp av tung gas.
- Lekplatser eller motsvarande som medger längre vistelse ska inte anläggas mellan planområde och E 18.

Brandkonsulten AB:s bedömning är att en eventuell hotelletablering kräver en detaljerad och fördjupad analys av risker med hänsyn till utformningar och placeringar ej är fastställda.

Brandkonsulten AB har inte studerat hur eventuella utbyggnader av befintliga industrianläggningar utanför aktuellt område kan påverka planområdet. Detta kräver ytterligare studier när principerna för utformningarna är fastställda.

Brandkonsulten AB anser att formuleringen i detaljplanen bör vara enligt nedan presenterat förslag:

Byggnader utformas och lokaliseras så att förhöjd risknivå inte uppstår. Riskreducerande åtgärder som bullerskyddsskärm eller åtgärd med motsvarande riskreduktion mellan E 18 och planerad bebyggelse ska vidtas. Avstånd mellan bebyggelse inom planområdet och industrianläggningar bör uppgå till minst 500 m om inte riskreducerande åtgärder vidtas.

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
1.1	Bakgrund.....	5
1.2	Syfte.....	6
1.3	Avgränsningar.....	6
2	Metod	6
2.1	Grovanalys.....	6
3	Förutsättningar	9
3.1	Transporter av farligt gods	9
3.2	Riktlinjer	10
3.3	Områdesbeskrivning.....	12
3.4	Riskkällor inom Brunna industriområde	15
4	Översiktlig riskanalys	18
4.1	Scenariobeskrivning	18
4.2	Resultat av grovanalys.....	20
5	Hantering av osäkerheter	23
6	Slutsats och rekommendationer	24

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Civilingenjör riskhantering Daniel Johansson samt civilingenjör riskhantering Magnus Nordberg, båda Brandkonsulten AB, har på uppdrag av Kungsängen Golf Club genomfört en riskanalys för Örnäs 1:1 i Upplands-Bro, där det planeras för ca 130 bostäder i anslutning till Kungsängens Golf Club. Planarbetet omfattar bostads- och bebyggelseområden inom Örnäs 1:1.

Eventuell hotelletablering kräver ytterligare riskutredningar med hänsyn till att utformning och placering ej är fastställt.

Brandingenjör Anders Karlsson, Brandkonsulten AB, har internkontrollerat riskanalysen.

Följande har utgjort underlag till föreliggande riskanalys:

- Örnäs 1:1 och Tång 2:2, Utkast "Behovsbedömning av miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning", 2007-03-23. Upprättad av Upplands-Bro kommun.
- Kungsängens golfbana, "Miljökonsekvensbeskrivning" och "Komplettering av miljökonsekvensbeskrivningen", maj 2004 och augusti 2006. Upprättade av landskapsarkitekt Pär Söderblom.
- Samrådsredogörelse, Planprogram för Örnäs 1:1 samt Tång 2:2, 2007-02-15. Upprättad av Upplands-Bro kommun.
- Kungsängen Golf Club, Nybyggnation av bostäder, Upplands Bro kommun, Trafikbulerutredning, 2008-06-24. Upprättad av ÅF-Ingemansson AB.
- "Utvecklingsprogram för Brunna industriområde", rev 2008-02-04. Upprättad av Upplands-Bro kommun.
- Viby 19:1 m fl, "Översiktlig riskanalys", 2006-09-29. Upprättad av Brandkonsulten AB.
- Brunna industriområde, "Översiktlig riskanalys", 2007-07-01. Upprättad av Brandkonsulten AB.
- Möte med Länsstyrelsen i Stockholms län, Brandkåren Attunda, Upplands-Bro kommun och Tengbom Stockholm, 2008-06-25.
- Möte med Kungsängen Golf Club, Spacewalk och Tengbom Stockholm, 2008-07-04.

brandkonsulten ab

1.2 Syfte

Syftet med riskanalysen är att utreda de risker som människor inom berört planområde (Örnäs 1:1) kan komma att utsättas för. Genom vald riskanalysmetod identifieras eventuella riskkällor och en grov värdering av riskerna genomförs.

1.3 Avgränsningar

De risker som studeras behandlar endast personsäkerhetsrisker med avseende på liv och hälsa för personer som vistas på aktuellt planområde. Det innebär att inga miljörisker, eventuella skador på egendom eller uppsåtliga risker har beaktats.

Riskanalysen behandlar i huvudsak de ca 130 boestäder som planeras inom Kv Örnäs 1:1 i anslutning till Kungsängen Golf Club. Riskanalysen omfattar inte eventuell hotelletablering eller utbyggnad av handel och kontor utan detta kräver ytterligare studier då det finns ett underlag som visar placeringar, utformningar, antal våningar m m.

Brandkonsulten AB har inte studerat hur eventuella utbyggnader av befintliga industrianläggningar utanför aktuellt område kan påverka planområdet.

Riskanalysen har ej heller beaktat eventuella skolor, förskolor, liknande verksamheter som kan bli aktuella i framtiden.

2 Metod

2.1 Grovanalys

Riskanalysen är utförd som en grovanalys. Grovanalysen bygger på att alla tänkbara scenarier diskuteras. För varje scenario som bedöms påverka områdets risknivå mer än marginellt värderas sannolikhet och konsekvens vid en gruppdiskussion. Resultaten från gruppdiskussionen redovisas på ett lättöverskådligt sätt i en riskmatris, se figur 2.1.

Ett verktyg i arbetet har utgjorts av den riskmatris som visas i figur 2.1. Till stora delar överensstämmer riskmatrisen med vad som presenteras av Räddningsverket i "Värdering av risk"¹.

---

¹ "Värdering av risk", Räddningsverket, Karlstad, 1997.

Mycket stor sannolikhet					
Mer än 1 gång/år	5				
Stor sannolikhet				Ej tolerabel risknivå	
1 gång per 1 – 10 år	4				
Sannolik;			ALARP		
1 gång per 10 – 100 år	3				
Liten sannolikhet		Tolerabel risknivå			
1 gång per 100 – 1000 år	2				
Osannolik					
Mindre än 1 gång per 1000 år	1				
		1	2	3	4
		Övergående lindriga obehag	Enstaka skadade, varaktiga obehag	Enstaka svårt skadade, svåra obehag	Enstaka för-olyckade, flera svårt skadade
					Flera för-olyckade, större antal svårt skadade

Figur 2-1 Illustration av riskmatrix med tillhörande acceptanskriterier

2.1.1 Arbetsmetodik

Analys av förutsättningar

Det första momentet omfattar en analys av förutsättningar samt faktainsamling. En beskrivning av befintliga förhållanden tas fram. Aspekter som påverkar analysen är bland annat omgivningens topografi, befintliga verksamheter, trafikförhållanden, eventuella framtida verksamheter samt statistikunderlag.

Identifiering av risker

I det andra momentet genomförs en riskidentifiering av möjliga scenarion som kan leda till olyckor. Till grund för riskidentifieringen ligger det material som tas fram i föregående moment samt platsbesök. Identifieringen av risker genomförs av en riskanalysgrupp.

Analys av risker

I det tredje momentet analyseras varje risk enskilt med avseende på konsekvenser och sannolikheter. Analyserna sker i form av skattningar och bedömningar samt eventuella överslagsberäkningar. Skattningar och bedömningar är endast grova och graderas i en femgradig skala enligt figur 2.1.

Konsekvenserna anges i en relativ skala för omfattning av personskador.

Sannolikheten för att en skada ska inträffa anges i skadetillfällen per år. Skalan för sannolikhet är en exponentiell skala, där 5 motsvarar en händelse som bedöms inträffa mer än en gång per år, medan sannolikheten 1 motsvarar en händelse som bedöms inträffa mindre än en gång per tusen år.

Värdering av risker

I det fjärde momentet värderas riskerna utifrån de acceptanskriterier som presenteras i figur 2.1.

Med hjälp av riskmatrisen sker en värdering av vilka risker som behöver analyseras vidare eller hanteras med hjälp av olika riskreducerande åtgärder. Om en identifierad risk ligger inom området tolerabel risknivå krävs normalt inga riskreducerande åtgärder eller någon vidare utredning. Om risken ligger inom området ej tolerabel risknivå, vilket normalt innebär att en vidare utredning behövs som kan resultera i riskreducerande åtgärder.

Mellan områdena tolerabel risknivå och ej tolerabel risknivå ligger ALARP-området. Med ALARP avses att risken ska vara "As Low As Reasonable Practicable". Inom ALARP-området görs en rimlighetsbedömning avseende kostnader och nytta för de riskreducerande åtgärder som diskuteras.

Rekommendationer och slutsatser

Som ett sista moment i grovanalysen redovisas rekommendationer och slutsatser.

Rekommendationer och slutsatser har tre möjliga utfall:

- Tolerabel risknivå, inga riskreducerande åtgärder erfordras.
- Ej tolerabel risknivå, riskreducerande åtgärder erfordras. Ingen detaljerad kvantitativ riskanalys krävs.
- Ej tolerabel risknivå. Detaljerad kvantitativ riskanalys krävs, vilket kan resultera i riskreducerande åtgärder.

Slutsatserna baseras på vad riskanalysgruppen har kommit fram till i de tidigare momenten.

2.1.2 Riskanalysgrupp

Moment 1 till 5 har i huvudsak utförts av en riskanalysgrupp. Riskanalysgruppen består av fem till åtta personer med kompetenser som civilingenjörer inom riskhantering och/eller brandingenjörer. Riskanalysgruppen har mångårig erfarenhet inom branschen med bakgrund från kommunal räddningstjänst, försäkringsbranschen, andra konsultföretag, Boverket, Räddningsverket, FOI och länsstyrelser.

Risikanalygruppen är delaktig vid möten och analyser och det är gruppens expertbedömningar som ligger till grund för risikanalysens resultat.²

3 Förutsättningar

3.1 Transporter av farligt gods

I anslutning till aktuellt planområde transporteras farligt gods. Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, miljö och egendom om de inte hanteras rätt under exempelvis transporter. Begreppet transport innefattar såväl förflyttning av godset som lastning och lossning samt kortare förvaring och hantering i samband med transport.

Farligt gods kan enligt ADR-S³, vilket är ett internationellt regelverk gällande farligt godstransporter på väg och i terräng, delas in i olika klasser för ämnen med liknande egenskaper.

Tabell 1 redovisar klassificeringen och vilken typ av ämne som omfattas.

Klass	Ämne
1	Explosiva ämnen och föremål, t ex sprängämnen, ammunition, krut, fyrverkerier.
2	Gaser, t ex gasol, kväve, ammoniak Delklass 2.1: brandfarliga gaser (vilket motsvarar grupper betecknade med bokstaven F). Delklass 2.2: icke brandfarliga, icke giftiga gaser (vilket motsvarar grupper betecknade med bokstaven A eller O). Delklass 2.3: giftiga gaser (vilket motsvarar grupper betecknade med bokstaven T, dvs T, TF, TC, TO, TFC och TOC)
3	Brandfarliga vätskor, t ex bensin, olja.
4.1	Brandfarliga fasta ämnen, självreaktiva okänsliggjorda explosivämnen
4.2	Självantändande ämne
4.3	Ämnen som utvecklar brandfarlig gas vid kontakt med vatten
5.1	Oxiderande ämne, ex natriumklorat, väteperoxid och kaliumklorat
5.2	Organiska peroxider
6.1	Giftiga ämnen, t ex färgämne, pesticider toxiner.

² Handbok för riskanalys, Räddningsverket, 2003

³ ADR-S, Statens räddningsverks föreskrifter om transport av farligt gods på järnväg, SRVFS 2004:14

6.2	Smittförande ämnen , t ex genetiskt modifierade mikroorganismer, medicinskt eller kliniskt avfall.
7	Radioaktiva ämnen , t ex uranmalm, kontaminerat material, medicinska preparat.
8	Frätande ämnen , t ex syror eller basiska ämnen.
9	Övriga farliga ämnen och föremål , t ex miljöfarliga ämnen, genetiskt modifierade mikroorganismer, upphettade ämnen.

Tabell 1 Farligt gods enligt ADR-S klassificeringen

3.2 Riktlinjer

3.2.1 Länsstyrelsen i Stockholms län

Som stöd och som underlag till riktlinjer för värdering av risker har rapporten ”Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter av farligt godstransporter samt bensinstationer”⁴ använts. Rapportens rekommendationer används som riktlinjer avseende risker i den fysiska planeringen i Stockholms län. Följande rekommendationer görs i rapporten avseende vägar med transporter av farligt gods samt bensinstationer.

- 25 m byggnadsfritt bör lämnas närmast transportleden.
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 40 m från väggkant bör undvikas.
- Sammanhållen bostadsbebyggelse och personintensiva verksamheter närmare än 75 m från väggkant bör undvikas.
- I nyplaneringsfallet bör alltid ambitionen vara att hålla ett avstånd på 100 m från en bensinstation till bostäder, daghem, ålderdomshem och sjukhus.
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 25 m från bensinstation bör undvikas.
- Sammanhållen bostadsbebyggelse och personintensiva verksamheter närmare än 50 m bör undvikas.

En riskanalys som identifierar och analyserar eventuella risker och som visar på att en tolerabel risknivå kan erhållas innebär att avsteg kan göras från rekommenderade avstånd.

3.2.2 Räddningsverket

Statens Räddningsverks allmänna råd⁵ omfattar råd avseende tillämpningen av föreskrifterna för bensinstationer.

⁴ ”Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods samt bensinstationer”, Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 2000:01

⁵ SÄIFS 1997:8 – Bensinstationer

brandkonsulten ab

Rekommenderade skyddsavstånd till A-byggnad (bostad, kontor, butiker m m) varierar mellan 6 till 25 m beroende vilken typ av riskkälla som avses på bensinstationen. 25 m är rekommenderat skyddsavstånd från lossningsplats för tankfordon och till A-byggnad.

3.2.3 Boverket

I Boverkets råd Bättre plats för arbete⁶ ges riktvärden på skyddsavstånd till olika verksamheter. Skriften rekommenderar följande skyddsavstånd:

- Industrikvarter och bostäder, 50 m.
- Småindustriområde och bostäder, 200 m.
- Industriområde och bostäder, 500 m.
- Storindustriområde och bostäder, mer än 1000 m.

3.2.4 Utvecklingsprogram för Brunna industriområde

I "Utvecklingsprogram för Brunna industriområde", vilket är upprättat av Upplands-Bro kommun finns följande riktlinjer:

- Industri, handels- och bostadsområden bör inte blandas. Berört område ska i huvudsak nyttjas för golf och golfanknutna verksamheter, t ex hotell och/eller golfnära boende.
- Mellan berört område och befintligt industriområde ska det finnas en buffertzona med icke störande verksamheter, såsom småindustrier med 50m skyddsavstånd.
- Skyddsavstånd/försiktighetsmått ska beaktas enligt:
  - E18: 40 m till bebyggelse.
  - E18, Granhammarsvägen, Effektvägen och del av Kraftvägen: 75 m till bostäder och personintensiva verksamheter.
  - Fresenius Kabi: riskområde 100 m, skyddsavstånd till bostadsbebyggelse 500 m, riskanalys inom 1000 m från anläggningen.
  - Air Liquide: riskområde 300 m, skyddsavstånd till bostadsbebyggelse 500 m.
  - Bensinstation: skyddsavstånd 50 m till bostäder.

---

⁶ Boverkets Allmänna Råd 1995:5 – Bättre plats för arbete

3.3 Områdesbeskrivning

3.3.1 Kv Örnäs 1:1 m fl och Brunna industriområde

Figur 3.1 visar det större geografiska område (se röd linje) som Kv Örnäs 1:1 är en del av. Området ligger i Upplands-Bro kommun nordöst om Stockholm, ca 5 km norr om Kungsängen centrum. Inom området planeras ca 130 bostäder i 1- och 1 ½-plan. Eventuellt finns det planer på att uppföra ett hotell i området.

Exempel på anläggningar och verksamheter som finns inom området är Kungsängens golfbana, gymnasieskola, konferensanläggning och församlingsbyggnad, avfallsstation, bensinstation, större och mindre detaljhandelsanläggningar, mindre hotell, större och mindre industrier, industrier som är klassade som farlig verksamhet enligt Lag om skydd mot olyckor och Seveso-lagstiftningen.

I förhållande till E 18 ligger Örnäs 1:1 lägre eller i nivå med E 18.

Enligt tidigare uppgifter⁷ i samband med framtagandet av den översiktliga riskanalysen för Viby 19:1 m fl ska det längs med E 18 och mot Viby 19:1 finnas ett naturområde där en del av befintlig vegetation kommer att bevaras. Naturområdet kommer att vara ca 40 m brett. Mellan E 18 och Örnäs 1:1 kommer en bullervall eller ett bullerplank att uppföras.

---

⁷ "Viby 19:1 m fl, Brunna industriområde, Upplands-Bro, Översiktlig riskanalys, Utgåva 2", 2006-09-29, Brandkonsulten AB

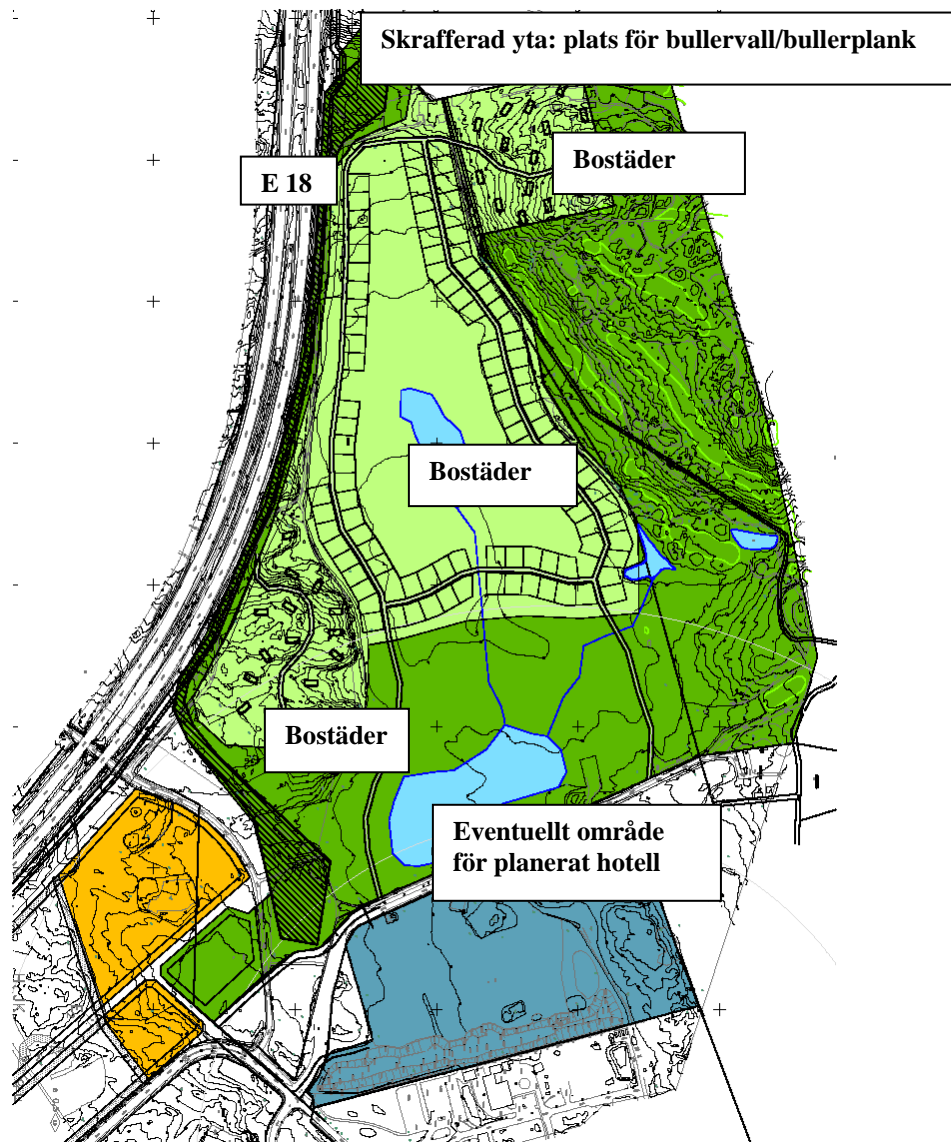

Figur 3-1: Flygfoto över Örnäs 1:1 m fl samt Brunna industriområde

Figur 3-2 och 3-3 visar bilder över Kv Örnäs 1:1 inom det planeras ca 130 byggnader (1- och 1 ½-plans boende).

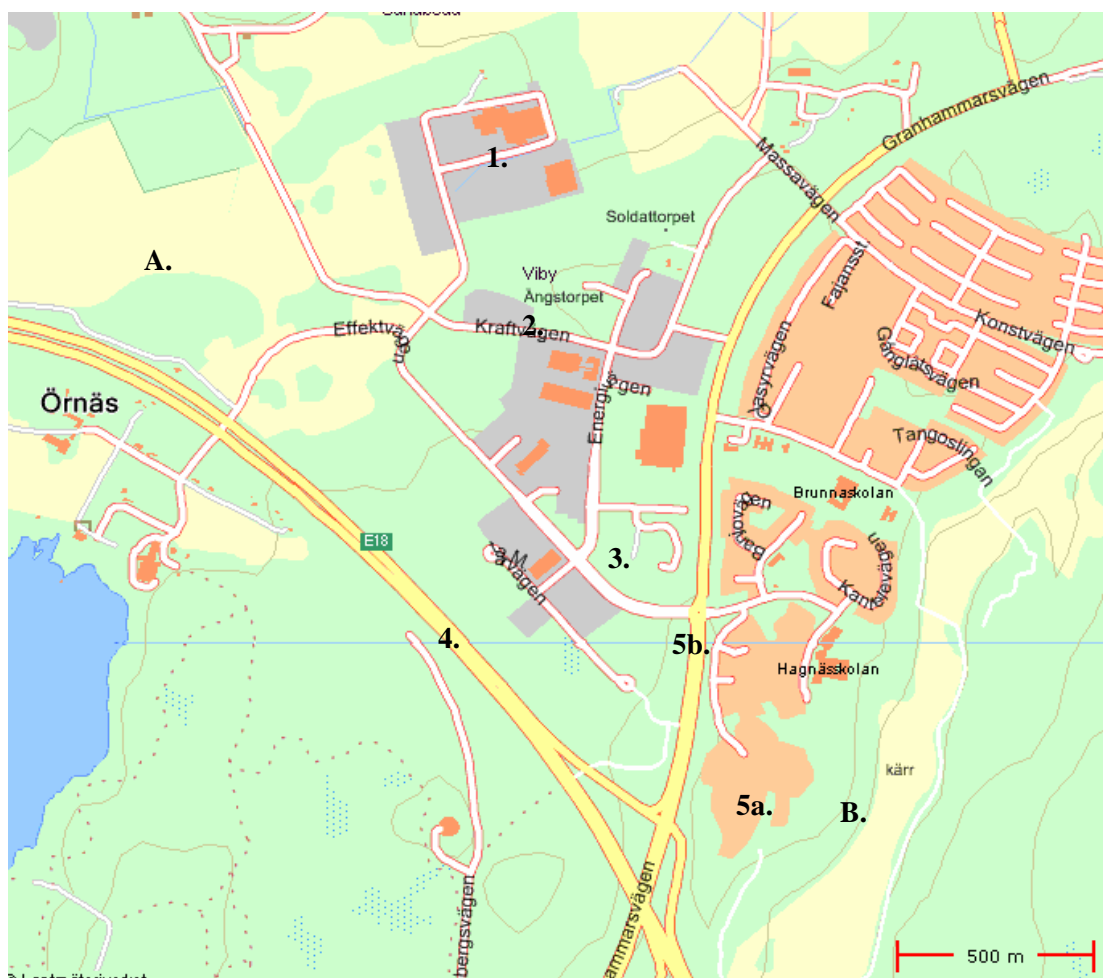
Figur 3-2: Kartbild över Örnäs 1:1

Figur 3-3 Grundkarta över Örnäs 1:1 med förslag på utformning av planområde

3.4 Riskkällor inom Brunna industriområde

Brandkonsulten AB har kartlagt de riskkällor som påverkar risknivån för det aktuella området. Riskkällorna beskrivs i korthet i nedanstående avsnitt.

Figur 3-4: Beskrivning av områdets riskkällor och publika verksamheter

1. Fresenius Kabi (ca 700 m till 1000 m till Örnäs 1:1).
2. Air Liquid (ca 700 m till 1000 m till Örnäs 1:1).
3. Bensinstation (ca 1,5 km till Örnäs 1:1).
4. E18 – Primär transportled farligt gods
(bostadsområde/planområde/bebyggelseområde mellan ca 75 m till ca 500 m från E 18).
5. Granhammarsvägen (5a, mer än 1,5 km till Örnäs 1:1) och Effektivägen (5b, ca 800 m till Örnäs 1:1)– Sekundära transportleder för farligt gods.

Bokstaven A. visar placering av nytt bostadsområde samt Kungsängens golfbana och bokstaven B. visar placering av befintligt bostadsområde.

3.4.1 Fresenius Kabi AB

Fresenius Kabi AB tillverkar näringslösning som används inom sjukvården. Inom anläggningen finns också lager- och laboratoriumverksamhet. Vid produktionsanläggningen förvärdshålls och hanteras lösningsmedel i sådan omfattning och mängd att verksamheten omfattas av SEVESO-lagstiftningen. Anläggningen är också av Länsstyrelsen i Stockholms län klassad som en 2:4 anläggning enligt Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor. Klassningen innebär att en olycka på anläggningen anses kunna orsaka allvarliga skador på människor eller i miljön. Då en anläggning är klassad som en 2:4 anläggning ställs det bl a krav på att anläggningen ska utföra riskanalyser, tillse att erforderliga resurser finns för att minska effekterna vid en eventuell olycka.

De mängder farligt gods som förvaras och hanteras inom anläggningen varierar. Brandkonsulten AB har gjort sina bedömningar utifrån uppgifter i äldre riskanalyser och uppgifter om vad som förvaras⁸. Brandkonsulten AB:s bedömningar utgår i huvudsak av att det hanteras ca 12 ton dietyleter och ca 10 ton mycket brandfarliga varor. De ämnen som framförallt hanteras, förutom dietyleter är aceton, etanol och petroleumeter.

Eventuella utbyggnader eller ändrad utformning av befintlig industrialanläggning har ej beaktats i riskanalysen.

3.4.2 Air Liquide AB

Air Liquide AB distriburerar och tillverkar industrigaser. Anläggningen är belägen på ett avstånd på ca 700 till 1000 m från aktuellt planområde.

Vid anläggningen hanteras olika gaser i stora mängder och lagring sker till stora delar utomhus.⁹ En stor del av de gaser som hanteras är ädelgaser som Helium och Argon. Vidare förekommer även hantering av O₂, N₂ och CO₂.

Det förekommer även toxiska gaser såsom svaveldioxid (SO₂) och väteklorid (HCl), men även mindre mängd av arsin och fosfin. Total mängd som förvaras på anläggningen av ovan nämnda gaser är:

O₂ – 22 m³ (kylkondenserad)/25 000 kg.

N₂ – 11 m³ (kylkondenserad)/9 000 kg CO₂ – 25 m³/19 000 kg.

SO₂ – 1,2 m³ (kylkondenserad)/1 700 kg, HCl – 2 000 kg.

Arsin – 3 kg, Fosfin – 1,5 kg.

---

⁸ Beskrivning och bedömning av intilliggande verksamheter, Fresenius Kabi, 2003 och Kungsängens Golfbana, Riskinventering, Brandskyddslaget, 2002-10-18

⁹ Upplandsbro Kommun, Lena Obelius och riskanalys för Air Liquide, ÖSA, 2005-10-17

brandkonsulten ab**3.4.3 Bensinstationer**

I området ligger en obemannad bensinstation och transporterna till denna passerar ej genom Örnäs 1:1.

3.4.4 E 18

E 18 är en primär farligt godsled, vilket innebär att det på E 18 transporteras varierande typer av farligt gods.

Den statistik som finns tillgänglig med avseende på farligt godstransporter på aktuellt vägnät kommer från Statens Räddningsverk och är från 1998 och 2006¹⁰.

Statistiken anger att det transporteras mellan 20 000 och 50 000 ton farligt gods på den aktuella vägsträckan per år. I tabell 2 redovisas de av Statens Räddningsverk uppmätta mängder farligt godstransporter under 1998 och 2006 för aktuell vägsträcka.

Klass	1998 (nettoton/år) – tre månaders mätperiod	2006 (nettoton/år) – en månads mätperiod
1	10 - 100	0 - 70
	1 000 – 5 000	2:1: 0 – 1 800 2:2 (icke brandfarliga och icke giftiga): 8 800 – 13 200 2:3: 0-25 Totalt: 8 800 – 15 025
3	10 000 – 20 000	100 – 16 500
4	20 – 200	4:1: 0 – 270 4:2: 0 4:3: 0 Totalt: 0 – 270
5	500 – 2 500	5:1: 0 – 440 5:2: 2 - 5 Totalt: 2 – 445
6	5 000 – 10 000	6:1: 0- 90
7	0	1 – 49 (antal kollin)
8	1 000 – 5 000	11 600 – 23 200
9	10 – 200	0 – 11 500
Totalt	~20 000 – ~50 000	~20 500 – ~67 000 (kollin ej medräknade)

Tabell 2 Uppmätta mängder av farligt gods som transporterades på aktuell vägsträcka 1998

¹⁰ Statens Räddningsverks hemsida, ww.srv.se, 2008-06-04

3.4.5 Granhammarsvägen (5a) och Effektvägen (5b)

Till Fresenius Kabi AB och Air Liquide AB transporteras farligt gods via Granhammarsvägen och sedan vidare på Effektvägen.

Enligt uppgifter från Fresenius Kabi¹¹ går det ca en långtradare var 15:e minut dagtid under vardagar. En tredjedel av dessa transporter är med farligt gods, varav hälften utgör transporter med petroleumprodukter medan andra hälften utgörs av andra kemikalier. Dessa transporteras i mängder om ca 5 m³ och utgörs framförallt av ämnen som är toxiska vid inandning.

Till Air Liquide AB sker det ca fyra till fem transporter per dag med gasflaskor eller för påfyllning av gastankar, vilket motsvarar ca 1 300 transporter/år. Transporterna sker framförallt mellan kl 06.00 och 18.00. Vanligast emballage för gas är 50 liters gasflaskor samt 20 liters gasflaskor.¹²

I anslutning till Granhammarsvägen planeras detaljhandelsanläggning och öster om Granhammarsvägen ligger ett befintligt bostadsområde.

Hastighetsbegränsningen är 50 km/h. I samband med planeringen av detaljplaneområde kring Effektvägen kan det tillkomma fler korsningar på Effektvägen i anslutning till Viby 19:1.

4 Översiktlig riskanalys

4.1 Scenariobeskrivning

Siffran som anges nedan framför respektive scenario plottas i riskmatrisen efter att bedömning av sannolikhet och konsekvens gjorts av riskanalysgruppen. Följande scenario har med hänsyn till avstånd, verksamhet m m av expertgruppen bedömts ska analyseras.

1. Farligt godsolycka på Effektvägen som föranleder utsläpp av toxisk gas

Olycka på Effektvägen med tankbil som transporterar giftig gas (t ex SO₂) som förorsakar utsläpp av den giftiga gasen. Kondenserade gaser med giftiga egenskaper kan producera riskområden från några hundra meter upp till många kilometer.

2. Farligt godsolycka på Effektvägen som föranleder utsläpp och antändning av petroleumprodukter

Olycka på Effektvägen med tankbil som transporterar petroleumprodukter där utsläpp och antändning sker. Dessa produkter kan ge brännskador via strålning och direkt flampåverkan. Initialt riskområde enligt RIB är 50 m.

---

¹¹ Elisabeth Lindskog, telefonsamtal 2006-03-28

¹² Riskanalys för Air Liquide, ÖSA, 2005-10-17

brandkonsulten ab

3. Avåkning av tungt fordon

Olycka där ett tungt fordon åker av vägen in i en av byggnaderna. Detta skulle kunna påverka konstruktionen och medföra ras.

4. Farligt godsolycka på E 18 som föranleder utsläpp av toxisk gas

Olycka på E 18 med tankbil som transporterar giftiga gaser som förorsakar utsläpp av den giftiga gasen. Kondenserade gaser med giftiga egenskaper kan producera riskområden från några hundra meter upp till många kilometer.

5. Farligt godsolycka på E 18 som föranleder utsläpp och antändning av petroleumprodukter

Olycka på E 18 med tankbil som transporterar petroleumprodukter där utsläpp och antändning sker. Dessa produkter kan ge brännskador via strålning och direkt flampåverkan.

6. Farligt godsolycka på E 18 som föranleder utsläpp och antändning av massexplosiva ämnen

Olycka på E 18 med lastbil som transporterar massexplosiva ämnen. Dessa antänds och en explosion inträffar. Kan få konsekvenser på människor, både direkt genom tryckvågen men även indirekt via splitter och ras av konstruktion.

7. Olycka vid bensinstation, t ex utsläpp

Utsläpp av petroleumprodukt på bensinstation vid påfyllning som antänds. En förutsättning vid denna analys är att SÄIFS uppfylls. Det mest troliga olycksscenarioet är ett utsläpp eller läckage i samband vid lossning av bensin eller annan brandfarlig vara. Vid ett eventuellt utsläpp kan brandfarlig vätska ansamlas i vissa lågpunkter och det bildas pölar. Vid en antändning av en sådan pöl kan konsekvenserna bli att människor i närheten av bensinstationen skadas till följd av den uppkomna värmestrålningen. Som tidigare har beskrivits är det rekommenderade skyddsavståndet till lossningsplats vid bensinstationer 25 m. Avståndet till planerad bebyggelse i aktuellt planområde överstiger 25 m.

8. Kärleksprängning på Air Liquide

Kärleksprängning inne på Air Liquide.

9. Större utsläpp av toxisk gas på Air Liquide

Större utsläpp av HCL eller SO₂. Enligt den riskanalys som ÖSA upprättat för Air Liquide så är personer som befinner sig inomhus säkra vid ett utsläpp. Dock kan personer som befinner sig utomhus skada sig men de bedömer inte att det kan inträffa några dödsfall.

brandkonsulten ab

10. Kärleksprängning på Fresenius Kabi

Kärleksprängning inne på Fresenius Kabi.

11. Större utsläpp av toxiska kemikalier på Fresenius Kabi

Större utsläpp vid lossning av giftiga kemikalier. Dessa är enligt uppgift från Fresenius Kabi¹³ toxiska vid inandning.

12. Utsläpp av petroleumprodukt under lossning vid Fresenius Kabi

Större utsläpp vid lossning av petroleumprodukter som antänds.

13. Utsläpp gasledning

Enligt Upplands-Bro kommun går ej en framtida dragning av gasledning förbi aktuellt planområde.

4.2 Resultat av grovanalys

Resultatet från grovanalysen åskådliggörs i nedanstående riskmatris, figur 4.1.

Mycket stor sannolikhet					
Mer än 1 gång/år	5				
Stor sannolikhet					
1 gång per 1 – 10 år	4				
Sannolik;					
1 gång per 10 – 100 år	3				
Liten sannolikhet					
1 gång per 100 – 1000 år	2				
Osannolik					
Mindre än 1 gång per 1000 år	1	2, 3, 7, 12	1, 8, 10	5, 9, 11	4
		1	2	3	4
		Övergående lindriga obehag	Enstaka skadade, varaktiga obehag	Enstaka svårt skadade, svåra obehag	Enstaka för-olyckade, flera svårt skadade
					Flera för-olyckade, större antal svårt skadade

Figur 4-1 Resultaten från riskanalysen inplottade i riskmatris.

¹³ Elisabeth Lindskog, telefonsamtal 2006-03-28

1. Farligt godsolycka på Effektvägen som föranleder utsläpp av toxisk gas

Med hänsyn till vägens och anslutande vägarnas utformning samt med hänsyn till vägarnas hastighetsbegränsningar (50 km/h alt ska sänkas till 50 km/h) samt med hänsyn till avståndet till berört bostadsområde har risken bedömts som låg både med avseende på sannolikhet och konsekvens.

2. Farligt godsolycka på Effektvägen som föranleder utsläpp och antändning av petroleumprodukter

Med hänsyn till vägens och anslutande vägarnas utformning samt med hänsyn till vägarnas hastighetsbegränsningar (50 km/h alt ska sänkas till 50 km/h) samt med hänsyn till avståndet till berört bostadsområde har risken bedömts som låg både med avseende på sannolikhet och konsekvens.

3. Avåkning av tungt fordon

Med hänsyn till vägens och anslutande vägarnas utformning samt med hänsyn till vägarnas hastighetsbegränsningar (50 km/h alt ska sänkas till 50 km/h) samt med hänsyn till avståndet till berört bostadsområde har risken bedömts som låg både med avseende på sannolikhet och konsekvens.

4. Farligt godsolycka på E 18 som föranleder utsläpp av toxisk gas

Med hänsyn till E 18 utformning (ej mötande trafik, inga plankorsningar) vid berört planområde bedöms sannolikheten för en olycka som låg. Med hänsyn till att avståndet till berört bostadsområde är ca 75 m har konsekvenserna av en olycka bedömts ligga inom den sk ALARP-zonen.

5. Farligt godsolycka på E 18 som föranleder utsläpp och antändning av petroleumprodukter

Med hänsyn till E 18 utformning (ej mötande trafik, inga plankorsningar) vid berört planområde bedöms sannolikheten för en olycka som låg. Med hänsyn till att avståndet till berört bostadsområde är ca 75 m har konsekvenserna av en olycka bedömts som låg.

6. Farligt godsolycka på E 18 som föranleder utsläpp och antändning av massexplosiva ämnen

Med hänsyn till E 18 utformning (ej mötande trafik, inga plankorsningar) vid berört planområde bedöms sannolikheten för en olycka som låg. Med hänsyn till att avståndet till berört bostadsområde är ca 75 m har konsekvenserna av en olycka bedömts ligga inom den sk ALARP-zonen.

7. Olycka vid bensinstation, t ex utsläpp

Med hänsyn till avståndet till berört planområde har risken bedömts som låg.

brandkonsulten ab

8. Kärleksprängning på Air Liquide

Med hänsyn till avståndet till berört planområde har risken bedömts som låg.

9. Större utsläpp av toxisk gas på Air Liquide

Med hänsyn till avståndet till berört planområde har risken bedömts som låg, dock med bedömningen att konsekvensen kan vara lite högre.

10. Kärleksprängning på Fresenius Kabi

Med hänsyn till avståndet till berört planområde har risken bedömts som låg.

11. Större utsläpp av toxiska kemikalier på Fresenius Kabi

Med hänsyn till avståndet till berört planområde har risken bedömts som låg, dock med bedömningen att konsekvensen kan vara lite högre.

12. Utsläpp av petroleumprodukt under lossning vid Kabi Fresenius

Med hänsyn till avståndet till berört planområde har risken bedömts som låg.

13. Utsläpp gasledning

Ej aktuellt.

5 Hantering av osäkerheter

Vid analys av risker måste osäkerheter i indata och bedömningar särskilt beaktas. I arbetet med aktuella bedömningar har detta inneburit att statistikuppgifter avseende mängder transporterat farligt gods angivna i form av intervall som erhållits från Räddningsverket har beaktats med försiktighet. Brandkonsulten AB har i detta läge valt att vara konservativ i bedömningarna genom att utgå från de övre nivåerna i intervallen. I denna analys gjorda bedömningar kan således komma att ändras med ytterligare och förbättrad information.

När det gäller bedömningar av konsekvenser är det viktigt att beakta att dessa utgår från erfarenheter inom Brandkonsulten AB utifrån litteraturstudier, tidigare utförda riskanalyser, arbete inom kommunal räddningstjänst m m. För en läsare av denna riskanalys är det därför viktigt att beakta att resultatet skulle kunna skilja sig om någon annan utfört analysen.

Vid ett eventuellt utförande av en fördjupad riskanalys kan Brandkonsulten AB komma att, genom mer nyanserade kvantifieringar utifrån statistik för uppskattning av sannolikheter och med hjälp av beräkningsmetoder för uppskattning av konsekvensnivåer, kunna närma sig den faktiska risknivån, dock med insikten om att den beräknade risken är behäftad med osäkerheter. Hantering av osäkerheter kommer också att hanteras och lyftas fram i en fördjupad riskanalys.

6 Slutsats och rekommendationer

Brandkonsulten AB bedömer att det är möjligt att uppföra området enligt aktuellt planförslag under förutsättning att riskreducerande åtgärder vidtas.

Slutsats är att risknivån i området ej är tolerabel, men att det är möjligt att uppföra området enligt planförslaget under vissa förutsättningar. Följande förslag på riskreducerande åtgärder bedöms av Brandkonsulten AB ge en tolerabel risknivå i området och primärt för planområde som ligger inom 100 m från E 18:

- Området mellan E 18 och planerad bebyggelse förses med en tät bullervall eller ett tätt bullerplank som utgör en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand, splitter och utsläpp av tung gas.
- Lekplatser eller motsvarande som medger längre vistelse ska inte anläggas mellan planområde och E 18.

Brandkonsulten AB:s bedömning är att en eventuell hotelletablering kräver en detaljerad och fördjupad analys av risker med hänsyn till att utformningar och placeringar ej är fastställda.

Brandkonsulten AB har inte studerat hur eventuella utbyggnader av befintliga industrianläggningar utanför aktuellt planområde kan påverka planområdet. Detta kräver ytterligare studier när principerna för utformningarna är fastställda.

Brandkonsulten AB anser att formuleringen i detaljplanen bör vara enligt nedan presenterat förslag:

Byggnader utformas och lokaliseras så att förhöjd risknivå inte uppstår. Riskreducerande åtgärder som bullerskyddsskärm eller åtgärd med motsvarande riskreduktion mellan E 18 och planerad bebyggelse ska vidtas. Avstånd mellan bebyggelse inom planområdet och industrianläggningar bör uppgå till minst 500 m om inte riskreducerande åtgärder vidtas.

~~2009-04-17~~, rev 2009-09-25

Kungsängens Golf Club
Henrik Bergqvist
196 21 KUNGSÄNGEN

Örnäs 1:1, Upplands-Bro, PM angående resultat från genomförd riskanalys samt nya förutsättningar

Inledning

Föreliggande PM är upprättat av Daniel Fridström, Brandkonsulten AB, på uppdrag av Henrik Bergqvist, Kungsängens Golf Club.

PM:et syftar dels till att förtydliga resultatet från *Örnäs 1:1, Upplands-Bro, Riskanalys, Utgåva 2*, daterad 2008-08-28 och upprättad av Brandkonsulten AB, dels till att förtydliga resultatet kopplat till de nya förutsättningarna.

Förändrade förutsättningar

Följande förutsättningar har förändrats i jämförelse med när riskanalysen upprättades:

- En hotellbyggnad har tillkommit och delar av byggnaden är placerad närmare än 500 m från större industrianläggning.
- En byggnad kallad "Idrottsutbildning" har tillkommit. Byggnaden är placerad närmare än 500 m från större industrianläggning.
- Område för utomhusaktiviteter (fotboll, tennis, boule m m) har tillkommit. Området är placerat närmare än 500 m från större industrianläggning.

Utformningen av hotellbyggnaden och byggnaden för idrottsutbildning är inte fastställd. Utifrån bifogad illustration är Brandkonsulten AB:s bedömning att byggnaderna och området för utomhusaktiviteter inte är placerade närmare än 400 m från industrianläggningen.

Resultat och förtydligande från upprättad riskanalys

Resultatet från riskanalysen grundar sig på följande

- expertbedömningar utförda av Brandkonsulten AB,
- platsbesök,
- statistik avseende farligt gods transporter,

brandkonsulten ab

- andra riskanalyser,
- möten med beställare och arkitekter,
- *Utvecklingsprogram för Brunna industriområde* reviderad 2008-02-04 och upprättad av Upplands-Bro kommun,
- möten och samråd med Länsstyrelsen i Stockholms län, Brandkåren Attunda och Upplands-Bro kommun.

Brandkonsulten AB:s bedömning är att det är möjligt att uppföra området enligt det planförslag som redovisades vid riskanalysens upprättande, dvs bostäder eller motsvarande verksamhet, under förutsättning att riskreducerande åtgärder vidtas. Slutsatsen är att risknivån i området ej är tolerabel, men att det är möjligt att uppföra området enligt redovisat planförslag under vissa förutsättningar.

Följande förslag på riskreducerande åtgärder bedöms av Brandkonsulten AB ge en tolerabel risknivå i området och primärt för de bostäder som ligger inom ca 100 m från E 18:

- Området mellan E 18 och planerad bebyggelse förses med en tät bullervall eller ett tätt bullerplank som utgör en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand, splitter och utsläpp av tung gas.
- Lekplatser eller motsvarande som medger längre vistelse ska inte anläggas mellan planområde och E 18.

Vad det gäller avståndet mellan bebyggelse inom planområdet och industrianläggningar bör det uppgå till minst 500 m om inte riskreducerande åtgärder vidtas.

I Boverkets råd *Bättre plats för arbete* ges riktvärden på skyddsavstånd till olika verksamheter. Skriften rekommenderar bl a ett skyddsavstånd mellan storindustriområde och bostäder som ska vara mer än 1000 m. **Brandkonsulten AB har genom upprättad riskanalys verifierat att ovan nämnda rekommendation kan minskas till 500 m utan att riskreducerande åtgärder erfordras.**

I *Utvecklingsprogram för Brunna industriområde*, vilket är upprättat av Upplands-Bro kommun finns bl a riktlinjer för riskhänsyn avseende industrierna. Brandkonsulten AB har beaktat kommunens riktlinjer i riskhanteringsprocessen och bedömer att kommunens krav och rekommendationer uppfylls.

Brandkonsulten AB anser också att formuleringen i detaljplanen bör vara enligt nedan presenterat förslag:

brandkonsulten ab

Byggnader utformas och lokaliseras så att förhöjd risknivå inte uppstår. Riskreducerande åtgärder som bullerskyddsskärm eller åtgärd med motsvarande riskreduktion mellan E 18 och planerad bebyggelse ska vidtas. Avstånd mellan bebyggelse inom planområdet och industrianläggningar bör uppgå till minst 500 m om inte riskreducerande åtgärder vidtas.

Brandkonsulten AB:s bedömning utifrån nya förutsättningar

Under förutsättning att riskreducerande åtgärder vidtas för hotellbyggnad och byggnad för ”Idrottsutbildning” är Brandkonsulten AB:s bedömning att dessa byggnader med dess verksamheter kan uppföras.

Med hänsyn till att avståndet från industrianläggning och dessa byggnader bedöms uppgå till minst 400 m är Brandkonsulten AB:s preliminära bedömning att endast fåtal reducerande åtgärder behöver vidtas, t ex anpassning av ventilation och att samtliga utrymningsvägar ej mynnar mot industrianläggningen.

Utifrån illustrationen och efter samtal med beställaren kommer området också att skyddas av vegetation, bullerskydd m m som är att betrakta som riskreducerande åtgärder.

Med hänsyn till avståndet (ca 400 m) mellan området för utomhusaktiviteter och industrianläggning, persontätheten samt att området kommer att förses med vegetation och bullerskydd är Brandkonsulten AB:s bedömning att området för utomhusaktiviteter kan uppföras enligt illustration.

Ovanstående bedömning ska verifieras vid detaljprojektering och när utformningen av byggnaderna, området m m är fastställt.

Daniel Fridström (f d Johansson)
Handläggande brandingenjör
Civilingenjör riskhantering

Magnus Nordberg
Kontrollerande brandingenjör
Civilingenjör riskhantering

Bilaga: Illustration upprättad av Spacewalk.

2009-10-14

Kungsängens Golf Club
Henrik Bergqvist
196 21 KUNGSÄNGEN

Kv Örnäs 1:1, Upplands-Bro, förtydligande gällande närliggande byggrätt

Inledning

Föreliggande PM är upprättat av Daniel Fridström, Brandkonsulten AB, på uppdrag av Henrik Bergqvist, Kungsängens Golf Club och utgör en komplettering till

- Kv Örnäs 1:1, Upplands-Bro, Riskanalys, Utgåva 2, daterad 2008-08-28 och upprättad av Brandkonsulten AB
- Örnäs 1:1, Upplands-Bro, PM angående resultat från genomförd riskanalys samt nya förutsättningar, daterad 2009-09-25, upprättad av Brandkonsulten AB.

PM:et syftar till att förtydliga resonemanget gällande närliggande byggrätts riskpåverkan på kv Örnäs 1:1.

Förutsättningar

Följande förutsättningar gäller för byggrätten:

- Enligt detaljplan får där byggas industri.
- Avståndet från byggrätten till kv Örnäs 1:1 uppgår till ca 20 m.

Förtydligande gällande närliggande byggrätt

När riskanalysen upprättades diskuterades ovan nämnd byggrätt. Nedan följer hur resonemanget gick.

Definition på industri är väldigt bred där allt från en ”vanlig” industri såsom tillverkningsindustri, byggindustri m m till anläggningar som lyder under Sevesolagen och verksamheter som definieras som farliga enligt 2 kap 4 § LSO. Det finns en tydlig skillnad mellan dessa olika verksamheter vad gäller riskbidrag till närliggande område.

brandkonsulten ab

Med farlig verksamhet menas anläggningar där verksamheten i sig har en sådan inneboende fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön. Länsstyrelsen beslutar efter samråd med kommunen vilka verksamheter som omfattas av skyldigheterna enligt.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har gjort tolkningen att samtliga verksamheter som omfattas av Sevesolagen också omfattas av bestämmelserna i 2 kap 4 § LSO. Förutom de verksamheter som omfattas av Sevesolagen bör följande typer av anläggningar också vara aktuella enligt MSB¹:

- Kärntekniska anläggningar, enligt definitionen i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.
- Anläggningar som hanterar farliga varor eller ämnen. Förutom verksamheter som omfattas av Sevesolagen kan det även finnas andra anläggningar som hanterar farliga varor eller ämnen i en sådan omfattning att de bör omfattas av skyldigheterna vid farlig verksamhet.
- Dammar med en sådan uppdamd vattenvolym eller som innehåller föroreningar i en sådan mängd att allvarliga skador på människor eller i miljön kan uppstå vid dammbrott.
- Gruvor med pågående gruvdrift där det finns risk att allvarliga skador kan uppstå på människor till följd av ras eller annan olycka.
- Flygplatser som har godkänts enligt 6 kap 9 § luftfartslagen (1957:297).

Vid uppförandet av en industri som omfattas av Sevesolagen eller av 2 kap 4 § LSO erfordras en omfattande riskanalys där man bedömer huruvida det är möjligt att bedriva verksamheten på angiven fastighet och där hänsyn bland annat ska tas till närliggande områden och verksamheter. Med det som bakgrund bedömer Brandkonsulten AB att om Kungsängens Golfklubb ges möjlighet, genom den nya detaljplanen, till att bygga hotell m m på kv Örnäs 1:1 kommer de som vill bygga upp sådan verksamhet på närliggande byggrätt behöva upprätta en riskanalys och vidta åtgärder för att risknivån ska vara tolerabel för hela området.

Vid uppförandet av ”vanlig” industri på närliggande byggrätt bedömer Brandkonsulten AB att risknivån ökas marginellt. Föreslagna åtgärder bedöms tillräckliga för att risknivån i området ska bedömas som tolerabel även när byggrätten nyttjas för ”vanlig” industri. Nedan anges åtgärderna.

- Området mellan E 18 och planerad bebyggelse förses med en tät bullervall eller ett tätt bullerplank som utgör en fysisk barriär för exempelvis värmestrålning vid brand, splitter och utsläpp av tung gas. Ur risksynpunkt ska den vara 2 meter högre än vägbanan.

---

¹ http://www.srv.se/templates/SRV_Page_18098.aspx, 2009-10-14

brandkonsulten ab

- Lekplatser eller motsvarande som medger längre vistelse ska inte anläggas mellan planområde och E 18.
- Anpassning av ventilation på byggnader inom 500 m från befintlig industrianläggning.
- Byggnader inom 500 m från befintlig industrianläggning utformas så att samtliga utrymningsvägar ej mynnar mot industrianläggningen.
- Med hänsyn till avståndet (ca 400 m) mellan området för utomhusaktiviteter och den befintliga industrianläggning, persontätheten samt de goda möjligheterna att förflytta sig till säker plats då man är utomhus är Brandkonsulten AB:s bedömning att det inte erfordras inte några särskilda åtgärder för denna del.

Daniel Fridström (f d Johansson)
Handläggande brandingenjör
Civilingenjör riskhantering

Magnus Nordberg
Kontrollerande brandingenjör
Civilingenjör riskhantering

Projekt: 30-05750
Rapport: 30-05750-08061600-A **Förhandskopia**
Datum: 2008-06-24
Antal sidor: 12
Bilagor: 30-05750-A01

Kungsängen Golf Club. Nybyggnation av bostäder Upplands Bro kommun Trafikbullerutredning

Uppdragsgivare: Kungsängens Golf AB
Henrik Bergkvist

Garpeboda 1
19621 KUNGSÄNGEN

Tel: 08-584 507 30

Uppdrag: Bullerutredning med avseende på vägtrafik, flygbuller, industri-
buller samt skjutfältsbuller för planerat bostadsområde vid
Kungsängens golfbana, Örnäs 1:1, Upplands Bro kommun

Sammanfattning: Planerade bostäder med fasader utmed E18 utsätts för höga
trafikbullernivåer. Men med en 1330 m lång och cirka 3-5m hög
bullerskyddsskärm utmed E18 kan dock bostäder av typen
Sluttningshus och Parkhus erhålla en ekvivalent ljudnivå på högst
55 dB(A) på markplanet. För att innehålla riktvärdet även på ett
eventuellt andra plan för samtliga bostäder krävs högre och längre
bullerskyddsskärm, se rapporten.

De mest bullerutsatta bostäderna av typen Skogshus är på grund
av att de ligger placerade på en höjd över motorvägen svåra att
skärma från trafikbuller. Placeringen av husen bör omprövas.

För alternativ placering av bostäder och bullerskyddsskärm samt
inverkan av övriga bullerkällor se rapporten.

Handläggare:

Samuel Eriksson

Kvalitetskontroll:

Åsa Lindkvist

Innehåll

1. Underlag	3
2. Bakgrund	3
3. Riktvärden	4
3.1. Riktvärden för trafikbuller	4
3.2. Flygbuller	5
3.2.1. Definitioner	5
3.2.2. Riktvärden	5
3.3. Boverkets byggregler	5
3.4. Ljudklassning av bostäder	6
3.5. Ljudkvalitetspoäng	6
3.6. Riktvärden för externt industribuller	7
3.7. Riktvärden för skjutfältbuller - grovkalibriga vapen	7
4. Bedömningsgrunder	8
5. Trafikuppgifter	8
6. Beräknade trafikbullernivåer	8
6.1. Ekvivalenta ljudnivåer	9
6.2. Maximal ljudnivå	9
7. Flygbuller	9
8. Industribullerkällor	9
8.1. Beräknade nivåer	10
9. Skjutfältsbuller	11
10. Kommentarer	11
10.1. Trafikbuller vid fasader	11
10.2. Trafikbuller på uteplats vid bostäder	11
10.3. Trafikbuller inomhus i bostäder	11
10.4. Ljudkvalitetspoäng	12
10.5. Flygbuller	12
10.6. Industribuller vid bostäder	12
10.7. Skjutfältsbuller	12

1. Underlag

- Situationsplan, erhållen av TENGBOM 2008-05-21
- Utkast till detaljplan utförd av SPACEWALK, daterad 2008-05-13
- Utvecklingsprogram för Brunna industriområde, reviderad 2008-02-04
- Utredningar om skjutfältsbuller och skjutplatsplacering på Kungsängens skjutfält med avseende på Örnäs 1:1 utförd av Rote Consulting AB, PM daterad 2005-02-02, erfarenhetsredovisning daterad 2006-04-25, OH-kopior daterad 2007-11-19. Materialet erhöles av TENGBOM 2008-06-02
- Yttrande från Försvarmakten angående detaljplaneprogram för Örnäs 1:1, daterad 2005-02-03, diarienummer 2003-0141 Upplands Bro kommun
- Flygfotoграфи över platsen
- Vår utredning 30-05750-08061600-A, Externbullerkartläggning Brunna industriområde, Upplands Bro kommun, daterad 2007-06-25
- Flygbullernivåkurvor (FBN) från Luftfartverkets hemsida och besked om maximalnivåer över Brunna från LFV's flygakustiker via e-post 2008-05-22

2. Bakgrund

På den aktuella fastigheten planeras nybyggnad av ca 140 bostäder i form av kategoriboende knutet till Kungsängens golf club. Bostäderna avses vara 1 - 1½-plans villor och är indelade i olika typer efter placering och utförande, typerna är Sluttningshus, Parkhus och Skogshus. Tänkt placering framgår av illustrationsplanen nedan. Området ligger norr om E18 och väster om Brunna industriområde. På området kommer nya lokalgator att anläggas. Området gränsar mot Försvarmaktens riksintresse med avseende på Kungsängens skjutfält i nordost och ligger ca 20 km fågelvägen från Arlanda flygplats.

Som ett led i detaljplanearbetet görs här en bullerutredning för att undersöka förekommande ljudnivåer och ge förslag på åtgärder för att innehålla riktvärden för:

- Trafikbuller
- Flygbuller
- Externt industribuller
- Skjutfältsbuller

Figur 1. Illustrationsplan

3. Riktvärden

3.1. Riktvärden för trafikbuller

I samband med Infrastrukturpropositionen, 1996/97:53, som antogs 1997-03-20, fastställde riksdagen riktvärden för trafikbuller. Riktvärdena för redovisas i sammanfattning nedan.

Riktvärden för trafikbuller som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur.

Utrymme	Högsta trafikbullernivå, dB(A)	
	Ekvivalentnivå	Maximalnivå
Inomhus	30	45 (nattetid)
Utomhus (frifältsvärden)		
Vid fasad	55	
På uteplats		70

Källa: Infrastrukturpropositionen 1996/97:53

3.2. Flygbuller

3.2.1. Definitioner

Här nedan beskrivs några akustiska begrepp för att öka förståelsen för innehållet i texten.

De vanligaste storheterna för flygbuller är följande:

- FBN, FlygBullerNivå, en logaritmisk "medelljudnivå" för ett årsmedeldygn, där hänsyn tas till när på dygnet flygrörelsen sker. En rörelse på kvällstid (19-22) värderas som tre och nattetid (22-06) som 10 rörelser dagtid. FBN anges i dB(A), ofta som en sk iso-dB-linje på karta.
- L_{Amax} , Maximalbullernivå, dvs nivåer från den bullrigaste flygplans- och helikoptertypen som regelmässigt (minst en gång per vecka) flyger till och från flygplatsen. Maximalbullernivå får överskridas högst 3 ggr per dag/kväll/natt.

3.2.2. Riktvärden

Riktvärden för flygbuller finns dels i Infrastrukturpropositionen 1996/97:53, där både långsiktiga mål och åtgärdsnivåer i befintlig miljö beskrivs. Flygbuller alstrat på marken (så som taxning, varmkörning och liknande) bedöms i enlighet Naturvårdsverkets Råd och Riktlinjer 1978:5 "Externt industribuller – allmänna råd".

Följande riktvärden gäller för befintliga bostäder och vid nybyggnad av bostäder.

Riktvärden för buller från flygtrafik som normalt inte bör överskridas.

Utrymme	Högsta trafikbullernivå ,dB(A)	
	Ekvivalentnivå	Maximalnivå
<i>Nybyggnad av bostäder</i>		
Inomhus	30	45 (nattetid)
Utomhus (frifältsvärden)		
Vid fasad	55 (FBN)	-
På uteplats	-	70

3.3. Boverkets byggregler

I Boverkets byggregler, BBR, hänvisas när det gäller ljudmiljön till Ljudklass C enligt svensk standard för ljudklassning av bostäder SS 252 67. Detta innebär följande riktvärden för trafikbuller inomhus.

Högsta värden för A-vägda, ekvivalenta och maximala, ljudtrycksnivåer

Utrymme	Ekvivalentnivå, L_{pA}	Maximalnivå natt L_{pAFmax}
Bostadsrum	30 dB(A)	45 dB(A) ¹⁾
Kök	35 dB(A)	-

1) Värdet, L_{pAFmax} får överskridas 5 gånger per natt (22.00 - 06.00).

3.4. Ljudklassning av bostäder

I svensk standard SS 252 67 anges värden för ljudklassning av bostäder. Ljudklass C uppfyller kraven enligt BBR, Ljudklass B innebär 4 dB lägre nivåer inomhus och Ljudklass A ytterligare 4 dB lägre nivåer.

Ljudklass B kan sägas ge 50 % högre ljudstandard än vad BBR kräver och Ljudklass A dubbelt så hög ljudstandard.

3.5. Ljudkvalitetspoäng

I utredningen "Trafikbuller och planering II" som genomförts av Länsstyrelsen i Stockholms län tillsammans med Stockholms miljöförvaltning samt ÅF-Ingemansson introduceras ett system som innebär vägning av positiva och negativa faktorer med avseende på risken för störning av trafikbuller.

Detta system har därefter varit föremål för diskussioner i en seminariereserie i Kommunförbundets regi på 5 orter under 2004 samt i en BFAB-kurs våren 2005. Under 2005 och 2006 har ytterligare synpunkter inhämtats och en arbetsgrupp arbetat vidare.

I oktober 2006 presenterades "Trafikbuller och planering III" som beskriver den genomarbetade metoden för ljudkvalitetspoäng. Vid bedömning av lämpligheten till bostadsbebyggelse tas hänsyn till följande faktorer:

- Buller på trafiksidan
- Buller på gård (här tolkat som uteplats)
- Buller vid entré
- Buller inomhus
- Förekomst av flera trafikslag/bullerkällor
- Planlösning
- Balkonger (här tolkat som uteplats)
- Grannskapet

Varje faktor har olika vikt och innehåller fyra alternativ. Genom ett poängsystem kan högst 30 poäng erhållas. För att projekt skall vara godkänt krävs ett medelvärde på minst +5 poäng för samtliga lägenheter och ingen lägenhet får ha lägre än +0 poäng.

3.6. Riktvärden för externt industribuller

Vid bostäder bör den sammanlagda ekvivalenta ljudnivån utomhus från industrier och ventilationsanläggningar inte överstiga riktvärden enligt Naturvårdsverkets publikation 1978:5 "Riktlinjer för externt industribuller". Dessa riktlinjer redovisas, i utdrag för nyetablering, enligt följande.

Högsta ljudnivå, frifältsvärden	Ekvivalent ljudnivå, dB(A)			Maximal ljudnivå dB(A)
Helgfria vardagar, klockan	07 - 18	18 - 22	22 - 07	22-07
Sön- och helgdagar, klockan		07 - 22	22 - 07	22-07
Bostäder och rekreationsytor i bostäders grannskap	50	45	40	55

3.7. Riktvärden för skjutfältbuller - grovkalibriga vapen

De riktvärden för grovkalibriga vapen och sprängningar som regeringen anger har utarbetats av Försvarsmakten i samråd med Naturvårdsverket. Riktvärdena finns bl a presenterade i ett av regeringens regleringsbrev från 1998. Det viktigaste underlaget till dessa riktlinjer är en rapport från Institutionen för miljömedicin vid Göteborgs Universitet: "Störningar av buller från skjutfält med tunga vapen – samband mellan exponering och störning", rapport 1/94. De riktvärden som föreslogs i den sociologiska undersökningen kan sammanfattas enligt följande:

Riktvärdet är 95 (dB) L_{cx} för områden där antalet skott med en ljudnivå på mer än 90 (dB) L_{cx} är större än 100 st per år.

Riktvärdet är 100 (dB) L_{cx} för områden där antalet skott med en ljudnivå på mer än 90 (dB) L_{cx} är mindre än 100 st per år.

För områden där bullerexponeringen överstiger dessa värden bör skjutning under kvälls- och nattetid begränsas.

Vid nyanläggning skall det eftersträvas att uppnå värden som är 5 dB lägre än ovan.

4. Bedömningsgrunder

Bedömningen av möjligheterna, med avseende på utomhusbuller, för bostäder vid Kungsängens golf club sker utgående från följande mål:

- Högst 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå från trafikbuller utanför minst hälften av boningsrummen i varje lägenhet.
- 30 dB(A) ekvivalent och 45 dB(A) maximal ljudnivå inomhus.
- Uteplats med högst 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå och 70 dB(A) maximal ljudnivå från trafikbuller.
- Ljudklass B för trafikbuller inomhus.
- Lägst +5 Ljudkvalitetspoäng i medelvärde för projektet och ingen lägenhet sämre än +0 poäng.
- Högst 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå från externt industribuller nattetid och 50 dB(A) dagtid utanför samtliga boningsrum.
- Högst 90 dB L_{cx} ljudnivå från skottbuller.

5. Trafikuppgifter

Följande trafikuppgifter erhållna från Vägverket ligger till grund för beräkningarna. Siffrorna för lokalgata är en uppskattning baserat på att området planeras för ca 140 bostäder och att dessa gator ej är avsedda för genomfartstrafik.

Väg	Antal fordon	Andel tung trafik	Skyltad hastighet
E18	30000	8 %	110 km/h
Ny lokalgata	300	0%	50 km/h

6. Beräknade trafikbullernivåer

Beräkningarna av vägtrafikbuller har utförts enligt den samnordiska beräkningsmodellen, reviderad 1996. (Naturvårdsverkets rapport 4653). Beräkningar har utförts för två fall, med och utan bullerskyddsskärm. Bullerskyddsskärmens tänkta placering är 1,5 m från vägkanten på närmaste körfält och har höjden 3 m över körbanan utmed Sluttningshusen och Parkhusen för att övergå till 4 m och sedan 5 m över körbanan utmed Skogshusen, placering, utsträckning och höjder framgår av ritning 30-05750/A01.

6.1. Ekvivalenta ljudnivåer

Sluttningshusen

Den ekvivalenta ljudnivån för dygn har beräknats vid de planerade bostädernas fasader respektive tomtgränser. På ritning 30-05750/A01 redovisas den ekvivalenta ljudnivån vid fasad för de planerade bostäderna för det fall att bullerskyddsskärm utförs. Mest utsatta fasad beräknas få en ekvivalent ljudnivå upp mot 62 dB(A) utan bullerskydd och 55 dB(A) för det skärmade fallet.

Parkhusen

Mest utsatta tomtgränsen beräknas få en ekvivalent ljudnivå upp mot 66 dB(A) utan bullerskydd och 55 dB(A) för det skärmade fallet.

Skogshusen

Mest utsatta fasad beräknas få en ekvivalent ljudnivå upp mot 66 dB(A) utan bullerskydd och 60 dB(A) för det skärmade fallet.

6.2. Maximal ljudnivå

Maximal ljudnivå blir som högst 70 dB(A) med bullerskyddsskärm och ingen separat redovisning på ritning görs.

7. Flygbuller

Enligt uppgifter från Luftfartsverket ligger Brunna väl utanför området med flygbullernivå på 55 dB(A) och i området mellan gränserna för 65 respektive 70 dB(A) maximalnivå.

8. Industribullerkällor

Inför planändringar och utbyggnad av Brunna industriområde gav Upplands-Bro kommun ÅF Ingemansson AB uppdraget att kartlägga områdets bullersituation. Då det inte var klart vilken typ av verksamhet som skulle etableras på det utökade området, var kartläggningen i huvudsak baserad på den trafik som utbyggnaden förväntades alstra.

I det befintliga industriområdet bedömdes inte finnas några stationära bullerkällor av betydelse för de närliggande bostäderna. Den bedömningen gäller fortfarande och gäller även för den planerade bostadsbebyggelsen. Den tidigare utförda bullerkartläggningen är således ej baserad på bullerkällor kopplade till eventuell framtida verksamhet, utan endast på den trafik som industriområdet alstrade och förväntades

alstra enligt olika framtida scenarier – på området egna vägnät samt på de omkringliggande vägarna.

De trafiktal som användes i bullerberäkningarna baseras på räkningar från 2004 samt på beräknade trafikprognoser utförda av SWECO VBB AB. Trafiktalen är framräknade för att motsvara situationen år 2015. Vägnätet för de framtida scenarierna skiljde sig ej från dåvarande situation, med undantag för Mätarvägen, som i etapp 2 förlängs och ansluts till Granhammarsvägen vid en ny trafikplats.

Verksamheter på Brunna industriområde framgår av figuren nedan.

Figur 2. Brunna industriområde (ur "Utvecklingsprogram för Brunna industriområde")

8.1. Beräknade nivåer

De ekvivalenta och maximala bullernivåerna från industriverksamheten beräknades i tidigare utförd utredning 30-05750-08061600-A. Utifrån resultatet av den utredningen har ekvivalent och maximal ljudnivå beräknats utmed Garpebodavägen och Effektvägen. Garpebodavägen har vid beräkning antagits ha samma trafikbelastning som Effektvägen. Mest utsatta bostad ligger utmed Garpebodavägen och beräknas få en ekvivalent ljudnivå på 39 dB(A) och maximal ljudnivå på 47 dB(A). Ingen separat redovisning av industribuller på ritning görs.

9. Skjutfältsbuller

Enligt yttrande från Försvarsmakten, daterat 2005-02-03, diarienummer 2003-0141 Upplands Bro kommun, angående ett tidigare detaljplaneprogram för Örnäs 1:1 har Försvarsmakten inget att invända emot det dåvarande samrådsförslaget. I samma yttrande nämns också att alla detaljplaner för bostäder inom område som berörs av ≥ 90 dB(C) skjutfältsbuller (grovkalibrig eld) ej godkännes. Då nuvarande förslag ligger inom samma område bör alltså skjutfältsbuller ej vara en dimensionerande faktor för planeringen av bostäder på Örnäs 1:1.

10. Kommentarer

10.1. Trafikbuller vid fasader

Riktvärdet högst 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå från trafikbuller innehålls vid fasader respektive tomtgränser på markplan (2 m höjd) för Sluttningshusen och Parkhusen med föreslagen bullerskyddsskärm utmed E18. För att innehålla riktvärdet även på ett eventuellt andra plan (5 m höjd) krävs att bullerskärmen förlängs ytterligare 160 m åt väster samt att skärmen höjs till 4 m där det på ritningen är markerat höjden 3 m.

För att samtliga fasader för Skogshusen skall innehålla riktvärdet krävs högre bullerskyddsskärm alternativt en placering av skärmen närmare husen. För att med den på ritningen föreslagna placeringen innehålla riktvärdet på markplan skulle en 7 m hög bullerskyddsskärm krävas där det på ritningen är markerat 5 m och 6 m hög bullerskärm där det på ritningen är markerat 4 m. Denna höjning av skärmen anses dock inte rimlig. De mest bullerutsatta bostäderna bland Skogshusen är på grund av att de ligger placerade på en höjd över motorvägen svåra att skärma från trafikbuller och placeringen av husen bör istället omprövas. Observera att det med rimliga konstruktioner och föreslagen placering på bullerskyddsskärmen är svårt att klara mer än markplanet på samtliga bostäder av typen Skogshus.

En alternativ placering skulle kunna vara att förlägga Skogshusen utmed nordsidan av kullen och låta bullerskyddsskärmen följa kullens högsta linje.

Bullerskyddsskärmen alternativt bullervall/skärm bör detaljstuderas vid projektering.

10.2. Trafikbuller på uteplats vid bostäder

Beroende på placeringen av uteplats går det att med föreslagen bullerskyddsskärm att erhålla en uteplats som innehåller målen om 55 dB(A) ekvivalent och 70 dB(A) maximal ljudnivå för samtliga bostäder.

10.3. Trafikbuller inomhus i bostäder

Kravet för högsta trafikbullernivåer inomhus kan innehållas med lämpligt val av fönster, fasad och uteluftdon.

10.4. Ljudkvalitetspoäng

Beräkningsförutsättningar:

- Trafikbuller enligt ritning 30-05750/A01
- Bostäderna projekteras generellt med Ljudklass B, för de mest bullerutsatta bostäderna av typen Skogshus väljs dock Ljudklass A
- Alla hus antas utföras i endast ett plan.

Slutningshusen får i medeltal +18 poäng och sämsta bostad får +15 poäng.

Parkhusen får i medeltal +10 poäng och sämsta bostad får +4 poäng.

Skogshusen får i medeltal +6 poäng och sämsta bostad får +0 poäng.

Hela projektet får i medeltal +10 poäng och sämsta bostad får +0 poäng.

10.5. Flygbuller

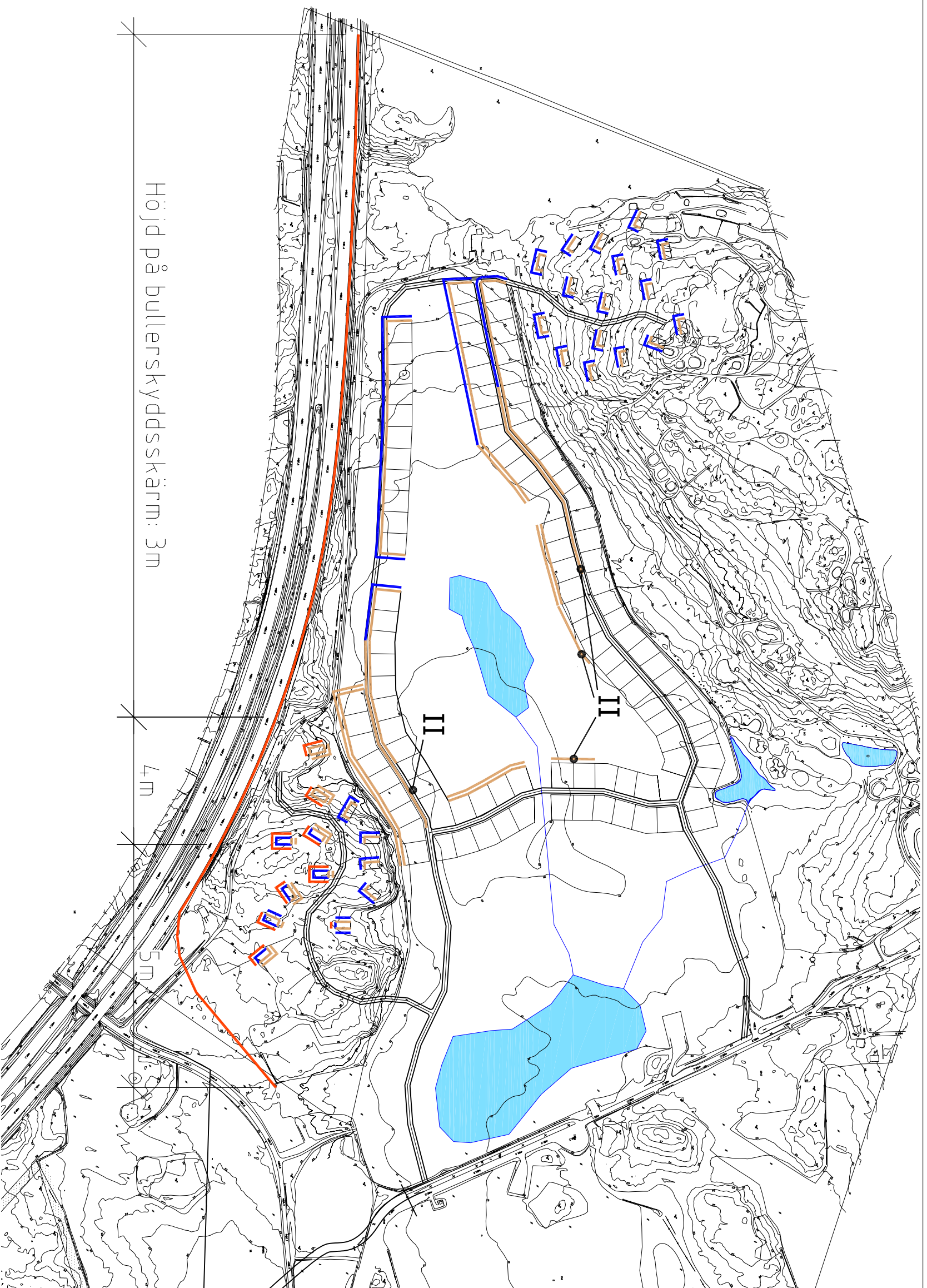
Riktvärden för ekvivalent ljudnivå vid fasad och maximal ljudnivå på uteplats innehålls för samtliga bostäder.

10.6. Industribuller vid bostäder

Riktvärden för ekvivalent och maximal ljudnivå nattetid från industribuller innehålls vid samtliga bostäder.

10.7. Skjutfältsbuller

Riktvärdet för skjutfältsbuller innehålls för samtliga bostäder.

Höjd på bullerskyddsskärm: 3m

4m

5m

Där ej annat anges gäller hela fasaden/tomtgränsen
 Ekvivalent ljudnivå för dygn vid fasad/tomtgräns
 Utan inverkan av sk fasadreflex

- 61 – 65 dB(A)
- 56 – 60 dB(A)
- 51 – 55 dB(A)

För omarkerade fasader/tomtgräns: ≤ 50 dB(A)

INGEMANSSON

AF-Ingemansson AB
 Box 47321 100 74 STOCKHOLM
 Tel: 08-709 20 00
 Fax: 010-505 60 10
 E-post: info@ingemansson.se
 www.ingemansson.com

RITAD KONSTRUERAD AV

GRAANSKAD AV

SEN

SEN

ASA

DATUM

2008-06-22

REV	ANT	REVIDERINGEN AVSER	SIGN	DATUM

Kungsängen Golf Club, Upplands-Bro
 Trafikbullerutredning

Situationsplan
 Ekvivalentnivåer med bullerskyddsskärm
 på 2 m respektive 5 m höjd över mark

SKALA 1:5000

ARBETSNUMMER

30-05750

RITNINGNUMMER

A01

REG

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Marie Ekblad 09-58169131

Datum

2009-11-11

Vår beteckning

2009-000254

Kommunstyrelsen

Belysning av frågor om Dp 7706, del av Brunna skog

Förslag till beslut

Detaljplan 7706 i Brunna skog (område 7) förblir oförändrad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 7 oktober 2009, § 112 vid prövning av fråga om planändring för Dp 7706, del av Brunna skog (område 7) att återemittera ärendet för ytterligare belysning av nuvarande detaljplans möjligheter och konsekvenser för en eventuell planändring. Anledningen är en ansökan våren 2003 om bygglov för takkupa på ett av husen i området. Den utformning som takkupan har i aktuell bygglovsansökan innebär, enligt en dom av länsrätten den 24 september 2007, att byggnaden betraktas som ett tvåvåningshus, vilket strider mot fastställd plan.

Nuvarande detaljplan tillåter en takkupa som ger ljusinsläpp men kupan får inte göra vindsvåningen mer möblerbar, dvs. ge större boendeyta. Utformning av tillåten takkupa kan inte anges generellt utan måste avgöras i varje enskilt fall. Stora och felaktigt placerade takkupor kan t.ex. ge insyn, reflektera solljus och förändra ett trångt område till ett alltför trångt område.

En ny planbestämmelse, vilket ställer krav på ändring av nuvarande fastställd detaljplan, kan utformas så att tillbyggnad av en takkupa med ett visst största mått tillåts. Därmed undviks en generell tvåvåningsbebyggelse i hela området. En sådan planändring kan dock, enligt förvaltningen, få långtgående konsekvenser, vilka beskrivs under rubriken *Ärendet*.

Plan- och exploateringsavdelningen på Kommunstyrelseförvaltningen har tillsammans med Bygglovenheten på Samhällsbyggnadsförvaltningen diskuterat frågan om takkupor i Upplands-Bro kommun, och i dialog kommit fram till att vidhålla förslaget att detaljplan för del av Brunna skog förblir oförändrad.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut den 7 oktober 2009, § 112, med tillhörande tjänsteskrivelse
- Fastställda detaljplaner i Upplands-Bro kommun

Ärendet

En generell byggrätt för takkupor av den storlek som efterfrågas förändrar områdets karaktär. Syftet med Brunna skog, som byggdes under 1970-talet, var att skapa en enhetlig, småskalig bebyggelse med något skild utformning i de olika delområdena. Brunna skog är så pass unikt att det på sikt troligen kommer att anses vara ett kulturhistoriskt värdefullt bostadsområde.

Vid ändring av en detaljplan krävs samma formella process som vid framtagande av ny detaljplan. I det aktuella fallet kan dock troligtvis enkelt planförfarande tillämpas. Trots det är det en tids- och resurskrävande process. Enligt plan- och bygglagen ska kommunen samråda med berörda fastighetsägare. Dp7706 för del av Brunna skog (omr.7) omfattar drygt 150 fastigheter, varav 111 har byggnad med en våning. Planen utgör del av området Brunna skog vars övriga del har fastställd detaljplan Dp7208. Dp 7208 är en detaljplan med liknande förutsättningar, den omfattar cirka åtta hundra bostäder varav drygt fem hundra har befintlig byggnad med en våning. I det fall fastighetsägare i övriga delar av Brunna Skog önskar utöka sin byggrätt på motsvarande sätt blir det svårt att motivera varför inte detta skulle kunna medges om man för del av Brunna Skog tillåter planändring för utökad byggrätt och frångår det ursprungliga syftet med detaljplanen. En ändring av detaljplanerna 7208 och 7706 skulle således kunna medföra att hela området Brunna skog bebyggs med drygt 600 takkupor, vilket skulle förändra dess karaktär mycket påtagligt. I förlängningen kan fler fastighetsägare, som omfattas av detaljplaner som reglerar bostadsbebyggelse i max en våning, komma att vilja utöka sin byggrätt på motsvarande sätt. I hela kommunen finns cirka 200 detaljplaner, där drygt 2000 fastigheter är reglerade för byggnad i högst en våning.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Emelie Grind
Plan- och exploateringschef

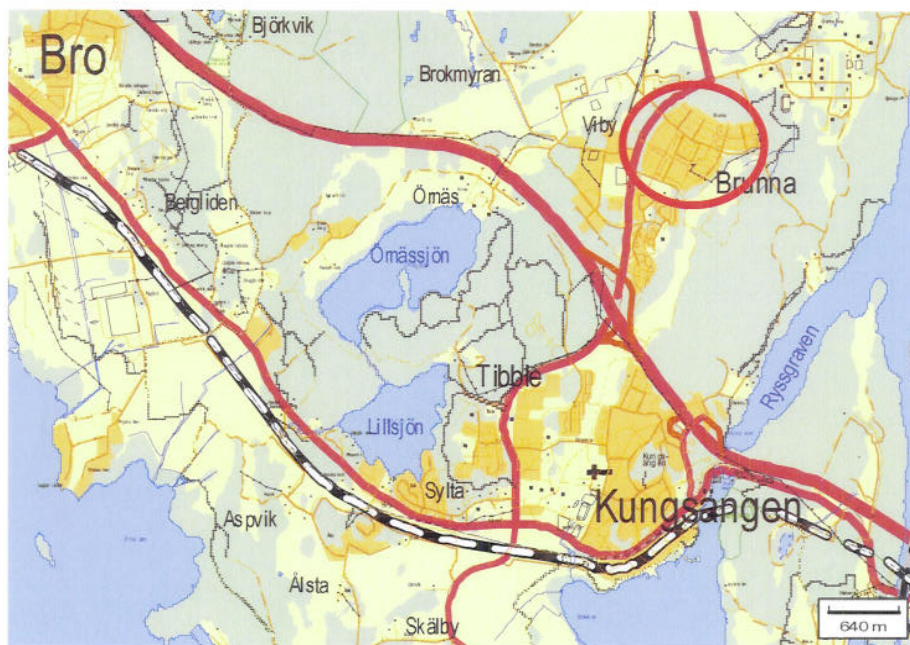
Bilagor:

- 1. Brunna skogs läge i Kungsängen (Dp7208) samt Läge för aktuell bygglovsansökan i nordöstra delen av Brunna skog (Dp 7706)**
- 2. Kommunstyrelsens beslut den 7 oktober 2009, § 112, med tillhörande tjänsteskrivelse.**

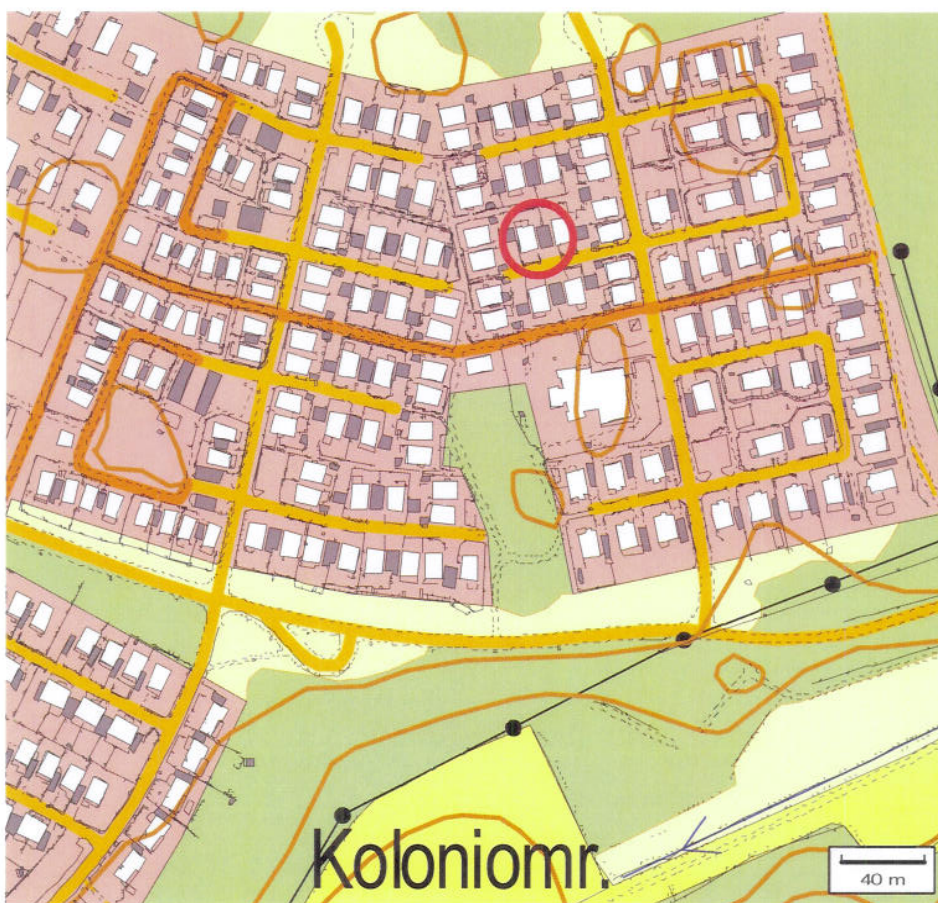
Kopia av beslut till:

Bygg- och miljönämnden

BILAGA 1

 Brunna skogs läge i Kungsängen (Dp 7208)

 Läge för aktuell bygglovsansökan i nordöstra delen av Brunna skog (Dp 7706)

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon
Karl-Erik Lindholm**TJÄNSTESKRIVELSE**Datum
2009-11-14Vår beteckning
Dnr 2009-000346

Kommunstyrelsen

**Yttrande över inremarknadsutredningens betänkande
”EU, Sverige och den inre marknaden – en översyn av
horisontella bestämmelser inom varu- och tjänste-
området”****Förslag till beslut**

Upplands-Bro kommun avstår från att lämna yttrande över remiss av inremarknadsutredningens betänkande.

Sammanfattning

Upplands-Bro kommun har inbjudits att yttra sig över inremarknadsutredningens betänkande ”EU, Sverige och den inre marknaden – en översyn av horisontella bestämmelser inom varu- och tjänsteområdet”.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunen avstår från att yttra sig över betänkandet.

Beslutsunderlag

- Utrikesdepartementets remiss den 16 september 2009 av inremarknadsutredningens betänkande.
- Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 14 november 2009.

Ärendet

Utrikesdepartementet har gett Upplands-Bro kommun möjligheten att senast den 8 januari yttra sig över de så kallade inremarknadsutredningens betänkande (SOU 2009:71). Dess rubrik är ”EU, Sverige och den inre marknaden – en översyn av horisontella bestämmelser inom varu- och tjänsteområdet”. Betänkandet omfattat cirka 800 sidor.

Utredningen utmynnar i ett antal förslag om förenkling av regelsystemet för varor och tjänster samt teknisk kontroll och godkännande av varor. För kommunernas del ansluter förslagen till och kompletterar det beslutade tjänstedirektivet som ska genomföras under den närmaste tiden.

Kommunstyrelseförvaltningen har konstaterat att betänkandet är mycket omfattande och komplicerat. För att ta fram ett genomarbetat förslag till yttrande skulle vi behöva engagera fler förvaltningar och tillsammans analysera vad detta betänkande kan innebära för vår kommun. Förvaltningen har tyvärr inte de resurser som krävs för att tränga in i ett så omfattande material på ett seriöst sätt.

Förvaltningen föreslår därför att kommunen avstår från att yttra sig över betänkandet.

2(2)

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm
Kanslichef

Kopia av beslut till: Utrikesdepartementet

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Maria Johansson, 58169127

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-10

Vår beteckning

Dnr 2009-0207

Kommunstyrelsen

Revisorernas utlåtande avseende delårsrapport 2009**Förslag till beslut**

Kommunstyrelsen beslutar i enlighet med revisorernas utlåtande avseende delårsrapport 2009 och ger ekonomichefen i uppdrag att utveckla och förbättra delårsrapporten enligt de synpunkter som revisorerna lämnat.

Sammanfattning

Revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de finansiella och verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning som kommunfullmäktige beslutat om i årsbudgeten och flerårsplanen.

Efter genomförd granskning konstateras:

- Delårsrapporten uppfyller kraven enligt den kommunala redovisningslagen. Det periodresultat som redovisas är dock inte i alla delar rättvisande.
- Den prognos som lämnas i delårsrapporten visar att kommunen inte kommer att uppnå ekonomisk balans för år 2009.
- Resultatet i delårsrapporten är förenligt med samtliga finansiella mål. Utifrån årsprognosen beräknas dock det finansiella målet kring resultatnivå att inte uppnås.
- Redovisningen från nämnderna är inte tillräckligt utförligt för att bedöma om kommunens resultat ligger i linje med fastställda mål för god ekonomisk hushållning, ur ett verksamhetsmässigt perspektiv.

Revisorerna anser att analysen kring god ekonomisk hushållning, ur ett verksamhetsmässigt perspektiv, behöver utvecklas i delårsrapportens förvaltningsberättelse.

Revisorernas synpunkter är relevanta. Redovisningen kan utvecklas dels genom att förbättra rutiner kring periodisering av kostnader och intäkter i samband med delårsrapporten och dels genom att förbättra nämndernas redovisning för att kunna bedöma om kommunens resultat ligger i linje med fastställda mål för god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsmässigt perspektiv. En utveckling avseende förvaltningsberättelsens innehåll och analys av god ekonomisk hushållning kan i och med detta också ske.

Beslutsunderlag

Revisorernas utlåtande avseende delårsrapporten den 15 oktober 2009

Kommunstyrelseförvaltningens skrivelse den 10 november 2009.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

2(2)

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Maria Johansson
Ekonomichef

UPPLANDS-BRO KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN
2009-10-15
Diarternr

Upplands-Bro kommun
Revisionen

2009-10-15

Kommunfullmäktige

Utlåtande avseende delårsrapport 2009

Revisorerna ska bedöma om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de finansiella och verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning som kommunfullmäktige beslutat om i årsbudgeten och flerårsplanen.

Vi har översiktligt granskat kommunens delårsrapport per 2009-08-31. En översiktlig granskning är väsentligt begränsad och inriktad på analys och mindre på detaljgranskning. Granskningsresultatet framgår av bifogad revisionsrapport som utarbetats av Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers.

Efter genomförd granskning kan vi konstatera följande:

- Delårsrapporten uppfyller kraven enligt den kommunala redovisningslagen. Det periodresultat som redovisas är dock inte i alla delar rättvisande.
- Den prognos som lämnas i delårsrapporten visar att kommunen inte kommer att uppnå ekonomisk balans för år 2009.
- Resultatet i delårsrapporten är förenligt med samtliga finansiella mål. Utifrån årsprognosen beräknas dock det finansiella målet kring resultatnivå att inte uppnås.
- Redovisningen från nämnderna är inte tillräckligt utförlig för att bedöma om kommunens resultat i ligger i linje med fastställda mål för god ekonomisk hushållning, ur ett verksamhetsmässigt perspektiv.

Vi anser att analysen kring god ekonomisk hushållning, ur ett verksamhetsmässigt perspektiv, behöver utvecklas i delårsrapportens förvaltningsberättelse.

Upplands-Bro kommuns revisorer

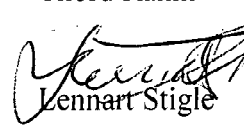
Thord Rahm

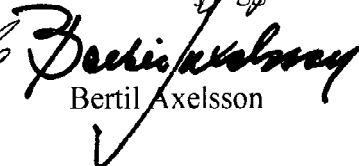
Thomas Ljunggren

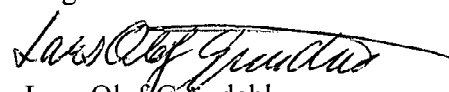
Roger Gerdin

Lennart Stigle

Bertil Axelsson

Lars-Olof Gröndahl

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport

Delårsrapport per 2009-08-31

Upplands-Bro kommun

2009-10-08

Jan Nilsson

Anders Petersson

Karin Sundelius

Öhrlings

Innehållsförteckning

1	Sammanfattande bedömning och rekommendationer	1
2	Inledning	3
2.1	bakgrund	3
2.2	Syfte, revisionsfråga och avgränsning.....	3
2.3	Revisionskriterier	4
2.4	Metod.....	4
3	Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed	5
3.1	Allmänt	5
3.2	Bedömning och åtgärdsförslag	7
4	Måluppfyllelse.....	8
4.1	Finansiella mål.....	8
4.2	Mål för verksamheten.....	8
4.3	Bedömning av måluppfyllelse	8
4.3.1	Förvaltningsberättelsen	9
4.3.2	Nämndernas verksamhetsberättelser.....	9
4.3.3	Budgetuppföljning och prognos.....	9

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

1 Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens delårsrapport för perioden 2009-01-01 till 2009-08-31. Uppdraget ingår i som en obligatorisk del av revisionsplanen för 2009.

Granskningen ska besvara följande revisionsfråga: Är resultatet i delårsrapporten och lämnad prognos förenligt med de mål fullmäktige beslutat? Svaret på revisionsfrågan ska ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning i utlåtandet som de ska avlämna till kommunmäktige i samband med att delårsrapporten behandlas.

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att resultatet i delårsrapporten är förenligt med samtliga finansiella mål. Utifrån årsprognosen beräknas dock det finansiella målet kring resultatnivå att inte uppfyllas. Den redovisning och uppföljning som lämnas kring verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning är inte tillräcklig för att kunna uttala sig om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige fastställt.

Utifrån fastställda kontrollmål gör vi följande bedömning:

- Delårsrapporten har upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed.
- Den finansiella styrningen och återrapporteringen är tillräcklig utifrån fastställda mål i budgeten. Den bedömning som görs kring måluppfyllelsen i förvaltningsberättelsen ställer vi oss bakom.
- Utifrån den beskrivning som finns i delårsrapporten går det inte att uttala sig om resultatet i delårsrapporten ligger i linje med kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning, eftersom kvalitén och omfattningen av redovisningen varierar mellan olika nämnder och verksamheter. Vidare är många av målen på nämndnivå inte mätbara.
- Det saknas vidare en samlade bedömning kring måluppfyllelsen i förvaltningsberättelsen, utan det enda som konstateras är att: "*Nämnderna redovisar måluppföljningen i sina verksamhetsberättelser*". Detta konstaterande är inte tillräckligt för att ge kommunfullmäktige en samlad bild av måluppfyllelsen, vilket begränsar fullmäktiges möjlighet till styrning att använda delårsrapporten som ett underlag för styrning, ledning och kontroll av den samlade kommunala verksamheten.

Den verksamhetsmässiga styrningen och uppföljningen behöver utvecklas, t ex genom att ange tendenser i förvaltningsberättelsen avseende den verksamhetsmässiga målupp-

Öhrlings

fyllelsen per nämnd eller verksamhet. Alternativet är att göra denna uppföljning utifrån de övergripande mål som fastställts av kommunfullmäktige för perioden 2007 till 2010.

Vid granskningen har vi identifierat ett antal poster, som om de hanterats rätt, hade förbättrat delårsresultatet med 4,7 mnkr. Detta innebär att delårsresultatet inte fullt ut är rättvisande. Periodisering och hantering av väsentliga poster behöver därför förbättras. Detta gäller även avstämning av vissa fordringskonton.

Ett annat förbättringsområde är avstämning av fordringskonton för hyror och vatten. Det senare fordringskontot har en differens på ca 1 mnkr i jämförelse med debiteringssystemet. Denna rutin måste kvalitetssäkras och differensen måste utredas i dialog med Håbo kommun.

Balansutredande not per 2009-08-31 finns som visar att kommunen uppfyller balanskravet på delårsbasis. Det justerade resultat uppgår till +24,7 mnkr. Balanskravet finns även verbalt beskrivet i förvaltningsberättelsen. Utifrån en helårsprognos, som visar på ett negativt resultat på 4,6 mnkr, gör kommunen bedömningen att balanskravet inte kommer att uppnås på helårsbasis. Några åtgärder med anledning av detta redovisas inte i förvaltningsberättelsen, förutom en allmän beskrivning om gällande regler för återställande av ett negativt resultat.

Vår bedömning i övrigt är att de föreskrifter och anvisningar som utarbetats huvudsakligen ger förutsättningar för att delårsrapporten ska uppfylla de krav som KRL ställer. Vi rekommenderar dock att redovisningsreglementet kompletteras med regler kring delårsrapport och sammanställd redovisning.

Öhrlings

2 Inledning

2.1 bakgrund

Kommuner och landsting är enligt den kommunala redovisningslagen (KRL), skyldiga att minst en gång om året upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten från årets början. Delårsrapporten ska omfatta minst sex och högst åtta månader.

I och med Kommunallagens (KL) regler om god ekonomisk hushållning så har det tillkommit en uppgift för revisorerna att bedöma hur väl delårsrapportens resultat överensstämmer med de mål med betydelse för god ekonomisk hushållning som fullmäktige fastställt:

KL 9 kap 9 a §

Revisorerna skall bedöma om resultatet i delårsrapporten som enligt 8 kap. 20 a § skall behandlas av fullmäktige och årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning skall biläggas delårsrapporten och årsbokslutet.

Revisorernas bedömning av delårsrapporten ska grundas på det ekonomiska resultatet och uppfyllelsen av fullmäktiges mål för ekonomi och verksamhet.

2.2 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Granskningen ska besvara följande revisionsfråga:

- Är resultatet i delårsrapporten och lämnad prognos förenligt med de mål fullmäktige beslutat?

Följande kontrollmål är aktuella:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Uppfyller resultatet i delårsrapporten och lämnad prognos de av fullmäktige fastställda finansiella målen?
- Uppfyller resultatet i delårsrapporten och lämnad prognos de av fullmäktige fastställda målen för verksamheten?
- Uppfyller delårsrapporten syftet att ge fullmäktige möjlighet att använda den som ett underlag för styrning, ledning och kontroll av den samlade kommunala verksamheten?

Öhrlings

Granskningen inriktas mot att granska vilken information som lämnas i delårsrapporten samt rutinerna vid upprättandet. Vid granskningen av rutinerna ingår att bedöma hur periodiseringar, värderingar, prognoser m m har hanterats. Granskningen av räkenskaperna är översiktlig i syfte att ge underlag för att bedöma utfallet gentemot de finansiella mål som fullmäktige fastställt.

Kommunstyrelsen är ansvarig för upprättandet av delårsrapporten som enligt 8 kap 20 a § KL ska behandlas av kommunfullmäktige.

2.3 Revisionskriterier

Granskningen av delårsrapporten innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen och lag om kommunal redovisning
- God redovisningssed
- Interna regelverk och instruktioner
- Fullmäktigebeslut

2.4 Metod

Granskningen har utförts genom:

- Dokumentstudier av relevanta dokument
- Analys av nyckeltal för verksamhet och ekonomi i den omfattning som krävs för att bedöma om resultatet är förenligt med de av fullmäktige fastställda målen
- Granska specifikationer och underlag till väsentliga balansposter i den omfattning som krävs för att i allt väsentligt säkerställa en rättvisande redovisning
- Översiktlig analys av resultaträkning samt resultatprognos för året
- Intervjuer med berörda tjänstemän

Granskningen har utförts i enlighet med Komrevs granskningsprogram för granskning av delårsrapport.

Rapportens innehåll har sakgranskats av kommunledningsförvaltningen.

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

3 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

3.1 Allmänt

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari till augusti, vilket är i överensstämmelse med KRL där det sägs att delårsrapporten ska omfatta minst sex och högst åtta månader.

Kommunfullmäktiges föreskrifter för delårsrapporten återfinns i redovisningsreglementet. Det enda som finns reglerat är att nämnderna utöver egna interna prognoser ska lämna rapporter över delårsutfall och prognoser för hela årets utfall till kommunstyrelsen i den omfattning och vid de tidpunkter som kommunstyrelsen bestämmer.

Vad gäller anvisningar och interna föreskrifter distribueras sådana ut från ekonomiavdelningen på kommunstyrelseförvaltningen.

Någon sammanställd redovisning i likhet med den i årsredovisningen upprättas inte i delårsrapporten, men däremot redovisas prognoser för helårsutfallet från bolagen och Brandkåren Attunda.

Kommunens delårsrapport består av:

- Förvaltningsberättelse
- Resultaträkning
- Balansräkning
- Kassaflödesanalys
- Årsprognos
- Nämndernas verksamhetsberättelser (koncentrat)

En beskrivning av tillämpade redovisningsprinciper finns i delårsrapporten. Detta gäller även noter till resultaträkning och balansräkning. Däremot saknas noter till kassaflödesanalysen.

Öhrlings

I nedanstående tabell redovisas utfallet för de första åtta månaderna, prognos för utfallet för året samt budgetavvikelse på helår.

Resultaträkning och prognos 2009-08-31 (belopp i mnkr)	Utfall Delår 08	Utfall Delår 09	Prognos helår 09	Budget- avvik 09
Verksamhetens intäkter	165,2	184,3	295,4	11,9
Verksamhetens kostnader	-696,6	-737,2	-1 168	-2,8
Avskrivningar	-11,1	-9,7	-17	2,3
Verksamhetens nettokostnader	-542,5	-562,6	-889,8	11,4
Skatteintäkter	507,8	515,7	773,5	-127,5
Generella statsbidrag	66,4	68,8	107,7	107,7
Finansnetto	-1,5	5,0	4,0	3,9
Resultat	30,2	26,9	-4,6	-4,6

Prognosen för helåret visar ett negativtresultat, 4,6 mnkr, vilket är 4,6 mnkr sämre än budgeterat. Avvikelsen, som kommenteras i förvaltningsberättelsen, beror främst på den negativa utvecklingen av skatteintäkterna.

Balansutredande not per 2009-08-31 finns som visar att kommunen uppfyller balanskravet på delårsbasis. Det justerade resultat uppgår till +24,7 mnkr. Balanskravet finns även verbalt beskrivet i förvaltningsberättelsen. Utifrån en helårsprognos, som visar på ett negativt resultat på 4,6 mnkr, gör kommunen bedömningen att balanskravet inte kommer att uppnås på helårsbasis. Några åtgärder med anledning av detta redovisas inte i förvaltningsberättelsen, förutom en allmän beskrivning om gällande regler för återställande av ett negativt resultat.

Med ett eventuellt negativt resultat kommer frågan om och i så fall hur detta ska återställas i enlighet med kommunallagens bestämmelser om reglering av ett negativt resultat (balanskravet). Med det resultat som visas i prognosen kan vi konstatera att det kan komma att bli aktuellt för kommunen att i årsredovisningen redovisa hur det negativa resultatet ska hanteras.

Vid granskningen har följande poster identifierats som inte hanterats på ett riktigt sätt:

- Engångsutdelning på 1,3 mnkr från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ingår inte i delårsresultatet.
- Fastighetsavgiften är inte uppräknad efter SKL:s prognos. På årsbasis är beloppet 4,4 mnkr, varav effekten på delåret är 2,9 mnkr (8/12-delar).
- Justering för slutgiltigt skatteutfall 2008 på 0,5 mnkr är inte medtagen.

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Om ovanstående poster hanterats rätt skulle delårsresultatet ha förbättrats med 4,7 mnkr, vilket sammantaget bedöms som ett väsentligt belopp. Vid upprättandet av helårsprognosen har dock hänsyn tagits till posterna.

Vad gäller kundfordringar avseende hyror genom Upplands-Brohus finns en differens på ca 195 tkr som behöver utredas till årsbokslutet.

Kundfordringar för vatten, via debiteringssystemet Winsam, uppgår till ca 2,3 mkr. Kundfordran är för högt upptagen med ca 1 mkr. Kommunen har samarbete med Håbo kommun gällande denna fakturering och det har varit stora problem med avstämningen sedan nuvarande upplägg infördes.

3.2 Bedömning och åtgärdsförslag

Vi bedömer att kommunens delårsrapport är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed. Vid granskningen har vi dock identifierat ett antal poster, som om de hanterats rätt, hade förbättrat delårsresultatet netto med 4,7 mnkr. Detta innebär att delårsresultatet inte fullt ut bedöms vara rättvisande. Periodisering och hantering av väsentliga poster behöver därför förbättras.

Ett annat förbättringsområde är avstämning av fordringskonton för hyror och vatten. Det senare fordringskontot har en differens på ca 1 mnkr i jämförelse med debiteringssystemet. Denna rutin måste kvalitetssäkras och differensen måste utredas i dialog med Håbo kommun.

Vår bedömning i övrigt är att de föreskrifter och anvisningar som finns huvudsakligen ger förutsättningar för att delårsrapporten ska uppfylla de krav som KRL ställer. Vi rekommenderar dock att redovisningsreglementet kompletteras med regler kring delårsrapport och sammanställd redovisning.

Någon sammanställd redovisning i likhet med den i årsredovisningen upprättas inte i delårsrapporten, däremot redovisas prognoser för helåret avseende bolagen och Brandkåren Attunda.

Öhrlings

4 Måluppfyllelse

4.1 Finansiella mål

Kommunfullmäktige har i budget 2009 fastställt följande finansiella mål för god ekonomisk hushållning:

- Varje kommun behöver bedöma vilken resultatnivå som behövs för att ha en god ekonomisk hushållning. Med den expansion som kommunen för närvarande genomgår bedöms en resultatnivå på plus/minus 0 vara godtagbar.
- Kommunens skattesats på 19:56 ska vara oförändrad.
- Kommunens investeringar ska skattefinansieras till minst 75 %.
- Nämnder och förvaltningar ska ha god budgetdisciplin och framförhållning. Ekonomiska ramar ska hållas.

I förvaltningsberättelsen återfinns en uppföljning av de finansiella målen för god ekonomisk hushållning. Utifrån delårsresultatet uppfylls samtliga mål, medan utifrån helårsprognosen beräknas målet kring resultatnivå inte uppfyllas. Övriga mål beräknas dock uppfyllas på helårsbasis.

4.2 Mål för verksamheten

Kommunfullmäktige har i budget 2009 fastställt mål för nämndernas verksamhet. Målet för god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv uttrycks på följande sätt i budgetdokumentet: *"Målen inom nämnderna verksamhet anger vad som ska uppnås inom givna ekonomiska ramar"*.

4.3 Bedömning av måluppfyllelse

Vår bedömning är att den finansiella styrningen är tillräcklig utifrån fastställda mål i budget. Vi bedömer även att återrapporteringen till kommunfullmäktige, kring fastställda finansiella mål, är tillräcklig i delårsrapporten.

Vi instämmer i den bedömning kring måluppfyllelsen avseende de finansiella målen som görs i förvaltningsberättelsen.

Uppföljningen av verksamhetsmål och uppdrag sker per nämnd i deras respektive verksamhetsberättelse. Ett koncentrat av dessa verksamhetsberättelser finns i delårsrapporten. Det saknas dock en samlade bedömning kring måluppfyllelsen i förvaltningsberättelsen, utan det enda som konstateras är att: *"Nämnderna redovisar måluppföljningen i sina verksamhetsberättelser"*. Detta konstaterande är inte tillräckligt för att ge kommunfullmäktige

Öhrlings

en samlad bild av måluppfyllelsen, vilket begränsar fullmäktiges möjlighet till styrning att använda delårsrapporten som ett underlag för styrning, ledning och kontroll av den samlade kommunala verksamheten.

Utifrån den beskrivning som finns i delårsrapporten går det inte att bedöma om resultatet i delårsrapporten ligger i linje med kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning, eftersom kvalitén och omfattningen av redovisningen varierar mellan olika nämnder och verksamheter. Vidare är många av målen på nämndnivå inte mätbara. Den verksamhetsmässiga styrningen och uppföljningen behöver därför utvecklas, t ex genom att ange tendenser avseende måluppfyllelsen per nämnd eller verksamhet. Alternativet är att göra denna uppföljning utifrån de övergripande mål som fastställts av kommunfullmäktige för perioden 2007 till 2010.

4.3.1 Förvaltningsberättelsen

I förvaltningsberättelsen redovisas även vissa nyckeltal, befolkningsutveckling samt skatter och utjämning. Redovisning kring personal, sammansättning och sjukfrånvaro, saknas.

I förvaltningsberättelsen redovisas kortfattat viktiga händelser under perioden, ekonomisk analys av utfall och prognos. I huvudsak är det vikande skatteintäkter som är orsaken till det negativa resultatet.

Förvaltningsberättelsen innehåller även en detaljerad driftredovisning och investeringsredovisning.

4.3.2 Nämndernas verksamhetsberättelser

I delårsrapporten presenteras också en uppföljning av nämndernas ekonomi och verksamhet i form av en driftredovisning och ett koncentrat av nämndernas verksamhetsberättelser. I respektive nämndbehandlad verksamhetsberättelse finns en mer detaljerad information kring ekonomi och verksamhet. Dessa verksamhetsberättelser utgör sammantaget ett referensmaterial till delårsrapporten.

4.3.3 Budgetuppföljning och prognos

Nämnderna prognostiserar tillsammans ett överskott på 12,8 mnkr. Det huvudsakliga överskottet ligger under kommunstyrelsen och avser reavinster vid försäljning av tomträtter och exploateringsfastigheter, totalt 11,9 mkr.

Socialnämnden beräknar också att klara en budget i balans, men inom nämndens verksamhet beräknas att försörjningsstödet kommer att gå med underskott med 2,4 mnkr. Nämndens övriga verksamhet beräknas ge ett överskott med motsvarande summa, dvs 2,4 mnkr. Bildningsnämnden beräknar ett överskott på 1,9 mkr vid årets slut.

Öhrlings

Samhällsbyggnadsnämnden prognostiserar ett underskott på 0,9 mkr vid årets slut. Underskottet förklaras till största delen av minskade intäkter för mät- och bygglovsverksamheterna.

Övriga nämnder och verksamheter prognostiserar en budget i balans. Vi ifrågasätter dock vilket underlag kommunen har för konstaterandet att revisionen prognostiserar en budget i balans, eftersom ingen prognos har inforrats från kommunens förtroendevalda revisorer.

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Maria Johansson, 58169127

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-10

Vår beteckning

Dnr 2009-000358

Kommunstyrelsen

Internleasing – delfinansiering av ombyggnation av socialpsykiatrins verksamhet, Skutan**Förslag till beslut**

Den resterande investeringskostnaden av ombyggnationen av socialpsykiatrins verksamhetslokaler i Bro, Skutan, 1 000 0000 kronor avsätts och finansieras inom kommunens egna kapital.

Sammanfattning

Socialnämnden ansöker hos Kommunstyrelsen om att internleasa delar av kostnaden för ombyggnation av Skutan med 1 000 000 kronor. I nämndens investeringsbudget 2010 finns avsatt 987 000 kronor för Socialpsykiatrins verksamhetslokaler i Bro, Skutan. Den totala kostnaden för ombyggnationen uppgår till 2 000 000 kronor. Hälften av den totala kostnaden finansieras genom nämndens investeringsbudget. Resterande 1 000 000 kronor föreslås finansieras genom internleasing med en avskrivningstid på 20 år där förvaltningen amorterar 50 000 kr årligen inom nämndens ram.

Internleasing infördes 1999 som ett sätt att inom respektive nämnds ekonomiska ram finansiera önskemål om investeringar i driftbudgeten. I de regler som kommunfullmäktige fastställde fick kommunstyrelsen rätt att besluta om internleasing av enskilda objekt upp till 1 000 000 kronor.

Internleasing medför ökad administration och mindre transparens i kommunens redovisning. Av denna anledning föreslås att den resterande investeringskostnaden för ombyggnationen av socialpsykiatrins verksamhet, Skutan, hanteras i socialnämndens redovisning på samma sätt som den redovisas i kommunens extern redovisning, d v s som en investeringskostnad.

Beslutsunderlag

Socialnämndens tjänsteskrivelse 2009-07-09, dnr 2009-7096.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Maria Johansson
Ekonomichef

UPPLANDS-BRO KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN 2009-10-01 Diarienum

**Sn § 78 Internleasing – delfinansiering av
ombyggnation av socialpsykiatrins
verksamhet, Skutan**

Dnr 2009-7096

Sammanfattning

Internleasing infördes 1999 som ett sätt att inom respektive nämnds ekonomiska ram finansiera önskemål om inventarier och utrustning som inte kunnat finansieras genom investeringsanslag. I de regler som kommunfullmäktige fastställde fick kommunstyrelsen rätt att besluta om internleasing av enskilda objekt upp till 1 000 000 kronor

Beslutsunderlag

Socialnämndens tjänsteskrivelse den 9 juli 2009

Socialnämndens beslut

Socialnämnden ansöker hos Kommunstyrelsen om att internleasa delar av kostnaden för ombyggnation av Skutan med 1 000 000 kronor.

Exp: Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Kde Föt

Utdragsbestyrkande

A-L Leim

Socialförvaltningen

Handläggare, telefon

Karin Lindbom

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-07-09

Vår beteckning

Dnr 2009-7096

Socialnämnden

Internleasing – delfinansiering av ombyggnation av socialpsykiatrins verksamhet, Skutan**Förslag till beslut**

Socialnämnden ansöker hos Kommunstyrelsen om att internleasa delar av kostnaden för ombyggnation av Skutan med 1 000 000 kronor.

Sammanfattning

Internleasing infördes 1999 som ett sätt att inom respektive nämnds ekonomiska ram finansiera önskemål om inventarier och utrustning som inte kunnat finansieras genom investeringsanslag. I de regler som kommunfullmäktige fastställde fick kommunstyrelsen rätt att besluta om internleasing av enskilda objekt upp till 1 000 000 kronor

Socialpsykiatrins verksamhetslokaler i Bro, Skutan, var i stort behov av ombyggnation och revonering för att kunna bedriva verksamhet till målgruppen personer med psykiska funktionsnedsättningar. I nämndens investeringsbudget 2010 finns avsatt 987 000 kronor för detta ändamål. Upplands-Bro Hus fick uppdrag att genomföra ombyggnation och renovering. Ombyggnationen av Skutan är nu slutförd. Den totala kostnaden för ombyggnationen överstiger dock nämndens avsatta investeringsmedel.

Den totala kostnaden för ombyggnationen uppgår till 2 000 000 kronor. Hälften av den totala kostnaden finansieras genom nämndens investeringsbudget. Resterande 1 000 000 kronor önskas finansieras genom internleasing. Föreslagen avskrivningstid är 20 år varav förvaltningen bekostar amorteringen med 50 000 kronor årligen inom nämndens ekonomiska ram.

Förvaltningen konstaterar att begäran ryms inom gällande regler.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden får finansiera del av kostnaden för ombyggnation 1 000 000 kronor genom internleasing.

Beslutsunderlag

Socialnämndens tjänsteskrivelse den 9 juli 2009

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Lars Arvidsson
Socialchef
Agneta Kanhov
Avdelningschef**Kopia av beslut till:**

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Maria Johansson

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-11

Vår beteckning

Dnr 2009-0411

Kommunstyrelsen

Ram för upptagande av tillfälliga lån 2010**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av kommunfullmäktige*

Kommunstyrelsen får under 2010 för kommunens räkning ta upp tillfälliga lån, med en löptid av högst ett år, om sammanlagt högst 75 miljoner kronor.

Sammanfattning

Enligt 8 § punkt 7 i kommunstyrelsens reglemente får kommunstyrelsen utan kommunfullmäktiges särskilda bemyndigande vid behov ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt med särskilt beaktande av de närmare föreskrifter om säkerheten som fullmäktige angivit.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen får rätt att uppta tillfälliga lån upp till 75 miljoner kronor.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 11 november 2009,

Ärendet

För investeringar beslutar kommunfullmäktige vanligtvis om lånefinansiering i samband med budget. Löptiden är oftast 30 år

Av likviditetsskäl kan det ibland finnas behov av att kortfristigt uppta lån. Kommunen och kommunens helägda bolag har därför hos Sparbanken Enköping tillsammans en kredit på totalt 75 miljoner kronor.

Belastningen på krediten är olika under året. Vid årsskiftet och under sommaren är behovet särskilt stort.

Vi bedömer att ramen 75 miljoner kronor är fullt tillräcklig för att hantera variationerna i kommunens likviditet under 2010.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Maria Johansson
Ekonomichef

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Maria Johansson

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-11

Vår beteckning

Dnr 2009-0410

Kommunstyrelsen

**Ram för kommunstyrelsens fastighetsköp/försäljning
2010****Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av kommunfullmäktige*

1. Kommunstyrelsen får under 2010 köpa eller försälja fastigheter eller fastighetsdelar samt upplåta tomträtt inom en total kostnadsram av 20 miljoner kronor.
2. Förvärvs- eller försäljningspriset får inte överstiga 4 miljoner kronor.
3. Kommunstyrelsen får även besluta om finansiering av dessa förvärv.
4. Bemyndigandet gäller hela kommunen.

Sammanfattning

Enligt 8 § punkt 11 i kommunstyrelsens reglemente, får kommunstyrelsen besluta om köp, försäljning, byte, fastighetsreglering, expropriation eller inlösen av fastighet eller fastighetsdel samt mottagande av fastighet eller fastighetsdel som gåva, inom av fullmäktige fastställda riktlinjer för belopp och villkor i övrigt.

Förvaltningen föreslår att samma riktlinjer ska gälla som för 2009.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 11 november 2009.

Ärendet

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen under 2009 i likhet med 2008 får köpa eller försälja fastigheter till ett pris som inte överstiger 4 miljoner kronor per fastighet, samt upplåta tomträtt i fastigheter inom en total kostnadsram av 20 miljoner kronor. Bemyndigandet skall gälla hela kommunen.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Maria Johansson
Ekonomichef

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Karl-Erik Lindholm

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-11

Vår beteckning

Dnr 2009-0408

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges sammanträdeslokaler 2010**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av kommunfullmäktige*

Kommunfullmäktiges sammanträden hålls under 2010 i Kung Birger, Furuhällsplan 1, Kungsängen

Sammanfattning

Kommunfullmäktige skall, enligt arbetsordningen, besluta om lokal för sina sammanträden. Under 2009 har sammanträdena hållits i samlingsalen Kung Birger i Furuhällshuset.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 11 november 2009.

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 19 december 2007, § 164, att det i samband med utredning om kulturhus i Kungsängens centrum skall ingå att hitta en bättre lösning för kommunfullmäktiges sammanträdeslokal. Förvaltningen föreslår därför att sammanträdena även under 2010 hålls i Kung Birger i avvaktan på att utredningen om kulturhus presenteras.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm
Kanslichef

Kommunstyrelseförvaltningen

Handläggare, telefon

Karl-Erik Lindholm

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2009-11-11

Vår beteckning

Dnr 2009-0409

Kommunstyrelsen

Allmänhetens frågestund 2010**Förslag till beslut***Kommunstyrelsens förslag till beslut av kommunfullmäktige*

Allmänhetens frågestund anordnas även under 2010.

Sammanfattning

Enligt kommunens regler för allmänhetens frågestund skall fullmäktige i december pröva om frågestund för allmänheten skall anordnas under påföljande år.

Frågestunden är i första hand ett instrument för medborgare att få svar på konkreta frågor. Avsikten är att denna i möjligaste mån skall hållas fri från partipolitiska kommentarer eftersom endast ordförande i nämnderna får svara på frågorna.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 11 november 2009.

Ärendet

Under 2007 ställdes 36 frågor vid 8 tillfällen, under 2008 ställdes 22 frågor ställda vid 7 tillfällen. Hittills i år har 24 frågor ställts vid 4 tillfällen. Antalet frågor tenderar att öka under valår och varierar i övrigt mycket mellan åren. Tendensen är att intresset ökar vilket tyder på att frågestunden bör fortsätta att hållas. Förvaltningen föreslår därför att frågestund hålls även under 2010.

Under 2008 har diskuterats att revidera reglerna, bl.a. tidsbegränsning av frågor och svar samt tidpunkt för frågestund. Förvaltningen redogör för revidering av reglerna i skrivelse den 12 november 2008 som behandlas som eget ärende.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors

Kommundirektör

Karl-Erik Lindholm

Kanslichef

Kommunstyrelsen

Anvisningar för årsredovisning och verksamhetsberättelse 2009

Förslag till beslut

Anvisningar och tidplan för verksamhetsberättelse och årsredovisning 2009 fastställs i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag 2009-11-18.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen skall årligen upprätta en årsredovisning. Årsredovisningen skall redogöra för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut. Utformningen av årsredovisningen regleras till stor del i lagen om kommunal redovisning.

För att kunna upprätta årsredovisningen behövs underlag i form av verksamhetsberättelser från nämnderna. Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat ett förslag till anvisningar och tidsplan för detta.

Årsredovisningen föreslås behandlas av kommunstyrelsen den 21 april 2010.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse den 18 november 2009.

KOMMUNSTYRELSEFÖRVALTNINGEN

Elisabeth Särenfors
Kommundirektör

Maria Johansson
Ekonomichef

Bilagor:

Anvisningar för årsredovisning och verksamhetsberättelse 2009

Anvisningar för årsredovisning och verksamhetsberättelse 2009

Kommunens bokslut ska vara korrekt och tydligt spegla det gångna årets verksamhet. I syfte att underlätta för kommunens medborgare, politiker och andra intressenter ska årsredovisningen vara tydlig och lättläst.

Strukturen i materialet är viktig för att få en så tydlig bild som möjligt över kommunens resultat.

Samtliga nämnder ska därför använda samma rubriker, typsnitt och tabeller. I detta dokument visas de rubriker som ska användas tillsammans med de uppgifter som ska finnas med.

Respektera angivna tider i tidsplanen och om problem skulle uppstå ta genast kontakt med ekonomiavdelningen.

Underlag för Tidsplan för 2009års bokslut och årsredovisning.

2009	Tisdag 15 December	Sista inlämningsdag för kundfaktura debiteringar (Kristina Eriksson) och fakturaspecifikationer som avser 2009 samt underlag för internfakturor.
	Onsdag 16 December	Sista inlämningsdag för utbetalningar avser de som registreras på ekonomiavdelningen, KSF
2010	Torsdag 7 Januari	Kontroll av att ankomna fakturor som avser 2009 är skannade
	Fredag 8 Januari	Sista dag för beslutsattest av fakturor som bokförs på period 2009
	Måndag 11 Januari	Sista dag för definitiv bokföring av fakturor som bokförs på period 200913
	Måndag 11 Januari	Bryt för December månad. Period 200912 stängs
	Onsdag 13 Januari	Sista dag för att lämna underlag till bokföringsorder som avser rättelser och uppbokningar/periodiseringar. Sista dag för att göra bokföringsorder och skicka ut i flödet. Markera bokföringsdatum 200913.
	Onsdag 20 Januari kl 8.00	Kontospecifikationer kontoklass 1 och 2 inlämnas till ekonomiavdelningen, KSF.
	Torsdag 21 Januari	Bryt för period 13 (extra redovisningsperiod för bokslutsarbete). Sista dag för nämndernas bokföring ÅRSBRYT FÖR 2009
	Fredag 22 Januari – Fredag 29 Januari	Ekonomiavdelningens avstämningsarbete pågår. Eventuella fel rörande nämnderna rättas om dessa fel överstiger 100 000:-.
	28 Januari- 8 Februari	Ekonomiavdelningen sammanställer kommunens balans- och resultaträkning med tillhörande noter. Kassaflödesanalys görs.
	Fredag 12 Februari- kl 08.00	Bokslut i form av balansräkning och resultaträkning, kassaflödesanalys lämnas av dotterbolagen inklusive noter och verksamhetsberättelse.

		Ekonomiavdelningen sammanställer koncernredovisningen
	Onsdag 3 Februari kl 8.00	Personalavdelningen tar fram nyckeltal för sjukfrånvaro jämställdhet m m till årsredovisningen och levererar senast denna dag.
	Torsdag 18 feb senast kl 10.00 !	Nämndernas verksamhetsberättelse kopplat till kommunfullmäktigebudgeten lämnas till Ekonomiavdelningen, Camilla Beronius. Den kommer att ligga som underlag till årsredovisningen. Protokoll kan inlämnas senare.
	Måndag 2 Mars – Fredag 20 Mars	Arbete med Räkenskapssammandraget 2009 för ekonomer på Bildnings-, Social- och Kommunstyrelseförvaltningen.
	Måndag 22 Mars – Fredag 26 Mars	Slutredigering av Räkenskapssammandraget för 2009 som ska vara inlämnad till SCB senast den 26 Mars 2010.
	Februari-mars	Arbetas på KSF med färdigställande av årsredovisning och med den sammanställda redovisningen för koncernen Upplands-Bro Kommun.
		<i>Politisk beredning</i>
2010	Onsdag 3 Februari	Kommunstyrelsen får en preliminär siffermässig avräkning mot budget. Inga handlingar skickas ut, muntlig information med preliminär resultaträkning för kommunen och preliminära resultat per nämnd.
	Onsdag 10 Mars	Genomgång mellan förvaltningschef/nämndordförande och kommunstyrelsen av 2009 års verksamhet (Läggs på KS beredningens bord 24 feb och skickas i extrautskick)
	Onsdag 14 April	Kommunstyrelsens beredning bereder årsredovisningen.
	Onsdag 21 April	Kommunstyrelsen behandlar årsredovisningen. (utskick 31 mars, beredning KS 14 april)
		Revision klar
	Torsdag 2 Maj	Kommunfullmäktige beslutar om årsredovisning

Här följer instruktion kring det som ska finnas i verksamhetsberättelsen.

Verksamhetsberättelse år 2009 för X nämnden

Verksamhetsberättelse X nämnden 2009 (rubrik1)

Driftredovisning

Tabell infogas som bild ej länkar

	Budget 2009		Redovisat 2009		Budget avvikelse 2009			Avvikelse 2008
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Nettoav	Netto
Nämnd	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	0	0	0	0	0	0	0	0

X verksamhet

Här återfinns nämndens resultat fördelat på de olika verksamhetsområdena.

	Budget 2009		Redovisat 2009		Budget avvikelse 2009			Avvikelse 2008
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Nettoav	Netto
Verksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	0	0	0	0	0	0	0	0

Ansvarsområde

Nämnden ansvarar för följande verksamheter.

Verksamhetsanalys

Ekonomi

Här kommenteras och analyseras större bruttoavvikelser mellan utfall 2008 och budget 2008. Rubriken **God ekonomisk hushållning** ska innehålla en beskrivning över att nämndens budget har förbrukats på bästa sätt. Att skattepengarna används till vettiga utgifter.

Mål/uppdrag

Här beskrivs hur nämnden lyckats med att uppfylla nämndens mål och uppdrag. Dessutom måste rubrikerna **Agenda 21, Integration och Internkontroll** användas och kommenteras utifrån nämndens perspektiv. Rubriken **Ärendehantering** ska innehålla hur nämnderna hanterat de ärende Kommunfullmäktige delegerat till dem under året.

Prioriterade åtgärder

Här återfinns nämndens prioriterade åtgärder och uppföljning av dessa åtgärder.

Prestation/nyckeltal

Prestation/nyckeltal	Budget 2009	Bokslut 2009	Bokslut 2008	Bokslut 2007

Prestation/nyckeltal redovisar de prestationer/ nyckeltal nämnden följer upp. Det är de prestationer/nyckeltal som finns i budget 2009 som ska följas upp. Observera att nyckeltalen ska finnas för åren 2007-2009. Samtliga mått ska visa både budgeterat värde och verkligt värde för år 2009.

Investeringsredovisning(rubrik2)

Tabell infogas som bild ej länkar

Projekt-nummer	Projektnamn	Redovisat netto 2009	Redovisat 2009		Budget 2009		Budget avvikelse 2009			Önskas ombudgeteras
			Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Nettoav	
		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa nämnd										

Här redovisas Utfall 2009 jämfört med budget 2009. Avvikelser ska kommenteras. Belopp som man vill ombudgetera med kommentar till detta, vilka projekt det avser.

Uppföljning av investeringsbudget(rubrik4)

Underrubrik 5 specifikation av investeringsbudget

Projekt-nummer	Text / Beskrivning	Total kalkyl/ budget Netto	Förbrukat tom 2008	Förbrukat 2009	Kvar av projekt budget

Här redovisas utfallet per investering det vill säga per projektnummer.

Projektets totala kalkyl/budget.

Förbrukat till och med 2008

Förbrukat 2009

Kvar av projektbudgeten

Projektens prognos gällande totala kostnader och färdigställande ska kommenteras.